

R I S T I J A S A T E E N K A A R I

S A K U N T A R I N A

© Saku Henriksson ja Finnqueer 2005

Kirjoittaja on antanut tämän tekstin julkaisuun erikoisluvan Finnqueerille.

Teoksen saa lähettää tulostaa ja lähettää edelleen missä muodossa tahansa **ei-kaupallisessa** tarkoituksessa.

ESIPUHE

*Sakun tarina*¹ on monitasoinen teos, joka kannattaa lukea useampaan kertaan. Teoksessa homoseksuaalisuus peillautuu jyrkän uskonnollisen herätysliikkeen arvomaailmaan. Teos tuo esille myös herätysliikkeen ja kirkon toiminnan ulkopuolella elävien heteronuorten ja -aikuisten asenteet homoihin. Kirjaa lukiessaan voi seurata sitäkin, miten heterot homoseksuaalisuudesta puhuessaan käyttävät vielä tänä päivänä kieltä, jolla ylläpidetään vanhoja mielikuvia ja kliseitä homoista. Teoksen herkkä ulottuvuus liittyy Sakun ja Pyryn ystävyyteen ja rakkauteen. Monitasoisen teoksen pitää jäntevästi koossa "*Sakun tarina*", 17-vuotiaan lukiolaisen nuoren kasvukertomus: tuleminen ulos kaapista ja eheytyminen homoksi, tai tarkemmin sanottuna kertomus tämän prosessin ratkaisevista alkuvaiheista.

Tarinan alku sijoittuu muutaman vuoden takaiseen aikaan, jolloin laki samaa sukupuolta olevien parisuhteesta oli tulossa eduskunnan käsittelyyn. Lain valmistelu synnyttää herätysliikkeen sisällä keskustelua ja terävöittää liikkeen jo aikaisemminkin jyrkän tuomitsevaa kantaa homoseksuaalisuuteen. Herätysliikkeen opetuksen mukaan homoseksuaalisuus on vastoin Raamattua ja kaikkea sitä, mitä liikkeessä pidetään oikeana ja pyhänä. Asia koskettaa Sakua henkilökohtaisesti, koska hän on jo useamman vuoden ajan tiennyt olevansa 'epänormaali', 'hintti' - herätysliikkeen käsitteiden mukaan turmeltunut ja kadotukseen tuomittu syntinen.

Herätysliikkeen toimintaan muun muassa laulajana aktiivisesti osallistuva Saku on jo kotikasvatuksensa myötä sisäistänyt herätysliikkeen arvot ja ihanteet. Saku toteaaikin elävänsä sisäisessä helvetissä. Sakun eheytymisprosessin yksi tärkeä alkuvaihe kiteytyy hänen tuskaisessa kysymyksessään: "Miksi minun pitäisi muuttua joksikin siitä, miksi minut on katsottu hyväksi ja oikeaksi luoda?" Homoksi tunnustautuminen saattaisi kuitenkin merkitä sosiaalista itsemurhaa, myös Sakun uskoville vanhemmille.

Alkuasetelman kuvauksen jälkeen *Sakun tarina* lähtee vauhdilla liikkeelle. Nettipalstan välityksellä Saku löytää yllättävästi samanmielisen 16-vuotiaan Pyryn judoharrastuksensa piiristä. Poikien aran ystävyyden muuttuminen vähitellen rakkaudeksi on kuvattu kirjassa sekä rajuin vedoin että herkästi - elämänmakuisesti ja uskottavasti: tällaista tuntevan ja kokevan ihmisen elämä on. Kun jotkut Sakun koulukaverit saavat tietää poikien suhteesta, kielipeli pyörähtää jälleen käyntiin ja kiteytyy erään kaverin repliikissä: "Me ollaan normaaleja, etsi sinä kaltaisiasi!" Sakua haukutaan "saatanan takaluukkutaaviksi", jolla on "sairaita haluja".

Mutta Sakun ja Pyryn suhde löytää myös ymmärtäjiä yllättäviltä tahoilta niin koulun koviksen kuin helluntailaisen Mirankin hahmossa. Herätysliikkeenkin piiristä löytyy vähitellen Sakun isästä alkaen sympaattisia uskovia, jotka eivät tuomitse poikia helvetin tuleen, vaikka eivät homoseksuaalisuutta hyväksykään. Ilmeisesti Sakun aito rehellisyys pehmentää lähipiirin asenteita.

Sakun tarina sisältää yllättäviä ja dramaattisia käänteitä. Tarina huipentuu, kun pojat joutuvat pakenemaan ja piileksimään Pyryn väkivaltaista isää. Silloin ovat jo poliisitkin liikkeellä. Iltalehti repäisee pääotsikkona lööpissään: "Homopojat karukuteilla. Isä uhkaa tappaa."

Sakun tarinassa juoni on kehitelty jäntevästi ja viety loppuun asti uskottavasti. Kirjan sivuilla - sen kuvaamissa tapahtumissa ja erityisesti Sakun ja Pyryn välisissä keskusteluissa - sykkii elämä vahvana ja mukaansatempaavana. Kirjalla on rohkaiseva viesti: Ristiriitojenkin keskellä ihmisellä on mahdollisuus paradoksaaliseen muutokseen eli eheytyä ja tulla siksi ihmiseksi joka hän on ja millaiseksi hänet on luotu.

Vantaalla 28. helmikuuta 2005

Raimo Harjula

teologian tohtori, dosentti

---

¹ Nimi "Risti ja sateenkaari" otettiin käyttöön vasta tämän esipuheen kirjoittamisen jälkeen.

KIRJOITTAJAN ALKUSANAT

Tämä tarina on saanut lähtölaukauksensa sekä omista että muiden taisteluisista. Olen lähivuosina saanut kohdata sekä virtuaalisesti että kasvokkain monia uskovia homoja, joilla ei ole kotipaikkaoikeutta omassa hengellisessä yhteisössään sellaisina kuin he ovat. Nämä kukin ovat kertoneet omasta dilemmastaan, omasta ristiriidastaan, omasta helvetistään. Voin vain ihmetellä näiden kovia kokeneiden, rähjäisten ja kolhiutuneiden sankareiden selviytymiskykyä.

Joku nuori on karkotettu kotoaan, joku keski-ikäinen on joutunut näkemään rakastamansa perheen hajoavan, joku on eristetty omasta hengellisestä yhteisöstään, kasvuympäristöstä, johon on juurtunut elinikäisen hartauden, uskon ja luottamuksen voimalla. He eivät ymmärrä, miksi Jumala on antanut heille tämän ristiriitaisen osan. Jos he noudattavat hengellistä kutsumustaan, he elävät elinikäisessä selibaatissa. Jos he elävät sellaisina mitä he ovat, heidän on otettava vaieten vastaan kaikki tuomiot, jotka Jumalan Sana näyttää heille langettavan, sekä kohdattava sosiaalinen eristyminen ja toisten halveksunta omassa hengellisessä kodissaan.

Jotkut yrittävät löytää Raamatusta erilaisia porsaanreikiä ja selityksiä. Tinkimätön älyllinen rehellisyys johtaa tällä tiellä kuitenkin useimmiten umpikujan. Monen tiedän epätoivossaan kuolleen oman kätensä kautta. Jotkut taas yrittävät upottaa sietämätöntä tuskaansa pinnallisiin yhden yön suhteisiin, alkoholiin ja muihin korvikkeisiin. Jos kohtaat näitä ihmisiä, älä ainakaan tuomitse heitä, sillä heidän sisimmässään soivat jo tuomion pa-suunat. Jos helvetti on olemassa, heidän osaltaan se on jo alkanut täällä. En ole oikea henkilö ratkaisemaan, päätyvätkö he lopulta sinne.

Kehyskertomus perustuu monilta osin todellisiin tapahtumiin, mutta henkilöt on siinä määrin fiktioitu ja yhdistelty eri persoonista, että harvalla heistä on todellista, suoraa esikuvaa. Huomautan erikseen, että Henrikssonin ja Viitasalon perheitä ja perheenjäseniä juuri sellaisina, kuin ne tässä on kuvattu, ei todellisuudessa ole. Loppua kohti kertomuksen fiktiivisyys lisääntyy.

Tämä kertomus ei anna ratkaisua ongelmaan. Voin vain kertoa sinulle: et ole yksin.

VAROITUS

Kertomuksessa saattaa olla jopa samassa luvussa sekä syviä uskonnollisia kokemuksia että homoeroottisia aineksia. Jos et ole valmis kohtaamaan niitä yhtä aikaa, on parempi, ettet edes aloita lukemaan. Saatat loukkaantua syvästi. En pyydä sitä anteeksi, sillä olet nyt lukenut varoitukseni.

Saku Henriksson (palaute kirjoittajalle: gayfin@netti.fi)

Ensimmäinen osa

■ jossa tutustumme Sakuun, hänen lähipiiriinsä ja hänelle tärkeisiin asioihin ■

Sunnuntai

Herätysliikkeen kokouksissa käytiin säännöllisesti, eikä se ollut Sakulle edes vastenmielistä. Siellä oli ystäviä, lämpimiä ihmissuhteita ja liikkeen tapa huolehtia jäsenistään ulottui nuorisoon saakka. Paikkakunnan saarnaajat, yhteensä neljä miestä, tunsivat vähintään kohtalaisen hyvin liikkeeseen kuuluvat nuoret, juttelivat heidän kanssaan vapaasti ja pyrkivät – kukin lahjojensa ja luonteensa mukaan – auttamaan kaikissa vastaan tulevilla hengellisissä ongelmissa. Paljon saarnaajien kanssa keskusteltiin. Nyt olivat menossa seurat, liikkeen viikoittainen vakiotapahtuma.

"Kun katsomme Raamatusta, mitä vaikkapa Roomalaiskirje sanoo, ei pitäisi kenelläkään olla epäselvää", maallikkosaarnaaja sanoi. Hän puhui rauhallisesti ja sujuvasti. "Kuinka kukaan Raamattua auktoriteettinaan pitävä ihminen voisi sanoa, että homoseksuaalisuus on oikein? Se on vastoin Raamattua ja vastoin kaikkea sitä, mitä me pidämme pyhänä ja oikeana."

Saku Henriksson kuunteli tarkkaavaisesti. Asia kosketti häntä henkilökohtaisesti, koska jo useamman vuoden, jo peruskoulun ylemmiltä luokilta saakka, hän oli tiennyt olevansa 'epänormaali', 'hintti', kaikkea sitä, mitä tämä yhteisö piti vääränä ja halveksittavana.

Pojan olo oli epämukava. Saarnaaja tuntui puhuvan juuri hänelle, vaikka se olikin järkevästi ajatellen mahdottomuus. Puheelle oli antanut lisäpontta pian eduskunnan käsittelyyn tuleva parisuhdelaki. Asiasta oli keskusteltu herätysliikkeen sisällä paljonkin, mutta homo- ja puolustavia ääniä ei juuri kuulunut – se olisi ollut liikkeen sisällä eräänlainen itsemurha. Jo homoista tasa-arvoisina ihmisinä, kansalaisina ja tuntevina yksilöinä puhumista olisi pidetty maallistumisena ja asianomaisen ympärille olisi muodostunut tyhjiö. Jospa vaikka hänkin on 'sellainen'? Niinpä keskusteluissa kuului vain kauhistelua, ihmettelyä ja halveksuntaa näitä ilmeisen turmeltuneita ja kadotukseen tuomittuja yksilöitä kohtaan.

Sakun perhe oli tyypillinen liikkeen kannattajakunnan piirissä. Isä ja äiti, joista jälkimmäinen kotona, viisi lasta. Lapsimäärä ei ollut vielä edes erityisen suuri, mutta kylällä ja kaveripiirissä pesuetta pidettiin kyllä suurperheenä. Toimeen tultiin ehkä niukasti mutta kuitenkin kohtalaisesti, koska alkoholiin, ravintoloihin ja muihin maallisina pidettyihin huvituksiin ei rahaa liennyt. Saku oli lapsista keskimäinen. Kaksi nuorempaa sisarusta olivat lettipäisiä, hellyttäviä, mutta joskus raivostuttavia pikku tyttöjä. Suhde vanhempiin sisaruksiin – kahta vuotta vanhempaan siskoon ja kolme vuotta vanhempaan veljeen – oli etäinen: nämä olivat ikäeron takia liikkuneet eri kaveripiireissä, ja nyt heidän muutettuaan kotoa pois opiskelija-asuntoihin yhteydet jäivät vähäisiksi.

Tilaisuus alkoi olla loppuillaan. Saarnaaja lopetti puheensa, laulettiin virsi, jota seurasi yhteinen esirukous. Sakukin painoi päänsä kuuliaisesti alas, mutta hänen päässään pyöri yhä sama ajatus kuin saarnankin aikana: millainen minun tilanteeni on? Miten voin edes elää, kun en koskaan ole edes haaveillut naisuhteista? Yhtälö oli Sakulle mahdoton. Ääretön jaettuna nollalla ei ole mikään luku. Ja Saku tunsu olevansa juuri tuo jakoviivan alapuolella. Syvällä.

"Hei Saku! Oletko kuullut, että Teemun mökille menee porukkaa tänä iltana?" kysyi Janne, Sakun hyvä, jo vuosien takainen ystävä. "Etkö voisi tulla mukaan? Otetaan rukoushuoneen virsikirjoja mukaan niin voidaan laulaa. Pääset Jessen kyydissä – minä kysyin jo, ja meille

molemmille on tilaa." Saku heräsi mietteistään. "Joo, totta kai! Eihän tässä ole mitään muutakaan ja kiva päästä uimaan ja saunomaan. On kai siellä sauna lämpimänä?" "Tuskin vielä, mutta kauankos se lämpenee!" virnisti Janne, Sakun ikäinen, tummatukkainen ja tummasilmäinen poika, kaveri, jonka kanssa Saku oli jo taputellut yhdessä hiekkakakkuja. "Sovittu!" huikkasi Saku. "Käyn vaan kotona hakemassa pyyhkeen ja puhtaat vaatteet. Mitenkähän makkarat ja limpparit?" "Jessen isä on hoitanut kaikki, joten ei muuta kuin nauttimaan!" Janne vastasi. Pojat sopivat vielä siitä, missä tapaisivat puolen tunnin kuluttua. Loppukesän varhainen ilta oli lämmin, ja aikaa olisi.

Saku ajoi kevytmoottoripyörällä kotiin, pakkasi kiireesti tavaransa selkäreppuun ja karautti takaisin lähellä rukoushuonetta olevalle huoltoasemalle, jossa osa pojista jo odotteli. Saku liittyi porukkaan ja pian tulivat muutkin mökille lähtijät.

Autot olivat täynnä. Jessen ajamassa autossa oli kuusi henkeä, ja takana olevilla neljällä oli varsin ahdasta, mutta 40 kilometrin matka taittui nopeasti. Perillä osa pojista laittoi saunan kiukaan alle tulen, toiset aloittivat iltapalan valmistelun ja muutama rakensi nuotiota. Kahvi oli pian valmis, ja kaikki kokoontuivat mökin terassille.

"Aika inhottava juttu toi parisuhdelaki", sanoi Juho, 16-vuotias, pörrötukkainen hulivili. "Minä en kerta kaikkiaan tajua miten mies voi suudella miestä. Se jotenkin on ihan ulkoavaruudesta koko homma. Kyllä Nieminen sanoi saarnassaan ihan oikein: tuo on maailmanlopun merkkejä." "No onhan tuota ollut kautta aikojen", sanoi Toni. "Ettekö ole lukee neet, miten Roomassa oli jo poikahuoria. Sehän oli eräs Rooman valtakunnan rappion merkkejä." "Joo, ja Ateenassa ja Spartassa oli sama meno. Eipä ihme, että nekin tuhoutuivat", Juho jatkoi.

Keskustelu jatkui, ja Sakun olo muuttui aika tukalaksi. Jutellessaan pojat katselivat toisiaan avoimesti silmiin, toisinaan odottaen nyökkäystä tai jotain muuta vahvistusta omalle mielipiteelleen. Sakuunkin vilkaistiin, mutta hän oli kuin keskustelu ei olisi kiinnostanut lainkaan. Hän selasi hajamielistä näytellen pöydälle jäänyttä ruohonleikkurin käyttö- ja huolto-ohjetta, vaikka seurasi tarkoin keskustelua.

Keskustelun jatkuessa pojat innostuivat kuvittelemaan homojen parisuhde-elämää. Saku painoi päänsä alemmas, ikään kuin ruohonleikkurista olisi tullut koko senhetkisen maailmankaikkeuden keskus. Kovin yksityiskohtaisiin kuvauksiin eivät nämä uskovaiset pojat arvioinneissaan kuitenkaan menneet, sillä heidän piirissään voimakkaiden sukupuolisten mielikuvien luominen ja niillä mässäileminen oli tabu. Tämä ei tietenkään tarkoittanut, että kukaan ei olisi yksin ollessaan kuvitellut mitä tahtoi, tai harjoittanut itsetyydytystä, joka tosin sekin oli yksiselitteisesti kiellettyjen asioiden listalla. Sakulla ei ollut asiasta varmoja todisteita muiden kuin parin kaverin osalta, mutta hän arveli kaksinaismoralistisen ajattelun olevan huomattavasti laajempaa kuin yleisesti tiedettiin.

Saunassa oli lämpötila jo ehtinyt 80°C:een, ja pojat siirtyivät pukuhuoneeseen. Siellä oli ahdasta, mutta kaikki saivat toisiaan lievästi tönien ja tuoppien riisuttua ja menivät löylyyn. Juho meni itseoikeutettuna löylynheittäjäksi. Vaikka hän oli kova saunoja, hän otti kuitenkin huomioon muut ja kysyi useimmiten löylyä heittäessään, miltä muista tuntui. Keskustelua jatkettiin.

Saku oli edelleen melko hiljaa, koska äsken käsitelty aihe vahvasti hänen tunnettaan siitä, että hän oli jotenkin porukan ulkopuolella. Miten hän, joka haaveili salaa toisesta kundista, joka tyydytti itseään likaisiksi väitettyjä mielikuvia elättäen ja joka särkeviä sydämensä haavoja nuollen yritti pitää omaa kulussiaan yllä, olisi pystynyt henkisesti samaistumaan näihin 'normaaleihin', kylläkin reiluihin mutta jotenkin sydämettämiin ja itseään nähtävästi

malliuskovaisina pitäviin kavereihin? Toisaalta Sakun suhteet herätysliikkeen ulkopuolelle olivat ohuet. Hän oli ollut paljon kotona, liikkunut useimmiten uskovien ystäviensä kanssa ja käynyt säännöllisesti liikkeen tilaisuuksissa sekä omalla paikkakunnalla että muuallakin. Ainoastaan hänelle rakas urheiluharrastus – judo – oli tuonut muita kontakteja. Koulussa hän oli kyllä pidetty, mutta huomaamaton. Sellaisia kavereita, joiden kanssa saattoi jutella arkipäiväisistä asioista, oli kyllä useita, mutta hän ei kiintynyt keneenkään erityisesti, eikä nähtävästi kukaan häneen. Sakun luokalla oli kuitenkin eräs poika, Tuomas, joka sai Sakun verenkierron vilkastumaan. Ei tarvinnut kuin ajatella häntä, niin... "Only a fool / breaks his heart..." hän hyräili mielessään – ja yhtäkkiä heräsi ympärillään olevaan todellisuuteen. Ajatusten keskittyminen Tuomakseen oli aiheuttanut tiettyä kutinaa lantion seudulla, ja kauhukseen Saku huomasi, että juuri kun saunojat alkoivat siirtyä laiturille ja uimaan, hänen jalkojensa välissä oli jo alkanut tuttu, usein miellyttävä, mutta juuri nyt kauhistuttava erektio! Mitä ihmettä voisi tehdä? Kalun pää pilkisti jo reisien välistä, ja lähes sairaalloisen ylilihava Tero, jonka rehevät rintaläskit hyllyivät hänen vähänkin liikahtaessaan, kiinnitti selvästi huomiota Sakun paisuneeseen elimeen.

"Hei Saku, missä sinut ajatuksesi oikein vaeltavat?" Tero kysyi naurahtaen samalla ymmärtävästi ja vilkaisen iهران keskeltä pilkistäväillä siansilmillään Sakun jalkojen väliin tämän yrittäessä nopealla liikkeellä painaa kaluaan reiden alle. Ellei saunan kuumuus olisi jo aiheuttanut verenkierron vilkastumista, olisi Sakun punastuminen näkynyt. Kaikkien huomio kiinnittyi Sakun häpeälliseen tilaan ja poika katseli lattiaan. Ajatukset sumenivat tuskalliseksi möykyksi, vatsanpohjassa oli kuin sulaa rautaa ja hikikarpalot estivät silmiin nousevia kyyneliä näkymästä.

"Hei jätkät", tokaisi Juho, joka tajusi Sakun hankalan aseman ja syöksyi tapansa mukaan suin päin vääriin johtopäätöksiin. "Sakulla on tietysti joku lyyli mielessä ja taisi mennä ajatuksissa vähän pitkälle. Meistähän ei *koskaan kukaan* tietysti ajattele mitään sopimatonta muijista, eihän?" Juho sanoi lyöden asian leikiksi. Lauteilta noustessaan pojat nauroivat ymmärtävästi ja hyväntahtoisesti Sakulle, joka nyt, suunnattoman kiitollisena Juholle tämän annettua luonnollisen ja jokaisen nuoren pojan mielestä asiallisen selityksen, jäi lauteille tukalaan tilaansa. Juho jäi viimeiseksi ja kun pojat olivat kahden, kuiskasi Sakulle luottamuksellisesti: "Kaada kylmää vettä jalkojen väliin nyt kun jäät yksin, niin seisokki häviää minuutissa. Minulla on joskus käynyt samalla tavalla, eikä silloin ole tosiaan kivaa!"

Yksin jäätyään Saku noudatti Juhon neuvoa. Hän tarvitsi kuitenkin melkoisen määrän vettä, ennen kuin elin suostui asettumaan edes jossain määrin lepotilaan. Poikajoukko jäi vielä uinnin jälkeen vielä tupakalle ennen kuin palasi takaisin löylyyn.

Toinen osa

■ jossa Saku aloittaa tutkimusmatkan ■

Maanantai

Koulu tuntui taas mukavalta kesäloman jälkeen. Edellinen viikko, joka oli ollut lukukauden ensimmäinen, oli mennyt koulutyötä käynnistellessä: kirjojen ja tarvikkeiden hankinnat, aloitusrituaalit, tutustuminen ja kesän tapahtumien kertaus hidastivat varsinaisen koulutyön alkamista.

Aamun fysiikan kaksoistunnin jälkeen oli vapaatunti, ja Saku meni ATK-luokkaan tietokoneelle. Internet kaikkine mahdollisuuksineen oli alkanut kiinnostaa häntä. Homoseksuaalisuuteen liittyvää materiaalia Internet oli pullollaan, mutta todella asiallisen tiedon löytämi-

nen ei ollutkaan niin yksinkertaista kuin tarjonnan suuresta määrästä olisi saattanut päätellä. Hän oli kuitenkin esseitä laatiessaan oppinut käyttämään hakukoneita, ja tämä nopeutti tiedonhakuja tuntuvasti. Hakiessaan tietoa homoseksuaalisuudesta Saku törmäsi tietenkin ensiksi kaupallisiin homosivuihin, joiden alaston kiihottavuus ja riettaus aluksi kauhistutti häntä. Lisäksi oli mahdotonta tutkia mitään aiheeseen liittyvää aineistoa muiden läsnä ollessa.

Saku avasi Internet Explorerin ja mietti hetken, mitä tällä kertaa hakisi. Edellisen illan kokemus oli vielä tuoreena mielessä. Hankala tilanne oli lauennut onneksi kavereiden hyväntahtoiseen naureskeluun. Moni oli tunnustanut, että 'huoramaiset ajatukset' vaivasivat joskus heitäkin, vaikka he sanoivat taistelevansa lihallisia himoja ja haluja vastaan. Mökiltä kotiin päin tullessa oli kaikilla ollut läheisestä ystävytydestä ja yhteenkuuluvuuden tunteesta tullut rento ja lämmin olo. Kotona WC:ssä Saku oli vielä masturboinut kiihkeästi muistelllessaan Juhon kiinteää, solakkaa vartaloa, kauniita kasvopiirteitä ja jäntevää, notkeaa liikkumista. Jopa hänen jalkansa, nilkkansa ja pohkeensa riittivät herättämään Sakun halun.

Millaista olisikaan tuntea joku toinen homokaveri, jonka kanssa voisi jakaa tunteensa, ajatuksensa, pelkonsa, toiveensa ja ehkä... siis... rakkautensa? Sakua suorastaan hengästytti ajatella sanaa "rakkaus" tässä asiayhteydessä. Sehän on haureutta! Miesten välinen rakkaus missä tahansa muussa muodossa kuin platonisena, kristillisenä huolenpitona ja välittämisenä oli itsestään selvästi syntiä. Saku ei kuitenkaan voinut olla ajattelematta, millais-ta olisi saada jutella jonkun Juhon tapaisen – mutta homokundin – kanssa kaikista kuvittel-tavissa olevista asioista pelkäämättä joutuvansa leimatuksi, haukutuksi ja suljetuksi ulos siitä sosiaalisesta verkostosta, johon oli kuulunut koko ikänsä.

"Nyt teen sen, mitä olen aikonut jo pitkään", Saku ajatteli. Hän tunsu yhtäkkisen rohkeuden puuskan ja tarmon valtaavan mielensä ja avasi treffipalvelun perustietolomakkeen. Täytettyään henkilötietokentät hän siirtyi kuvailemaan omaa luonnettaan, toiveitaan ja fyysistä olemustaan. Voisiko kirjoittaa "hyvännäköinen"? Miten paljon kannattaa kehua itseään? Saku pyyhki pois jo kirjoittamansa kuvauksen ja aloitti alusta. "Minä en ole mikään tavallinen heppu. En hae ensi sijassa runkku-, pano- tai imuseuraa vaan suunnilleen ikäistäni (17), omilla aivoillaan ajattelevaa, hellää ja..." Vielä lyhyt kuvaus ulkonäöstä ja sitten vaan -klik- sinne meni.

Tiistai

Seuraavana aamuna Sakun koulu olisi alkanut vasta yhdeksältä, mutta hän meni kouluun jo tuntia aikaisemmin. Suomen kielen opettaja, jolle Saku selitti tarvitsevansa kirjaston tietokonetta tutkielman kirjoittamiseen, päästi mallioppilaana pidetyn Sakun koulun kirjastoon, joka ei tuohon aikaan ollut vielä auki. Toimiko myös kirjaston tietokoneella nettiyhteys? Internet Explorer... joo... aukesi! Hotmailkin avautui pienen odottelun jälkeen.

Vastauksia oli peräti viisi. Ilmoituksen varhaisen jättöajan takia teksti oli ollut näkyvillä jo koko edellisen päivän ja yön. Saku ryhtyi selaamaan ilmoituksia.

"Olen 46-vuotias, hyvän näköinen, isokullinen ja karvainen kaveri. Tulisitko panemaan..." "Yök", ajatteli Saku. "Eikö ilmoituksessani lutenut, että haen suunnilleen ikäistäni kaveria?" Hän vastasi lyhyesti, kitkerästi ja kieltävästi uuslukutaidottomalle körilälälle ja siirtyi seuraavaan vastaukseen. Siinä 25-vuotias opiskelija kertoi etsivänsä seksiseuraa. "Ei taaskaan minua varten", tuumasi Saku, ja naputteli ystävällisen mutta päättäväisen vastauksen, jossa kertoi etsivänsä jotain muuta kuin mitä opiskelija oli tarjonnut.

Kolmas maili sai Sakun aluksi kiinnostumaan. Siinä 16-vuotias, kokematon, lähiseudulla asuva kaveri halusi Sakusta mailiseuraa, mutta pitkähkön mailin loppuosa sai veren hyytymään Sakun suonissa. "...kun olit antanut kotisivusi osoitteen, kävin siellä. Ja, hitto, siinä harrastat judoa niin kuin minäkin. Antamasi suppeat tuntomerkit sopivat erääseen sinisen vyön judokaan. Et muuten koskaan kumarra tatamille, ja sensei hyväksyy sen. Miksi? Olet muuten hyvän näköinen..."

"Nyt se siis on tapahtunut", Saku ajatteli kauhuissaan. "Mitähän tuokin on jutellut minusta kaverinsa kanssa? Vai onko tuon mailin takana tosiasiallisesti luokkakavereita, jotka pilailevat kustannuksellani ennen lopullista iskua?" Toisaalta oli tietenkin mahdollista, että kirjoittaja oli juuri sitä mitä sanoikin olevansa. Mutta mikäli vahinko oli jo tapahtunut, sille ei enää mahtanut mitään. Niinpä vielä hetken harkittuaan Saku päätti kirjoittaa mahdollisimman neutraalin vastauksen, jossa ei kieltäisi eikä myöntäisi mitään. Hän muotoili vastauksen huolellisesti ja lähetti sen. Sen jälkeen hän kirjoitti vielä viestin treffipalvelun kotisivun ylläpitäjälle ja pyysi tätä poistamaan ilmoituksensa, sillä Saku ei löytänyt valikkoviidakosta mahdollisuutta poistaa ilmoitus itse. Mitähän huomina toisi tullessaan?

Sakun isä Lasse oli 48-vuotias paperikoneinsinööri, joka joutui työnsä vuoksi matkustamaan paljon ympäri maailmaa. Hän oli kielitaitoinen, älykäs ja sivistynyt mies, joka osasi suhtautua jonkinlaisella rentoudella herätysliikkeen fundamentalistisimman suunnan vaatimukseen, mutta pysyi silti uskollisena liikkeen peruseriaatteille. Vaikka hän pitikin ohjat käsissään, ote ei ollut diktatorinen, vaan kaikkien kanssa keskusteltiin. Usein lasten mielipiteet vaikuttivatkin päätöksiin. Saku oli jo harkinnut moneen kertaan, pitäisikö tässä seksuaalisuutta koskevassa asiassa uskoutua isälle.

Kymmenvuotiaana Saku oli varastanut äidin kassista kymppin ja tuhlanut sen karkkeihin. Kun karkit oli syöty, jäljelle jäi ahdistus, joka ei suinkaan joutunut kiinnijäämisen pelosta vaan omantunnon äänestä. Illalla Sakun oli jo pakko mennä isän luo tunnustamaan, kun uni ei tullut. Isä kohteli rikkeensä tunnustavaa lasta aina lempeästi ja ymmärtävästi: hän julisti synninpäästön herätysliikkeen tavan mukaisesti, kiitti lasta tunnustamisesta ja asiasta ei sen jälkeen puhuttu – ei silloinkaan, vaikka erehdyksiä ja virheitä sattui myöhemminkin. "Anteeksiantamuksen merellä ei ole kenelläkään kalastusoikeutta", oli Lassella tapana sanoa.

Kun Saku oli siis saanut kokea perheen piirissä lämpöä, ymmärtämystä ja yhteenkuuluvuutta, hän ei tietenkään olisi tahtonut aiheuttaa vanhemmilleen murhetta. Mutta miten sen voisi välttää, kun vanhempien neuvot sanovat yhtä ja tunne sekä kroppa toista? Saku ei ollut koskaan ollut erityisen kiinnostunut tytöistä seksuaalisesti. Pian koittaisi aika, jolloin Sakun odotettiin alkavan seurustella tai edes osoittavan kiinnostusta vastakkaista sukupuolta kohtaan.

Illalla, kun muut perheenjäsenet olivat jo hiljentyneet yöpuulle, Saku avasi olohuoneen nurkassa tietokoneen ja yhdisti sen modeemin kautta verkkoon. Modeemin piipitys ja kurina tuntui äänekkäältä, ja hetken hän pelkäsi jonkun tulevan katsomaan, sillä olohuoneessa ei näin myöhään yleensä ollut ketään. Ketään ei kuitenkaan tullut ilmestynyt, ja Saku avasi sähköpostin. Vastauksia oli tullut lisää, mutta niissä ei ollut enää yhtään sellaista, joka olisi kiinnostanut enempää kuin tuo hänen päivällä lukemansa vastaus, jossa viitattiin kotisivuun ja judoharrastukseen. Olikohan kaveri jo ehtinyt vastata?

Olihan hän. "Näen vastauksestasi, että joko epäilet jonkun pilailevan kustannuksellasi tai pelkää minun olevan feikki. Mutta kai tulet huomenna salille? Siellä jätän pukuhuoneessa taskuusi lapun, kun olet tatamilla, niin näet, että puhun totta. Älä siis laita pusakkaasi

(tiedän sen, adidaksen musta-valkoinen verkkatakki) kaappiin vaan unohda se siihen suihkun vieressä olevaan naulakkoon...”

”Jees”, ajatteli Saku. ”Hyvä ja varma keino. Kiitti sulle, kuka oletkin.” Hän naputteli vastauksen kertoen hyväksyvänsä suunnitelman. Vähän aikaa surffailtuaan Saku sitten sulki netin ja meni suihkuun. Ajatus, että joku judokavereita voisi olla homo ja ehkä tulla hänen ystäväkseen, kiihotti Sakua ja hän alkoi kosketella jalkojensa väliä suihkun virratessa hänen päälleen. Poika sulki silmänsä ja näki mielikuvituksessaan hikisen 16-vuotiaan judokan, joka riisuu hitaasti päältään judogin, judopuvun, ja paljastaa itsensä hänelle. He lähestyvät toisiaan, ja...

Kolaus. Saku avasi silmänsä ja katsoi suoraan kasvoihin isäänsä, joka seisoj pesuhuoneen ovensuussa. Nähtyään pojan seisovan suihkussa masturboimassa isä poistui sulki oven perässään. ”Saatana...” Saku vastoin tapojaan kirosi hiljaa mustan häpeän aallon levitessä hänen tajuntaansa. Nyt ei taas sitten katsella isää silmiin vähään aikaan...

Kolmas osa

■ *jossa tutkimusmatka alkaa tuottaa tuloksia* ■

Keskiviikko

Jos joku olisi seuraavan koulupäivän päätyttyä kysynyt Sakulta, mitä siellä opetettiin tai mitä siellä tapahtui, hän olisi tuskin voinut kertoa mitään, niin syventynyt hän oli ajattelemaan, millaisen viestin saisi illalla harjoituksen päätyttyä. Eilisen illan häpeän siitä, kun isä oli yllättänyt hänet tyydyttämässä itseään, Saku kyllä muisti hyvin. Isä oli odottanut, että Saku tuli suihkusta, ja sitten oli mennyt pojan perässä tämän huoneeseen. Siellä käyty keskustelu – vaikka se Lassen tavan mukaan olikin lämmin ja ymmärtävä – oli ollut Sakulle kipeä. ”Ymmärrän toki, että varsinkin tuossa iässä sukupuolinen kiihko voi olla uskomattoman voimakas”, oli isä jutellut. ”Se johtaa helposti itsetyydytykseen, joka on kuitenkin väärin. En voi antaa muuta neuvoa, kuin että yrität kaikin keinoin välttää kiihokkeita, jotka johtavat tuohon. kaikenlaiset pornolehdet, tyttökalenterit ja sen sellaiset on syytä kiertää kaukaa, jos mahdollista”, oli isä opastanut. Saku oli ollut pääasiassa hiljaa. Sitten hän oli uskaltanut kysymään, miten isä oli selvinnyt hänen ikäisenään. Isä oli vastannut: ”Ei ole mitään hyötyä kerrata omia väärintekojani, mutta en puhu sinulle nyt kaikessa onnistuneena ja virheettömänä, vaan isänä, auttajana ja tukenasi. Enkä voi luvata sinulle help-poa tietä. Mutta kun *tiedän*, että haluat ja yrität taistella syntiä vastaan, se riittää.”

Tämä käyty keskustelu ja odotettavissa oleva viesti vangitsivat Sakun ajatukset niin, että opettaja joutui kysymään Sakulta pari kertaa, ennen kuin tämä tajusi, että opettaja kysyi häneltä jotain. Kun piti luetella saksinkielen dativiva vaativat prepositiot, Saku luetteli sujuvasti: ”Friede, Funke, Gedanke, Glaube...” ”Hei Saku, missä sinun ajatuksesi ovat? Seuraava!” Luokassa naureskeltiin hyväntahtoisesti oppilasta, jolta yleensä kysyttiin vasta sitten kun kukaan muu ei osannut.

Tatamalla Saku yritti keskittyä harjoitukseen, mutta tulos oli surkea. Liikkeet olivat kulmikkaita, ja hän teki virheitä, joita keltaisenkaan yön judoka ei yleensä enää tehnyt. Pukuhuoneen ovi oli käytävässä katseen ulottumattomissa, joten sinnekään ei voinut katsoa. Toisaalta Saku ei myöskään halunnut pelottaa pois tuntematonta kaveria, ehkä tulevaa ystävää, yrittämällä saada selville kuka tämä olisi. Puolentoista tunnin harjoitus tuntui kolmetuntiselta.

Suihkussa ei ollut muita, ja Saku veti muovisen verhon tiiviisti kopperon aukon eteen. Puskakka roikkui hänestä parin metrin päässä, ja hänen sormiaan poltteli innosta päästä tutkimaan pusakan taskuja. Mielen hallintaa arvostava judoka kuitenkin hillitsi itsensä, peseytyi huolellisesti ja kuivasi vartalonsa. Suihkukaapista tultuaan hän puki hitaasti päällensä, samalla muutaman pukuhuoneessa olevan puolitutun kaverin kanssa jutellen. Olisiko näistä jompikumpi SE kaveri? Kumpikin käyttäytyi kuitenkin normaalisti, jutteli, laski leikkiä ja kirosi rispaantunutta pukuaan. Lopulta kaikki saivat jokseenkin yhtäikaa päälleen ja menivät ulos kauniiseen kesäiltaan.

Apriliillaan Saku ajoi läheisen kahvilan eteen, riisui varusteensa sekä selkäreppunsa ja meni sisälle ostamaan kupillisen kahvia. Vasta pöydässä istuessaan hän kouraisi pusakansa oikeaa taskua – siellä oli paperilappu. Se oli ruokakaupan tulostekuitti, jonka takapuolelle oli ilmeisesti kiireessä kirjoitettu: ”Harjoituksesi menee päin persettä mutta olet hyvän näköinen. Jos tahdot tavata minut NYT, soita heti numeroon...” Lapussa oli Sakulle tuntematon Radiolinjan numero.

Mitä tekisi? Mielessä pyöri kaikenlaisia ajatuksia: eilisiltainen keskustelu isän kanssa, uskovat kaverit, kiihottava mahdollisuus tutustua toiseen homokaveriin, riski joutua pilanteon kohteeksi. ”Kerranhan se kirpaisee”, ajatteli Saku, otti puhelimen vyökotelosta ja näp-päili numeron.

”Haloo”, vastasi varovainen ääni. ”Saku tässä, moi. Minun piti soittaa sinulle.” ”Joo, niin. Minä olen ihan lähellä. Näin että menit sinne kahvilaan. Onko siellä porukkaa?” ”Ei ole muuta kuin pari ukkoa lipittämässä kaljaa toisessa päässä. Voidaan kyllä jutella rauhassa.” ”Olen siellä minuutin kuluttua.” Klik.

Ovi kävi, mutta sisään tuli ensin vanha rouva, joka alkoi riidellä vaihtorahasta myyjän kanssa. Sitten melkein samassa sisään tuli nuori kaveri, joka selvästi katseellaan etsi jotain, ja Sakun nähtyään tuli tämän luokse ja istuutui vastapäiselle tuolille. ”Moi, mä olen Pyry. Muistatko salilta?” Saku katseli itseään hieman nuorempaa poikaa. Tällä oli vaalea siilitukka, harmaat silmät ja päällään T-paita. Poika oli pikemminkin hoikka kuin lihaksikas eikä millään tavalla huomiota herättävän näköinen.

”Kyllä muistan nähneeni, mutta olet eri ryhmässä. Kuka senseisi on?” ”Hirvonen. Hän on yksi paska. Kunhan saan sinisen vyön niin kuin sinäkin, sensei varmaan vaihtuu. Toivottavasti pääsen Karppisen ryhmään. Hän on loistokaveri.”

Pojat juttelivat hyvän aikaa judosta. Sitten he puhuivat kouluistaan; molemmat olivat luki-ossa, mutta eri kouluissa. Pyry jutteli iloisesti ja vapaasti, mutta silti Sakusta tuntui, että kumpikaan ei uskaltanut siirtyä siihen aiheeseen, jonka merkeissä he itse asiassa tapasivat. Lopulta Saku päätti tehdä aloitteen.

”Meinasi mennä paskat housuun, kun luin ensimmäisen mailisi. Minähän en tiennyt, kuka sen takana oikein on. Siksi tuo viestilappu oli hyvä keksintö.” Pyry nauroi. ”Niinpä... Oli pakko kehittää jotakin. Tajusin vastauksestasi mitä ajattelit. Koetin eläytyä sinun osaasi ja mietin, mikä olisi sopiva tapa lähestyä sinua. Kun näin kotisivusi, tulit välittömästi mieleeni, mutta olin vielä epävarma.”

Saku katsoi Pyryä kiinteästi silmiin vangiten tämän katseen ja kysyi: ”Oletko sinä homo?” Saku oli tietoisesti välttänyt sanomasta ”sinäkin”. Hetki oli ratkaiseva. Pyry oli nyt penkin ja seinän välissä. Hänen oli ratkaistava, miten tästä jatketaan eteenpäin – vai jatketaanko ollenkaan. Pyry laski katseensa pöytään, sormeili pöydän reunalistaa, hypisteli rannekelloaan ja katsoi sitten pää painuksissa, kulmiensa alta Sakua. Katsoi pitkään.

Saku odotti. Hän katsoi Pyryä silmiin, hymyili lähes huomaamattomasti siten, että suupielet vain värähtivät hiukan ja nyökäytti päällään hivenen pari kertaa.

”Kai mä olen”, puuskahti Pyry lopulta. ”Ja sinä olet ensimmäinen, joka saa tietää sen.” ”Minä olen sitten kyllä ihan varmasti”, Saku vastasi hiljaa, melkein kuiskaamalla. ”Olen tiennyt sen jo monta vuotta. Ei ole vain ollut ketään, kenen kanssa jutella asiasta. Netti on kyllä homoja täynnä, mutta mitään nuoria kundeja saalistavaa, kuolaavaa pappaa en hae.”

Pyry purskahti nauramaan. ”Ei helvetti, kai se on joku raja oltava”, hän hihitti, mutta vakavoitui sitten. ”Niin, tuota, Saku, mitä sinä oikeastaan hait?” ”En minä oikeastaan tiedä tarkkaan itsekään. Mutta vähintään jotakin, jonka kanssa voi jutella, jotakin joka varmasti tajuaa”, Saku sanoi, ja jatkoi: ”Meillä kai on ainakin yksi toive toinen toisillemme, jatkettiin sitten juttua tai ei: nimittäin se, että meidän on voitava nyt luottaa toinen toisiimme.” ”Siitä ei varmaan ole huolta – minä en ainakaan usko sinusta, että menisit juoruamaan kenellekään”, Pyry sanoi huolettomasti. ”Ja miksi minä ryhtyisin tällaiseen operaatioon pelkääkseni kiusatakseni sinua? Ei siinä olisi mitään järkeä!”

Pojat juttelivat vielä varovaisesti, mutta kuitenkin vapautuneemmin kuin alussa. Kovin syvälle ei jutuissa menty. Kahvilan myyjä alkoi jo vilkuilla poikia epäystävällisesti, kun hän oli myynyt vasta kuuden markan kahvikupillisen, ja asiakkaat vain istuivat ja juttelivat. Pyry huomasi ensimmäisenä, että he olivat ei-toivottuja vieraita ja ehdotti kotiin lähtöä. ”Hei, onko sinulla huomisolta mitään erityistä?” Pyry kysyi. ”Eipä kummempia. Katsoisin mielelläni alkuillasta vähän historiaa, kun koe on kohta puoliin, mutta myöhemmin, ehkä siinä kahdeksan aikaan olisin kyllä vapaa. Mitä sinulla on mielessäsi?” Saku kysyi. ”Hei, tule meille kun pääset. Meillä voidaan jutella vapaasti, koska asun yläkerrassa yksinäni. Olisi kiva jatkaa juttua kun kerran päästiin alkuun. Sinun kanssasi on kiva jutella.” Saku oli niin mielissään ja helpottunut, ettei oikein tiennyt, mitä vastata. ”Tulen sitten kahdeksan jälkeen. Mikä sinun osoitteesi on?” hän kysyi ja kaivoi taskuun löytääkseen paperia ja kaivoi esiin Pyryn kirjoittaman viestin. Siihen hän kirjoitti osoitteen. Pojat erosivat ja lähtivät kumpikin kotiinsa.

Neljäs osa

■ jossa Sakun tiedot homoudesta lisääntyvät ■

Torstai

Koulupäivä ei kulunut kuin siivillä. Nyt Saku pystyi kuitenkin keskittymään koulutyöhön paremmin kuin edellisenä päivänä, jolloin epätietoisuus oli vienyt lähes kaiken energian ja vanginnut ajatukset. Pojan tunteet olivat kuitenkin edelleen ristiriitaiset. Hän tunsi olevansa jonkun uuden kynnyksellä, jonkun sellaisen, josta hänellä oli vain aavistus. Tuo tuntematon oli pelottavaakin, sillä kodin ja herätysliikkeen opetuksen mukaan hän oli astunut tuhon tielle: kaikki muu suhtautuminen homoseksuaalisuuden toteuttamiseen kuin ehdoton tuomitseminen oli liberaaliteologiaa, maallistuneisuutta, turmelusta, rappiota. Periaatteessa homoseksuaali saattoi jopa olla yhteisön tasa-arvoinen jäsen edellyttäen, että hän tuomitsi ehdottomasti kyseisen taipumuksensa ja nöyränä parannusentekijänä pyrki pääsemään siitä eroon, tai ainakin vähentämään sen vaikutuksia. Saku oli kuullut kuiskeita jostakin vanhemmasta miehestä, jolle ’oli käynyt huonosti’. Tämä oli antautunut viettiensä valtaan, katkonut siteensä liikkeeseen, elänyt haureudessa ja lopulta tehnyt itsemurhan. Tapausta käytettiin esimerkkinä silloin harvoin kun koko teemasta yleensä keskusteltiin.

Toisaalta Sakun ajatteluun vaikutti myös isän periaate, jonka mukaan kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia eikä ketään saisi suin päin tuomita pelkän käyttäytymisen pukeutumisen tai minkään muunkaan ulkonaisen perusteella. "Emme koskaan tiedä, mitä ihmisen sisimmässä liikkuu", oli isä usein painottanut. "Kallis aarre voi olla joskus kätkeyty rumaan ja halpaan saviastiaan." Usein käytetty kielikuva oli Sakulle tuttu. Perheen olosuhteet ja sidosryhmä huomioon ottaen liberaali ilmapiiri kevensi hänen taakkaansa. Ja voiko ihminen valita, onko hän homo vai hetero? Jos ihminen kerran on luotu tällaiseksi, miten hän voi olla vastuussa olemuksestaan, luonteestaan ja taipumuksistaan? Saku hätkähti tajutessaan, että hän itse asiassa kyseenalaisti koko siihenastisen elämänsä kantavat periaatteet. Hän oli jopa ottanut alitajuisesti huomioon sen reaalisen mahdollisuuden, että saattaisi olla jonkun sopivan, kivan kundin kanssa sukupuoliyhteydessä. Olihan hän usein – varsinkin tyydyttyessään itseään – *kuvitellut* sitä, mutta sehän oli kokonaan eri asia kuin *toteuttaa* tuo ajatus. Vai mitä olikaan joku sanonut? "Et voi estää lintua lentämästä pääsi yli, mutta voit estää sen tekemästä pesää pääsi päälle..." Tällä tarkoitettiin sitä, että tuskin kukaan pystyisi estämään kaikenlaisia mieleenjohtumia, mutta on sitten eri asia alkaa elätellä niitä mielessään ja hekumoida niillä.

Terveystiedon tunnilla käsiteltiin myös seksuaalisuuteen liittyviä asioita, nyt suorasukaisemmin kuin peruskoulussa. Opettaja yritti olla vitsikäs. "Nyt kun *kuuma* kesä on takana ja kaikkien *kokemukset* ovat karttuneet, voidaankin siirtyä *asiaan*", hän sanoi painottaen kaksimieliseksi tarkoittamallaan tavalla tiettyjä sanoja. "Ajattelin, että voisimme tällä kertaa, kun kaikilla ei ole oppikirjojakaan, vähän keskustella jostakin ihmisen terveyteen ja olemukseen liittyvästä asiasta." Tyhmistä vitseistään huolimatta noin 35-vuotias mies oli elämää ymmärtävä, asiallinen ja tehokas opettaja, josta yleisesti pidettiin. "Mistä oikeastaan tahtoisitte jutella?" opettaja Antti Laukkanen kysyi.

Joku vinoili kondomin rullaamisen käytännön opetuksesta, mutta Laukkanen sai esittäjän hiljaiseksi kehottamalla asianomaista kaivamaan kumin esille. Jalkapallovideon katselua esittänyt friikki joutui kuuntelemaan buuauskuoroa – luokassa oli vain pari jalkapallon aktiiviharrastajaa. Opettaja otti tilanteen hallintaansa.

"Minulla olisi ehdotus. Aiheeni kuuluisi ehkä enemmän uskonnon, filosofian, elämäntutkimustiedon tai yhteiskuntaopin puolelle, mutta koska asia on uusi enkä usko, että sitä on käsitelty muilla oppitunneilla, voisimme keskustella siitä, mitä ajattelette parisuhdelaista. Sehän ei ole vielä mennyt läpi, mutta on paljon mahdollista, että eduskunta hyväksyy sen. Te olette jo sen verran aikuisia, että voimme varmaan keskustella asiallisesti."

Pojat katselivat epävarmoina toisiaan. Sakun jo tunnin ensi minuuteilla sammunut mielenkiinto heräsi täyteen teräänsä. Kun suoranaisesti vastustavia ääniä ei kuulunut, opettaja sanoi: "Siis keskustelemme parisuhdelaista. Mitä ensinäkin ajattelette koko asian perustasta - siis ovatko homosuhteet mielestänne sen arvoisia, että yhteiskunnan kannattaa perustaa tällainen erityisjärjestely niitä varten? Jussi?"

"Nojaa... minusta ne voivat kyllä panna perseeseen ilman mitään lakiakin. Niinhän ne ovat tehneet tähänkin asti", sanoi Jussi lievästi punoittaen, 'kovaa kundia' esittäen. "Ja sitä paitsi en tajua, miten joku voi..." "Seis!" keskeytti opettaja tiukasti. "Minä kun luulin ihan oikeasti, että keskustelen asiallisten, lähes aikuisten ihmisten kanssa. Kyllä minäkin osaisin puhua tuollaista juttua, jos tahtoisin. Asiallinen keskustelu vaatii vähän enemmän korvien välistä kuin halpojen huulien heittäily. Jouni?"

"Ei kai siinä nyt mitään niin dramaattista ole", aloitti Jouni hieman epävarmasti. "Homo-seksuaalisuus on kuitenkin opittu elämänmalli, ja se on selvästi valtaväestön ajattelusta ja moraalista poikkeava toimintatapa. Ei kai homoissa ole mitään vikaa ihmisinä, mutta eikö

olisi parempi yrittää opettaa heitä heteroiksi, niin heilläkin olisi helpompaa?” kysyi Jouni asiallisesti.

”Mistä luulet tietäväsi, että homous on opittu tapa?” puuttui Jounin takana istuva Niko puheeseen. ”Minä tunnen kaverin, joka 12-vuotiaasta saakka on tiennyt olevansa homo eikä sitä naiset kiinnosta ollenkaan. Miten se kaveri olisi voinut päättää vielä nuorempaan että ’hei, rupeanpa tässä homoksi?’”

”Mikä mahtaa sitten tehdä ihmisestä homon tai heteron?” uskaltautui Sakukin kysymään. ”Onko asiasta luotettavaa, tutkittua tietoa?”

”Tästä asiasta on keskusteltu paljon”, alkoi opettaja selittää. ”On esitetty teorioita, että ankea lapsuus, kireä pipo, kova isä tai ylihuolehtiva äiti olisivat voineet vaikuttaa asiaan. Toiset taas katsovat, että tapa on ihan pelkästään opittu, kuten Jounikin juuri esitti. Jotkut sitten ovat sitä mieltä, että homouden tausta on puhtaasti geneettinen.” Opettaja mietti hetken, ennen kuin jatkoi. ”Minä uskon, että jonkinlainen geneettinen pohja on olemassa – siis perustaipumus. Se, millaisena asianomaisen seksuaalinen taipumus sitten lopulta tulee ilmi, riippuu ehkä siitä, miten vahva tuo geneettinen taipumus on ja millaisia virikkeitä hän on ympäristöstään saanut. Jos esimerkiksi geneettinen taipumus on jo vahva homouteen, ei tarvita kovinkaan suuria ulkonaisia vaikutteita siihen, että homoidentiteetti alkaa tuntua läheiseltä.”

”Mikä on sitten ihmisen oma vastuu siinä, sairastuuko hän homouteen vai ei?” Jussi kysyi yrittäen hyvittää aikaisempaa käytöstään asiallisuudella. ”Jos kerran asianomaisella on jo geneettinen virhe, eihän hän voi vaikuttaa siihen, mitä hänestä tulee.”

”Jussi, kysymyksesi sisälsi ehkä tietämättäsi eräitä lisäkysymyksiä. Oletit siis, että homoseksualismi on sairaus. Suomessa se dekriminisoitiin eli poistettiin rikoslaista muistaakseni vuonna 1971 ja poistettiin tautiluokituksesta kymmenisen vuotta myöhemmin. Näin ollen ei voida myöskään puhua geneettisestä ’virheestä’, jos homoseksualismia ei määritellä sairaudeksi. Itse en pidä sitä myöskään sairautena, vaan jo itse määritelmääkin yhteiskunnan arvovalintana. Nämä ovat hyvin kulttuurisidonnaisia asioita.” Opettaja oli selvästi antanut jo anteeksi Jussin aggressiivisen puheenvuoron ja jatkoi: ”Saku taisi äsken myös kysyä tutkitusta tiedosta. Asiaa on kyllä tutkittu paljon, mutta kiistattomia tuloksia ei ole saatu. Ja vaikka tietoa on paljon, luuloa on vieläkin enemmän. Jokainen, joka tuntee var-masti jonkun homoseksuaalin, nostakoon kätensä ylös NYT!”

Sakulle hetki oli tuskallinen. Paljastaisiko hän jotain, jos kertoisi tuntevansa homon? Epäil-täisiinkö häntä itseäänkin? Kun Niko kuitenkin nosti varman näköisesti kätensä, nosti Sakukin hetken epäröityään. Opettaja käski laskea kätet alas.

”Näyttää siltä, että vain kaksi teistä tietää, miltä homoseksuaali näyttää”, opettaja vitsaili. ”Usein kaikkein varmimmat mielipiteet syntyvät tietämättömyydestä. Kuka tietää edes suunnilleen, mikä osa ihmisistä on keskimäärin homoja?”

”Luulisin, että pari kolme prosenttia”, Niko sanoi epävarmasti. ”Riippuu siitä, lasketaanko biseksuaalit mukaan. Ja sitten siitä, mikä puoli biseksuaalilla on voitolla. Jotenkin hirveän vaikea määritellä.”

”Aivan oikein. Mitä enemmän tietoa hankitaan, sitä vähemmän asia näyttää mustavalkoi-selta. Otin vähän asiasta selvää”, opettaja sanoi ja nosti pöydältä pari arkkia, jotka siihen asti olivat olleet tekstipuoli alaspäin. ”Niko, olit suurin piirtein oikeassa. Homoiksi luokitel-tavia lienee väestöstä suunnilleen kolme prosenttia. Tämähän on, kuten aivan oikein sa-

noit, pitkälti arviointikysymys, koska tapa määritellä homoutta vaihtelee ihmisestä toiseen. Jos sitten otetaan mukaan ne, jotka ainakin jossain määrin olisivat valmiita suhteisiin oman sukupuolensa edustajan kanssa, luku on kymmenen – kahdenkymmenen prosentin vaiheilla. Kun siis juhlasalissa on enimmillään oppilaita viitisensataa, näistä täyshomoja on suunnilleen 10 – 15 henkeä, ja *vähintään* jossain määrin homoseksuaaleja 50 – 100 henkeä. Kyse on siis aika merkittävästä ihmisryhmästä.”

Pojat haukkoivat henkeään. ”Ei saatana...” vaikersi Jussi muka epätoivoissaan. ”Sitä ei sitten tiedä kevätjuhlassa, onko joku työntämässä kyrpää jo...” Jussin puhe vaimeni hiljaiseksi mutinaksi, mutta tähän asti puhe oli tarkoitettukin kuultavaksi. Joni vastasi heti: ”Jos joku yrittää sellaista, luulisin sinun kyllä huomaavan sen. Sitä paitsi housujen läpi...”

Opettaja oli kuunnellut hetken virinnyttä sananvaihtoa, mutta keskustelun liu’uttua taas asiattomuuksiin, hän keskeytti puheet sanomalla lähinnä viimeksi puhuneille Jussille ja Jonille: ”En tiennytkään miten LOISTAVIA vitsinikkareita tässä luokassa onkaan! Ehkä herrojen olisi syytä aloittaa kierros lastentarhalta, että ne, joilla riittää kapasiteettia KESKUSTELLA, voisivat tehdä sen?” Pojat vaikenivat, ja muut jatkoivat keskustelua vielä hetken. Sitten opettaja päätti tunnin kokoamalla virinneitä ajatuksia.

”Maailma on, pojat, monimuotoisempi ja monimutkaisempi kuin saatamme kuvitellakaan. Muistan, miten teidän ikäisenänne olin täysin ehdoton arvoissani ja arvostuksissani. Nyt olen joutunut lieventämään kantojani monessa suhteessa. Vaikka emme ymmärtäisikään jotain ilmiötä, puhumattakaan että osallistuisimme siihen, meillä ei ole mitään syytä tuomita sitä, kun pysytään selvästi laillisella puolella eikä ketään pakoteta tai ohjailla epäeettisin keinoin. ’Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi. Sillä mitalla, millä te mittaatte, sillä teitä mitataan’, sanotaan Raamatussakin. Oli sitten uskovainen tai ei, ohje on käyttökelpoinen.” Opettaja aikoi vielä muistuttaa siitä, että *kuka tahansa* heistä saattoi olla homo ihan ulkonäöstä, sanomisista ja käyttäytymisestä riippumatta, mutta päätti lopulta olla sanomatta. Tuollainen maininta olisi saattanut johtaa ajattelemattomaan nimittelemiseen ja muuhun kiusaamiseen.

Saku mietti taas. Mutta... ei hyvänen aika... herätysliikkeen isoimmissa kokouksissa saattoi viisi kertaa enemmän väkeä kuin koulun juhlasalissa pidetyissä tilaisuuksissa. Voisiko *uskovaisten keskuudessa* olla muitakin homoja kuin hän, jos kerran kyse ei ollutkaan omasta valinnasta, kuten Saku oli kuullut liikkeessä opetettavan? Ajatus samanaikaisesti sekä ihastutti että kauhistutti.

Opettaja oli huippu! Millainen asenne! Erytisen mielenkiintoista Sakulle oli arvojen suhteellisuus; hänhän oli tottunut selkeään, melko mustavalkoiseen arvojen järjestykseen, jossa luettelonomaisesti määritettiin oikea ja väärä. Kun Saku joutui lukiossa kasvokkain uusien arvotusten ja suhteellisuuden kanssa, kokemus sekä viehätti että pelotti. Maailma ei ollutkaan niin yksiselitteinen ja johdonmukainen kuin hän oli kuvitellut. Ihmisiä ei ehkä voinutkaan jakaa pelkästään uskoviin ja ei-uskoviin, hyviin ja pahoihin.

Millaista olisi Pyryn luona tänä iltana? Jatkuuko ja paraneeko sama lämmin, luottamuksellinen suhde? Onko hän varmasti luotettava? Mahtaako hän jopa... ehdottaa jotakin, ja jos niin käy, miten silloin pitäisi toimia? Koulupäivän kuluessa kohti viimeistä tuntia Sakun ajatukset liikkuivat enemmän ja enemmän illassa. Pyry asui läheisessä kaupungissa, siellä, missä judosalikin oli. Välimatkaa heillä oli parikymmentä kilometriä, mikä ei ollut este, sillä Apriliillaan Saku pääsisi nopeasti. Hänellä ei enää ollut varsinaista kotiintuloaikaa, mutta jos paluu meni yli kello 22:n eivätkä vanhemmat tienneet pojan olinpaikkaa, nämä kyllä soittivat ja kysyivät pojan suunnitelmista. Saku ei ollut koskaan pitänyt sitä kyttäämisestä tai niskaan puhaltamisesta, vaan huolenpitona. Koska hän vietti paljon aikaa kotona ja ul-

kona ollessaan oli pääasiassa uskovien kavereidensa kanssa, eivät vanhemmat olleet useinkaan ilmaisseet huolestumistaan.

Päästyään kotiin Saku söi välipalaa ja yritti syventyä historian kertaamiseen. Koe olisi maanantaina. Ranskan vallankumous ei pystynyt vangitsemaan lukiolaisen ajatuksia, vaan uutta tapaamista nuoren, kivalta vaikuttavan homokaverin kanssa oli huomattavasti mielenkiintoisempi ajatella. Saku muisteli, mitä oppitunneilla oli puhuttu vuonna 1789 alkaneesta tapahtumasarjasta ja siitä, miten se oli vaikuttanut henkiseen ilmastoon ja arvoihin. "Onkohan minussa käynnissä sama prosessi pienoiskoossa?" poika ihmetteli mielessään.

Viides osa

■ *jossa puhutaan vähän naisistakin ja alku on lupaava* ■

Torstai, jatkuu

Puolen kahdeksan aikaan Saku puki ajovarusteet päälleen, käynnisti moottoripyörän ja suuntasi kohti kaupunkia. Valtatiellä oli vain vähän liikennettä. Visiirin raosta kypärän sisälle pääsevä ilmavirta hiveli miellyttävästi kasvoja ja pyörä kulki kevyesti. Pari vastaantulevaa, isoilla moottoripyörillä ajavaa motoristia tervehti, ja Saku teki samoin. Häntä lämmitti se, että kalliillakin moottoripyörillä liikkuvat ajajat tervehtivät yleensä kaikkia. Poikkeuksen tekivät vain jotkut harvat Harley Davidson -kuljettajat. Kerran Saku oli joutunut pysähtymään valtatieen laitaan, kun moottoripyörään oli tullut vika. Paikalle tuli moottoripyöräilijä toisensa jälkeen varmistamaan, että tarvittava apu oli saatavilla. Tähän verrattavaa keskinäistä auttavaisuutta ja veljeyttä Saku oli kokenut vain oman herätysliikkeen piirissä. Erona oli kuitenkin se, että motoristit hyväksyivät toisensa sukupuoleen, ikään, kulkuneuvon laatuun ja kokoon tai mihinkään muuhunkaan seikkaan katsomatta, mutta herätysliikkeen piirissä ei erilaisuuden sieto ollut kovin hyvä; yhteisössä ei voinut esittää kovin paljon pääsuunnasta poikkeavia näkemyksiä joutumatta eristetyksi. Virallisia sanktioita ei ollut, mutta käytännössä 'kapinalliset' olivat enemmän tai vähemmän hylkiöitä.

Saku kaartoi pois valtatieltä ja hiljensi nopeuden taajama-alueen suurimpaan sallittuun nopeuteen. Poika pysähtyi marketin pihalle ja pysähtyi tarkistaakseen reitin, jonka loppuosaa hän ei muistanut ulkoa. Vanhan puhelinluettelon karttaliitteestä revitty sivu löytyi ajopuvun povitaskusta. Aivan, seuraavasta oikealle, puolisen kilometriä eteenpäin, kaksi kertaa vasemmalle, toinen tai kolmas talo oikealla. Tyhjäkäynnillä ollut moottoripyörä sai taas töitä. Pian Saku olikin ilmeisen vanhan mutta siistin omakotitalon pihalla. Hän pysäköi kulkuneuvon autotallin ovelle johtavan betonisen väylän laitaan, riisui kypäränsä ja ajokäsineet ja raotti ajopuvun vetoketjua. Missähän... Ulko-ovi avautui ja Pyry tuli Sakun luo.

"Hei, kiva kun pääsit! Kunpa minä olisin yhtä täsmällinen! Tahtoo vaan kaikki jäädä viime tippaan. Hei, paljonko tuo pyörä kulkee?" Pyry kysyi vilkkaasti ja kumartui katsomaan laitetta lähemmin.

"Kyllä tämä tietääkseni kulkee ainakin sataaviittäkymmentä", sanoi Saku mielissään siitä, että Pyry oli kiinnostunut hänen rakkaasta lelustaan. "Minä en tosin ole ajanut sillä kuin jotain sataakolmeakymmentä moottoritiellä kerran kun kävin Vantaalla siskon luona. Ei olisi mukava menettää korttia, kun sain sen vasta viime syksynä."

Pojat juttelivat vielä jonkin aikaa moottoripyöristä, vertailivat tuntemiensa merkkien ominaisuuksia, kiittivät ja moittivat. Sitten Pyry sanoi: "Minäkin tahtoisin pyörän, ja kyllä isä

kai muuten ostaisikin jonkun vanhan käytetyn, mutta kun hän joskus vuonna keppi ja keihäs loukkaantui omalla ajokillaan, hän päätti pysyä pois moottoripyörän päältä loppuikänsä. Miksi helvetissä hän sillä minua rankaisee? Hän vain sanoo, ettei halua menettää ainoa poikaansa noiden tappovehkeiden kanssa. Mutta hei, mennään sisälle. Kahvi on valmiina, jos nyt juot sitä.”

Keittiössä olivat jo Pyryn vanhemmat iltakahvilla. Pyry ja Saku istuutuivat hekin ja Pyry kaatoi molemmille kahvia. Saku tervehti kohteliaasti molempia vanhempia, jotka alkoivat kyselemään Sakulta tavanomaisia tietoja. Mistäpäin olet, missä koulussa, miten tutustuneet, missä vanhemmat töissä, montako sisarusta, meneekö koulu hyvin ja niin edelleen... Saku ihmetteli mielessään, oliko Pyry kertonut hänestä mitään. ”Tapasimme joku aika sitten judosalilla”, kertoi Saku Pyryn vanhemmille. ”Näimme harjoitusten välillä. Minulla on jo sininen vyö, ja tarkoitukseni on vähän kerrata asioita Pyryn kanssa hänen vyökoettaan varten. Ja onhan mukava oppia tuntemaan muutenkin kavereita.” ”Mikäs siinä”, sanoi Antero, Pyryn isä. ”Näytät liikkuvan moottoripyörällä. Pyrynkin tekisi mieli sellaista, mutta en ole oikein valmis siihen. Toivon todella ettet kovin innosta häntä asiaan, ja jos otat Pyryn kyytiisi, varmaan ajat *hyvin* varovasti.” Antero näytti melkein uhkaavalta. Jo heti ensi näkemältä Saku oli varovainen tämän suhteen. Antero oli jotenkin etäinen, kovan ja vaativan tuntuinen. Eeva, Pyryn äiti, vaikutti sen sijaan mukavalta ja ymmärtävältä.

Pyryn käytössä oli vastaremontoitu yläkerta kokonaisuudessaan. Iso vinttihuone, jonka katto laskeutui molemmilta sivuiltaan suunnilleen puolentoista metrin korkeuteen lattiasta, oli valoisa ja viihtyisä. Huoneen haltijan järjestysaisti ei ilmeisesti ollut aivan täydellinen, koska sängyllä lojui vaatteita, kirjoituspöydällä tietokoneen vieressä oli sulassa sovussa kahvimuki, koulukirjoja, sarjakuvalehtiä, CD-levyjä ja kaikenlaista pientä sälää. Pyry sanoi huolettomasti: ”Minun kämppäni ei koskaan ole mitenkään viimeisen päälle järjestyksessä. Mutta tällaista täällä on, tee olosi mukavaksi. Haluatko musiikkia ja millaisesta pidät?” Pyry meni mäntypuisen avohyllykön luo ja otti stereoiden kaukosäätimen käteensä.

Henrikssoneilla ei kuunneltu muuta kuin hengellistä musiikkia ja vähän sitäkin. Vaikka Sakun vanhemmat eivät kontrolloineet lastensa musiikinkuuntelua, oli selvää, että nk. maallinen musiikki ei ollut suotavaa. Sen turmiollisesta vaikutuksesta puhuttiin liikkeen tilai-suuksissa usein ja lähes kaikkea muuta kuin hengellistä musiikkia pidettiin synnillisenä. Maallisen, varsinkin viihdemusiikin kuuntelijoita pidettiin synnin rakastajina. Niinpä Saku oli jäänyt melko tarkkaan musiikkitrendien ulkopuolelle. Hän kuitenkin tunsu nimeltä joitain artisteja ja kappaleita ja tiesi hatarasti, mitä niistä yleensä ajateltiin. Saku vastasi Pyrylle:

”No... en minä välttämättä kaipaisi musiikkia lainkaan. Se ei kiinnosta minua suuremmin.” Tämä oli valkoinen valhe: Saku tunsu perusteellisesti herätysliikkeessään eniten käytetyt virret ja hengelliset laulut, lauloi hyvin ja mielellään sekä toimi jopa laulunjohtajana pienemmissä ryhmissä. ”Jos sinulla on jotain rauhallista, melodista musiikkia, niin sitä voisi vaikka laittaa taustalle.”

Pyry laittoi Nightwishin levyn soimaan, sääti äänen voimakkuuden siten, että he pystyisivät juttelemaan häiriöttä ja kävi istumaan sängyn päähän laittaen jalkansa ristiin. ”Saku, istu tähän toiseen päähän”, Pyry sanoi taputtaen sormillaan vuodetta. Saku istuutui samaan tapaan sängyn päähän, mahdollisimman kauas Pyrystä. Pyry laittoi kyynärpäätänsä polviaan vasten ja nojasi leukaansa kämmeniinsä ja kohdisti katseensa Sakuun, joka katsoi vastaan.

”Tässä sitä ollaan. Ilmoja pidellyt”, totesi Pyry. Nauru kupli Sakun kurkussa eikä hän voinut pidättää sitä vaan sanoi nauraen: ”Minulla on jonkinlaisia hämäreitä mielikuvia siitä,

mitä sana 'aasinsilta' tarkoittaa ainekirjoituksessa. Tuo, mitä äsken sanoit, palautti erään suomenkielen tunnin mieleen." "Niin, tuttua minullekin" Pyry totesi. "Olen vaan aikamoinen pelle joskus. Mutta tämä tilanne on aika jännä. En olisi uskonut vielä viikko sitten, että homokaveri, judoka vielä, istuu tänään siinä. Mutta hei, minulla oli mielessä jo päivällä yksi asia, jonka halusin sanoa heti kun ollaan kahden: eikö voitaisi sopia, että ollaan ihan avoimia?"

"No... kuulostaa kyllä hyvältä", sanoi Saku varovaisesti. Hän ei ollut erityisen nopea uskoutumaan kenellekään eikä arvostanut suuremmin sellaisia, jotka hölöttivät omat asiansa jokaiselle vastaantulijalle. "Minä en luonteeltani ole kovin avoin, mutta uskon, että voimme luottaa toisiimme, kuten eilen juteltiin. Anna minulle hiukan aikaa – minä pystyn avautumaan vain vähitellen. Äläkä ymmärrä minua väärin; tämä ei johdu sinusta vaan minusta", Saku selitti.

"Sopii hyvin minulle. Minua kiinnostaisi ensin, milloin tajusit olevasi homo ja miten?" Pyry kysyi.

Saku katseli sängyn peittoa ja mietti hetken. "Kai olin jotenkin aavistanut sen jo aikaisemmin, mutta seiskalle tultuani olin asiasta jo aika varma. Minua eivät tytöt ole suuremmin kiinnostaneet muuten kuin ihan kavereina. Miten sinulla kävi?"

"Minä olin pitkään epävarma, enkä olisi halunnut millään tunnustaa itselleni, että olen poikkeava." Sanoessaan sanan 'poikkeava' Pyry irvisti. "Oli helvetin ristiriitainen olo, kun jannut kertoivat koulussa miten he ovat naineet sitä ja tätä ja hauskaa oli ja hyvin luisti ja kaikkea sellaista paskaa. Minunkin oli pakko sitten kerran kokeilla, onnistuisiko. Yksi Henna olisi tahtonut alkaa olemaan minun kanssani, mutta eri tekosyillä olin siirtänyt päätöstä. Tapasin sitten Hennan kerran luokkabileissa erään kaverin luona. Mentiin Hennan kanssa makkariin. Ei tekisi oikein mieli muistella koko asiaa." Saku huomasi Pyryn yrittävän kuulostaa hilpeältä, mutta näki selvästi, että todellisuudessa Pyryn kertoma tapaus oli ollut vaikea. Mitähän oikeastaan oli tapahtunut?

"Ei mitenkään vaikea kuvitella, että vaikeuksia tuli kun kerran et naisista ole kiinnostunut. Miten se juttu tarkkaan ottaen meni?" Saku kysyi, aavistellen, että Pyry tahtoisi kertoa siitä. Sakua häiritsi jonkin verran kaverin kiroilu, mutta se oli nyt sivuasialla. Henrikssonilla ei tietenkään suvaittu voimasanojen käyttöä missään muodossa.

"Helvetti... no menttiin siis makkariin. Siellä Henna takertui minuun kuin iilimato. Se otti minua kaulasta kiinni, tuli ihan iholle ja alkoi pussata. Minä vastasin samalla tavalla koska ajattelin, että kai minullakin alkaa halu nousemaan. Ja PASKAT! Imettiin siinä varmaan kymmenen minuuttia, ja Henna varmasti odotti että alkaisin kopeloimaan sitä. Minä vaan en saanut sitä tehtyä." Pyry keskeytti, katsoi avuttomana Sakua ja jatkoi sitten: "Ei seisonut sitten yhtään. Ajattelin siinä kaikenlaista, tuli muun muassa mieleen mitä joku oli sanonut suutelemisesta: bakteerinvaihtoa. Hennan into alkoi jotenkin tympiä. Se saatana työnsi reitensä minun jalkojeni väliin, halusi varmaan koettaa, seisooko minulla. Sitten se vitun kiimaperse kuiskasi että riisuttaisiin." Pyry keskeytti taas, nyt selvästi tuskaisena. Sakulla oli paha olla ajatellessaan, mitä ahdisteltu poika oli mahtanut tuollaisessa pinteessä tuntea sisimmässään. Koska Pyry oli jo kertonut paljon enemmän kuin Saku, tämä tunsu tarvetta tasapainottaa hiukan tilannetta.

"Minä on ole koskenut naiseen sormellanikaan *siinä* mielessä", Saku huokaisi. "Kaikki muut tuntuvat niin kokeneilta, ja jos kavereiden välituntijuttuja on uskominen, jokseenkin joka poika on nainut suunnilleen viisi kertaa viikossa monta vuotta. Ja vaikka jutuista kuorittaisiin 75 prosenttia pois, olen silti varsinaisten panomiesten seurassa täysi noviisi", Saku

sanoi sarkastisesti. ”Joskus olisi tehnyt mieli keksiä jotain, mutta kun en ole halunnut teeskennellä mitään Casanovaa, minua kai pidetään jonkinlaisena nörttinä – mikä kai olenkin.” Nyt Saku arveli jo rohkaisseensa Pyryä riittävästi ja kehotti tätä: ”No, miten se Hennan juttu sitten meni?”

”Ai joo. Siis, Henna kuiski minulle että otettaisiin vaatteita pois. Minä kysyin siltä sitten, mitä se oikein haluaa. Se sanoi että älä ole tyhmä ja hymyili muka viettelevästi. Minä sain: ’Jos tahdot seksiä, minä en ole siihen vielä valmis.’ Tämän sanoin silläkin uhalla, että Henna kertoo muille, ettei minusta ole mihinkään. Ja niinhän siinä kävi. Seuraavana maanantaina minua jo sanottiin tuhkamunaksi.” Pyry vaikenä äänen juuttuessa hänen kurkkuunsa. Näytti, että itku ei ollut enää kaukana.

Saku tunsikin äkillistä halua halata Pyryä, mutta hillitsi itsensä. Hehän olivat tunteneet vasta pari päivää, eikä ollut mitenkään itsestään selvää, että Pyry toivoisi tuollaista empatian osoittamista. Jos Saku nyt tekisi virheliikkeen, mistä tietäisi, vaikka hyvin alkanut vuorovaikutus katkeaisi?

”Arvaan hyvin miltä sinusta tuntuu”, Saku sanoi hiljaa, matalalla äänellä. ”Kuten tuossa juuri äsken sanoin, minulla ei ole naisista mitään kokemuksia, ei sitten minkäänlaisia. Koska minua pidetään hiljaisena ja syrjään vetäytyvänä, olen pystynyt torjumaan lähentelyt aika hyvin. Pari muijaa on kyllä käynyt tyrkyllä, mutta olen vain hymyillyt ja pysynyt asialinjalla. Luokkabileissä en ole käynyt koskaan, vaikka niitä olisi ollut tarjolla. Mutta on vain ajan kysymys, milloin tavalla tai toisella joudun samantyyppiseen tilanteeseen. Silloin on hyvien neuvojen suhteen myyjän markkinat.”

Pojat olivat hiljaa pitkän aikaa. Molemmilla oli hyvä olo, vaikka puheenaihe sinänsä ei ollut ilahduttanut kumpaakaan. Kaveri on kokenut saman! Hän ymmärtää, miltä minusta tuntuu! Ystävä...?

Pyry lopulta katkaisi hiljaisuuden selvästi varoen rikkomasta tunnelmaa.

”Hei Saku” hän sanoi melkein pä hellästi, katsellen vastapäätä istuvaa, mietiskelevää kaveria. ”Mitä olet mieltä... voitaisiinko sopia että ollaan ystäviä?” Pyryn kurkkua kuristi, koska hän tajusi, ettei tuon sulkeutuneen, häntä itseään hiljaisemmän pojan luottamusta ja ystävyttä voitettu ihan ohimennen. Pyrystä kuitenkin tuntui, että Saku halusi lähestyä häntä ja että heidän välilleen oli muodostumassa ellei jo muodostunut joku side.

Saku katsoi Pyryä silmiin, puristi huuliaan yhteen, mutta sitten hänen ilmeensä laukesi. ”Tuo kaveri on tosissaan ja vilpitön, kiva ja avoin. Miksi ihmeessä ei?” hän ajatteli ja ojensi kätensä Pyrylle sanoen: ”Minulle käy. On ollut kiva jutella. Minun on aika mennä kotiin, mutta saanko tulla uudestaan? Huomenna on perjantai, ja voisin tulla aikaisemmin kuin tänään.”

”Mikäpä siinä, käy oikein hyvin. Voitaisiin sauna ja viettää rento ilta. Jotenkin minusta tuntuu, että aika loppuu ennen kuin keskustelunaiheet. Vai tulisinko minä teille? Pääsisin kyllä bussilla”, Pyry ehdotti.

”Kävisi periaatteessa kyllä muuten, mutta meillä ei pysty niin rauhassa juttelemaan kuin täällä, ja nimenomaan jutella minä tahtoisin. Tehdään niin, että minä tulen huomenna siinä kuuden aikaan, jos sinulla ei ole mitään. Jos tulee muutoksia, niin soitellaan.”

Näin sovittiin, ja Pyry saattoi Sakun pihalle, jossa tämä puki päälleen ajovarusteensa. Saku käynnisti pyörän ja kaartoi kadulle. Siellä hän vielä vilkaisi taakseen ja näki Pyryn katsovan jälkeensä. Saku heilautti tälle kättään, mihin Pyry vastasi.

Ajaessaan Saku mietiskeli illan keskustelua. Oliko hän toiminut oikein? Sen suhteen ei ollut mitään pelkoa, että Pyry olisi saanut mitään väärää käsityksiä, olisi loukkaantunut tai että Saku olisi käyttäytynyt huonosti. Saku sen sijaan mietti, oliko hän toiminut omaksumiensa uskonnollisten periaatteiden vastaisesti. Sisimmässään poika tiesi, että näin oli käynyt, vaikkei hän muodollisesti ollutkaan tehnyt mitään väärää. Ollakseen 'oikea' uskovainen Sakun olisi pitänyt muistuttaa ystäväänsä synnin vaaroista. Hänen olisi myös pitänyt sanoutua irti siitä, minkä tiesi vääräksi. Pyryhän oli kertonut yrittäneensä huoruutta Hennan kanssa, eikä Sakulle ollut sillä hetkellä edes tullut mieleen sanoa varoituksen sanaa.

Kesti pitkään, ennen kuin Saku sinä iltana nukahti.

Kuudes osa

■ *jossa puhutaan lisää naisista sekä myös perheväkivallasta* ■

Perjantai

"Olit aika myöhään eilen illalla ulkona. Missä päin liikutit?" kysyi isä ohimennen Sakulta aamukahvilla.

"Kävin kaupungissa yhden Pyryn luona. Hän asuu länsipuolella ja matkaa oli sen verran, että oli kiva saman tien viipyä vähän pitempään, ettei mene koko aika ajamiseen", Saku vastasi.

"Hän ei sitten ole koulukaveri, koska asuu noin kaukana", sanoi isä. "Mistä tunnet hänet?"

"Judosta. On käyty samoissa harjoituksissa vaikka ollaan eri ryhmässä. Tavattiin ja juteltiin kaikenlaista. Pyry on ihan kiva kaveri", sanoi Saku yrittäen lopettaa keskustelun.

"Kiva että löydät sieltä uusia kavereita, mutta varmaan pidät huolta siitä, etteivät he pääse houkuttelemaan sinua mihinkään sopimattomaan. Pyry ei varmaankaan ole uskovainen ja hänellä on ehkä hyvinkin erilaiset elämänarvot kuin meillä. Mutta koska me elämme kuitenkin tässä maailmassa ja ihmisten keskellä, ei ole huono asia, että saa muitakin ystäviä kuin 'omien' piiristä. Muista vaan se, että me olemme eri maan kansalaisia", isä sanoi käyttäen herätysliikkeen piirissä niin yleistä kielikuvaa.

"Joo, totta kai", Pyry myönsi. "Eilen juotiin niillä kahvit ja sitten istuimme Pyryn huoneessa koko illan. Antero ja Eeva Viitasalon näin kahvilla. Ihan mukavaa porukkaa."

"Viitasalo? Aivan! Anterohan on erään meidän alihankkijamme suunnitteluinsinööri. Tapasin hänet viime viikolla. Varmaan voit käydä heillä ihan turvallisesti."

"Tänä iltana seuraavan kerran", sanoi Saku. Hän samalla helpottui ja huolestui tiedosta, että isä tunsu Viitasalot. Kun isällä oli heistä myönteinen käsitys, olisi helpompaa päästä käymään Pyryn luona. Toisaalta jos Antero Viitasalo kertoisi pojastaan jotain epäedullista, voisi tilanne muuttua päinvastaiseksi. "Hei, tänään olisin vähän myöhempään, koska on perjantai. Menen siis Pyrylle, ja jos lähdemme johonkin heiltä, soitan sinulle. Takaisin tulen viimeistään kello 24."

”Asia selvä, ymmärretty ja hyväksytty”, isä hymyili. ”Ole vain varovainen moottoripyöräsi kanssa. Vaikka taidat ajaa siivosti, kaikki muut eivät toimi niin. Hei, nyt olen jo myöhässä! Moi moi!”

Isä meni puolijuoksua autolle ja sora vain ropisi kun hän kiihdytti pihalta kadulle. Muutkin siirtyivät päivän askareisiin: Saku ja pikkusiskot kouluun, ja äiti jäi purkamaan pyykkivuorta.

”Miltä sinusta tuntuu kun näet alastoman, hyvännäköisen kundin?” Pyry kysyi Sakulta, kun pojat taas istuivat Pyryn vuoteella toisiaan vastapäätä. Saku oli ottanut kaikki ajovarusteensa sisälle, koska taivas oli tummien pilvien peitossa ja näytti siltä, että sade saattaisi alkaa milloin tahansa.

”Samalta varmaan kuin sinustakin”, vastasi Saku kysymyksen yllättämänä, hetken epäröityään.

”Miltä luulet sitten minusta tuntuvan?” kysyi Pyry veitikkamaisesti virnistäen.

”Tuota... kai sinä ajattelet ja kuvittelet kaikenlaista...” sanoi Saku epäröiden ja hiukan kiusaantuneena. Vaikka hän olikin mielessään valmistautunut keskustelemaan tunteistaan, kuvitelmistaan ja haaveistaan, se ei ollutkaan helppoa tilanteen ollessa käsillä. ”Luultavasti kuvittelen samaa kuin sinäkin kuvittelet minun kuvittelevan”, sanoi Saku vähän avuttoman tuntuisesti.

”Tuo on... kröhöm... kehäpäättelyä!” julisti Pyry teeskennellyn opettajamaisesti saaden Saku nauramaan. ”Tästä ei nyt päästä tällä lailla mihinkään, kun kumpikaan ei uskalla tehdä avausta. Minä nautin niin saatanasti kundien katselemisesta. Urheilutunnin jälkeen, kun joskus käydään koulun suihkussa, on vähällä ruveta seisomaan kun katselee parhaimman näköisiä kavereita. Eikä se ole pelkästään sitä että tahtois päästä jalkojen väliin, vaan myös se, kun jonkun kroppa on niin sikahyvän näköinen. Eikö sinua sitten säväytä koskaan?”

”Tuttuahan tuo on”, myönsi Saku helpottuneena siitä, kun Pyry uskaltautui kertomaan ajatuksistaan. ”Minä - -”

Ovi avautui ja Pyryn äiti tuli huoneeseen. Pojat vilkaisivat kiusaantuneina Eevaa.

”Hei Saku! Kiva nähdä sinua, tervetuloa! Alhaalla olisi kahvia; keitin, kun näin moottoripyöräsi ja arvasin että olet täällä”, hän sanoi lämpimän ystävällisesti. ”Antero lämmittää saunaa, ja me menemme sinne puolen tunnin kuluttua. Tahdotteko tekin kylpeä? Voisitte mennä meidän jälkeemme.”

Pojat vilkaisivat toisiaan ja Pyry nyökkäsi: ”Joo, mikäpä siinä. Mutta Sakulla ei ole pyyhettä eikä muitakaan saunakamppeita mukanaan.”

”Meidän on sitten jaettava talon ainoa pyyhe neljän saunojan kanssa!” vitsaili Eeva. ”Eikö hän meiltä jotain löydy. Pyry, anna saunaneteisen kaapista sitten Sakulle pyyhe, ja ottaa juotavaa kylmiöstä. Mutta nyt kahville!”

Eeva meni alas ja pojat seurasivat perässä keittiöön, johon kahvipöytä oli katettu. Antero-kin tuli saunasta ja istuutui joukkoon.

”Juttelin isäsi kanssa tänään, Saku”, sanoi Antero. ”Oltiin ammattiasioissa yhteydessä ja kun hän kertoi samalla sinusta ja tavoitastasi sekä sen, että olette uskovaisia, sanoin hänelle, että sellainen kaveri saa käydä meillä miten usein vain. Teikäläisistä tietää ainakin sen, että ette houkuttele toista mihinkään luvattomuuksiin tai laittomuuksiin. Olet aina tervetullut meille, ja Pyry saa minun puolestani käydä myös teillä.”

Pyry katsoi hieman ihmeissään Sakua, joka punoitti kuin auton jarruvalo. Sakua hävetti se, että hänen uskovaisuutensa tuli esiin näin kiertokautta eikä hänen itsensä kertomana. Liikkeessä pidettiin jo huolestuttavana sellaisen ihmisen tilaa, joka pitkään salasi vakauksensa ympäristöltään, ja uskonsa kieltäjän tilaa pidettiin suorastaan sääliettävänä. Tunustaminen ei kuitenkaan ollut helppoa, koska liikkeestä puhuttiin kaikenlaisia perättömiä, halpamaisia tarinoita. Oli myös liikkeeseen kuuluvia harvoja yksilöitä, jotka omalla toiminnallaan olivat saattaneet suuren, asiallisesti elävän ja toimivan enemmistön huonoon valoon.

”Liikkeenne suhtautuu alkoholin käyttöön kai ehdottoman kielteisesti?” kysyi Eeva. ”Pitää paikkansa”, myönsi Saku. ”Kyllä meidän piirissämme täysraittiutta alkoholin suhteen pidetään ihanteena, koska alkoholista ei kai katsota tulevan mitään hyvää. Isä on kyllä aina sanonut, että nämä asiat arvostelee jokainen itse.”

”Varsin kypsä ja järkevä ajattelutapa”, kiitteli Eeva ja Anterokin nyökkäsi. ”Me käytämme kyllä muutaman kerran vuodessa, mutta mielestämme täysraittius on varsin hyvä suhtautuminen, kunhan siitä ei tee taakkaa ympäristölleen”, Eeva lisäsi, viitaten selvästi liikkeen joskus jyrkkinä tunnettuihin kannanottoihin. ”Mikä on oma, henkilökohtainen suhtautumisesi?”

”En ole koskaan maistanut alkoholijuomia, lukuun ottamatta ehtoollisella käyntiä”, Saku vastasi totuudenmukaisesti mutta vastahakoisesti. Hän ei olisi toivonut aiheen tulevan tässä muodossa esille. Pyryn ei olisi välttämättä tarvinnut tietää sitä, *miten* kokematon hän oli kaikessa. Ja nyt, kun tämä tiesi Sakun olevan uskovainen, muuttuisiko hän varovaiseksi?

Pojat saivat kahvin juotua ja menivät takaisin yläkertaan. He kävivät tuttuun, mukavaan asentoon Pyryn sängylle.

”Et kertonut olevasi uskovainen. Kuulut kuitenkin yhteisöön, joka on kuuluisa tiukasta suhtautumisestaan monissa asioissa. Sieltä sinut takuulla potkittaisiin pois, jos tiedettäisiin, että olet homo. Miten helvet... sori, et varmaan halua, että kiroilen. Siis, miten tulet oikein toimeen tämän asian kanssa?”

Kipeämpään paikkaan ei Pyry olisi voinut iskeä.

Saku ei pystynyt vastaamaan. Hän istui jalkoihinsa tuijottaen. ”Niin, tämä on ongelmani. Pähkinänkuoressa”, hän ajatteli ja tunsu, miten kuumat kyynelvet nousivat hänen silmiinsä, sumensivat näkökentän ja valuivat poskille. Pyry katsoi hämmästyneenä, miten hänen uuden ystävänsä hartiat nykivät tämän samalla peittäessä kasvonsa käsillään.

Sanomatta sanaakaan Pyry nousi paikaltaan, meni Sakun viereen ja kietoi kätensä tämän ympärille, silitti hänen hiuksiaan ja istui sanomatta sanaakaan. Saku tunsu tämän, ja Pyryn suhtautuminen lämmitti ja helpotti häntä suunnattomasti. ”Ystävä, todellinen ystävä”, hän ajatteli. Sydän oli pakahtumaisillaan ristiriidasta, joka myllersi hänen sisimmässään. Tässä hän istui – itseään nuoremman homokaverin vieressä, joka neuvottomana yritti lohduttaa asiassa, jonka laajuutta ja vaikeutta heistä ei kumpikaan tajunnut, aavisti vain.

"Tiedätkö, millaisessa sisäisessä helvetissä minä olen elänyt?" hän lopulta kuiskasi kyynelensä keskeltä Pyrylle. "Tajuatko, mitä on salailla itseään, peitellä, kuunnella kaikenlaisia halventavia juttuja homosta, *homona*, sellaisten ihmisten keskellä, jotka pitävät homoa pahempana kuin tappajaa?" Ensimmäisen pitkään aikaan hän katsoi Pyryä silmiin.

"En tosiaan tiedä paljon *sinun* helvetistäsi", sanoi Pyry alakuloisesti. "Minulla on ihan iki-oma. Olethan nähnyt nyt pari kertaa meidän äijän. Millainen mielikuva sinulle on tullut hänestä?"

"Aika jämäkkä äijä", sanoi Saku vältellen. "Varmaan hyvin suoraluontoinen. Siis sellainen, joka sanoo, mitä ajattelee." Saku pyyhkäisi silmistään ja poskiltaan kyyneleitä.

"Suoraluontoinen!" Pyry sylkäisi sanan suustaan niin, että Saku suorastaan pelästyi. "'Suoraluontoinen' on kyllä totta, mutta se sitten sisältää aika paljon muutakin. Katsos tänne." Pyry pomppasi lattialle kuin jousi, vetäisi hoppersuunsa alas ja käänsi oikean kylkensä Sakua kohti siten, että tämä saattoi nähdä hänen reitensä. Reisi ja ainakin se osa pakaraa, joka näkyi alushousujen alta, olivat kaikissa spektrin väreissä. Siellä täällä oli pahempiakin ruhjeita. "Arvaas nyt ainakin pari kertaa, kuka nuo on tehnyt!"

Saku ei aluksi saanut sanaa suustaan. "Eihän kukaan voi tuollaista tehdä lapselleen", hän ajatteli ja sanoi sitten ääneen: "Jos sinun isäsi on tehnyt tuon, minä en tosiaan tajua miten se on mahdollista. Tuohan on ihan uskomatonta. Mutta mitä sinä olet *voinut* tehdä niin pahaa, että sinua pieksetään vereslihalle?"

"Katsopas, silloin kun yritin olla Hennan kanssa, muistat kai kun kerroin? Olin niihin aikoihin juuri ostanut kortsupaketin siltä varalta *jos* sattuisi tulemaan tilanne, jossa niitä tarvitsisi. Minulla oli silloinkin mukana yksi. Toisen käytin... hmmm... tuota... kerran yksin. Loput neljä olivat paketissa tässä pöytälaatikossa. Ja saatana", Pyry unohti kokonaan olla kiroilematta uskovaiseksi tietämänsä Sakun seurassa, "isä kävi etsimässä tyhjiä korppuja ja kortsupaketti tietysti erottui muun rojun seasta kuin kolmentoista markan seteli. Kun tulin kotiin vähän myöhemmin, isä vaan käski minut saunan eteiseen, veti paketin esiin ja kysyi tiedätkö mikä se on. Sanoin: 'Kyllä tuollaisia kuljeksii siellä sun täällä, kortsupakettihan tuo on.' 'Niin on, ja löytyi laatikostasi. Mistä sinä kortsuilla teet?' isä kysyi. 'Mahdollista tulevaa tarvetta varten', vastasin. 'Tulevaa? paketista puuttuu kaksi.' Silloin olin hiljaa. Hän ei kysellyt enempää, sanoi vaan: 'Tuo huorissa kulkeminen loppuu muuten nyt. Housut kinttuun.' Minä tajusin, että sanoin mitä tahansa, hän on vetänyt omat johtopäätöksensä, ja vastaan sanominen on turhaa. Pyysin armoa, mutta äijä keskeytti ja sanoi että hänen pitää vissiin ottaa kovemmat keinot käyttöön kun puhe ei auta. Sitten se despootti pieksi minut. Vyön solkipäällä."

Pyry veti housut ylös ja kävi istumaan. "Kahdessa judoharjoituksessa en pystynyt tekemään oikeastaan mitään, mutta menin sinne ettei tarvitse olla kotona, ja on 'laillinen' syy olla poissa", hän lisäsi.

Saku oli kuunnellut kauhuissaan. Vaikka hän tiesi, että jotkut vanhemmat pieksivät lapsiaan, asia oli ollut kuitenkin hyvin kaukainen. Jos Pyryn isä oli pieksänyt poikaansa tuollaisella raa'alla ja julmalla tavalla parin kortsun takia, mitä seuraisi, jos Pyry kertoisi isälleen olevansa homo – ja mitä seuraisi Sakulle, jos Pyry kertoisi ystävänsäkin olevan samanlainen? Vaikka Sakun vanhemmat olivat hyvin konservatiivisia monissa asioissa, he kuitenkin sallivat avoimen keskustelun, eriävien mielipiteiden esittämisen, jopa väittelynkin. Hyvin hankalista asioista selvittiin keskustelemalla. Henrikssonin perheen ilmapiiri oli avoin.

”Mitä luulisit sitten isäsi sanovan tai tekevän, jos hän tietäisi, että olet homo?” Saku kysyi arasti.

”Kai sinä tästä voit jotain päätellä”, puuskahti Pyry vihaisesti osoittaen reittään. ”Kymmenen yhtä vastaan, että noutaja tulisi: K-kaupan lihatiskin hoitaja hakisi meiltä hyvin hakattua mutta sitkeää pihvilihaa. Äijä vihaa homoja enemmän kuin mitään muuta. Ja vaikka hän ei ole uskovainen kuten sinun vanhempasi, hän ei hyväksy sukupuolisuhteita muuten kuin naimisissa.”

”Isäsi siis hakkasi sinua ilman todellista syytä, vaikka ei syystäkään saisi ihmistä hakata noin. Mutta toisaalta, jos olisit todistanut hänelle, *mikset* olisi voinut käyttää korttua muijan kanssa, hän olisi pieksänyt sinut vieläkin pahemmin. Sutta pakoon, karhu tulee vastaan”, Saku sanoi muistaen isän käyttämän vertauksen.

”Pojat, sauna on vapaa!” kuului Eevan huuto portaiden alapäästä.

Pojat menivät kellarikerrokseen saunan pukuhuoneeseen ja riisuutuivat. Saku näki nyt uudelleen Pyryn reidessä ja pakarassa keltaisen, sinisen ja ruskean kirjavan muodostelman, joka ulottui vähän polven yläpuolelta lantioon ja pakaraan asti. Siellä täällä oli parantuneen haavan rupea.

”On tuo kyllä aika komea, kuin pakanamaan kartta”, Saku totesi. ”Et varmaan pariin päivään kävellyt?”

”Muutama päivä meni, ennen kuin pystyin jalkaa koukistamaan. Yritin pitää sitä liikkeessä, ettei se jäykistyisi kovin pitkäksi aikaa. No niin, tuossa on sinun pyyhkeesi”, sanoi Pyry otettuaan paksun, ihanan pehmeän pyyhkeen kaapista. ”Mennään saunaan. Haluatko käydä ensin suihkussa?”

Pesuhuoneessa molemmat kastelivat itsensä suihkussa ennen kuin menivät lauteille. Puulämmitteinen kiuas antoi pehmeää lämpöä, ja kivet sihahtivat vihaisesti Pyryn heitettyä niille tilkkasen vettä. Pojat katselivat vaieten, miten vesi, jota Pyry oli lirauttanut löylykauhalla kiukaalla olevaan vuolukivikuppiin, alkoi poreilla ja sitten kiehua kiivaasti. Kohta vesi oli haihtunut. Sauna oli hämärä. Lauteiden alle sijoitettu pieni valo loi varjoja kattoon ja seiniin. Pyry naurahti.

”Hei, katsopa tuonne vastapäiselle seinälle! Meidän säärakarvatkin näkyvät kun valo paistaa lauteiden alta. ” Nuorempi katseli vanhempaa ihailen. ”Vittu sinulla on kyllä upea kroppa.” Pyryn sanoissa ei ollut mitään ainakaan havaittavaa piiloseksuaalista tai kaksimielistä sävyä. Saku ei olisi ollutkaan senhetkisessä mielentilassaan vastaanottavainen millekään seksuaalisille ärsykkeille.

”No minun kroppani on mitä on. Kyllähän harjoittelu polttaa energiaa eikä se pääse rasvakerrosta tekemään”, Saku sanoi ilahtuneena Pyryn sanoista, jonka kiroilukin tuntui melkein pä asiaankuuluvalta. Se oli vain korostus vilpittömälle tunnustukselle. ”Judoharjoitteluhan ei ensisijaisesti kasvata lihasmassaa. Olen vähän nostanut painoja sekä juossut. Siinä näytät aika hoikalta, mutta kyllä sinua katselee ihan mielikseen.” Sen sanottuaan Saku punastui, koska hän ei ollut aikonut sanoa mitään niin henkilökohtaista. Viimeinen lause vain jotenkin lipsahti ja Sakua harmitti, sillä hän yleensä harkitsi ennen kuin sanoi mitään. Sakua pidettiin kaikkialla, missä hänet tunnettiin, hyväkäytöksisenä, tasaisena ja luotettavana.

Pyry oli tyytyväinen. Vanhemman, ilmeisen kehittyneen ja osaavan judokan tunnustus teki hyvää, varsinkin, kun Saku ei nähtävästi jaellut kehuja kenelle tahansa – sen Pyry oli päättellyt Sakun tavasta puhua ja esiintyä. Hallitsevan, kovaluonteisen isänsä alistamana hän ei ollut juuri saanut kotonaan tunnustusta mistään. Eeva yritti kyllä pitää poikansa puolta, mutta se ei ollut helppoa sillä Eevanhan piti kuitenkin tulla Anteron kanssa toimeen, kun saman katon alla asuttiin. Vaikka Sakulla ei voinut tietää tätä asetelmaa, herkkänä ja tunteellisena hän vaistosi sen. Siksi Saku halusi nostaa ja tukea Pyryä sikäli kuin vain osasi.

He keskustelivat vielä hetken, heittelivät varovasti löylyä ja kyyristelivät, kun kuuma henkäys puhalsi heidän olkapäihinsä ja selkäänsä. Saku ajatteli huvittuneena, miten hankalaan tilanteeseen hän oli joutunut viime sunnuntaina saunoessaan uskovien kavereidensa kanssa ja miten tilanne oli lauennut vaarattomasti. Pojille alkoi löyly riittää. Saku nousi, laskeutui alas lauteilta ja siirtyi pesuhuoneen puolelle ja Pyry tuli perässä.

Peseydyttyään pojat siirtyivät jälleen pukuhuoneeseen. Olo oli rento, hieman raukea mutta miellyttävä, kuten yleensä aina saunan jälkeen. Pyry haki viereisestä kellarista juotavaa ja kaatoi molemmille Coca-Colaa. He istuivat pyyhkeet lanteillaan vierekkäin, koska heidän vaatteensa olivat levällään vastapäisellä rahilla eikä kumpikaan viitsinyt raivata sinne tilaa. Ystävän läheisyys sai kummankin pojan miettimään oloaan ja tilannettaan ja nauttimaan heidän välisestään yhteydestä, jonka he tunsivat, vaikka kumpikaan ei sanonut sanaakaan pitkään aikaan. Saku ei voinut olla katselematta syrjäsilmillä kaverinsa napaa, joka laihan vatsan keskellä, juuri ja juuri pyyhkeen reunan yläpuolella, kohoili kevyesti hengityksen tahdissa.

Sakun kännykkä soi. "Saku, moi iskä!"

"Hei Saku, enhän keskeyttänyt mitään? Toivo soitti. Huomenna olisi yksi siunaustilaisuus kaupungin kirkossa. Erään laulajan olisi pitänyt esiintyä omaisten hyvästijätön aikana, mutta hän on sairastunut, eikä ketään ole löytynyt tilalle. Voisitko sinä laulaa jotain?"

"Kyllä, miksei", vastasi Saku epäröiden. "Eihän tuo olisi ensimmäinen kerta. Onko jotain toivomusta? Kävisikö 'Tuonne, tuonne kaipaen'? Onko urkusäestystä?"

"Omaisiet sanoivat, että mikä tahansa tilaisuuteen sopiva laulu käy. Ehdotuksesi on hyvä. Urkusäestyksestä voit päättää itse. Tule kirkon urkuparvelle kello 13:n aikaan. Koska tilaisuus alkaa kello 14, ehdit sopia kanttorin kanssa ja harjoitellakin. Sovittu?"

"Sovittu. Olen kirkossa klo 13. Moi!" Saku sulki puhelimen ja laittoi sen takaisin housujensa taskuun. "Tuli keikka huomiseksi. Laulan kirkossa hautajaisissa omaisten hyvästijätön aikana yksinlauluna yhden hengellisen laulun. Ei ole ensimmäinen kerta."

"Miten sinä uskallat?" ihmetteli Pyry silmät pyöreinä. "Eikö sinua jännitä? Musiikkihan ei kiinnostanut sinua ollenkaan, eikös se ollut niin?"

Pojat alkoivat pukeutua. "Jos nyt ihan totta puhutaan, olen harjoitellut jonkun verran kirkkolaulua", Saku myönsi vastahakoisesti. "Ja jos vielä ihan suoraan sanotaan, en ottanut puheeksi, koska se ei harrastuksena ole sellainen, mistä kerrotaan kaveriporukassa ensimmäisenä. Ja olen minä sen verran laulanut, että ei jännitä mitenkään erityisesti."

Saku napsautti vyön soljen kiinni ja veti T-paidan helman alas. Haalistuneet, vähän roikkuvat reisitaskuhousut peittivät taas Pyn harmiksi lihaksikkaat jalat, joita tämä oli katsellut salaa. Pyry ripusti molempien pyyhkeet kuivumaan ja pojat menivät keittiöön kahville. An-

tero ja Eeva istuivat olohuoneessa katsomassa TV:tä. Juotuaan kahvit pojat menivät taas yläkertaan.

”Hei Saku”, aloitti Pyry kun he istuivat taas sängyllä. ”Onko sinulle koskaan käynyt niin että on stonda hankalassa tilanteessa? Siis vaikka silloin, kun pitäisi nousta ylös tai jotain ja porukkaa ympärillä?” Sakua hävetti hiukan, koska tällaista oli tapahtunut useinkin. Hän olisi halunnut itsekin kysyä samaa Pyryltä, mutta ei ollut uskaltanut. Saku ei ollut hyvä tekemään tuollaisia avauksia.

”Arvaa vaan”, sanoi Saku hymähtäen. ”Koulussa esimerkiksi. Joskus olen katsellut jotain kundia tai vaan ajatellut jotain, ja pam! ei puhuttakaan, että menisin taululle tai jotain. Kun yleensä pärjään koulussa hyvin, minun *oletetaan* olevan aina valmis menemään taululle. Kerran oli pakko valehdella, etten osaa. Opettaja käski kuitenkin yrittää, joten oli mentävä. Nämä löysät housut sitten pelastivat.”

”Tuttu tilanne”, sanoi Pyry nauraen ja kuvitellen mielessään Sakun ahdinkoa. ”Kerran näin yhden heterokaverin ihan vastaavassa tilanteessa, mutta hän tunki kättään taskuun taululle mennessään. Arvaa nauroiko luokka! Mutta... kun äsken mentiin saunaan, pelkäsin, että sinua katsellessa voisi tapahtua jotain. Ei onneksi tapahtunut.” Pyryn ääni värähti jännityksestä hänen tunnustaessaan pelkonsa.

Sakua ujostutti aika lailla Pyryn tunnustus. Oliko Saku niin hyvän näköinen, että Pyryllä oli jo *niitä* vaikeuksia? Saku ei ollut tuntenut saunassa mitään eroottista kutkutusta, paitsi hiukan pukuhuoneessa, mutta ystävän tunnustettua omia ajatuksiaan Sakulla alkoi kihelmöidä todella. Eroottinen jännite alkoi olla käsin kosketeltava. Sakusta tuntui hetken siltä, että hänen pitäisi lähteä ennen kuin ajaudutaan liian pitkälle, mutta tilanteen kiihottavuus vei mukanaan ja vanhempien varoitukset ja ohjeet häipyivät jonnekin taka-alalle hänen katsoessaan taas Pyryä. Saku pyyhkäisi epäröinnin mielestään ja päätti katsoa, mihin tilanne johtaa.

”Ehkä en ole sen näköinen kundi, joka aiheuttaisi värinää sinussa”, Saku sanoi ja aikoi jatkaa, mutta oli kuin pala olisi juuttunut hänen kurkkuunsa. Häntä jännitti valtavasti – tilanne oli täysin uusi.

”Ai et vai?” kysyi Pyry merkitsevästi, jokaista sanaa painottaen. Hän katsoi ensi kiinteästi ja merkitsevästi Sakua silmiin, vei kätensä jalkojensa väliin ja painoi kevyesti. Housuilla näkyi kohouma, jonka aiheuttajasta ei ollut epäselvyyttä. Saku tunsu kainaloidensa kostuvan ja huomaamattaan lipaisi kielellään huuliaan. Hän ei tiennyt mitä sanoa. Hänen omakin kalunsa oli niin kova että koski. Se oli kuitenkin reiden alla siten, että se ei päässyt ponnahtamaan ylös.

Saku katsoi häveten Pyryä ja tämän housuissa näkyvää kohoumaa. Toisaalta oli uskomattoman kiihottavaa katsoa ja ajatella, miten ohuen kankaan alla olivatkaan kaikki Pyryn intiimeimmät paikat. Toisaalta taas hän ei ollut nähnyt ketään ihmistä elävänä missään eroottisessa toiminnassa tai toisen kaverin jäykkää elintä, koskettamisesta puhumatta – ja nyt se oli aivan hänen ulottuvillaan. Ei ollut pienintäkään epäilystä siitä, mitä Pyry toivoisi. Tämähän oli koko ajan ollut aloitteen tekijänä, kun keskusteluissa oli edetty intiimeille alueille.

”Seisooko sinulla?” kysyi Pyry jännityksen käheyttämällä äänellä. Saku oli pitkän aikaa hiljaa eikä enää katsonut Pyryä.

”Joo, kyllähän se sähköttää”, sanoi Saku ujosti ja rohkaistui lisäämään: ”Se on sen verran reiden alla, ettei se näy.”

”No anna sen olla vapaasti. Eikö se tunnu epämukavalta kun se on tuolla tavalla pinteessä?” kysyi Pyry toiveikkaasti. Hän odotti – periaatteessa kai oikeutetusti – että Saku olisi vastannut hänen eleeseensä. Saku virnisti hämillään, liikautti jalkaansa, ja hänenkin housuihinsa ilmestyi pullistuma, kun hän vähän vielä liikautti lantiotaan, että kalu pääsi liikkumaan tiukkojen alushousujen alla. Sakusta tuntui, että nyt pitäisi keksiä jotain muuta keskusteltavaa, jotta huomio kiintyisi johonkin muuhun kuin siihen, mikä *voisi* olla tilanteen luonteva jatko, jos mitään pidäkkeitä ei asetettaisi.

Tilanne laukesi kuitenkin kuin itsestään, kun Pyry kysyi eräässä heidän aikaisemmassa keskustelussaan, jo hänen lähettämässään sähköpostissa ilmennyttä asiaa.

”Hei, miksi muuten et koskaan kumarra tatamille?” kysyi Pyry asian juolahdettua hänen mieleensä kesken kaiken. ”Meidän harjoituksemmehan loppuu pian sen jälkeen kun teidän on alkanut. Olen nähnyt, miten sinä vilkaiset ympärillesi tatamille tullessasi, mutta et kumarra.”

Helpottuneena tilanteen saamasta käänteestä mutta vaivaantuneena hyvin henkilökohtaisesta kysymyksestä Saku ensin viivytteli hankkien näin aikaa vastauksen muotoilemiseen: ”Se on sellainen aika henkilökohtainen asia... miten tuon nyt sanoisi...”

Pyry kiirehti sanomaan: ”Jos asia on sinulle niin henkilökohtainen, anna anteeksi että edes kysyin sitä. Ajattelin vain, että asiaan *täytyy* olla joku syy, koska kaikki muut kuitenkin kumartavat.”

”Syy on yksinkertaisesti se, että tatamin katsotaan olevan eräänlainen temppeli. Minä kristittynä en voi osallistua minkään muun uskonnon menoihin. Minun on mahdotonta kumartaa jollekin pakanalliselle. Meidän herätysliikkeessämme ja minulla itsellenikin on tässä asiassa ihan ehdoton kanta”, vastasi Saku, ja lisäsi: ”Keskustelin asiasta sensein kanssa, ja hän sanoi, että harjoituksissa voisin kyllä toimia vakaumukseni mukaan, mutta kilpailuissa edellytetään ehdottomasti noiden tapojen noudattamista.”

Pyry oli riittävän viisas ollakseen kysymättä, miksi Saku sitten haki homoseuraa, vaikka se takuulla oli ainakin yhtä paljon vastoin tämän syvimpiä periaatteita. Jos hän olisi kysynyt tuota, lupaavasti alkanut suhde olisi kuollut yhtä varmasti kuin ratakiskolle jäänyt muurahainen. Niinpä hän vain nyökkäsi ja vastasi: ”Oli jo aikaisemmin puhetta, että Karppinen on loistokaveri. Hienoa, että hän antaa sinulle mahdollisuuden harjoitella. Mutta jos aiot kilpailla, vaihtoehtoja ei taida jäädä.”

Keskustelu jatkui vielä hetken. Kello oli jo yli yhdentoista, ja Saku arveli, että hänen olisi jo aika lähteä. Ulkona moottoripyörän luona pojat hyvästelivät. Pyry sanoi: ”Ollaan tässä opittu tuntemaan toisiamme paljon paremmin. Nämä kaksi kertaa, jotka olemme tavanneet, ovat olleet minulle hieno kokemus. Milloinkahan nähdään taas?”

”Viikonloput ovat meillä aika kiireisiä. Huomennahan on se siunaustilaisuus, jossa minun pitäisi laulaa”, muistutti Saku. ”Sunnuntaina on sitten herätysliikkeen tilaisuus, johon varmaan osallistun, ja sen jälkeen sikäläinen kaveripiiri kutsuu yleensä ’jatkoille’, ainakin pitää varautua siihen. Mutta miten maanantaina judoharjoituksen jälkeen?”

”Minulle käy kyllä. Mennäänkö meille vai teille?” vastasi Pyry heti.

”Voitaisiin vaihteeksi käydä meillä”, Saku ehdotti. ”Sellaista rauhaa jutella kuin mitä teillä on, ei meillä ole. Saat kuitenkin tutustua minun kotiini. Ehkä sitten ymmärrät paremmin kaikkia niitä asioita, joista on ollut ohimennen puhe.”

Tultuaan kotiin vielä hyvissä ajoin ennen isänsä kanssa sopimaansa määräaika Saku alkoi heti valmistautua nukkumaan menoon. Isäkin tuli katsomaan Sakua ja kysyi: ”Se huominen on kai selvä asia. Oliko kiva ilta?”

”Pyry on tosi kiva ja kunnollinen kaveri”, vastasi Saku, kuten hän todella ajattelikin. ”Juttelimme monista asioista, vähän hengellisistäkin. Heillä ei olla mitenkään erityisen uskonnollisia, mutta kunnioitetaan aika monia samoja arvoja kuin meilläkin”, Saku lisäsi ympäripyöreästi. Mitähän isä olisi ajatellut, jos olisi tiennyt, mitä *kaikke*a heidän keskustelunsa olivat sivunneet?

”Minusta on upeaa, että meillä on tällainen luottamus ja avoimuus välillämme”, sanoi isä lämpimästi ja hertyneenä. ”Oma isäni oli hyvin etäinen, vaikka kunnollinen ja oikeudenmukainen. Olihan aikakin silloin tietysti vähän toinen. Olen äidin kanssa jutellut usein siitä, miten kiitollisia olemme siitä, että voimme luottaa sinuun täysin ja että liikkeen ja kodin opetukset ovat sinulle kalliita.”

Sakun omaatuntoa kolkutti. Kyyneleet pyrkivät silmiin ja rintaa ahdisti. ”He ovat rukoilleet puolestani, kuljettaneet minua tilaisuuksiin, opettaneet ja neuvoneet minua. Nyt sitten, kiitokseksi kaikesta, teen heidän selkänsä takana jotain aivan muuta. Teeskentelijä. Se minä olen”, ajatteli Saku. ”Isä... tuota... tai, no ei mitään. Jutellaan joku toinen kerta.”

Käytyään sänkyyn Saku otti puhelimensa asettaakseen itselleen herätyksen. Hänen olisi aamulla harjoitettava siunaustilaisuudessa laulettavaa laulua ja valmistettava vaatteensa. Puhelimeen oli tullut viesti Pyryltä. ”Hei Saku! Kiitos vielä kaikesta. Minulla on ikävä sinua. En saa unta. Ja runkkasin kun ajattelin tiettyjä juttuja. Hyvää yötä.”

Melkein vihaisesti Saku poisti viestin. Ennen nukahtamistaan hän ei kuitenkaan voinut olla ajattelematta, millaiseksi ilta olisi voinut ehkä muodostua, ja mitä Pyry kenties juuri nyt teki. Sakun kädet hakeutuivat jalkojen väliin ja viihtyivät siellä pitkään.

Seitsemäs osa

Lauantai

Saku kurkisti urkuparven reunan yli. Tummiin pukeutuneen hautajaisväen hiljaa sipisevä, tuhatkunta vierasta käsittävä joukko täytti kirkon laidasta laitaan. Väkimäärältään näin suuria hautajaisia kaupungissa oli harvoin. Herätysliikkeen jäsenten häät ja hautajaiset olivat hyvin yhteisöllisiä tapahtumia, joihin osallistuttiin laajalti. Nyt siunattava ja haudattava vainaja oli liikkeessä tunnettu ja siksi ihmisiä oli tullut kaikkialta Suomesta ja ulkomailtakin.

Urkuri alkoi soittaa ”Vanha virsi Taalainmaalta” –nimistä herkkää, kaunista teosta. Saku oli osallistunut varmaan viiteenkymmeneen hautajaistilaisuuteen, mutta ei väsynyt kuuntelemaan tätä kappaletta, jota oli soitettu usein. Samoin hautajaisten juhlalliset virret puhuttelivat hänen herkkää mieltään. Surullisesta viitekehuksesta huolimatta siunaustilaisuudet olivat pojalle mieluisia. Ne puhuttelivat hänen emotionaalisesti vastaanottavaa mieltään.

Tilaisuus eteni. Siunaus oli päättynyt ja kirkkokansa istuutunut. Urkuri aloitti Sakun osuutta edeltävän virren.

*"Sä olit voima heidän matkallaan,
ja kallio, kun riehui myrskyt maan..."*

Sakun kurkkua kuristi. Kyyneleet eivät olleet kaukana. "Myrskyt maan... minä tiedän sisäisesti aika lailla siitä myrskystä", hän ajatteli.

*"Suo heidän tietään meidän vaeltaa,
taas nosta taisteluissa uupuvaa..."*

"Miten ne tietää... Onkohan joku muukin kokenut, miten ihmistä vedetään raajoista eri suuntiin kuin jossain keskiaikaisessa kidutuskoneessa? Onko tätä taistelua tiedossa koko loppuelämä?" Saku ei pystynyt laulamaan.

Virren viimeinen säkeistö alkoi. Saku ryhdistäytyi, pyyhkäisi silmännurkkansa kuiviksi ja yhtyi taas virteen. Nyt hän pystyi laulamaan virren loppuun. Virsi päättyi, ja kirkon etuosassa alkoi liikehdintä. Omaiset nousivat ylös ja siirtyivät arkun ympärille. Urkuri vilkaisi Sakua, joka nousi kiirehtimättä ylös ja astui parven kaiteen luo. Urkupillit soivat hiljaa hyvästijättölaulun alkusoittoa.

Saku aloitti melko hiljaa. Urkuri seurasi hänen lauluaan eikä kiirehtinyt. Molemmat olivat tottuneita omaan osaansa, Saku laulamaan yksinlaulua ja urkuri säestämään milloin mitään harrastelijaa. Vanhan miehen ilmeestä päätellen tuo nuori poika ei ollut suinkaan huonommasta päästä niiden joukossa, joita hän oli pitkän uransa aikana säestänyt.

*"Täällä taisto riehuu, vuotaa kyyneleet,
tuskan raskaan alla särkyy sydämet",*

Saku lauloi. Häntä ahdisti taas. Laulaja ei ollut ajatellut etukäteen, miten henkilökohtaisesti laulun sanat koskettivat häntä. Hän tunsu vihlaisevana valtavan kaipuun johonkin parempaan, pyhempään ja korkeampaan – siihen päämäärään, johon nyt siunattu vainaja oli jo päässyt. Samalla Sakua pelotti, että hän ei surultaan ja liikutukseltaan pystyisi viemään osaansa loppuun.

Laulun keskimmäisen säkeistön keskiosassa sekä sävelmä että sanat kohoavat juhlalliseen nousuun. Sakun puhdas, kirkas tenoriääni kaikui kirkon kiviholvissa:

*"...siellä, siellä itku, taisto taukooa,
tuska riemuun vaihtuu, sielut levon saa."*

*"Sinne, sinne, Herra, mua lastas vie.
Ollos ovi mulle, valkeus ja tie.
Armos, armos anna, silloin nähdä saan
siellä, siellä luonas kirkkauden maan."*

Nuori laulaja sai laulun juuri ja juuri loppuun. Viimeisen satsin hidastus oli jo melkein liikaa. Urkujen äänen vaiettua hän lysähti istumaan, peitti kasvot käsillään ja itki. Tuo lapsuudesta tuttu, usein kuultu hengellinen laulu herätti Sakussa uudelleen saman kaipauksen, jonka hän oli tuntenut pari vuotta sitten, kun liikkeen hengellinen sanoma oli ensimmäistä kertaa tunkeutunut hänen mieleensä särkien hänet pyytämään anteeksi

omaa pa-huuttaan ja turmelustaan. Silloin yksinkertainen armon ja anteeksiantamuksen julistus oli johtanut hänet iloon ja vapauteen. Nyt tuo ilo ja vapaus oli poissa.

Sunnuntai

”Nuori ystäväni, ihan mitkä kiusaukset sinua vaivaavatkin, muista, että kaikkiin löytyy apu”, sanoi puhuja. ”Sellaista asiaa ei olekaan, josta et voisi puhua rippi-isän tai jonkun ystäväsi kanssa. Mutta muista, että kovin pitkään ei kannata odottaa. Jos kuormitat omaa tuntoasi puhumatta ja valittamatta omaa tilaasi kenellekään, voi käydä, että vähitellen menetät uskon voiman ja synnilliset himot voittavat sinut. Älä siis odota turhaan!”

Kokoushuoneen takapenkillä istuva poikajoukko kuunteli vakavana. Lapsiperheet istuivat vähän lähempänä saarnapaikkaa, jolta puhuja julisti sanaa istuen tuolillaan mikrofonin takana. Joku pikkulapsi kitisi äitinsä vieressä, karkkipussit rapisivat lasten ja joidenkin aikuistenkin napostellessa. Tilaisuus kesti yleensä pari tuntia, joten ei ollut ihme, että varsinkin nuoret joskus pitkästyivät, vaikka julistettu sana olisikin heidän mielestään paikallaan. Niinpä joku saattoikin välillä nousta hiljaa paikaltaan, käydä vessassa tai tupakalla ja tulla sitten takaisin paikoilleen.

”Hyvähän sinun on sanoa”, Saku jupisi mielessään. ”On ihan ’kunniallista’ tulla tunnustamaan että on juonut tai käynyt naisissa, mutta mitä tuumisit, jos kertoisin että olen homo ja haluan...” Saku kieltäytyi viemästä pitemmälle ajatusta, joka tuntui olevan karkeassa ristiriidassa hänen senhetkisen olinpaikkansa pyhyden ja arvon kanssa. Vaikka hän samanikäisten ystäviensä kanssa piti puhujan ajatuksia oikeina, tuntui siltä, kuin saarnaaja ei olisi tiennyt mitään siitä reaalielämästä ja niistä kiusauksista, joihin tämän päivän nuoret joutuivat. Kun saarnaaja puhui siitä, miten nuorten tulisi pukeutua ’siveästi ja sopivasti’, Saku muisti Petterin, joka oli ollut joutua huumejoukkoon, ja erään perheen, jossa surtiin pari autoa varastanutta, 15-vuotiasta poikaa. Ja tästäkin poikajoukosta yksi oli selvästi krapulassa. Puhujilla ei aina ollut käsitystä siitä, missä menttiin.

*”Jos me joudummekin syvihin vesihin,
ratki keskelle kuoleman kauhun,
emme näännytä voi, Hänen äänensä soi
läpi myrskyn ja helvetin pauhun”,*

laulettiin loppuvirressä. Emme näännytä voi? Suuren ystäväjoukon keskellä käsittämätöntä yksinäisyyttä tunteva poika oli hetken romahtamaisillaan.

Toisten viat eivät ole puolustus omille – sen Saku toki tiesi. Mutta häntä harmitti liikkeessä joskus vallalla oleva naiivius ja kyvyttömyys kohdata tosiasioita. Ne ihmiset, jotka joutuivat tosiasioiden edessä tunnustamaan sen, miten häilyvä voi joskus olla oikean ja väärän raja ja miten se riippui toisinaan olosuhteista, saivat osakseen liikkeen fundamentalistien halveksunnan. Mutta sen, joka tunnustaisi homon ystäväkseen ja veljekseen, pitäisi olla kyllä superymmärtäväinen, Saku arveli mielessään.

Illalla Saku oli niin mietteissään, että isä oli jo pakko kysyä: ”Hei Saku, onko jotain vialla, kun olet niin hiljaa?” Isä istuutui olohuoneen sohvalle poikansa viereen ja katsoi tätä lämpimästi ja hiukan huolestuneen näköisenä. ”Oletko allapäin?”

”Olen”, sanoi Saku yksinkertaisesti.

”Haluatko puhua siitä?” isä kysyi.

”En ole nyt valmis. Ehkä toisen kerran. Ja älä loukkaannu, tiedän, että sinulle voi puhua mistä vaan”, kuiskasi Saku silmät kosteina isänsä kättä hellästi pyyhkäisten, sillä tämän ystävällisyys, rakkaus ja huolenpito koskettivat häntä. Sakusta tuntui pahalta torjua isän lähestyminen juuri nyt, kun tätä olisi tarvittu kaikkein eniten. Mutta ei – *tästä* asiasta ei kerta kaikkiaan voinut puhua, ainakaan vielä. Isä nyökkäsi Sakun vastaukseen tyytyen ja syventyi aikakauslehteen.

Kahdeksas osa

Maanantai

Edellisen illan haikeus ja ikävä haihtui koulun arkisessa aherruksessa. Historian koe oli vaikea, ja koska Saku ei ollut valmistautunut siihen mielestään riittävän hyvin, hän oli tyytymättömän kokeen jälkeen. Kysymykset olivat olleet laajoja. Onneksi tärppi Ranskan vallankumouksesta osui ja muista vastauksista oli odotettavissa vähintään hajapisteitä, joten tilanne ei ollut suinkaan toivoton. Saku valmistautui yleensä kokeisiin hyvin. Hänen keskiarvonsa oli lukiossa 8,7.

Pyry oli tulossa Henrikssonille illalla judoharjoituksen jälkeen. Tilanne ei enää jännittänyt Sakua samalla tavalla kuin aikaisemmat tapaamiset olivat tehneet, mutta oli kuitenkin mielenkiintoista nähdä, miten hän suhtautuisi hyvin erilaiseen elinympäristöön verrattuna omaansa. Ei sillä, että ulkonaisesti ero olisi ollut suuri. Sitäkin suurempi saattoi ero olla henkisessä ympäristössä. Pyryllä perheen ainoana lapsena oli monia mahdollisuuksia, joita Sakulta puuttui; Saku kuitenkin arveli, että hän tuskin olisi vaihtanut osaansa Pyryn kanssa.

”Hei Saku, etkö viitsisi näyttää minulle miten tuo derivoidaan?” keskeytti Jussi Sakun ajatukset. ”Saatana kun ei tahdo päästä kärryille tuosta matikasta. Ai noin... no nyt minä tajuun. Siis kerrotaan x:n kerroin tuolla potenssilla? Yess, jakeluun meni. Kiitos!” Sakua käytettiin joskus apuna välitunnilla. Ystäviä hänellä ei juuri ollut koulukavereiden keskuudessa. Tämä hiljainen, sivusta katseleva poika oli kuitenkin pidetty tasaisen luonteensa, avuliaisuutensa ja luotettavuutensa takia. Koulutoverit juttelivat joskus hänelle omia, henkilökohtaisia asioitaan. Varsinkin tytöt kokivat Sakun rauhallisen, levollisen olemuksen turvalliseksi.

Tytöistä Mira oli keskustellut useimmin Sakun kanssa. Koulussa Saku yleisesti tiedettiin uskovan perheen lapseksi, ja varmaan useimmat arvelivat, että Sakullakin olisi samansuuntainen vakaumus. Mirakin oli uskonnollinen, mutta kuului helluntaiseurakuntaan, johon taas Sakun edustama liike suhtautui jos ei vihamielisesti niin ainakin hyväksymättä sitä. Mira ei ollut koskaan ilmaissut haluavansa seksiä tai seurustelua Sakun kanssa.

He keskustelivat näkemyksistään usein kuin tarkkaillen niitä ulkopuolisina. He molemmat tunsivat olevansa keskellä vihamielistä maailmaa, jonka eräs tarkoitus oli tuhota heidän uskonsa. Päinvastoin kuin Saku, Mira puhui mielellään uskonasioista kenen kanssa vaan. Tiukan paikan tullen he puolustivat toisiaan eivätkä ottaneet julkisesti puheeksi keskinäisiä uskonnollisia erimielisyyksiään.

Saku ei ollut puhunut Miralle koskaan homoudestaan. Tyttö oli kuitenkin kerran surkutellut erästä nuorta homokundia, jonka helluntaiseurakunta oli erottanut, koska tämä ei ollut suostunut luopumaan suhteestaan toiseen poikaan. Miran näkemyksen mukaan tämä kaaveri hylättiin juuri silloin, kun hän olisi tarvinnut seurakuntaansa eniten. ”Ja onko homous nyt loppujen lopuksi niin kamala asia?” oli Mira kysynyt.

”Minun pitäisi saada puhua sinun kanssasi joku päivä vähän pitempään, kahden kesken”, Saku sanoi Miralle, kun Jussi oli poistunut derivaattoineen. ”Minulla on eräs... siis... henkilökohtainen ongelma, ja sen selvittäminen vaatisi vähän aikaa.”

”Henkilökohtainen ongelma? SINULLA?” Mira kysyi silmät pyöreinä.

”Ei sellainen kuin kuvittelet, vaan jotain ihan muuta”, Saku nauroi. ”Tiedän kyllä, että ’henkilökohtainen ongelma’ tarkoittaa yleensä alkoholiongelmaa, enkä ole onnistunut hankkimaan sellaista. On vaan yksi juttu, jonka suhteen tarvitsisin apuasi ja neuvojasi. Minun ei tarvitse imarrella sinua sanomalla että luotan sinuun täysin. Mutta varoitan – tulet kyllä järkyttymään.”

”Mitähän meidän pikku Saku on sitten mahtanut oikein tehdä?” nauroi Mirakin, mutta vakavoitui taas. ”Se saa olla ihan mitä tahansa, mitä maan ja taivaan väliin mahtuu. Olen tukioppilaana kuullut sen verran ihmeellisiä asioita ja kohtaloita, että tuskin pystyt minua juuri järkyttämään.”

”No hyvä niin. Minä en tahtoisi vaarantaa meidän ystävyttämme.”

”Miksi niin tapahtuisi? Vaikka olisit syyllistynyt johonkin laittomuuksiin, sekään ei katkaise ystävyttä. Mikä *kumma* voi sitten olla sellainen, josta olet noin huolestunut?”

”Puhutaan siitä, kun on enemmän aikaa. Muut ovat jo sisällä ja opettaja tulee kohta, pakko mennä. Mutta tästä puhutaan lähipäivinä – miten olisi keskiviikon hyppytunnilla?”

He sopivat alustavasti keskustelewansa keskiviikkona pitempään, koska silloin heillä olisi runsas tunti vapaata samaan aikaan. Heidän vakiopaikkansa keskustella oli remonttia odottava, vain satunnaisesti käytössä oleva kellarikerroksen luokka. Siellä säilytettiin kaikenlaista käytöstä poistettua tavaraa kuten rikkiäisiä pulpetteja, tuoleja ja opetusmateriaalia.

Saku oli jo pitkän aikaa harkinnut keskustelua henkilökohtaisesta ongelmastaan Miran kanssa, mutta hylännyt aikomuksen, koska ei ollut varma tämän reaktioista. Mutta koska Mira oli osoittanut selvää sympatiaa oman seurakuntansa homohylkiötä kohtaa, Saku piti ilmeisenä, että Mira voisi ymmärtää häntä. Saku toivoi, että joku hänet pitempään tuntenut ihminen – ilman mitään eroottista intressiä – hyväksyisi hänet juuri sellaisena kuin hän on, ja että hän voisi keskustella tällaisen henkilön kanssa *kaikista* asiaan liittyvistä, itseään koskevista tunteista, murheista, paineista ja toiveista.

Saku tuli tapansa mukaan judosalille hyvissä ajoin. Hän vaihtoi asunsa ja meni katselemaan naapurisalin tatamin reunalle toisten harjoitusta. Pyry oli siellä harjoitukseensa keskittyneenä, hikisenä ja hengästyneenä. Nähdessään Sakun Pyry tuli tatamin reunalle ja tervehti sinivöistä ystävänsä.

”Hei, terve Saku! Tulit etuajassa – eikö teidän treeninne ala vasta kuudelta? Tavataan puolen kahdeksan jälkeen tuossa ulkona, jookko?” Saku nyökkäsi ja Pyry kiirehti jatkaamaan harjoitustaan.

Harjoituksensa jälkeen Saku kävi nopeasti suihkussa, pukeutui ja meni ulos. Pyry oli jo odottamassa ja hän laittoi päähänsä Sakun mukaan ottaman varakypärän. Pojat kävivät moottoripyörän päälle. Saku käynnisti, kaasutti pari kertaa ja lähti liikkeelle.

”Kallista samaan suuntaan kuin minä!” Saku kiljui takanaan istuvalle Pyrylle. ”Ja pidä kiinni takaraudasta!” Pyry ei ollut tottunut olemaan kyydissä, vaan vänkäsi vaistomaisesti ulkokurvin suuntaan, mikä tekee ajajan tuntuman huteraksi ja kallistamisen vaaralliseksi. Kyytiläinen otti opikseen, ja jo seuraavassa mutkassa hän kallisti niin, että Sakun teki mieli sanoa vähemminkin riittävän. Judossa Pyry oli harjaantunut hallitsemaan tasapainonsa, mikä auttoi oikean kallistuksen oppimisessa.

”Tällaisessa murjussa me asumme”, Saku sanoi hieman häveten, kun he parinkymmenen minuutin kuluttua saapuivat Henrikssonien pihalle. Talon maalaus lohkeili, päällystämättömällä, kuoppaisella pihatiellä kasvoi rikkaruohoa ja pikkusisarten leluja oli hujan hajan hiekkakasalla. Ympäristöä ei muistuttanut kovinkaan paljon Viitasalon huippusiistiä pihapiiriä. Pyry katseli ympärilleen.

”Täällähän voisi viihtyäkin”, hän sanoi Sakun yllätykseksi ja selitti: ”Ei saanut edes pelata futista ettei ruohokenttä pilaannu. Sitä on muuten leikattu eräskin kesäilta.” Saku yritti muistella, oliko heillä koskaan – aivan oven edessä olevaa parin neliön ruohokaistaletta lukuun ottamatta – edes leikattu ruohoa. Hänen mieleensä palasi jostain aivosolujen sopukoista mielikuva, jonka mukaan isä olisi joskus *niittänyt* heinää. Oliko se täällä vai jossain muualla, siitä Saku ei ollut varma.

”Hei, tervetuloa, Pyry!” sanoi Lasse kun vieras oli tervehtiessään esitellyt itsensä. ”Kiva, että pääsit tulemaan. Saku on kertonut sinusta ja meistäkin on hienoa päästä tutustumaan sinuun.” Monen muun suusta sanat olisivat kuulostaneet teeskentelyltä, mutta Pyry ymmärsi Lassen tarkoittaneen juuri sitä, mitä sanoikin.

Koti oli vaatimaton, mutta siinä oli jäljellä paljon ’onnellisen perheen’ idylliä. Pyry vaistosi lämmön ja luottamuksen ilmapiirin, ja pienen alkujäykkyiden jälkeen hän oli kuin kotonaan. Lassekin tuli kahvipöytään, jossa he sitten istuivat kolmissin.

”Olet varmaan ymmärtänyt, että olemme uskovia”, Lasse sanoi. ”Sanon nyt sinulle ihan aluksi, että vaikka toivoisinkin kaikkien maailman ihmisten saavan osakseen sen armon joka on tullut meidän osaksemme, emme käy kimppuusi ja ala käännyttää sinua. Toivomme näkevämme sinua täällä usein. Sakun ystävät ovat meidänkin ystäviämme. Meille saa jokainen tulla juuri sellaisena kuin on, vaikka tietysti toivomme siivoa ja asiallista käytöstä. Näyttää siltä, että tämän sanominenkin on tarpeetonta sinun suhteesi.”

”Joo, olemme kyllä jossain vaiheessa vähän jutelleet siitä, että te olette uskovaisia”, vastasi Pyry samaan sävyyn. ”Minä en ole enkä näyttele sellaista. Ja tuo, että annatte minun olla sellainen kuin olen, tuntuu hienolta. Minä kyllä kiroilen jonkun verran, mutta koska se häiritsee Sakua ja teitä, yritän välttää sitä.”

”Vaikka uskonsa salaaminen on mielestäni väärin, ei ole tarkoitus, että sillä tehdään normaali kanssakäyminen vaikeaksi”, Lasse jatkoi selvittämistä. ”Ja paras todistus uskosta eivät ole sanat vaan toiminta – siis se, että elää niin kuin uskoo. Ja kukaan ei ole täydellinen. Uskovat ihmiset eivät ole ihmisinä ketään muita kummempia. Arvostan sitä, ettet meidän vuoksemme teeskentele muuta kuin mitä olet. Meillä saa olla eri mieltäkin asioista, kunhan keskustelu käydään asiallisesti ja toista kunnioittaen.”

Saku kuunteli hyvillä mielin, miten Lassen ja Pyryn välinen yhteisymmärrys vahvistui. Tämä ei tosin ollut mikään suuri yllätys, sillä mustiin pukeutunut, joka puolelta lävistetty punkkari oli viime keväänä saanut aivan saman kohtelun. Kun tämä Sakun puolittu oli palauttanut lainaamansa koulukirjan, hän oli myös jäänyt kahville Lassen kutsusta.

”Laulusi meni hyvin toissapäivänä”, Lasse sanoi Sakuun päin kääntyen. ”Omaisiet pitivät siitä ja muutkin ihmiset sanoivat, että sinua kelpasi kuunnella.”

”Lauloit hienosti”, Pyry sanoi Lassen ja Sakun yllätykseksi, arasti ja hiljaa. ”Minusta se oli upeaa, meni sydämeen asti.” Pyry nieleskeli ja vaikenä hetkeksi, jatkoi sitten, koska muut selvästi odottivat selitystä: ”Kun kerroit, että aiot laulaa siinä tilaisuudessa, päätin mennä kuuntelemaan. Olin kirkon takaosassa parven alla, mutta kuulin hyvin. Sinä laulat ihan tajuuttoman upeasti.”

”Kiitos”, sanoi Saku painokkaasti. ”Jos olisin tiennyt, että sinä olet kuuntelemassa, olisin ehkä yrittänyt vielä paremmin. Mutta isä, kiitos kahvista, me mennään minun huoneeseen.”

Sakun huone oli ollut joskus askartelutilana; se oli ahdas kopperi, jonka yhdellä seinällä oli talon lämminvesivaraaja. Tilaa oli juuri ja juuri sängylle, pöydälle, tuolille ja vaatekaapille. Hyllyllä oli kahden tason kirjahylly täynnä Sakun kirjoja. Huoneessa ei ollut lainkaan ikkunoita ja valaistuksena oli vain pöytälamppu.

”Vähän pienempi kuin sinun huoneesi”, Saku sanoi nolona. ”Kun vanhemmat sisarukset muuttivat pois, tämä oli ainoa talo, jonka löysimme – tai pikemminkin ainoa, johon meillä oli varaa. Isä joutui maksamaan jotain lainatakausta, ja siitä lähtien tämä on ollut tällaista.”

”Helveti, teitä koetellaan”, sanoi Pyry, mutta muisti yhtäkkiä, ettei talossa varmaankaan pidetty kiroilemisesta. ”Ai niin, anteeksi. Minä kun kiroilen aika estottomasti... no, se siitä. Mutta, siis, minusta näyttää että sinä häpeät kun teidän talonne ei ole yhtä iso kuin meidän. Mutta hei Saku, tiedätkö mitä minä siitä ajattelen?”

”Et ainakaan ole vielä pyytänyt kyytiä takaisin kotiin”, Saku sanoi.

”Ja jos olisi minusta kiinni, en pyytäisikään. Minä viihdyn teillä tosi hyvin”, hehkutti Pyry innoissaan. ”Teillä on jotenkin lämpöinen henki, ja sinun isäsi kanssa viihdyin hyvin. Tuntui hienolta kun hän kohteli minua niin kuin aikuista eikä jotain pahaista kakaraa. Saata... tuota noin, siis tosi siisti äijä.”

Pojat istuivat jo tutuksi tullessa asetelmassa: jalat ristissä, vähän kumarassa, välillä kynnärpäät polvissa, leukaa kämmeniin nojaten, välillä selkää oikaisten. Olohuoneesta kuului vaimeana pianon soittoa ja laulua:

*”Yössä korven harppuani soitan,
jäinen tuuli särkee sävelen.
Lankean, taas jälleen nousta koitan,
kotirannan rauhaa tähyilen...”*

”Kyllä minä isän kanssa pärjään. Ja tiedän, että *voisin* kertoa hänelle olevani homo. En vain tahtoisi pahoittaa hänen ja äidin mieltä enkä aiheuttaa heille sitä häpeää, että sellainen tieto tulisi julki. Ajattele mitä pikkusiskot joutuisivat kokemaan koulussa, kun tieto leviäisi!”

”Mitä sitten siellä teidän lahkossanne ajateltaisiin asiasta? Eivät varmaankaan puhkeisi hallelujahuutoihin!”

”Siellä se olisi shokki. Minut tunnetaan aika laajalti, osittain ehkä isän kautta, mutta kuitenkin. Jos niissä piireissä leviäisi tieto, että olen homo, kaverimäärä vähenisi dramaattisesti. Minut ehkä hyväksyttäisiin jotenkuten, jos ’tekisin parannuksen’ homoudesta. Mutta miten minä voin tehdä parannuksen jostain, mikä on kiinteä osa minua?” Saku kysyi kiihkeästi. ”Miksi minun pitäisi muuttua joksikin siitä, miksi minut on katsottu hyväksi ja oikeaksi luoda? Meidän porukassa monet ovat sitä mieltä että homot vain leikkivät tai pitävät jotain peliä. Mutta Pyry, voi Pyry”, Saku nyyhkäisi kysyessään, ”oletko sinä vaan jonain päivänä ajatellut että ’hei, tänään olisi kiva ruveta hintiksi?’”

Pyry pudisti painuksissa olevaa päätään – hän ei kerta kaikkiaan voinut katsoa Sakun tuskaa, jonka hän ymmärsi olevan vielä suurempi kuin omansa. Nuorempi ystävyksistä ymmärsi, että vanhemman pojan paine herätysliikkeensä taholta oli suunnaton.

”En tiedä, voiko *kukaan* päättää sellaista itse”, Pyry vahvisti. ”Kyllä kai jokainen tajuaa, että heterolle moni asia on yksinkertaisempi. Ei tarvitse ajatella ympäristön paineita eikä tuomiota, ei pelätä silloin kun kulkee käsi kädessä murunsa kanssa, ja vaikka miten kerskuu panoseikkailuillaan missä vaan, pidetään sankarina. Mutta ajattelepas huviksesi: jos sinä vaikka koulussa välkällä kertoisit että olet viikonlopun aikana painanut paria jannua perseeseen, mitä porukka sanoisi?”

”Eivät luultavasti edes uskoisi, tai pitäisivät hulluna”, Saku sanoi vähän Pyryn ronskia kielenkäyttöä häveten. ”Ja sitä paitsi, vaikka olisin suhteessakin, ei minulle... tuota... paneminen olisi mikään pääasia, enkä ainakaan puhuisi julkisesti sellaisesta.”

”*Voisitko* sitten yleensä ajatella seurustelevasi kundin kanssa?” Pyry kysyi.

”Ajatus tuntuu kyllä vähän kaukaiselta”, Saku sanoi mietiskellen. ”Mutta toisaalta... jos *yleensä* alkaisin seurustelemaan, se ei voisi olla tyttö – mitä siitä tulisi? Suhteeseen, ainakin siis avioliiton solmimisen jälkeen, kuuluu seksi. En pysty edes kuvittelemaan, että voisin nauttia seksistä kenenkään tytön kanssa. Eli ainoa vaihtoehto seurustelukaveriksi olisi siis kundi. Mutta näissä olosuhteissa...” Saku kohautti avuttomana olkapäitään ja levitti kätensä katsoen samalla Pyryä ikään kuin kysyen. Tilanteen mahdottomuutta oli käsitelty jo niin monta kertaa, että asian jauhaminen turhautti.

”Samaa minäkin olen miettinyt”, Pyry vastasi yhtä neuvottomana. ”Täydellinen umpikuja.”

Pojat olivat hiljaa ja Saku harkitsi, uskaltaisiko avautua ihan sydämensä pohjia myöten. Mahtaisiko Pyry, jolla ei ollut minkäänlaista uskonnollista taustaa rippikoulua ja satunnaisia perhejuhlia lukuun ottamatta, ymmärtää ollenkaan ikäisensä uskovan nuoren kamppailua? Saku päätti kuitenkin yrittää.

”Tiedätkö, minä olen saanut uskonnollista opetusta koko ikäni, kotona ja sitten liikkeen tilaisuuksissa. Ja se, mitä siellä opetetaan, on mielestäni pääosin oikein. Mutta sitten on asioita, joita en kerta kaikkiaan ymmärrä”, Saku sanoi. Pyry sai tietää, miksi liikkeessä katsottiin avioliiton olevan ainoa tilanne, jossa on sopivaa harjoittaa sukupuoliyhteyttä. Saku kertoi uskovista ystävistään, heidän suhtautumisestaan eri asioihin ja liikkeen tekemästä nuorisotyöstä. Samoin tulivat mainittua viime aikoina kuullut homoseksuaalisuutta ja parisuhdelakia koskevat kannanotot.

”Tuo teidän yhteisönne on varmaan aika vahva voima ja antaa turvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta”, myönsi Pyry. ”Mutta mistä sinä sitten *tiedät*, että he ovat oikeassa kaikessa, mitä siellä julistetaan? Tehän olette kuitenkin aika pieni porukka kaikkiin suomalaisiin verrattuna. Ovatko sitten kaikki muut väärässä ja te vain oikeassa?”

Tämän suuntaistahan opetus oli ollut, vaikka asiaa ei ollut sanottu näin suoraan. Saku oli usein ihmetellyt mielessään, olivatko kaikki muut vain yksinkertaisesti niin tyhmiä, eikä asia ollut avautunut heille, vai oliko nyt tapahtunut joku karkea väärinkäsitys? Poika ei ollut perehtynyt riittävästi opillisiin hienouksiin ja teologiseen hiustenhalkomiseen omataksen asiasta jonkun perustellun mielipiteen. Joissakin yksittäisissä asioissa hän oli kyllä havainnut logiikassa huomattavia puutteita, mutta tuolloin ne oli ollut helppo työntää syrjään. Nyt ne kuitenkin nostattivat epäilyksen koko systeemiä kohtaan.

”Ei kai kukaan voi sanoa olevansa täydellisesti oikeassa”, oli Sakun pakko myöntää. Hän päätti siirtyä muihin asioihin, koska sen liikkeen arvosteleminen, johon hän oli kuulunut koko ikänsä ja johon lukuisat siteet liittivät hänet, oli tuskallista.

”Taisit kerran sanoa, ettet ole koskaan ollut kundin kanssa *sillai*?” kysyi Saku välinpitämättömän tuntuisesti.

”En ole oikeasti, mutta kuvitellut kyllä sitäkin enemmän”, Pyry sanoi silmät puoliavoimina, haaveillen. ”Ja pakko tunnustaa, että sinä olet ollut minun ajatuksissani aina välillä viime aikoina”, hän lisäsi. ”Kun meillä silloin minun huoneessani viimeksi ollessa molemmilla seisoi, oli vähällä, etten repinyt vaatteita päältäsi”, hän nauroi. Pyry ei pystynyt peittelemään sitä, että hänen viimeisessä lauseessaan oli provokaation makua.

”Kyllä minullakin oli silloin aika rietas olo”, Saku sanoi. Hänelle alkoi tulla samanlainen kiihtymys kuin viimeksi Viitasaloilla käydessä. ”Ja nytkin tuntuu, että jotain tapahtuu”, hän tunnusti - tällä kertaa ensimmäisenä.

”Niin minullakin”, henkäisi Pyry, joka istui selin oveen. ”Ja tällä kertaa en aio pelkästään tyytyä sen sanomiseen, vaan näytän sinulle vähän. Minua kiihottaa jostain syystä ihan tajuttomasti ajatus, että näkisit sen. En todellakaan tiedä miksi.” Jo puhuessaan Pyry alkoi avata hitaasti löysien farkkujensa nappeja.

Saku katsoi paikalleen kivettyneenä, miten poika vastapäätä häntä avasi hitaasti napin toisensa jälkeen. Ei... tai kyllä... uskomatonta... Farkkujen avautuvasta sepaluksesta näkyi jo mustia alushousuja... Pyry kohottautui hetkeksi nykäisten samalla farkkuja hiukan alemmaksi. Nyt pienen pienten alushousujen pullottava etumus oli näkyvissä. Pyry katsoi Sakuun selvästi kysyen, jatkaisiko hän. Saku nielaisi, ei myöntänyt eikä kieltänyt vaan oli hiljaa, minkä toinen katsoi kehotukseksi jatkaa.

- - -

”Mitä minä teen tälle?” kuiskasi Saku näyttäen kohoumaa omissa housuissaan.

”Jos et voi peittää muuten, mene käymään vessassa”, kuiskasi Pyry takaisin. ”Enempää ei varmaan tarvitse selittää.”

”Odota”, sanoi Saku, nousi vuoteelta ja kiirehti vessaan. Siellä hän kaivoi kiireesti kalunsa esiin – pari edestakaista liikettä – hän purkautui rajummin kuin pitkään aikaan. Sitten hän pesi vaaleat jäännökset kalustaan ja pesualtaasta, huuhtoi kätensä ja meni takaisin huoneeseensa, jossa Pyry jo odotti.

”Minun pitäisi varmaan mennä jo kotiin”, sanoi Pyry kelloaan vilkaisten. ”Äiti soitti jo ja kysyi, tarvitsenko kyytiä. Sanoin että soitan jos tarvitsen. Linja-autohan lähtee kymmenen minuutin kuluttua.”

”Ei sinun tarvitse linja-autolla mennä”, Saku vastasi. Minä vien sinut mielelläni. Kiva päästä ajelemaan vielä. Ja pääset nopeammin kuin linja-autolla.”

Pojat olivat vielä kuin hengästyneitä äskeisestä kokemuksestaan. He välttivät katsomasta toisiaan silmiin. Olo oli samanlainen kuin yleensäkin silloin, kun kliimaksi ja erektio olivat ohi. Hieman hävetti mutta kuitenkin jonkinlainen rento olo. Jalkoja hiukan vapisutti ja polvet eivät olleet pitää.

Kello oli jo yli yhdentoista, kun Saku palasi kotiin. Ajaessaan takaisin kaupungista hän oli miettinyt kokemaansa. Menomatalla Pyry oli ottanut häntä vatsan ympäri kiinni ja puristanut Sakun mielestä lujempaa kuin olisi ollut tarpeen kyydissä pysymiseen. Tämä oli kuitenkin tuntunut Sakusta hyvälle, eikä hän ollut pyytänyt Pyryä vaihtamaan otettaan ympäriltään takarautaan. Tiiviisti ajajassa kiinni istunut kyytiläinen oli antanut uudelleen kovetuneen kalunsa tuntua ajajan alaselässä. Pyry oli alkanut ilmaista avoimesti seksuaalista mielenkiintoaan, eikä Sakulla ollut voimaa eikä halua torjua sitä, mutta ei myöskään uskallusta vastata siihen yhtä voimakkaasti. Nuorempi ystävyksistä oli asiassa selvästi aloitteellisempi, mikä oikeastaan sopi vanhemmalle hyvin. Aika näyttää, mitä tulevaisuus tuo tullessaan, Saku tuumi.

Kun Saku makasi vuoteellaan, jolla hän oli vielä tuntevinaan ystävänsä vartalosta siirtyneen lämmön, hän kieltäytyi ottamasta tajuntansa käsittelyyn suhdettaan herätysliikkeeseen ja kyllästymiseen saakka käsittelemäänsä ristiriitaa. Hänen illan aikana kokemansa hurja sisäinen myllerrys ja sukupuoli kiihko ei ottanut asettuakseen. Poika kuitenkin nukahti pian levottomaan, sekavien mielikuvien täyttämään uneen.

Yhdeksäs osa

Keskiviikko

”Kyllä osaa joskus olla vaikeaa”, puhui Mira Sakulle, kun he istuivat hämärässä luokkahuoneessa vastapäätä toinen toisiaan. ”Kaikki arvot, jotka olen saanut kotoani, ovat joutuneet perusteelliseen tuuletukseen. Tai siis melkein kaikki. Jos vanhemmat tietäisivät osankin siitä, miten olen joutunut arvioimaan asioita uudelleen, he kauhistuisivat.”

”Sama täällä”, sanoi Saku. ”Minulla on todella iso ongelma. Minä olen homo.”

”Ai homo, vai? So what? Mutta mikä se sinun *ongelmasi* on?”

Sakulla kesti hetken, ennen kuin hän tajusi, ettei Mira pitänyt homoutta ongelmana lainkaan. Saku osti miettimisaikaa muka köhimällä kurkkuaan selväksi. ”Tuota noin. Minulle on kyseessä aikamoinen ongelma. Tai, jos tarkkoja ollaan, niin minulle se ei olisi ongelma, jos se ei olisi muille ongelma. Ollakseni nyt täsmällinen - -”

”Minä kyllä tajuan enkä väheksy lainkaan sitä, millaisia ongelmia muut aiheuttavat, ei varmaan vähiten tuo sinun herätysliikkeesi”, Mira sanoi sipaisten Sakun kämmenselkää sormenpäillään, ja huokaisi teatraalisesti: ”Yksi poikaystäväehdokas vähemmän siis. Mutta eiköhän me pärjätä näinkin. Minäkin luulisin olevani bi, joten ymmärrän kyllä. Olen vaistonnut, että sinulla on jotain ongelmia näissä asioissa, mutta en halunnut olla tunkeileva.”

”Sinä, Mira, et pysty olemaan tunkeileva”, Saku sanoi lämpimästi. ”Olet auttanut minut jo niin monen esteen yli, että en tiedä miten maksan sinulle kaiken avun, jota olet antanut. Mutta tässä homojutussa on muutakin.”

"Kuka?" kysyi Mira katsoen arvoituksellisesti pitkien hiustensa takaa.

"Ai siis mitä 'kuka'?" kysyi Saku säikähtäneenä. "Onko jotenkin ilmeistä, että tässä asiassa on joku muukin mukana?"

"On se ihan ilmeistä", Mira sanoi hymyillen. "Koska olet varmaan ollut jo jonkun aikaa tietoinen siitä, että olet homo, olet hakenut tietoa ja yhteyksiä. Asia on ahdistanut sinua valtavasti. Hei Saku, ei siihen tarvita mitään psykologian kirjaa, vaan hiukan ajattelua. Totta kai haluat tietää itsestäsi, ja olet varmaan löytänyt jonkun kivan homokaverin, kenen kanssa olet jutellut... ja ehkä jotain muutakin."

"Olen kyllä. Hän on minua reilu puoli vuotta nuorempi, tuolta kaupungista. Hän vastasi kun... no, samantekevää. Kuitenkin olemme tavanneet pari kertaa. Minä kävin heillä ja hän on käynyt meillä." Saku vaikenä yhtäkkiä.

"Asiaan sisältyy varmaan jotain muutakin, joka et halua kertoa. Olet varmaan harkinnut seurustelua sen kaverin kanssa. Minusta teidän olisi kyllä hyvä odottaa. Kaapista tuleminen ei varmaan tule sinulle kysymykseen, ennen kuin olet selvittänyt suhteesi herätysliikkeeseen ja ystäviisi siellä, sekä perheeseesi. Joudut todella miettimään, minkä hinnan olet valmis maksamaan."

"Arvaa ihan huviksesi, olenko jo miettinyt", Saku sanoi pää painuksissa. "Tässä on niin monta asiaa: uskovat ystävät, uskovat vanhemmat, koulukaverit, sosiaalinen eristyminen sekä liikkeessä että täällä, toisaalta tahtoisin olla rehellinen itselleni ja ympäristölleni."

"Sinähän olet rehellinen – et muuten pohtisi asiaa eikä tämä tekisi niin kipeää. Mutta eihän rehellisyyteen kuulu se, että kaikille kerrotaan kaikki. Sukupuolinen suuntauksesi on ihan puhtaasti yksityisasiasi. Ei kai kukaan heterokaan kulje kadulla selässään plakaatti "MINÄ OLEN HETSKU. Mutta hei, pitää varmaan mennä pihalle. Välitunti loppuu kohta."

"Joo mennään", Saku sanoi ja nousi pulpetilta. "Kiitos, Mira. Oli hienoa saada puhua sinun kanssasi."

Mira halasi Sakua ja kuiskasi tämän korvaan: "Olet entistä lähempänä minua, Saku. Pidetään yhtä. Ja jos alkaa tämän takia tulla hankaluuksia koulussa, me keksimme kyllä jotain."

Mira katsoi pojan perään, kun tämä käveli hitaasti pieniä pihalla seisoskelevia oppilasryhmiä ohittaen kohti koulun sisäänkäyntiä. Tuosta asiallisesti käyttäytyvästä, ajattelevasta ja hiljaisesta kaverista oli helppo pitää. "Vahinko vaan, että hän on homo", Mira ajatteli. "Miten hyvän näköinen urheilijan vartalo, nätit, kapeat kasvot ja hieno luonne. Kukahan on se kaveri, joka on voittanut Sakun luottamuksen?" Tyttö tunsu mustasukkaisuuden kaivavan sisintään ja päätti ottaa selvää asiasta.

Torstai

Piip-piip. "Kenen kännykkä siellä taas piipittää?" kysyi ankaruudestaan tunnettu matemaatiikan lehtori ärtyneenä taululta. Kännykkä olisi pitänyt olla äänettömällä, eikä sitä olisi saanut näpelöidä tunneilla ollenkaan. Käytännössä ei joku satunnainen tekstiviesti kuitenkaan aiheuttanut ongelmia, kunhan puhelin oli hiljaisella.

"Anteeksi", sanoi Saku nolona. "Unohtui äänet päälle. Ei toistu."

”Parempi ettei toistu!” sanoi opettaja äkäisesti, mutta jo jonkin verran leppyneenä havaittuaan, että syyllinen oli oppilas, joka ei juuri koskaan aiheuttanut häiriötä. ”Ehdit kyllä hoitaa naissuhteesi välitunnillakin. Siis, kosinin derivaatta...”

Saku asetti puhelimen kiireesti äänettömälle ja luki sitten viestin edessä istuvan koulukaverin selän takana. ”Moi tuletko viikonloppuna käymään? Ei nähty pitkään aikaan. Tule vaikka la, voit olla yötä. Txt pian niin tiedän.” Viesti oli Sakun vanhemmalta sisarelta, Suvilta, joka opiskeli Helsingissä ammattikorkeakoulussa ja asui Korsossa opiskelija-asunnossa. Saku vastasi välillä opettajaan vilkuillen: ”Vois ajatella. Mahtuuko mun kaveri kans? Tultais joskus iltapäivällä. Otetaanko lakanat mukaan?”

Tunti oli jo loppuillaan, kun Sakun puhelimen taustavalo syttyi. ”Mahtuu sun kaverikin, mutta on varapatja ja tyyny. Oot kai koulussa, soitellaan myöh.” Saku vastasi vielä viestiin ja laittoi puhelimen reisitaskuun. Välitunnilla hän viestitti Pyrylle: ”Mun siskoni kysyy menisinkö sen luo Vantaalle lauantaina. Oltais yötä sunnuntaihin siellä. Tuutko messiin?”

Suvi oli luonteeltaan Sakun vastakohta. Veli oli pidättyväinen, harkitseva, ujokin, kun taas sisar räiskähtelevä, nopea kommentoimaan eikä useinkaan välittänyt muiden tunteista. Sisaren ajattelemattomuus oli aiheuttanut vanhemmille huolta tämän asuessa kotona, mutta viime aikoina hänestä ei ollut kuulunut paljonkaan. Ilmeisesti sisar oli talven aikana syventynyt opintoihinsa.

”Minulle käy, kysyttävä porukoilta. Soitellaan myöhemmin tänään”, Pyry viestitti.

Kymmenes osa

Lauantai

”Perhanan kylmäksi vaan muuttui ilma!” Pyry kirosi Sakulle heidän istuessaan kahvilla Lahden ja Helsingin moottoritien varrella sijaitsevalla Majakka-nimisellä huoltoasemalla. Tähän mennessä parin tunnin ajo oli ollut Sakullekin tihkusateen takia ikävää, mutta Pyrylle se oli suoranaista tuskaa; kyytiläisellä ei ollut kunnon varusteita, vaan paksult tuulta pitämätöntä vaatetta. Hänellä ei ollut edes ajosaappaita, vaan maihinnousukengät, joiden vedenpitävyys oli varsin rajallinen. Pyry litsutteli varpaitaan likomärissä jalkineissa.

”Soitan Suville, hetki.” Saku valitsi numeron puhelimen muistista ja soitti. ”Hei Suvi! Tuossa ollaan. Täältä kestää vajaa tunti. Ei, ei kummempia. Keitä ämpärillinen kahvia valmiiksi. Täältä tulee puolimärkä ja yksi kokomärkä kundi. Pyry on aika viluissaan. Joo, aivan. Osaan kyllä sinne. Siis Korson liittymästä, sitten oikealle, sitten Kulomäkeen. Moi!

”Muuten, miten sait noin hyvän pyörän, kun vanhempasi ovat kuitenkin rahallisesti aika tiukoilla? Tuollainen maksaa sentään varmaan kahdeksan tonnia”, Pyry kysyi.

”Kummisetä, isän veli, auttoi. Hän on jelpannut vanhempiani muutenkin. Tämä oli ostettu serkkupojalle uutena, ja setä siirsi tämän minun nimiini. Hän sanoi, että voin ajaa tällä siihen saakka, kunnes saan B-kortin. Hän maksoi vakuutuksenkin, johon meillä ei olisi ollut varaa. Sanoin hänelle, etten tiedä, miten tämän hänelle maksaisin. Setä sanoi, että hänellä on nyt juuri ja juuri sen verran rahaa. Ja muuten onkin. Niillä on sellainen maahantuontiliike, josta he käärivät hyvät rahat.”

”Moni ei auta sukulaisiaan, vaikka olisi varaakin. Hienoa teidän uskovaisten kesken, kun autatte toisianne noin”, sanoi Pyry.

”Setä ei ole uskovainen”, torjui Saku vastentahtoisesti Pyryn oletuksen. Saku olisi mielellään kirkastanut Pyryn kuvaa uskovista, mutta ei halunnut jättää tälle väärää mielikuvaa. ”Ei lähimmäisenrakkaus ja auttamisen halu ole mitenkään kiinni siitä onko joku uskova vai ei. Setä ei ole nyt suorastaan vihamielinen uskonnolle, mutta hän ei vaan halua puhua siitä. Isä on joskus katunut jälkeensä, kun oli yrittänyt kääntää veljeään.”

Motoristit kävivät taas pyörän selkään ja kostean nihkeä matka jatkui. Saku ajoi vesiliirron pelossa vain sataa, joskus allekin. Vesiliirtoon joutunut moottoripyörä on matkustajilleen vielä vaarallisempi kuin auto, sillä jos etupyörän pito tiehen pettää, edessä on melko varma kaatuminen.

Vaikka matka Korson liittymään kesti vain runsaan puoli tuntia, aika tuntui paljon pitemmältä. Kulomäki löytyi nopeasti, ja pian poikien edessä olivat masentavat, kaukaisesti ihmisasumuksia muistuttavat kaksikerroksiset parakit. Pienen etsiskelyn jälkeen Suvin kuvailema paikka löytyi. Saku pysäköi pyörän ja pojat koputtivat oveen. Ovikello oli rikki.

”Hei, tervetuloa”, Suvi huudahti. ”Menkää suoraan pesuhuoneeseen riisumaan kampeenne. Onko sinulla – Pyrykö sinä olit? – mitään vaihtovaatteita?”

”On kyllä, ja onneksi vielä vedenpitävästi pakattuna. Kai voin laittaa nämä jonnekin kuivumaan?” Pyry vastasi hampaat kalisten.

”Kun saatte vaatteenne vaihdettua, minä vien nuo märät huoltorakennuksen pesukoneeseen. Te voitte sillä aikaa syödä. Ruoka on valmista”, touhusi Suvi. Hän oli nopea ja tehokas asioissaan, ja hän näytti saavan onnistumaan kaiken, mihin ryhtyi. Saku hieman vieroksui hänen suorasuorasta ja joskus tunkeilevaa tehokkuuttaan. Suvin inhorealistinen suorapuheisuus oli Sakulle myöskin vierasta.

Poikien vaihdettua vaatteet Suvi kävi huoltorakennuksessa. Pojat silmäilivät ympärilleen.

Solu koostui kahdesta lukittavasta huoneesta, keittiöstä ja oleskelunurkkauksesta. Keittiön kaapit, lattia sekä pesuhuone olivat kuluneita mutta kaikesta näki, että asukkaat pyrkivät pitämään paikat siisteinä. Saku kurkisti Suvin huoneeseen, jonka ovi oli auki. Huone ei ollut paljonkaan suurempi kuin Sakun; pakollisten kalusteiden lisäksi oli sentään pari neliötä lattiatilaa, mitä ylellisyyttä Sakun huoneessa ei ollut. Hänen huomionsa herätti televisio, jota heillä kotona ei ollut, sekä pari tyhjää viinipulloa lattialla oven vieressä. ”Ainakaan viinipullot eivät voi olla Suvin”, Saku ajatteli. ”Hänhän tietää, että alkoholin nauttiminen on synti!”

Pojat olivat juuri ehtineet käydä syömään, kun Suvi tuli pyykkituvasta. ”Brrrr... tuollaisella koiranilmalla te olette ajaneet kolme tuntia?” Suvi ihmetteli. ”Ei ihme, että olette kylmissänne. Syökää nyt niin katsotaan sitten mitä tehdään. Minun poikaystäväni tulee käymään kohta. Hän on myös yötä täällä.”

Saku katsoi ymmällään sisartaan. ”Yötä? Mutta eihän täällä ole tilaa. Jos me kolmistaan olemme sinun huoneessasi, miten hän vielä mahtuu?”

”Olen tehnyt vähän järjestelyjä. Markohan nukkuu *minun* vieressäni. Naapurihuoneen tyttö on viikonlopun poissa, ja hän lupasi, että saatte käyttää hänen huonettaan.”

Sakulla oli mennä kahvi väärään kurkkuun. ”Marko? Sinun vieressäsi?” Asetelma oli Sakulle täysin uusi. Kotona ei olisi tullut kysymykseenkään, että tyttö ja vieras poika olisivat

nukkuneet samassa huoneessa keskenään – puhumattakaan siitä, että vielä samassa vuoteessa! Eikä Saku tuntenut ketään Markkoa. *Mitä täällä oli tapahtunut?*

Suvi huomasi Sakun hämmingin. ”Minulle on tapahtunut täällä asuessani aika paljon. Olen huomannut, miten ahtaita ne piirit ovat, joissa olen elänyt lapsuteni. Ei ole saanut pitää yhtään hauskaa, ei yhtään elämän makua, vaan saarnoja, virsiä ja ahdasmielisyyttä. Huoruutta muka, kun asuu poikakaverin kanssa? Kuka voi tulla sanomaan minulle, että elän jotenkin väärin?” Suvi kysyi uhmakkaana.

”Isä ja äiti ehkä”, Saku sanoi hiljaa. ”Tiedän kyllä, että olet täysi-ikäinen ja vastaat itsestäsi ja omasta elämästäsi, mutta luuletko, että he ovat lakannet huolehtimasta sinusta?”

”Kunnioitan heitä, mutta en ajattele enää samalla tavalla kuin he – en ole pitkään aikaan ajatellut. Yritän pitää heidät vielä jonkun aikaa tietämättöminä tästä muutoksesta, vaikka luulen, että he ovat jo aavistaneet yhtä ja toista. Mutta esimerkiksi siitä, että minulla on poikaystävä ja että hän yöpyy minun huoneessani – siitä he eivät tiedä mitään. Eivätkä myöskään, että otan välillä viiniä ja viinaa. Eihän Raamattukaan kiellä alkoholin käyttöä.”

”No niin... ei todellakaan...” Saku epäröi ja katsoi Pyryä, joka oli seurannut mielenkiinnolla heidän välistä keskustelua.

”Sen verran minäkin tiedän, että Raamatussa kehoitetaan käyttämään alkoholia *kohtuudella*”, puuttui Pyry keskusteluun. ”Ja jos kaksi ihmistä tosissaan rakastaa toisiaan, miksei ne saisi sitten *nukkua* samassa sängyssä?” Pyry jatkoi rohkeasti – vaistoten, että Suvi kestäisi hyvin hänen kommenttinsa. Saku ei sanonut siihen mitään, mutta ajatellessaan isää ja äitiä hänestä tuntui pahalle.

”Me rakastelemme melkein joka yö”, sanoi Suvi ja sytytti tupakan. ”Minusta rakasteleminen on IHANAA, KAUNISTA ja OIKEIN.”

Nyt ei Pyrykään saanut enää sanaa suustaan. Saku ei enää tiennyt, mihin katsoa. Ainoa, kenen hän oli kuullut puhuvan tuolla tavoin, julkean suoraan, niin intiimistä asiasta kuin rakastelemisesta, oli muuan rinnakkaisluokkalainen tyttö, jonka tiedettiin olevan kenen tahansa käytettävissä. Jopa Mattikin, joka oli käsittämättömän lihavuutensa takia ollut peruskoulussa kaikkien hylkiö ja jota kiusattiin vieläkin, oli päässyt pukille Sannan kanssa.

Huoruus. Synti. Turmelus. Isä. Äiti. Saarnaajat. Seurakunta. Kaikki nuo ja monet muutkin asiat pyörivät sekavana vyyhtenä Sakun mielessä, kun hän katsoi sisartaan, jota hän niin vähän tunsu. Nyt tuntui siltä, ettei hän ehkä haluaisikaan tuntea. Ei sentään, onhan veri vettä sakeampaa.

”Saku, tiedän, mitä ajattelet”, Suvi sanoi hellästi. ”Olet ollut uskollinen sille, mitä isä ja äiti sekä herätysliike ovat opettaneet, eikä siinä ole mitään pahaa. Luin sinua kuin avointa kirjaa: kaikki, mitä kerroin sinulle äsken itsestäni, kerroin tahallani jotta näkisin, miten reagoit. Sinä olit todella kauhuissasi. En yritä suostutella sinua ajattelemaan samalla tavalla kuin minä, mutta sinä olet ainoa meidän perheestämme, jolla olisi edellytyksiä ymmärtää minua edes jotenkuten. Saku, rakastatko sinä minua?”

”Olet minun sisareni, ja rakastan sinua takuulla”, vastasi Saku. ”Mutta tiedätkö, Suvi, minä olen myös joutunut arvioimaan asioita uudelleen. Minä...” Sakun rohkeus petti. Riittäisikö sisaren avarakatseisuus hyväksymään tiedon siitä, että pikkuveli on homo?

”Mitä, Saku? Oletko sinäkin joutunut törmäyskurssille?” ihmetteli Suvi. ”Olen seurannut sinua sentään kotona tähän kesään saakka, ja ainakin silloin olit vielä paavillisempi kuin paavi itse!”

Saku katsoi Pyryä kysyvästi. Tämä katsoi Sakua, veti henkeä ja nyökkäsi hitaasti.

”Me ollaan homoja”, sanoi Pyry asiallisesti.

Nyt oli Suvun vuoro ällistyä. Hän katsoi molempia vuorotellen silmiin. Pyry katsoi täysin avoimesti takaisin ilmeenkään muuttumatta, mutta Saku katsoi ensin pöytää, sitten keittiön kaappeja, kunnes hänenkin katseensa vakaantui Suvun silmiin. ”Totta se on”, Saku täydensi Pyryn jo sinänsä yksiselitteistä julkilausumaa ja nyökkäsi.

”Tehän olette melkein lapsia vielä”, hihitti Suvi, mutta nähdessään poikien loukkaantuneet ilmeet lisäsi asiallisesti: ”Homo tai hetero, ihan sama juttu. Te olette vielä kaapissa, tieteenkin. Ainakin Sakusta tiedän, että hänen parhaat ystävänsä tuskin huutaisivat hurraata kun kuulisivat tuon ilouutisen. Luulen, että jos leviäisi tieto, että Lasse Henrikssonin poika on hintti, se kyllä räjäyttäisi pankin.”

”Niin räjäyttäisi. Ja äiti ja isä kyllä olisivat vielä surullisempia minusta kuin maineestaan”, Saku mutisi. ”Voisin ehkä vielä jotenkin kestää uskovien hylkäävän minut, vaikka sekin olisi rankkaa. Mutta sitä en kestäisi, että vanhemmat joutuisivat murehtimaan minusta. Ehkä he vielä kestäisivät, jos kertoisin, että minulla on ’kiusauksia’, mutta jos sanoisin hyväksyväni homoelämäntavan, sitten en tiedä.”

”Hyväksytkö sitten?” kysyi Suvi terävästi. ”Jos *todella* olet homo, joudut tekemään valinnan jatkuvan peittelyn, valheen ja salailun ja rehellisyyden välillä. Ei sillä, että sinun pitäisi pitää kiirettä kaapista tulon kanssa.”

”En oikein tiedä, hyväksynkö. Toisaalta tiedät, mitä minulle on opetettu vuosia, ja juuri sanoit itse, miten uskollisena tälle opetukselle olet pitänyt minua”, Saku sanoi mietiskelevästi. ”Mutta toisaalta, jos minut kerran *on* luotu tällaiseksi – itsehän en ole osaani valinnut – niin *miten* voi olla väärin olla homo ja elää sellaisena?”

”Ei minun mielestäni ollenkaan väärin”, sanoi Suvi ystävällisesti ja lämpimästi. ”Seurustelletteko te?”

Saku katsoi Pyryä ja Pyry Sakua. ”Tuota...”, aloitti Saku, ”siis... me olemme ystäviä, tosi hyviä ystäviä. Jatkosta emme ole sopineet vielä.”

Ovikello soi. Suvi avasi oven ja sisään astui nahkatakkinen, keskimittainen kaveri, joka tervehti pöydän ääressä istuvia iloisesti.

”Jaha, pojat ovatkin jo täällä! Varmaan teillä on ollut kostea ja vilpoinen matka, vai mitä? Minulla on täällä vähän lämmikettä!” hän hihkaisi ja heilautti kädessään olevaa muovikassia, jonka sisältö kilahti vaimeasti.

”Tässä on Marko”, esitteli Suvi paikaltaan. ”Tule kahville! Tuoleja ei ole enempää, mutta siirrytään vaikka minun huoneeseen, niin kaikille on istuimet. Ota samalla evääsi, ja lasit kaikille, niin jatketaan juttua.”

Suvi, Pyry ja Saku siirtyivät Suvun huoneeseen. Marko tuli pian myös sinne, mukanaan tarjotin, jolla oli muutama pullo ja neljä lasia. Saku ja Pyry istuutuivat sängylle, Suvi tuolille

ja Marko lattialle. Marko avasi vodkapullon, kaatoi ensin kahteen lasiin sentin verran pohjalle ja kysyi sitten nuoremmilta pojilta:

”Saako herroille olla vodkaa – lantrata voi Coca-Colalla tai puolukkamehulla?”

”Kyllä minulle käy, jos Sakulle vaan sopii”, vastasi Pyry.

”Kyllä sinä minun puolestani voit ottaa”, sanoi Saku. ”Kunhan et juo itseäsi ihan sikakänniin, ei se minusta niin kamalaa ole. Minä otan kyllä tässä vaiheessa pelkkää kolaa.”

Kevyt nousuhumala sai kielenkantimet irtoamaan, mutta Marko ja Suvi pitivät huolen siitä, että pulloa tyhjennettiin varovasti. Keskustelu sai hilpeämpiä sävyjä, ja estot laukesivat. Sakukin tunsu olonsa mukavaksi ja vapautuneeksi, vaikka hän yleensä olikin hyvin varauksellinen silloin, kun joutui porukkaan jossa nautittiin alkoholia. Nyt kaikki tuntui kuitenkin mukavalta. Suvi otti nurkasta tyhjän viinipullon, istutti siihen kynttilän ja sytytti sen, sekä sammutti huoneen sähkövalon.

”Vähän tunnelmaa”, hän selitti. ”Minusta kaikki parhaimmat keskustelut käydään hämärässä. Pidän tosi paljon kynttilänvalosta.” Muut olivat samaa mieltä, Sakukin, jonka kotona poltettiin paljon kynttilöitä.

”Saku, haluatko sinäkin maistaa, ihan vähän? kysyi Pyry. Saku otti lasin ja maistoi kunnan kulauksen kolan ja vodkan sekoitusta. Se maistui karvaalta ja poltti rintaa, mutta kohta hän tunsu kuin veri olisi kohissut suonissa. Hän maistoi vähän lisää. Nyt maku ei ollut enää yhtä karvas. Tajuten olevansa tottumaton alkoholiin hän päätti jättää ottamisen siihen, kun järki oli vielä tallella.

Pojat huomasivat, miten Suvi alkoi vähitellen hyväillä Markoa. Käsi siirtyi ensin reidelle, sitten jalkojen väliin.

”Hei... pojat katsovat...” Marko vastusteli heikosti, mutta ei tehnyt elettäkään siirtääkseen levotonta kättä pois herkiltä alueilta.

”Älä heistä välitä, he ovat homoja, ja mitä se haittaisi, vaikka he näkisivät mitä?” Suvi kuiskasi. Huoneen hämäryys ja tunnelma sai kaikki puhumaan puoliääneen, aivan kuin jotain olisi mennyt rikki, jos olisi puhuttu normaalilla äänellä. Pari liukui lattialle makuulle, molemmat hyväilivät toisiaan, ja Markon käsi sujautti Suvin puseron alle. Sakusta alkoi tuntua sille, että häntä ja Pyryä ei juuri nyt tarvittaisi.

”Tuota... me taidetaan mennä tästä nukkumaan”, Saku sanoi epäröiden. Lattialla makaava pari ei kuunnellut häntä. Pyry katsoi Sakua ja heilautti päällään naapurihuonetta kohti. Pojat hiipivät sinne, raastoivat vaatteet päältänsä ja loikkasivat sänkyyn. He olivat varmaan molemmat jo tienneet aikaa sitten, että he joskus päätyisivät tähän, ja nyt tuo hetki oli tullut kuin itsestään selvästi. Saku kävi selälleen ja veti Pyryn päälleen. Poikien kalut seisovivat heidän välissään kun he makasivat tiiviisti kuin imupaperi toinen toisiinsa painautuneina. Pyry painoi päänsä Sakun poskea vasten ja painoi kädellään vielä Sakun toista poskea.

”Minä kuule taidan rakastaa sinua”, Pyry kuiskasi.

”Niin minäkin sinua”, Saku vastasi.

”Aletaanko me?” kuiskasi Pyry.

"Aletaan vaan", kuiskasi Saku takaisin.

Pyry nosti päätään, painoi huulensa Sakun huulille. Hetken epäröityään Saku vastasi.

Sakun sisällä syntyi ehkä jotain. Siellä ehkä myös kuoli jotain. Hän oli valinnut tiensä.

Yhdestoista osa

Sunnuntai

Jokin painoi Sakun kaulaa. Unenhorteessa hän yritti siirtää painoa pois, mutta se jokin lysähti takaisin. Saku luopui yrittämästä. Ensimmäinen edes jossain määrin tunnistettava asia oli päänsärky. Jomotus puristi ohimoita. Poika tunsi korvissaan suhinana sydämenlyönnit. Jokin lämmin, hiukan tukahduttava ja pahanhajuinen henkäili vasten hänen kasvojaan. Saku raotti silmiään ja näki edessään vaalean siilitukan. Pyry nukkui suu puoliavoimena, mistä johtui lämmin tunne kasvoilla. Hajun Saku tunnisti vanhaksi viinaksi. Kaverin käsi painoi yhä Sakun kaulaa, ja hän nosti sen varovasti pois. Edellisen illan ja menneen yön tapahtumat alkoivat palautua mieleen.

Edellisenä päivänä he olivat tulleet moottoripyörällä Vantaalle ja asettuneet taloksi Sakun sisaren Suvin opiskelijasoluun. Marko, Suvin poikaystävä, oli tullut pian myös, ja sitten oli juteltu pitkään. Ja sitten... tunnelma oli tiivistynyt Suvin ja Markon välillä, jolloin Saku ja Pyry olivat siirtyneet Suvin tilapäisesti poissaolevan asuintoverin huoneeseen.

Pyry ja Saku olivat tunnustaneet rakastavansa toisiaan. He olivat suudelleet, hyväilleet, aluksi jutelleetkin, mutta sitten uppoutuneet toinen toisensa vartaloihin. Ei siis kirjaimellisesti, ei kai...? Mutta kuitenkin he olivat tehneet aika paljon kaikesta siitä, mistä olivat siihen saakka vain haaveilleet. Ja nyt he kylpivät päivänvalossa, alastomina, sekaisin olevalla vuoteella. Saku kohotti lievästi jomottavaa päätään. Totta - molempien vaatteet olivat mytyssä sängyn vieressä. Saku hivutti kätensä varovasti Pyryn jalkojen väliin. Vielä nukkuva kumppani ynähti ja levitti jalkojaan, joiden välissä Saku tavoitti jotain pehmeää ja tahmeaa. Samassa Pyrykin siristi silmiään auki, levitti jalkojaan lisää ja kuiskasi karhealla äänellä raukeasti hymyillen:

"Ai... käsitöihin heti aamusta... mahtaakohan mulla toimia, on pieni kankkunen... mutta hyvältä toi tuntuu..." Pyry ei vaikuttanut myönteisestä suhtautumisestaan huolimatta olevan kovin vastaanottavassa tilassa, joten Saku hellitti otteensa yhä veltosta ja hiestä tahmeasta elimestä ja silitti sen sijaan Pyryn karvatonta rintaa. Pyry rentoutui, sulki silmänsä, hengitti vain hiljakseen.

Vähitellen pojat alkoivat olla hereillä. Pyry siristeli silmiään kirkkaan auringonvalon häikäistessä. "Mitähän kello on?" hän kysyi haukotellen. Saku hamusi kännykän vyökotelosta huoneen lattialta.

"Puoli yksitoista", hän totesi. "Mihin aikaan mahdoimme mennä nukkumaan? Minusta silloin oli jo valoisaa."

"Sen on täytynyt olla neljän jälkeen", arveli Pyry. "Ai saatana, kun koskee. Kurkkukin tuntuu kipeältä - kukahan on hangannut sitä santapaperilla? Pitäisikö kysyä, jos vaikka Suvi antaisi korjaussarjan?" hän esitti toiveikkaana krapularyyppyä tarkoittaen.

"Ei tule kuuloonkaan", Saku pudisti päätään. "Meidän on muutenkin odotettava iltaan, ennen kuin voit mennä kotiin, koska haiset ihan sikana. Isä-Antero kyllä silittää sinua niin että tukka lähtee, jos vielä otat korjaussarjan. Älä unta nää."

Pyry kääntyi Sakua kohti sanoakseen jotain, mutta pysähtyi kesken suu auki. "Mitä, hei, mikä on vialla?" kysyi Saku hämmästyneenä.

"Tuota... jos minun on oltava varovainen kotiin mennessä, sinulla on kyllä paljon suurempi syy. Käyhän nyt ihan huvikseen katsomassa vessan peilistä itseäsi", Pyry sanoi vaivaantuneena ja jotenkin syyllisen näköisenä. Saku hämmästyí.

"Mitä sinä oikein... onko minun ulkonäössáni jotain vikaa..." Saku ihmetteli kävellessään vessaan.

"EI SAATANANA! MITÄ PERKELETTÄ!" Saku karjui täyttä kurkkua. "VITTU MINÄ OLEN IHAN TÄYNNÄ FRITSUJA!"

Pyryä ei vain pelottanut, vaan hän oli kauhuissaan. Ensiksi: Pyry ei ollut kuullut Sakun koskaan suuttuvan. Pikemminkin hän oli ihmeteltyt, mahtoiko tämä edes osata kimmastua. Toiseksi: Pyry kuuli Sakun nyt ensimmäistä kertaa kiroavan ääneen. Kolmanneksi: kuka-han oli imenyt fritsut Sakuun?

Saku tuli vessasta silmät kyynelissä. Hänen kätensä olivat tiukasti nyrkissä ja hän kävellessään katsoi lattiaan jäykästi kuin zombi. Imujäljet olivat niin laajalla alueella - korvan alapuolelta rintalastaan - ja niitä oli niin monta, että jälkien peittäminen olisi ennen kotiintuloa täysin mahdotonta. Saku muisti erään koulukaverinsa tehneen *yksittäisen* fritsun päälle tupakalla palohaavan ja sitten keksinyt sille jonkun meriselityksen, mutta eihän Saku voinut polttaa käytännöllisesti katsoen koko ylävartaloaan. Pyry tuli Sakua vastaan varmana siitä, että vahvempi ja nopeampi poika pieksää tai tappaa hänet. Myös Pyryn silmät olivat kyynelissä.

"Voi Saku... meillä oli yöllä niin upeaa. Miten minä olisin voinut tajuta, että tässä käynäin?" Pyry kuiskasi ja yski räkäisesti. "Et kai kuvittele, että tein tuon tahallani?"

Saku oli jo pääsemässä itsensä herraksi ja sanoi ääni vapisten: "En tietenkään. Minä vain hermostuin kun ajattelin, miten kotona selitän tämän isälle ja äidille. Katso näitäkin tässä", Saku sanoi osoittaen paria tummanpunaisena helottavaa jälkeä kaulan yläosassa heti korvan alapuolella, "millä nämä sitten peität? Pitäisikö sanoa, että 'hei faija, mä tässä vähän rakastelin mun kundikaverin kanssa, ettehän te vaan pane pahaksenne?'"

Pyry katseli lattiaa pää painuksissa. Tietäen Sakun vanhempien suhtautumisen avioliiton ulkopuoliseen seksiin yleensäkin ja homoseksiiin vielä erityisesti hän sääli vanhempaa ystäväänsä ajatellessaan, mikä Sakua illalla odottaisi. Ja hän, Pyry, oli aiheuttanut nuo jäljet! Oli ollut niin ihanaa suudella Sakua ja imeä sydämensä pohjasta tämän lämmintä, hiestä hieman suolaista ihoa, tuntea hänen lämmin, elävä vartalonsa allaan. Ja nyt...

"Mitä hittoa täällä oikein huudetaan?" kysyi Suvi unisella äänellä. Hän oli ilmestynyt huoneensa oviaukkoon. "Minä olin kyllä varautunut nukkumaan iltapäivään asti. Kenen päätä täällä leikataan?"

"Sakulla on... tuota... niinkun pieniä ongelmia", Pyry mutisi. Hän oli alaston eikä hävennyt sitä lainkaan, mutta Saku meni kiireesti huoneeseen pukemaan alushousut jalkaansa. "Tule tänne!" Pyry huusi. Saku tuli häpeissään.

"Helvetin pennut!" nauroi Suvi täyttä kurkkua Sakua vilkaistuaan. "Tehän olette irrotelleet oikein tosissaan. Hei, älkää nyt näyttäkö niin loukkaantuneilta, minua vaan huvittaa. Miten aiot selittää tuon Lasselle?" Lasse oli Sakun ja Suvín isä.

"Sehän tässä on ongelmana", sai Sakukin suunsa auki. "Sinähän tiedät isän. Ei hän huuda eikä hermostu, siis sillai näkyvästi. Mutta muistathan, miten hän katsoo? Siis sillä lailla surullisesti, että 'hei, minähän rakastan sinua, miksi teit tuon?'"

"Sehän siinä joskus hermostuttaakin, kun isä ei koskaan huuda ja raivoa. Hän aina vaan 'keskustelee'. 'Hei tulepas tänne, jutellaan' on hänen lempisanontansa. Minä en kerta kaikkiaan KESTÄ sitä", Suvi sylkäisi suustaan.

"Mikä siinä on sitten vikana?" Saku puolusti isäänsä jo melkein tuohtuen. "Minä olen kuulut kundeista, joita piestään ja joille huudetaan pikkuasioistakin. He eivät takuulla ole yhtään onnellisempia. Jos *me* elämämme sellaista elämää, joka isän arvojen mukaan on väärää, ja hän haluaa meidän parastamme, hallitsee itsensä eikä polta käämejään, *mikä siinä on vikana?*"

"Ei kai sitten mikään", sanoi Suvi kyllästyen hedelmättömään väittelyyn. "Joskus tuntuisi vaan jotenkin helpommalta jos hänkin raivostuisi välillä. Mutta pojat hei, menkää suihkuun siitä, teidän olette ihan hikisiä ja teistä kyllä näkee *mitä* te olette harrastaneet!"

Pojat menivät suihkuun. Toisessa tilanteessa he olisivat pitäneet siellä hauskaa, mutta tunnelma oli nyt varsin apea. Pojat peseytyivät pikaisesti ja siirtyivät kahville alushoususillaan. Suvi meni Sakulta ja Pyryltä vapautuneeseen suihkuhuoneeseen.

- - -

"Miten todella aiot selittää nuo fritsut vanhemillesi?" Pyry kysyi karheasti ja vilusta tutisten, kun pojat joivat väkevää, etäisesti kahvia muistuttavaa mustanpuhuvaa lientä huoltoaseman kahviossa enää vajaan tunnin matkan päässä kotoa. "Sinulla taitavat olla vaihtoehdot vähissä. Mitä vanhempasi sanovat, jos kerrot heille totuuden?"

"Olen miettinyt sitä tässä ajaessani", Saku sanoi. "Totuuden kertominen heille ei tule kysymykseenkään. Olen kehitellyt sellaista legendaä, että naapurikämpässä oli bileet, me memimme sinne ja siellä yksi kimma alkoi lähentelemään. Sitten kun menen sänkyyn, soitan tai tekstaan Suville, jotta hän tietää tarinan ja takaa alibini, jos asiasta nousee myöhemmin jotain kysymyksiä."

"Laita minulle tekstari myös", Pyry pyysi. "Isäsi tuskin puhuu minun fajalle, mutta en mene nukkumaan enkä takuulla saa unta ennen kuin tiedän, miten sinulla on mennyt kotiin paluu. Ja, muuten, milloin taas nähdään? Tuletko joku ilta?"

"Kyllä minä tulen. Haluan nähdä sinua niin usein kuin mahdollista. Minä..." Sakun ääni petti. Pyry odotti. "Minä... rakastan sinua." Saku ollut saada viimeisiä sanoja suustaan, mutta saatuaan ne sanottua hän odotti Pyryn reaktiota.

"Tässä ei kai oikein ihmisten silmien alla voi halatakaan", Pyry sanoi käheästi. "Mutta sama täällä ja odotan jo että näen sinut uudestaan."

Pojat lausuivat vajaan tunnin kuluttua lyhyet jäähyväiset Viitasalon talon edessä. Saku sujautti kypärän päähänsä, nousi moottoripyörän selkään ja ajoi pois. Pyry istuutui hetkeksi pihakeinuun reppu vierellään. Viikonloppu oli ollut Pyrylle käännteentekevä. Hän tiesi nyt mitä oli ja mitä halusi. Hän oli homo, halusi Sakun, eikä mikään mahti maailmassa voisi asettua hänen tielleen. Paitsi ehkä isä.

Parinkymmenen minuutin matka kaupungista kotiin joutui moottoripyöräilystä pitävän Saku mielestä tavallisesti liiankin nopeasti. Nyt se tuntui iäisyydeltä. Saku kertasi mielesään kuumeisesti tosiasioista: hän, uskovaisen perheen mallipoika, palaa kotiin harharetkiltä, aivan kuin tuhlaajapoika. "Tuhlasi siellä omaisuutensa irstaisuudessa", kuten hän muisti monta kertaa kuulleensa hengellisissä kokouksissa, kun tuhlaajapojasta kertovaa raamatunpaikkaa luettiin. Sakun mieltä kivisti se, että hän oli jo miettinyt valmiiksi vaiheet, joilla hän paikkaisi kuvaansa - yksi synti korvattiin toisella, vähemmän häpeälliseltä tuntuvalta. Pojan ei ollut vaikea mieltää vartalossaan näkyviä merkkejä synnin rangaistukseksi.

Perheen auto oli pihassa, kun Saku kaarsi sinne. Pysäköityään ajoneuvonsa hän riisui selkäreppunsa, nosti kypärän päästään, riisui pitkävartiset, paksut käsineet ja raotti ajopukua, jonka sisällä olo alkoi heti olla tukala, kun viilentävä ajoviima ei enää vaikuttanut. Kaulassa oli Suvin antama musta silkkihuivi, joka peitti imujäljet kaulan yläosassa. Saku varmisti, että liina oli riittävän ylhäällä. Ajopuvun kaulus oli liian matala tähän tarkoitukseen.

Hetken Sakun ajatuksissa häivähti toivo päästä pinteestä menemällä suoraan omaan huoneeseen, riisumalla ajopuku siellä ja pysyttäytymällä perheenjäsenten näkyviltä koko illan. Omiensa tavat tuntien Saku kuitenkin hylkäsi ajatuksen; matkalta tulleelta kysyttäisiin kuitenkin kuulumisia, ja tämä tapahtuisi perisuomalaiseen tapaan mieluiten kahvikupin ääressä. Tässä tilanteessa omaan huoneeseen eristäytyminen olisi äärimmäisen poikkeuksellista ja näin ollen epäilyksiä herättävää.

Isä avasi ulko-oven. Hänen takanaan oli äiti ja pikkusisko.

"Hei Saku! Miten matka meni?" isä kysyi iloisesti. "Eilen oli kamala keli. Taisitte olla märkiä kun pääsitte perille. Ja miten Suvi voi?"

"Kiitos, ihan hyvin", vastasi Saku yrittäen näyttää iloiselta. "Oltiin yötä Suvin kämppäkaverin huoneessa, kaveri oli jossain muualla. Onneksi paluumatka oli kuivempi kuin menomatka." Saku naurahti ontosti ja kauhistui mielessään, miten teeskennellyltä hänen naurunsa täytyi kuulostaa. Sitten isä sanoi juuri ne sanat joita Saku oli pelännytkin.

"Hei, tule ottamaan kuppi kuumaa! Jutellaan samalla; meillä on ollut ikävä sinua. Minulla on terveisiäkin. Näin Veli-Mattia... Mutta hei, mitä me tässä seisomme, mennään sisälle!" Isä oli tullut jo Sakun viereen ja tönäisi tätä leikillisesti olkapäästä. Saku käveli hidastellen sisään ja alkoi riisua ajopukuaan jättäen vielä liinan kaulaansa. Muut olivat menneet olohuoneeseen ja keittiöön, mutta isä katseli kun poika riisui pukunsa ja ajosaappaansa. Saku mietti kuumeisesti, miten edetä.

"Tuota... isä...", hän kuiskasi. "Tule minun huoneeseeni." Odottamatta isän vastausta Saku meni huoneeseensa ja istuutui sängylle. Isä tuli myös huoneeseen ja sulki oven perässään. Lasse tajusi, että jotain erityistä oli tapahtunut ja että Saku kertoisi sen. Lasse katsoi Saku, joka alkoi hitaasti riisua liinaa kaulastaan.

"Mitä..." aloitti Lasse, mutta vaiken, kun tummanpunaiset imujäljet paljastuivat liinan alta. Lassen leuka lokahti alas ja hän tuijotti. Ja tuijotti. Hänen silmänsä tummuivat, pää painui alas. Hän oli pitkään hiljaa, niin pitkään, että Sakua alkoi pelottaa.

"Vai niin on asiat menneet", isä sanoi lopulta. "Olet siis joutunut huoruuteen", Lasse enemmän totesi kuin kysyi. "En halua tietää likaisia yksityiskohtia, mutta kerro nyt pääpiirtein, miten juttu oikein meni."

"No tuota..." Saku ei tiennyt, miten aloittaa. Kaikki, mitä hän oli suunnitellut sanovansa, tuntui häviävän mielestä. "...siellä Suvun naapurissa oli jonkinlaiset bileet. Siellä oli jotain puolen tusinaa ihmistä ja niillä tuntui olevan hauskaa. Me mentiin sinne ulos katsomaan ja ne pyysivät sisään. Ja yksi kimma sitten tuli... aika lähelle", Saku takelteli.

"Kyllä siinä aika lähellä saa olla että syntyy tuollaista jälkeä", Lasse totesi surullisesti. "Nuo jäljet lähtevät kyllä muutamassa päivässä pois, mutta mahtaako sielusi kanssa olla yhtä helppoa? En oikeastaan tahtoisi tietääkään, mutta pakko kuitenkin kysyä, olitteko sukupuoliyhteydessä?"

"Ei me oltu", Saku sanoi varmasti, isään vilkaisten. "Kyllä me suudeltiin mutta ei oikeastaan paljon muuta."

"Voisitko heittää paidan pois?" Lasse sanoi melkein yliystävällisesti.

"Paidan? Pois?"

"Ihan miellyttävää havaita, että kuulosi on yhä tallella. Paita on tuo viininpunainen pääläsi. Tartu siihen kiinni alareunasta ja..."

"Ei tarvitse heittäytyä ihan noin ivalliseksi", Saku mutisi ja riisui paitansa. Lasse katsoi poikansa lihaksikasta ylävartaloa kaikkea muuta kuin mielihyvää tuntien.

"Nojaa. On siinä aika lähellä oltu. Laita paita päällesi, minä en enää tahdo nähdä tuota. Mutta nyt kiinnostaa ihan tosissaan, mitä aiot tehdä. Tiedät kyllä, mitä on neuvottu. Nyt on kyse siitä, minkä tien valitset. Minkä?" Lasse kysyi vakavasti, mutta ystävällisesti ja sanomattoman surullisesti, ja lisäsi vielä: "Tiedät kai, minkä nimiseen syntiin olet joutunut?"

"Huo... huoruuteen", Saku kuiskasi huulet valkeina. "Mutta eivätkö kaikki ole siihen syyllisiä, enemmän tai vähemmän?"

"Ovat kyllä. Tuskin on ketään vaimosta syntynyttä, joka ei olisi siihen joutunut, ainakin ajatuksissaan. Mutta tehdä huorin ruumiillaan on jotain *aivan* muuta kuin ajatella tai kuvitella. Ethän ole niin eksyksissä, että ajattelet tehdyn teon, jossa on mukana toinen ihminen, olevan sama kuin ajatus?"

Saku vaikenä, koska asia oli hänelle itsestäänselvyys. Lisäksi tässä oli kysymys jostain aivan muusta kuin siitä, mitä isä näytti kuvittelevan. Kaikki se lämpö, hellyys ja kauniit sanat, joita hän oli vaihtanut Pyryn kanssa, tuntuivat menettävän merkityksensä, samoin myös ystävälle annetut lupaukset. Mutta se, mitä isä seuraavaksi sanoi, oli kuin moukarinisku:

"Kuules nyt, Saku. Tämä, että olet joutunut tuollaiseen törkeään syntiin, on tietysti paha, ja vielä pahempi, että näyttää kuin sinulla ei olisi oikein katumustakaan. Mutta arvaapas, mikä on kuitenkin kaikkein pahinta: ***sinä salaat minulta jotain oleellista tässä asiassa***. En painosta, koska et tahdo kertoa. Poika, minä rukoilen puolestasi. Kerron tästä äidille, ja hänkin rukoilee." Isän ääni vapisi, hän nousi, ja avatessaan Sakun ahtaan huoneen oven, lisäsi: "Saku, minä rakastan sinua. Rakastan niin paljon, etten osaa sanoa."

Saku ei lähettänyt yhtään tekstiviestiä sinä iltana, vaan sulki kännykän ja laittoi jo välillä unohtamansa herätyskellon soimaan. Saku nukahti vähän ennen kun kello alkoi piipittää ylösnousun tuskaa.

Taistelu oli toden teolla alkanut.

Kahdestoista osa

Maanantai

Aamukahvilla tunnelma oli apea. Saku oli yöllä kuullut äidin itkevän, vessan ovi oli käynyt pari kertaa ja muutenkin oli ollut oudon levotonta. Pyyntöjä "annatko leipää" tai "kaadatko maitoa" lukuunottamatta äiti ja isä olivat vaiti. Äidin silmäanaluset olivat turvoksissa ja silmät punertavat. Sisaruksetkaan eivät sanoneet juuri mitään; he vaistosivat, että jotain oli ilmassa.

"Hei Saku, mikä sinun kaulaasi on sattunut?" ihmetteli sisaruksista toiseksi nuorin, kahdeksanvuotias lettipäinen tyttö. Saku katsoi murhaavasti sisareen, joka vaikeni hämmästyneenä ja syventyi puuronsyöntiin. Isä nousi pöydästä, sanoi pikaiset hyvästit ja lähti töihin. Sakukin meni huoneeseensa, kokosi päivän koulutarvikkeet reppuun ja puki kaksiosaisesta ajopuvusta vain yläosan, koska päivästä oli ennusteen mukaan ja lämpimänä helot-tavasta auringonpaisteesta päätellen tulossa lämmin. Ulos mennessään hän kohtasi etei-sessä äidin, joka Sakun sivuuttaessaan katsoi tiukasti lattiaan eikä sanonut sanaakaan. Sakun sisintä viilsi.

Sakun tullessa luokkaan viime hetkillä ennen opettajan saapumista, alkoi supina. Sakuun vilkuiltiin tämän tästä, hihitettiin, kuiskailtiin ja hiukan huudeltiinkin. "Hei, saitko?" "Kävitkö syvällä?" "Hei, eiks Saku ole uskovainen? Mitäs nyt...?" Sakun tunteet olivat ristiriitaiset. Äidin itkettyneet silmät puhuttelivat häntä vieläkin. Samaan suuntaan vaikutti myös ilmeinen ristiriita hänen kaulassaan näkyvien merkkien ja uskonnolliseksi tunnetun vakauksen välillä. Vaikka hän ei ollutkaan koskaan kieltänyt uskoaan omalla suullaan, olisi kieltäminen mitä ilmeisin tosiasia, mikäli hän ei tekisi pian koulukavereilleen selväksi, että oli langennut kiusaukseen.

Toisaalta tämänhetkinen, koulutovereiden osoittama huomio myös tavallaan hiveli. Sakuhan oli ollut syrjäänvetäytyvä ja huomaamaton eikä ollut kärsinytkään tästä osasta. Hän tajusi hyvin, että näyttölemällä uuden osansa oikein hän saisi osakseen kokeneelle kundille kuuluvaa arvostusta, joka häneltä oli puuttunut aikaisemmin täysin. Joskus Sakua oli myös vaivannut kokemattomuus kaikesta siitä, mikä koulutovereille oli tuttua. Miksei voisi välillä vähän kokeilla jotain *pientä* ja sitten taas vetäytyä alkuperäiseen osaansa?

"Hei Saku, sä oot *saanu*", hihkaisi Jussi, rääväsuinen, sanavalmis luokkakaveri, joka oli äskettäin terveystiedon tunnilla melkein onnistunut tappamaan asiallisen keskustelun ajattelelemattomilla kommentteillaan. "Sua on imetty varmaan vähän joka paikasta. Oliko eka kerta?"

Saku katseli maahan ja piirteli kengän kärjellä hiekkaan ympyröitä. Hän ei oikein tiennyt, mitä sanoa. Tuon suuntaisia kommentteja hän oli odottanutkin ja aikonut pysyä välinpitämättömänä, mutta nyt, tilanteen ollessa käsillä hän ei tiennytkään, miten suhtautua. Pari muutakin luokkakaveria tuli mukaan keskusteluun. Sakua ja Jussia ei juuri ollut näkynyt juttelemassa yhdessä, ja asialla saattoi olla uutisarvoa.

Niko ja Joonas kuulivat Jussin viimeksi sanomat sanat, ja Joonas jatkoi aiheesta:

"Ei hitto, sinulla on kaula kuin maailmankartta. Onko nuo punaiset kommunistimaita?" Joonaksen kommentti oli sävyiltään hyväksyvän humoristinen - sen vaistosi tavasta, jolla

sanat sanottiin. Saku ei voinut olla hymyilemättä, ja jää oli murrettu. Niko lisäsi rauhalliseen tapaansa:

"Olet näemmä saanut uusia kokemuksia viikonlopun aikana. Yleensä siinä on tehty muuta kuin pussailtu kun on nuo merkit. Avaapas nyt vähän asiaa. Ensiksi, oliko kimma millainen?"

Sakulle alkoi tulla kuuma. Totta kai kaverit olettivat hänen olleen *kimman* eikä jätkän kanssa. Mitä tuohon oikein osaisi sanoa? Nyt oli sentään jo pakko kommentoida - muuten tämä juttu alkaisi haista. Kun kerran oli jätkän kanssa ollut, mitä sitten vaikka asiaa hiukan kaunistelisi?

"No, sellainen vaalea... ihan hyvät mitat", Saku lopulta suostui sanomaan, lähinnä päästäkseen rauhaan. Mutta se oli turha toive. Muut pojat odottivat Nikon jatkavan, koska he vaistomaisesti tiesivät, että juuri hän, jos kuka, saisi Sakulta edes jotain tietoja tästä odottamattomasta, kiinnostavasta uutisesta. Niko ei tuottanutkaan pettymystä. Hän jatkoi rauhallisen eleettömällä, jopa asiallisella tavalla, joka oikeastaan pakotti vastaamaan. Ristiriita asiallisen esitystavan ja sanojen välillä oli oikeastaan aika huvittava:

"Sinä varmaan sitten sait pillua myös? Minua kiinnostaisi kyllä tietää, miltä eka kerta tuntui. Sinä et kai ole ennen ollut?"

"Ei, tämä oli ensimmäinen kerta kenenkään kanssa", Saku sanoi rehellisesti. "Mutta pakko tuottaa teille pettymys: minä en nainut. Ehkä joskus toiste." Tasapainoillessaan sanojen kanssa Saku yritti pitää huolen siitä ettei suoranaisesti valehdellut. Hän ei tosin kertonut, että kimma oli itse asiassa kundi, mutta eiväthän kaverit olleet kysyneetkään sitä.

"Ai, et saanut siis. No, nuolitteko toisianne?" Niko jatkoi samaan tapaan.

"No, kyllähän me... vähän sieltä sun täältä", Saku sanoi välttelevästi. Hän arveli jo antaneensa riittävän kuvauksen tapahtuman luonteesta. Mutta eräs piinallinen, yleisöä kiinnostava, itsestään selvä kysymys oli vielä jäljellä, kun kello soi. Poikien kävellessä kohti sisäänkäyntiä Niko kysyi:

"Niin, tosiaan, kuka oli se onnellinen, joka oli vähällä viedä sinun poikuutesi? Tunnettaanko me se?"

"Ette tunne. Se..." Saku oli vähällä sanoa 'kundi' mutta sai ajoissa pysäytettyä sanan hampaidensa taakse, "... ihminen on ihan muualta. Olin itse asiassa Vantaalla, ja siellä eräissä bileissä tapasin hänet."

"Mitä helvettiä?!? *Sinä* olit bileissä Hesassa?" sanoivat pojat kuin yhteen ääneen. Tämä oli jotain ennen kuulumatonta! Saku, joka ei koskaan ollut ottanut osaa mihinkään muihin kuin virallisiin juhliin ja jonka ainoat kommentit luokkabileistä olivat olleet halveksivan happamia, oli ollut jossain pääkaupungissa tosi menopäällä! Tieto leviäisi seuraavien välituntien aikana lähes valon nopeudella kautta lukion, mitä Saku ei tajunnut - vielä.

Nyt alkaneen oppitunnin aikana Saku oli muiden mielenkiinnon kohteena; hänen kertomansa yksityiskohdat levisivät moneen kertaan paranneltuina, väritettyinä ja muunneltuina koko luokan tietoon. Eiväthän juominen, naisissa käyminen ja bileissä heiluminen sinänsä olleet mitään uutisarvoisia asioita, sillä sitähän tiedettiin tapahtuvan joillekin joka viikonloppu ja välillä viikollakin. Tämän herkän, hiljaisen, uskovaisen pojan uudet edesot-

tamukset muodostivat valtavan kontrastin hänen tähän asti värittömään henkilökuvaansa. Sakun housunpunnit alkoivat kuitenkin todella täristä vasta ruokatunnin jälkeen.

Koulussa oli eräs henkilö, jonka olemassaoloa ja mahdollista vaikutusta lähitulevaisuuteen Saku ei ollut osannut ottaa huomioon. Samaan herätysliikkeeseen kuuluva Juho, joka oli kerran pelastanut Sakun piinallisesta tilanteesta (katso 1. osa), oli samassa lukiossa ensimmäistä vuotta. Koska Juho oli juuri tullut kouluun, kukaan ei vielä tiennyt hänen olevan samoja uskovaisia, ja niinpä juttu 'toisluokkalaisesta panomiehestä, jonka kaula oli kuin pakanamaan kartta' saavutti hänet ilman muuta. Seuraava, joka kertoi jutun Juholle vähän eri muodossa, tiesi jo sanoa nimenkin. Juho kauhistui ja päätti mennä heti Sakun puheille. Tämä istuikin aulassa, tapansa mukaan yksin.

"Hei Juho!" Saku sanoi vaivaantuneena, sillä Juhon tulo juuri nyt oli ikävä yllätys, mihin hän ei ollut varautunut. "Mitäs kuuluu?"

"No kiitos, eipä tässä kummempia", vastasi Juho varovasti. "Mutta sinulle näkyy kuuluvan yhtä ja toista - tai ainakin näkyvän", hän jatkoi hämmentyneenä katsoen Sakun kaulan tummanpunaisia läikkiä, jotka olivat alkaneet saada vanhan mustelman sävyjä. "Mistä sinä nuo olet saanut?" hän kysyi hiljaa, arastellen.

"Mitä se sinulle oikeastaan kuuluu?" Saku kysyi yrittäen kuulostaa tyylyltä, vaikka hän oli peloissaan. Juho oli ilmiselvä kanava herätysliikkeen suuntaan, ja sen kanavan vaikutusta ei sopinut aliarvioida. "Minä olen ollut huonoilla teillä, ja olen puhunut asiasta jo isän kanssa. Minulla ei ole tästä enää mitään sanottavaa."

"Oletko pyytänyt anteeksi ja puhdistanut tuntosi?" Juho kysyi. "Sinähän tiedät, mitä sinun pitäisi tehdä päästäksesi sovintoon Jumalan ja omantuntosuhteen kanssa. Jos et puhu asioitasi, totut huoruuteen ja muihin synteihin eikä omantuntosuhteen enää muistuta." Juho katsoi vetoavasti Sakuun. "Kai sinä puhut jonkun saarnaajan kanssa? Enhän minä voi määrätä sinun tekemisiäsi, mutta suurin palvelus, minkä voi toiselle tehdä, on muistuttaa häntä totuudesta."

Saku oli joutunut nk. totuudenpuhujien kanssa tekemisiin ennenkin. Rakkautta toisen sielua kohtaan käytettiin herätysliikkeessä joskus ikään kuin verhona, kun todellisuudessa korostettiin omaa paremmuutta toisen ulospäin näkyvien vikojen rinnalla. Lasse oli joskus varovasti moittinut jotakin perheen tuttavaa sellaisesta käyttäytymisestä, ja sitä vastaan saarnattiinkin toisinaan. Saku oli epävarma Juhon ajattelusta, mutta jo sana 'totuus' tässä yhteydessä sai Sakun takajaloilleen.

"Sinulla, joka olet niin täydellinen ja erehtymätön, on varmaan varaa muistutella toisille", Saku sanoi pisteliäästi. "Suurin syntisi on varmaan se, että olet joskus nähnyt lehdessä seksilinjan puhelinnumeron - vahingossa tietenkin! Eikö sinun olisi parempi mennä vähän kauemmaksi minusta ettei turmelus tartu?"

"En minä kuvittele itseäni yhtään paremmaksi kuin sinäkään", Juho sanoi alkaen kiivastua, "ja mitä huoruuteen tulee niin samassa veneessä ollaan. Mutta jos annat tuntosuhteen paatua, sinulle voi käydä huonosti, niin kuin minullekin oli vähällä käydä. Etkö sinä tajua, millä tiellä olet?" hän kysyi täynnä pyhää vihaa ja kääntyi lähteäkseen pois.

"Odotapas hiukan, Juho!" Saku huusi Juhon perään ja tämä pysähtyi ja kääntyi. "Pari pientä asiaa vielä. Minä tiedän ihan tasan tarkkaan, mikä minun tilanteeni on. Ja tiedoksi sinulle vielä: tämä ei ole sitä, mitä kuvittelet, vaan jotain ihan muuta, ehkä pahempaa. Ja jos kerrot asiasta meidän uskoviille kavereillemme tai muuallekaan, ainoastaan pahennat

asiaa." Saku nieleskeli ennen kuin jatkoi. "Voisin kertoa sinulle jotain, mitä et voisi kuvitellaakaan minusta, mutta on parempi ettet tiedä." Juho näytti lähinnä pelästyneeltä, ja Saku tuntuu hetken aikaa, että oli ihan yhdentekevää, tiesikö joku vai ei. Hän jo lähes huusi epätoivoisesti:

"Kaikki luulevat tietävänsä minun asiani paremmin kuin minä itse. Olenko minä joku varraspaisti, jota kaikki vääntävät ja kääntävät ja käristävät niin kuin haluavat? MIKSEN SAA ELÄÄ OMAA ELÄMÄÄNI? PAINUKAA VITTUUN KOKO SAKKI!" Saku karjui nyt silmät kyynelissä, viimeiset sanat täyttä kurkkua, nenä melkein Juhon kasvoissa kiinni. Puheensorinan täyttämä aula hiljeni, ja Juho, sydänjuuriaan myöten kauhuissaan ja loukkaantuneena, säntäsi juosten pois uskonystävänsä luota. Aulaa valvova opettaja tuli ripein askelin Sa-kun eteen.

"Mutta Saku! *Sinäkö* täällä huudat? Mitä on tapahtunut?" kysyi opettaja moittivasti, ikään kuin uskomatta, että hyväkäytöksisenä tunnettu lukiolainen olisi syyllinen järjestyshäiriöön.

"Vähän purin pahaa tuultani", Saku sanoi yhä kuohuksissaan. "Ja jos opettaja aikoo kysyä, mistä nämä jäljet ovat" - Saku osoitti kaulaansa ja jatkoi uhmakkaasti - "voin vaikka sanoa, että Hesän pahin lunttu imeskeli ne siihen viikonloppuna, ja nyt minulla on lisäksi kuppa ja tippuri. HIV-testiinkin pitäisi mennä kiireesti."

Opettaja ymmärsi, että tämä käsittämättömän dramaattinen muutos pojassa, joka yleensä puhui harkiten ja punnitusti, johtui jostain äskettäin tapahtuneesta asiasta. Opettaja oli kyllin viisas jättääkseen asian silleen, ja sanoi Sakulle hiljaa:

"Okei, on ihan selvä, että nyt on jotain pahasti vialla enkä tunkeudu asioihisi. Mutta olisi hyvä, jos tällaisella yleiseksi katsottavalla paikalla yrittäisit hieman hillitä itseäsi. Yritä, jooohan?" Opettaja katsoi Saku vetoavasti silmiin. Tämä vain nyökkäsi. Samassa Saku tunsu, miten kännykkä värisi kertoen viestin saapuneen. Puheensorina alkoi aulassa uudelleen, kun muut oppilaat näkivät, että tilanne oli ohi.

"Kynnys alkaa madaltua uhkaavasti", ajatteli Saku. Hän oli huomannut alkavansa sisäisesti hyväksyä monia sellaisia asioita, joita ennen oli kauhistunut. Yhä useammin hän sai itsensä kiinni kiroilemisen *ajattelemisesta*, joka oli jo melkein yhtä paha kuin itse teko. Näin kynnys ruman sanan *sanomiseen* oli myös alentunut huomattavasti, ja Saku oli huomannut ikäväkseen joutuvansa tarkkailemaan puhettaan, ettei kiroilisi huomaamattaan.

Kynnyksen madaltuminen oli yhteydessä jonkinasteiseen fatalismiin. Vaikka miellelyhtymä ei ollutkaan muotoutunut selväksi ajatukseksi, sen tosiasian myöntäminen, että oli homo, oli saanut Sakun myönnötysten tielle muissakin asioissa. Hämärästi hän alkoi tajuta, että lapsuuden viattomuuteen, puhtauteen ja mustavalkoisuuteen ei ollut enää paluuta.

Kolmastoista osa

Maanantai, jatkuu

Jäljellä olevan koulupäivän aikana Saku ei pystynyt koulutyöhön oikeastaan lainkaan. Koulukavereiden osoittama huomio, päivän emotionaaliset lataukset, erityisesti riita Juhon kanssa ja lähitulevaisuuden synkät näkymät tekivät Sakun hermostuneeksi. Hänen ajatuksensa poukkoilivat sinne tänne eri vaihtoehtojen tullessa hänen mieleensä sekavana ryöppynä. Välillä hän vilkaisi kännykkäänsä. Siellä oli viesti Pyryltä.

"Et laittanut viestiä, miten meni kotona? Mulla karsee yskä, ei kuumetta. Huolestun susta, kerro mikä on tilanne!" oli Pyry kirjoittanut. Saku vastasi: "kaikki ihmettelee mitä kiltti saku on touhunnut, täällä 1tä helvettiä, nähdäänkö huomenna teillä?" Saman tien Saku kirjoitti tapahtumista lyhyen selostuksen Suvillekin. Eihän sitä tiennyt, milloin isä soittaisi hänelle ja kysyisi, mitä viikonloppuna oikein tapahtui.

Mitä tehdä, mitä ajatella? Saku oli enemmän kuin kahden tulen välissä. Kotona hän oli huorintekijä, koulussa naissankari, uskovien kavereiden silmissä - sikäli kuin Juho kertoisi asiasta oman versionsa heille - lankeemuksessa, Pyryn mielessä rakastettu. Saku yritti miettiä, mitkä olivat todella hänen tunteensa Pyryä kohtaan. Tämä oli enemmän kuin ystävä, se oli selvä. Pojat olivat jakaneet tunteensa ja salaisuutensa. Suurempaa luottamusta kuin mitä he olivat toisilleen osoittaneet, ei oikeastaan enää voi osoittaa. He olivat rakastelleet lämpimästi, hellästi ja pitkään. Vaikka Saku piti ulkonäköä toisarvoisena seikkana, ei Pyryn olemus ollut suinkaan haitta. Viikonloppun aikana he olivat myös saaneet tilaisuuden osoittaa toisilleen hellyyttä monilla pienillä asioilla, jotka ovat olleet tärkeitä kaikkina aikoina ja kaikissa kulttuureissa: katsein, kosketuksin, pienin hyväilyin ja suukoin. Sakulle tällainen oli tuttua perhepiiristä, mutta tässä uudessa tilanteessa nuo eleet saivat aikaan täysin erilaisia väristyksiä.

Oliko tämä uusi tunne nyt sitten rakkautta? Eikö nk. maalliseen rakkauteen kuuluisi ilman muuta myös pyrkimys lisääntymiseen? Ajattellessaan Pyryn kasvoja, eleitä, hänen kosketustaan, huulien pehmeyttä ja heidän välistään sanatonta yhteisymmärrystä Saku tunsu polttavaa kaipuuta saada nähdä ystävänsä mahdollisimman pian. Hän halusi vuodattaa tälle tuskansa ja ongelmansa, kertoa, miten he olivat kuin yksi olento. Kun he viimeksi Suvin asunnossa olivat halanneet toisiaan ja Saku oli silittänyt Pyryn niskahiuksia, tuntenut tämän vartalon lämmön, hengityksen korvassaan ja sydämenlyönnit, hän olisi halunnut jatkaa tuota hetkeä vaikka tunnin. Kun he olivat erkaantuneet syleilystä, Pyry oli painanut kämmenensä Sakun poskille ja korville ja katsonut tätä syvälle silmiin ja kuiskannut: "Että mä oon onnellinen..." Tuota hetkeä ei Saku saanut mielestään.

Viimeisen välitunnin aikana Mira tuli Sakun luo. Saku oli kertonut tytölle viime viikolla homoudestaan (ks. yhdeksäs osa), ja tämä oli suhtautunut asiaan hienosti, mutta nyt ei ollut mitään takeita siitä, millaisia huhuja tytön korviin oli kantautunut, ja mitä hän oli niistä uskonut. Juuri Miran kanssa Saku tahtoikin puhua, mutta välitunti oli lopuillaan.

"Hei Saku! Kiva nähdä sinua. Aamupäivällä menit ohitseni niin ajatuksissasi, ettet huomannut, vaikka huusin. Mitä uutta?"

"No varmaan olet kuullut yhtä ja toista siitä", Saku sanoi happamesti mutta ei vihaisesti. Miralle ei kerta kaikkiaan voinut olla vihainen.

"Olen kuullut kyllä yhtä ja toista... ohoh, kello soi. Pääsen ensi tunnin jälkeen. Olisiko sinulla silloin aikaa jutella?"

Tunnin jälkeen he tapasivat aulassa ja päättivät mennä keskustan kahvilaan, jossa näin päivällä oli rauhallista. Saatuaan kahvikupin eteensä Mira nojasi kyynärpäillään pöytään, nojasi leukaansa kämmeniin ja sanoi:

"Sinusta on tänään puhuttu koulussa aika paljon. Yhteistä niissä jutuissa on vain se, että olet bongannut jonkun kimman ja pitänyt hauskaa sen kanssa oikein kunnolla. Mikä tässä nyt on totuus? Sen perusteella, mitä viime viikolla juteltiin, en oikein voinut uskoa noita huhuja."

"Osa on totta, osa ei, kuten huhuissa aina", Saku sanoi eteenpäin kumartuen ja ääntään madaltaen. "Olin sen minun kaverini kanssa Vantaalla viikonvaihteessa. Siellä sitten tapahtui kaikenlaista mukavaa. Jos tahdot tietää yksityiskohtia, kysy." Mira nyökkäsi, hörpösi kahvia ja kysyi:

"No, oleellisin asia kai on se, että seurusteletteko, ja kuka se kaveri on. En uskonutkaan sinun langenneen niin alas, että olisit vaan etsinyt jostain jonkun panopuun... jonkun kundin siis."

"Kyllä me seurustelemme", Saku vahvisti ja nyökäytti pari kertaa päätään. "Kaverin nimi on Pyry, ja hän asuu kaupungissa. Hän minua vajaata vuotta nuorempi, kiva kaveri. Hän harrastaa judoa samassa seurassa. Me viihdymme tosi hyvin yhdessä. Hän on luonteeltaan erilainen kuin minä, mutta se ei meitä haittaa, pikemminkin päinvastoin. Mitä siitä tulisi, jos kaikki olisivat samanlaisia kuin minä?" Saku naurahti.

"Kyllä luulisin maailman olevan paljon onnellisempi, jos useampi olisi samanlainen kuin sinä", Mira vastasi katsoen Sakua lämpimästi silmiin. "Pyry... en tunne, vaikka ei ihme-kään. Mutta nuo jäljet... kai teidän porukat huomasivat ne? Mitä ne sanoivat?"

Saku kertoi. Hän aloitti siitä, kun hän eilisaamuna oli huomannut fritsut, ja päätti kuluvan päivän tapahtumiin. Mira teki välillä tarkentavia kysymyksiä ja kertomuksen loputtua huokaisi:

"Kyllä sinä, Saku, olet aika sopassa, täytyy myöntää. Mutta soppa kyllä johtuu pääasiassa ympäristön suvaitsemattomuudesta eikä sinusta. Jos muut ihmiset voisivat hyväksyä homot sellaisina kuin he ovat, ei mitään tällaista soppaa syntyisi. Sanotaan, että jos ihmissuhteeseen haluaa muutosta, on *itse* muututtava eikä odotettava toisten muuttuvan. Mutta on epäoikeudenmukaista odottaa sinun muuttuvan heteroksi, eikä ainakaan vanhempiesi voi odottaa muuttuvan homomyönteisemmiksi. Mitä tässä voisi siis tehdä?"

"Pari asiaa tiedän ainakin", Saku sanoi päättäväisesti. "Ensiksi: en aio tehdä väkivaltaa itselleni yrittämällä muuttaa itseäni muuksi kuin olen. Toiseksi: en jätä Pyryä minkään painostuksen takia. Olen luvannut hänelle rakastaa häntä ja se lupaus sitoo. Ei sillä, että rakastaisin häntä minkään lupauksen takia, vaan siksi, että *rakastan*."

"Nuo molemmat ovat oikein", myönsi Mira. "Ja varmaan tiedät, että kaappisi saranat naurtavat pian. Juuri nuo päätökset merkitsevät sitä, että kohtapuoliin selviää ihan tarkkaan, kuka *todella* on ystäväsi ja kuka ei. Ottaen huomioon julkisen profiilisi, kaapista tulosi on aikamoinen pommi. Sait siitä jo tänään vähän esimakua. Kuulin oman luokan kavereiden juttelevan sinusta. He ihmettelivät, miten olet tehnyt 180 asteen käännöksen yhden viikonlopun aikana. Olit kuulemma rehennellyt Joonakselle ja jollekin toiselle

seikkailustasi. Minä en ollut uskoa korviani! Ethän sinä ole rehennellyt koskaan etkä millään asialla."

"Minä en voi kestää rehentelyä, kuten tiedät", Saku sanoi vihaisesti. "Ja sinulle on puhuttu paskaa. Joonas ja Niko kyselivät ja kyselivät, enkä voinut muuta kuin antaa joitain epä-määräisiä vastauksia, että pääsisin eroon niistä ja niiden typeristä kysymyksistä. En iki-maailmassa olisi arvannut, millainen äläkkä voi nousta muutamasta hassusta fritsusta! Ja, muuten, en valehdellut niille sanaakaan! Jos he olettivat minun olleen *kimman* kanssa, se oli *heidän* oletuksensa."

"Oikeasti minä en uskonutkaan niiden juttuja sellaisinaan, vaan päätin jutella sinun kansasi", Mira valoi öljyä laineille. "Koulussa kiinnostus vähenee kyllä nopeasti. Mutta entä kotona? Sinua tullaan kyllä painostamaan siellä jatkuvasti. Mitä aiot tehdä vanhempiesi suhteen?"

"Minun odotetaan tekevän parannus", Saku sanoi irvistäen aivan kuin olisi saanut sitruunaa suuhunsa. "Minun pitää tunnustaa eläneeni huoruus-nimisessä synnissä ja pyydettyä sitä anteeksi. Tai ihan oikeasti siinä on kyse *haureudesta* koska olen ollut jätkän enkä *kimman* kanssa. Ainakin isältä ja äidiltä, mieluiten myös joltakin saarnaajalta. Jos jätän omalletunnolleni puhumattomia asioita, minä kuulemma paadun ja teen entistä helpommin ja entistä pahempia syntejä."

"Alatko jo tottua osaasi homona?" Mira kysyi.

"Alan jo tottua ajatukseen", Saku sanoi, "mutta pahinta on, kun tiedän kotiväen ottavan asian ihan tajuttoman raskaasti. He luultavasti pitävät minua jollakin tapaa menetettynä. He ehkä eivät tajua sitä, että minä olen ihan sama Saku kuin ennenkin. Pahimmassa tapauksessa he yrittävät 'parantaa' minut, mikä on kyllä ihan hukkaan heitettyä vaivaa." Saku kohautti olkapäitään neuvottomana.

"Miten pitkään aiot sitten jatkaa tuota kaksoiselämää?" Mira ihmetteli. Hän ihaili Sakun johdonmukaisuutta sekä hänen kypsää ja johdonmukaista tapaansa analysoida omaa tilannettaan. Toisaalta Mira ei voinut olla tuntematta sääliä Sakua kohtaan, joka oli juuri nyt tulevaisuutensa suhteen ratkaisevassa vaiheessa, monessakin mielessä.

"En tahtoisi jatkaa sitä hetkeäkään", Saku puuskahti. "Mutta minun on otettava huomioon muutkin. Olen ollut koulussa outsider koko ikäni, joten syrjään jääminen ei minua pelota. Mutta ihan ensiksi minun on kysyttävä Pyryltä. Hänhän leimautuu automaattiseksi homoksi jos kulkee minun seurassani - ja sama kohtalo odottaa muitakin lähimpiä kavereita. Miten sinä, etkö sinä pelkää tulla leimatuksi lesboksi?"

He olivat juoneet kahvinsa jo aikaa sitten. Mira punastui hiukan, pyöritteli kahvilusikkaa sormissaan ja pyyhkäisi toisella kädellään pitkät hiuksensa korvan taakse. Sitten hän katsoi taas Sakua silmiin ja sanoi:

"Tiedän kyllä tämän mahdollisuuden, mutta minun omatuntoni ei salli sitä, että antaisin tuollaisen seikan vaikuttaa ystävyteeni tai käyttäytymiseen. En voisi katsoa itseäni peilistä, jos työntäisin sinut sivuun tuollaisen toisarvoisen asian takia. Mutta minulla on eräs idea, joka ratkaisisi ainakin osittain ongelmiasi, ehkä joksikin aikaa. Saku, älä loukkaannu nyt kun teen sinulle ehdotuksen. Tiedän nimittäin, miten voisit pysyä kaapissa ainakin yökirjoituksiin saakka. Voisi jopa olla kaikin puolin parempikin, että pysyisit."

Saku kumartui kiinnostuneena lähemmäs Miraa. Tämä alkoi selittää.

Neljästoista osa

Tiistai-ilta

"Meillä eivät kyselleet viikonlopusta oikeastaan ollenkaan", Pyry kertoi ja köhi ontosti. "Isä sanoi että on hyvä kun olen sinun seurassasi, niin en ainakaan joudu mihinkään huonoille teille. Oatko muuten kahvia? Tämä on keitetty ihan äskettäin."

Pyry paineli termoskannun pumppua valuttaen molemmille mukillisen kahvia, tarjosi Sakuille muffinsin ja istuutui vakiopaikalleen sängyn pätyyn. Saku laski kahvimukin ja halvan, esanssinmakuisen markettimuffinsin vierelleen yöpöydälle.

"Meillä kyselivät senkin edestä", Saku vastasi. "Kotona on nykyisin aika jäykkä tunnelma. Äiti välttelee minua ja isä on vähän yliystävällinen. Hän yrittää varmaan osoittaa, ettei meidän välillämme ole mikään muuttunut. Pari kertaa hän on ottanut puheeksi tämän minun oletetun lankeemukseni, mutta olen torjunut hänet."

"Kaikki siis kuvittelevat, että olet häärännyt jonkun kimman kanssa?" Pyry kysyi. Hän ei ollut joutunut sen enempää kotonaan kuin koulussakaan minkäänlaisten uteluiden kohteeksi.

"Niinhän ne olettavat. Koulussa minun profiilini on ollut tähän saakka uskovainen, hiljainen kaveri, joka ei ota osaa oikeastaan mihinkään. Jos on tullut puheeksi vaikkapa luokkabiilet, olen joko vain ollut hiljaa tai sanonut, että sellaiset eivät ole mitään uskovaisten oleskelupaikkoja. Sukupuoliasioissa olen sanonut, että seksi kuuluu vain avioliittoon. Nyt sitten kun eilen tulin purtuna ja imettynä kouluun, minun profiilini muuttui kerrasta."

Saku oli ajanut taas Pyryn luo. Tuntui helpottavalta saada purkaa Pyryn kanssa tunteita, ajatuksia ja kokemuksia. Parin päivän aikana oli taas tapahtunut yhtä ja toista. Eilinen keskustelu Miran kanssa oli poikunut idean, josta voisi olla hyötyä kaikille kolmelle. Saku vain mietti, miten markkinoida ajatus Pyrylle. Jos he haluaisivat jatkaa seurustelua mahdollisimman häiriöttä, hänellä ei olisi valinnanvaraa, mietti Saku.

"Helvetti, se oli ihan minun vikani", Pyry harmitteli. "Olin yöllä niin kiimassa, etten tajunnut, mitä alipaine vaikuttaa. Onhan fritsuja sentään tehty ja nähty ala-asteelta lähtien, mutta - -"

"Hei, annetaanhan tuon jo olla", Saku sanoi hyväntuulisena. "Mikä on tapahtunut, se on tapahtunut ja sillä hyvä. Mutta nyt pitää sopeutua uuteen tilanteeseen. Olen ajatellut tätä tilannetta vähän laajemminkin. Minut on nyt työnnetty ulos kaapista, siis siinä mielessä etten ole enää sellainen hiljainen uskovainen hissukka, jona minua on pidetty tähän asti. Toiseksi, me haluaisimme olla välillä kahdestaankin. Minä tahtoisin rakastellakin aina välillä sinun kanssasi. Vai miten on, joko sinä sait kylliksesi?" Saku katseli Pyryä näyttellen välinpitämätöntä.

"Kylliksesi? Lauantain ja sunnuntain välinen yö on ollut minun mielessäni jatkuvasti", Pyry kuiskasi haaveksivasti. "Tuntui että sellaista ei ihminen voisi kokea enempää kuin kerran elämässään. Mutta minä kyllä haluan lisää. Onko sinulla jotain mielessäsi?"

"No... siis... on niin hiton vaikea aloittaa", Saku sanoi epävarmasti. Sanan "hiton" puristaminen ulos oli myös jotenkin tuskallista, sillä Saku ei ollut tottunut minkäänlaisten voima-

sanojen käyttöön. Hän tunsi jotenkin tulevansa ulos kuorestaan kokeilemalla rajojaan. Vapaudentunne oli jotenkin huumaava, jopa tällaisissa pienissä asioissa.

"Minä olen kyllä avoin kaikelle, mikä voi vaan helpottaa tilannettasi", Pyry sanoi laskien kätensä Sakun käsivarrelle. "Tiedän, että olet miettinyt näitä juttuja."

"Joo. Minulla on tyttöystävä", Saku paukautti, nojautui vähän taaksepäin ja seurasi Pyryn reaktiota. Tämä leuka loksautti alas. Hän tuijotti Sakua epäuskoisena. "Siis... tyttö... ystävä...?" hän kysyi hiljaa, jokaista sanaa painottaen, ikään kuin varmistaakseen, että oli todella kuullut ja ymmärtänyt oikein.

"Kyllä", vahvasti Saku painokkaasti. "Ja tämä ei sitten muuta mitään meidän välillämme. Kyse ei nimittäin ole siitä, että olisin muuttanut heteroksi, vaan että tarvitsen jotain, jolla voin selittää tämän äkillisen muutoksen. Olen nimittäin sopinut erään Miran kanssa asiasta. Hän tietää meistä - sinustakin - ja pitää meidän seurusteluamme upeana asiana. Hän kysyi joskus alkaisinko olla hänen kanssaan, ja silloin kerroin hänelle olevani homo."

Saku kertoi lisää Mirasta ja tämän suunnitelmasta. Pyryn hymy muuttui leveämmäksi ja leveämmäksi, kun suunnitelma alkoi valjeta hänelle. Mira esiintyisi Sakun tyttökaverina sekä koulussa että Henrikssonilla, tarvittaessa myös Viitasalolla. He voisivat käydä Miran kotona, jossa tämän käytössä oli mahdollista vuokralaista varten rakennettu siipirakennus. Tyttö poistuisi välillä hienotunteisesti asioilleen, kun pojat tahtoisivat olla kahden.

"Mirahan on halunnut olla tyttökaverini, ja hän saisi sekä herättää kateutta muissa kimmoissa että toimia suojana, ettei kukaan muu ala yrittämään" Saku selitti. "Ja meillä kotona taas Mira ehkä hyväksytään helpommin, koska hän on sentään uskovainen, helluntalainen. Meillä tilanne alkaa sen verran kuuma, että on pakko ryhtyä johonkin."

"Loistojuttu!" Pyry henkäisi. "Maltan tuskin odottaa, että pääsen tapaamaan Miraa ja kiittämään häntä. Tuollaisia kimmoja ei kasva joka oksalla. Ei hän olisi nyt kotona? Minä en saisi näin flunssaisena lähteä mihinkään, mutta kerrankos sitä kuollaan."

Saku soitti Miralle, joka oli kirjastossa mutta lupasi tulla kotiinsa neljännestunnin kuluttua. Pojat päättivät lähteä heti käymään Miran luona. Matka kestäisi sen aikaa, että tämä olisi jo kotona, kun pojat ehtisivät perille. Pyry hihkaisi oven raosta äidilleen, mihin he olivat menossa, ja samassa pojat olivat ulkona ja parin minuutin kuluttua jo matkalla.

"Vautsi mikä linna", Pyry huokasi, kun he saapuivat Miran kodin edustalle. Uusi, massiivinen, punaisella tiilellä verhottu talo oli upeimpia, mitä he olivat lähiseudulla nähneet. Pyry ei voinut olla vertaamatta taloa isänsä kunnostamaan vanhaan rintamamiestaloon, puhumattakaan Sakusta, joka ei mielellään muistellut omaa kotiaan, huonokuntoista vuokraomakotitaloa, joka kaipasi kipeästi korjausta.

"Hei pojat! Sinäkö olet Pyry?" kysyi Mira ovensuussa. "Tulkaa sisään! Olen laittanut vähän syömistäkin, ja kai teillä on hiukan aikaa jutella?"

"No on toki", sanoi Saku pujottautuessaan pois ahtaasta nahkatakistaan. "Kerroin Pyrylle alustavasti siitä meidän suunnitelmastamme. Täytyy hioa sitä sen verran tarkkaan, että se menee läpi missä vaan. Hei, sinähän olet paistanut pizzaa! Ananasta, herkkusieniä, kinkkua... *mistä* sinä tiesit?"

"Pitäähän sentään *oman poikaystävän* tapoja sen verran tuntea", nauroi Mira ja halasi vuoronperään molempia poikia. "Tarkoitus oli laittaa pizza paloina pakkaseen, mutta taisi

suunnitelma muuttua. Ja sinulla on todella hyvä maku - muutenkin kuin pizzan suhteen! Et kertonut ollenkaan millainen namu tämä Pyry on!"

"Kun sinua katsoo, joutuu väkisin harkitsemaan tarkkaan, onko homo vai ei", hehkutti Pyry puolestaan ja oli tukehtua yskiessään kaksinkerroin kumartuen. "Sakun täytyy kyllä olla ihan umpihomo, jos se aikoo vain *näytellä* sinun poikaystäväsi!"

Pojat istuutuivat olohuoneen sohvalle ja Mira nosteli juomat pöytään. Huoneen yhdellä seinällä oli keittiönurkkaus ja takaseinällä makuuhuoneeseen vievä ovi. Juuri uunista otettu pizzapelti höyrysi työtasolla levittäen herkullista tuoksua. Matalalle sohvapöydälle oli katettu kolmet ruokailuvälineet. Pian kaikki kolme söivät pizzaa. Saku sanoi:

"Mira, selostahan Pyrylle vähän tarkemmin sitä meidän sotasuunnitelmaa! Miten ajattelit, että hoitaisimme jutun?"

"Olisithan sinäkin voinut kertoa sen, kun kerran eilen varmaan sitä pari tuntia suunniteltiin. Mutta, siis, meistä tulee nyt sitten julkisesti seurusteleva pari. Minä voin ottaa tililleni nuo Sakun kaulassa olevat jäljet, ajattelevat ihmiset sitten mitä vaan. Koulussa kaikki varmaan menee ihan helposti, mutta Sakun vanhempien kanssa voi tulla hiukan keskustelua. Ensiksikin he saattavat huomauttaa, että liian läheiset suhteet seurustelussa eivät ole suotavia, minkä tietysti auliisti myönnän ja olen pahoillani, että olen antanut heille väärän kuvan itsestäni. Koska kuitenkin olen *periaatteessa* helluntailainen, he luultavasti hyväksyvät minut helpommin kuin jonkun muun. En tosin aio käydä Henrikssonilla enempää kuin mikä on välttämätöntä."

"Miten sitten teillä kotona" kysyi Pyry suu täynnä pizzaa. Edes flunssa ei estänyt häntä syömästä lempiruokaa. "Eikö sinun pidä kertoa heillekin, että sinulla on poikaystävä?"

"No problem", ilmoitti Mira. "He eivät puutu minun asioihini, ja jos kerron, että minulla on uskovaisen perheen poika kundikaverina, asia ei enää kiinnosta heitä sitäkään vähää kuin aikaisemmin."

"Mutta on tässä pelissä enemmänkin", Saku sanoi mietteliäänä. "Ajatellaanpa tilannetta, että sinä, Mira, löydätkin jonkun kundin, jonka *oikeasti* haluat poikaystäväksesi. Tai, voisihan se periaatteessa olla kimmakin - sinähän olet bi. Silloinhan minä olen tiellä, koska olet varattu. Eikö ole sinulta aikamoinen uhraus, kun estät tavallaan jo ennakolta 'sen oikean' löytymisen?"

"Kuules Saku", sanoi Mira hyvin hellästi. "On juuri sinun tapaistasi ottaa toiset huomioon. Minusta tuntuu hyvältä kun ajattelet asiaa noin pitkälle. Minä taas en mieti sitä tuolta kannalta. Kun kerran *sinä* olet varattu" - sekä Saku että Mira vilkaisivat Pyryä, joka yritti urheasti näyttellä välinpitämätöntä - "minulla ei ole mitään kiirettä sitoa itseäni mihinkään. Ja sitäpaitsi juuri nyt tahdon auttaa teidät alkuun teidän jutussanne."

Pyry painoi toisen kätensä Sakun vatsalle, jota näkyi kaistale housunkauluksen ja paidanhelman välistä, ja toisella pörrötti tämän niskahiuksia. Saku taivutti nautiskellen päätään taaksepäin. Hänen silmäluomensa menivät raolleen.

"Meidän juttumme on kyllä ihan hyvässä alussa", sanoi Pyry sivellen ystävänsä vatsaa ja niskahiuksia. "Minä en ole joutunut koulussa tai meillä kotona vielä mihinkään ongelmiin, mutta jos näemme useammin, pitää minun antaa selityksiä siitä, miten meistä on tullut hyviä kaveruksia. Ja jos aiomme olla... siis... lähekkäin, koko ajan joutuu pelkäämään sitä,

että isä tai äiti tulevat huoneeseen. Ja jos kärehtäisin kotona siitä, että olen homo, puhumattakaan mistään poikaystävästä, minulle kävisi kalpaten."

Pyry kertoi vanhemmistaan ja heidän suhtautumisestaan. Aluksi hän arkaili puhuessaan yrityksestään rakastella erään tytön kanssa (ks. kuudes osa), mutta pian hän oli kertonut koko tarinan. Kun Pyry kuvaili isänsä suhtautumista puuttuvaan kondomiiniin, Miralle tuli kyyneleet silmiin. Kuten ei Sakukaan aikanaan, ei Mirakaan voinut käsittää, miten nykyaikana 16-vuotiasta nuorta voitiin tuollaisen syyn takia pieksää niin sydämettömästi. Lyömisien jäljet olivat jo lähes hävinneet reidestä. Saku kertoi Miralle, millaisia jäljet olivat olleet.

"Koko reisi pylyyn saakka oli yhtä mustan ja keltaisen kirjavaa mustelmaa", Saku sanoi. Pyry oli jo hänen sylissänsä, ja pojat istuivat poski poskea vasten. "Sitten siinä oli monta haavaa, jotka olivat jo ruvella. En minäkään meinannut uskoa, ennen kuin näin ne jäljet." Saku tunsu, miten Pyryn sydän hakkasi. Saku kietoi kätensä Pyryn ympärille ja painoi häntä itseään vasten ja suuteli poskelle.

"Ohoh, kello on jo yli kahdeksan", sanoi Mira äkkiä. "Minun on mentävä käymään kaupassa ja sieltä suoraan yhden kaverin luo. En varmasti tule ennen yhtätoista, ja jos te haluatte istua täällä juttelemassa, saatte mielellään olla", hän jatkoi merkitsevästi hymyillen.

"Meillä on kyllä aika paljon juteltavaa", ehätti Pyry sanomaan, Saku samalla rutistaen. "Me siirrytäänkin varmaan tuonne makkarin puolelle tarinoimaan."

Mira nauro, heilautti hiuksensa pois silmiltään ja otti laukun nurkasta. Hän vilkutti pojille. Ovi kolahti, ja Mira oli poissa.

"On muuten ihan saatanan reilu kimma", Pyry totesi. "Tuo suunnitelma on ihan loistava. En vaan tajua, miksi hän viitsii auttaa kahta hinttiä tuolla tavalla. Mutta nyt otetaan rennosti. Vaihdetaanko huonetta?"

Saku oli hiljaa. Hän ei ollut vielä niinkään vakuuttunut siitä, että suunnitelma olisi täysin aukoton. Mitähän kaikkea sotkua tästäkin tulisi? Mutta se on sen ajan murhe, nyt nautitaan, hän ajatteli. Hän nousi jaloilleen pitäen Pyryä sylissänsä ja kantoi tämän makuuhuoneeseen. Saku pudotti Pyryn sängylle ja rojautti hänen viereensä.

"Nyt jutellaan sitten oikein perusteellisesti", Pyry sanoi yskittyään taas kurkkunsa selväksi ja alkoi selällään maaten napittaa auki farkkujaan.

Vaikka Pyryn flunssan takia ei oikeastaan mitään kummempaa tapahtunutkaan, oli ihana olla lähellä. Se oli seksiä tärkeämpää.

Viidestoista osa

Keskiviikko

Lassen päivä ei alkanut lupaavasti.

Ei tarvittu paljoakaan mielikuvitusta sen toteamiseen, että Henrikssonin auto alkoi sanoa yhteistyösopimuksen irti. Käynnistettäessä ja ajettaessa taakse jäävä savupilvi ei selittänyt enää venttiilinvarren kumeilla vaan puhui vääjäämätöntä kieltään vähintään männänrenkaiden kuluneisuudesta. Kuoppaisella tiellä alustasta kuuluvat kolahdukset ja sisustukses-

sa konsertoivat resonanssiäänät tekivät normaalin puheen kuulumisen vieressä istuvalle lähes mahdottomaksi.

Vesipumppu oli vuotanut jo jonkin aikaa, mutta veden vajeeminen oli kuitenkin ollut hallinnassa. Nyt, mennessään töihin, Lasse huomasi lämpömittarin osoittimen kipuavan vaarallisen nopeasti punaista kohti. Hän sammutti moottorin ja ohjasi auton tien laitaan. Saabin konepellin alta pöllähti vesihöyryä.

Asetettuaan varoituskolmion auton taakse Lasse jatkoi matkaa kävelleen. Onneksi työpäikälle ei ollut enää kilometriäkään. Kävellessään hän mietti, missä korjauttaisi auton ja miten rahoittaisi korjauksen. Talous oli tiukilla, vaikka kaikki perheenjäsenet sisäistivätkin säästäväisyyden merkityksen. Henrikssonin perheen niskaan oli kaatunut Lassen aikanaan takaama 700 000 markan laina, jollaisen sai 1980-luvun villoina vuosina helposti. Nyt petollinen lainaaja eli käytännössä Lassen rahoilla Floridassa uutta yritystä pyörittäen. Pankki vei Lassen sinänsä hyvästä palkasta valtaosan, mikä ei riittänyt muuhun kuin korkojen maksuun.

"Hei Lasse!" sanoi esimies astuessaan sisään kahvihuoneeseen, jossa pari suunnittelijaa joi mustaa, vahvaa kahvia ja mutusteli Marie-keksejä. "Sinähän laadit suunnitelman pumppuyksikön revisiosta? Asiakkaalla on erilainen näkemys parista yksityiskohdasta. Katsotaanko juttua vähän kahvin jälkeen?"

"Joo, tottakai", Lasse sanoi ja tunsu vihlaisuuden vatsanpohjassaan. Asiakas, jolle laaja pumppuyksikön uudistustyö oli suunniteltu, oli hankala ja tarttui kokonaisuuden kannalta epäoleellisiin seikkoihin. Esimies oli kuitenkin selvästi asiakkaan puolella ja epäsolidaarinen Lassea kohtaan haukkuen tätä asiakkaalle. Jopa jotkut asiakkaatkin paheksuivat esimiehen menettelytapoja. Kahvin juotuaan Lasse siirtyi neuvotteluhuoneeseen, jonka leveällä pöydällä laitekoonpanon piirustukset olivat levällään.

"Hei, katsopas tätä pulttikehää! Asiakas on ehdottomasti sitä mieltä, että nuo 24-milliset pitäisi olla ruostumatonta, mutta sinä olet piirtänyt ne teräksisiksi etkä kuulemma suostu muuttamaan niitä. Miksi?" esimies kysyi osoittaen sormellaan kyseistä kohtaa piirustuksessa ja katsoen Lassea silmiin. Lasse kohensi silmälasejaan ja otti ajatusaikaa tarkastelemalla yksityiskohtaa, vaikka tiesikin tarkkaan, mistä oli kyse.

"Pulttikehä ei voi olla ruostumatonta, koska varmuuskerroin alitetaan, tai ainakin ollaan ihan rajoilla. Lisäksi teräs..." Lasse aloitti kantansa perustelun, vaikka tiesikin sen turhaksi. Kävi juuri kuten Lasse oli olettanutkin. Esimies ei voinut kumota Lassen perusteluja, mutta jyräsi kantansa arvovalloillaan.

Lasse palasi masentuneena istumaan työpöytänsä ääreen. Millainen pässi! Rakenne ei ehkä kestäisi tuolla kiinnityksellä ja... Lassen katse osui pöydällä olevaan perhevalokuvaan, joka oli otettu puolitoista vuotta sitten. Hän itse oli joukkueensa takana. Nuorimmat istuivat edessä. Saku seisoivat vakavana isänsä vieressä. Kuvassa poika oli vielä hontelo murrosikäinen, mutta nyt kaikilta mitoiltaan jo lähes aikuisen kokoinen. Lasse sävähti muistaessaan pojan sunnuntai-iltaisen kotiinpaluun. Miten hänen sydäntään olikaan viiltänyt, kun hän oli Sakun huoneessa päässyt perille siitä, mitä oli tapahtunut! Ja kuitenkin poika selvästi salasi jotain.

Mitä himojen hallintaan tuli, siinä suhteessa nuoruus oli pahinta aikaa - sen Lasse tiesi omasta kokemuksestaan. Hänkin oli syntynyt uskovaiseen perheeseen ja joutunut kulkemaan omat harharetkensä. Vaikkakin anteeksiannettuina, yhä kipeinä muistoina oli pari koulukavereiden kanssa vietettyä juominkia sekä niiden yhteydessä tehdyt muutkin synnit,

kuten korttipeli ja huoruus. Humalasta huolimatta Lasse oli pitänyt huolen siitä, että ei ollut yhdynnässä. Ensimmäisen kerran hän oli ollut sukupuoliyhteydessä oman vaimonsa kanssa vihkimisen jälkeen. Vasta tultuaan itse isäksi ja vanhimman lapsen tultua murrosikään Lasse oli alkanut tajuta, mitä merkitsee huoli lapsista.

Monet Lassen uskonystävistä olivat kertoneet, millaista oli viettää yökausia valveilla odottaen lasta kotiin, millaista oli pelätä näiden menettävän uskonsa ja rakastuvan maailman synnilliseen menoon. Kaikkein pahinta oli kuitenkin epätietoisuus, kun ilmeisesti jotain oli menossa, mutta ei tiennyt asian laadusta eikä vakavuudesta. Kun lapsi oli ensimmäisiä kertoja poissa yli sovittun ajan ja antoi jonkinlaisia meriselityksiä, silloin tahtoi vielä uskoa, että kaikki oli joltisenkin hyvin. Usein siinä vaiheessa, kun vanhemmat alkoivat haistaa palaneen käryä, oli ehtinyt tapahtua jo paljon.

Saku ei ollut harrastanut paljoakaan yöpymistä kodin ulkopuolella eikä ikinä muualla kuin luotettujen tuttujen luona. Hän ei ollut tavallisesti myöhään ulkona, ja jos hän aikoi viipyä pitempään, tuli aina soitto tai tekstiviesti. Mitään epäilyksiä herättävää ei ollut tapahtunut. Siis ei ennen viime viikonvaihdetta.

Mitä voisi tehdä? Lasse huokasi, nojasi kyynärpäillään työpöytään ja painoi leukansa kämmeniin. Vatsanpohjassa tuntui, kuin joku olisi kaatanut sinne pussillisen lyijyhauleja. Oli raskaasta ajatella, että kiltti, uskovainen, tottelevainen Saku olisi mennyt yhtäkkiä jonkun... jonkun... lutkan kelkkaan. Lapsista keskimäinen oli aina vaikuttanut tavattoman kurinalaiselta. Hän oli viihtynyt pääasiassa uskovien kavereidensa seurassa. Olihan Lasse yllättänyt Sakun vähän aikaa sitten tyydyttämässä itseään, mutta kuka nuori tai vanhempiakaan ei olisi tehnyt sitä? Huolimatta siitä, että itsetyydytys oli huoruutta siinä missä avioliiton ulkopuolinen sukupuoliyhteyskin, Lasse oli tuntenut ilkeistä huvittuneisuutta nähdessään Sakun hämmennyksen. Silti tällaiset ilmiöt oli pidettävä selkeästi siinä asemassa mihin ne kuuluivatkin: syntinä.

Lassen mieltä käänsi kun hän ajatteli, mitä oli ehkä ehtinyt tapahtua hänen tietämättään. Ja Pyry, Viitasalon Anteron poika... Hänhän oli ollut Vantaalla Sakun mukana. Mikähän Pyryn osuus koko jutussa oli? Missä hän oli oleskellut ja mitä tehnyt silloin, kun Saku oli... (mitä, minun poikani?) ollut huoraamassa? Lasse mietti, pitäisikö hänen soittaa Anterolle ja kertoa tälle huolensa. Anterohan ei ilmeisesti tiennyt mitään tapahtuneesta, ja Lasse tunsu velvollisuudekseen valaista tätä poikien yhteisestä matkasta. Oliko Viitasalolla huomattu mitään? Mitä Pyry oli siellä kertonut? Oliko Pyryssä havaittu mitään merkkejä epämieluisista retkistä, ontuvista selityksistä ja selittämättömistä poissaoloista?

Toisaalta Lasse ei olisi halunnut ottaa Anteroon yhteyttä tässä asiassa, koska sitä olisi voinut pitää toisen perheen sisäisiin asioihin puuttumisena. Samoin tähän asti puhtaasti amatillisen suhteen häirintä yksityisasioiden ei houkuttellut. Lasse ei liioin tiennyt, mikä olisi Anteron tapa reagoida tällaiseen epämielilyttävään asiaan. Lassella oli riittävästi elämäkokemusta sen ymmärtämiseen, että isän ja pojan väliseen suhteeseen kajoaminen saattaisi jossain tapauksessa aiheuttaa enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Antero vaikutti myös hyvin tiukalta ja ankaralta, ja Lassella oli tunne, että asiassa pitäisi edetä varovasti. Hän otti kännykän esiin ja alkoi naputella tekstiviestiä.

- - -

Varakkaan perheen kahdeksasta lapsesta nuorimpana Juholla oli monia oikeuksia, joista vanhemmat sisarukset olivat voineet vain haaveilla. Aiheellista katkeruutta herättivät Juhon vapaat kotiintuloajat, oma, lähes täydellinen asunto perheen omistamassa rivitalossa sekä mahdollisuus matkustaa lähes minne halusi. Ottaen huomioon nämä oikeudet Juho eli

lähes askeettisesti: hän ei käynyt etelässä enempää kuin kaksi kertaa vuodessa, hänellä ei ollut moottoripyörää vaan moposkootteri ja hän osti uusia vaatteita vain tarvitessaan. Pukeutumisellaan hän ei herättänyt mitään huomiota. Ellei Juhon sukunimi olisi paljastanut, että hänen isänsä omisti kaupungin suurimman autoliikkeen, ei kukaan ulkopuolinen olisi varmaan aavistanut, että perhe oli lähes upporikas. Aniharvoin Juho tuli kouluun isän yli miljoona markkaa maksaneen Mercedeksen kyydissä. Juhon kaverit pääsivät usein nauttimaan perheen vieraanvaraisuudesta; makkaranpaistoiltoina oli joskus jopa tilattu pitopalvelun väkeä hoitamaan kestitystä.

Päinvastoin kuin jotkut rikkaat mutta vaatimatonta näyttelevät uskovat perheet, Rajalat elivät varallisuutensa mukaan: autot olivat kalliita, huoneistot upeita ja sana "kesämökki" ei antanut oikeaa kuvaa heidän ylellisestä huvilastaan. Juho kiusaantui, kun uskovat ystävät tai koulukaverit joskus huomauttelivat perheen varallisuudesta. Uskovien yhteydessä, jossa varakkuudella ei ollut suurta merkitystä, perheellä ei ollut mitään erityistä asemaa. Askeesia arvostava liike oli tunnettu siitä, että julkkikset ja raharikkaat eivät saaneet erityiskohtelua missään suhteessa.

Tapakulttuuriasioissa perheessä oli kuitenkin tiukka kuri. Herätysliikkeen ohjeita ja normeja noudatettiin tarkoin. Juho oli saanut kokea sisäistä rauhaa ja syntien anteeksiantamisen voimaa lyhyen kapinavaiheen jälkeen. Ystäväpiirissä hänet tunnettiin välittömänä, empaattisena ja auttavaisena kaverina, jonka nopeat sutkaukset ja pienet kepposet pitivät suut hymyssä ja mielet pirteinä. Juhon seurassa ei tullut ikävä. Nopeasti suuttuvana hän kuitenkin joskus sanoi pikaistuksissaan asioita, joita katui myöhemmin.

Sakun suhteen Juho tunsu itselleen harvinaista epävarmuutta. Tämä hieman vanhempi, hiljainen ja harkitseva ystävä, joka yleensä vasta hetken mietittyään lausui mielipiteensä, oli joskus arvoituksellinen. Saku kertoi loppujen lopuksi itsestään, omista tunteistaan ja syvimmistä ajatuksistaan tuskin mitään siinä, missä Juho oli jo löpötellyt kaiken omistaan. Ja nyt, kun Sakun käyttäytyminen oli ollut jyrkässä ristiriidassa sen kanssa, mihin ympäristö oli tottunut, epävarmuus vasta lisääntyi.

Sadekatoksen nurkalla vetelehtivällä poikajoukolla oli hauskaa. Lukion uutena oppilaana hän tunsu itsensä vielä hiukan epävarmaksi eikä mennyt suoraan toisluokkalaisten porukkaan, ellei siellä ollut ketään ennestään tuttua, kenen siipien suojaan pääsisi. Kun Saku seisoskeli joukon laitamilla, Juhokin uskaltautui lähemmäs. Jussi aloitti juuri uutta juttua.

"Hei pojat, tiedättekö, miten saa tehtyä sataprosenttista pirtua?" hän kysyi. Härskit naiset ja viinajutut olivat Jussin erikoisalaa.

"Ei ole mahdollista", Niko sanoi. "96 prosenttia on maksimi, senhän tietää jokainen."

"Ja vitut. Minä kuulin kerran yhdeltä Lapin äijältä, miten aineesta saadaan ihan puhdasta, sataprosenttista. Siinä ei ole tippaakaan vettä. Ei yhtään", Jussi kehui. "Minä luulen, että sitä voitaisiin kokeilla täälläkin. Voi olla, että Saku tarvittaisiin siihen avuksi."

"Saku? Miten niin?" Joonas kysyi ihmeissään. "Luulisin, että Sakun know-how on ihan muissa asioissa."

"Kyse ei ole know-how'sta", Jussi selitti. "Katsos, juttu menee näin: laitetaan ammeeseen tai isoon ämpäriin ensin ainetta sellainen kymmenen, viisitoista senttiä pohjalle. Sitten etsitään joku niin vitusti viinaa vihaava fundamentalistiuskovainen ja sen pää upotetaan aineeseen ja pidetään siellä minuutti. Kun se uskovainen vihaa viinaa niin saatanasti, se

nielee ensin kaiken veden pois. Mutta sen pää pitää ottaa ajoissa pois, ettei *varsinaista* ainetta mene hukkaan."

Poikajoukko räjähti nauramaan. Sakua ja Juhoa ei naurattanut, vaan he katsoivat vaieten toisen hauskanpitoa. Jussi kääntyi katsomaan Sakua.

"Hei, helvetti, minähän erehdyin. Sakuhan on siirtynyt miesten kastiin - taitaa olla kaulassa vieläkin ne miehen merkit. Oletko sinä jo hylännyt ne uskovaisten kotkotukset? Ei sinusta ole enää apua pirtun puhdistukseen, painu vittuun!" Jussi tönäisi Sakua leikillisesti olkapäästä.

Sakun silmissä musteni. Tämä oli pahempaa kuin hän oli kuvitellutkaan. Nyt hän sai maistaa oman toimintansa hedelmiä. Nyt hänen oli joko uskonveljensä läsnäollessa kiellettävä uskonsa tai sitten sanottava kavereille - julkisesti - että hän oli langennut syntiin ja pyydetävä heiltä anteeksi osoittamaansa huonoa esikuvaa. Tilanteen toimintamallit olivat itsestään selviä sekä Juholle että Sakulle, sillä asiasta oli keskusteltu monissa herätysliikkeen nuortenilloissa. Juho katsoi säikähtäneenä Sakua miettien, miten tämä selviäisi tilanteesta.

"Jussi", pyysi Saku hiljaa. "Anna minun olla ihan rauhassa. Minä en ole hylännyt yhtään mitään. En ole pyytänyt keltään minkäänlaista huomiota."

"Hei Saku, me annetaan se huomio ihan pyytämättä", hihkaisi Joonas katsoen Sakua silmiin. "Älä nyt ala maitoilemaan kun kerran olet päässyt pukille ja kaikkea. Me ollaan jo odotettu milloin sä jätät ne virsiä veisaavat huivipäiset mummelit ja alat *elämään*. Meillä on Mikon porukoitten mökillä bileet lauantaina. Sä voisit tulla sinne näyttämään mitä sä osaat. Ota se sun muija mukaan!"

"En usko, että tulen", Saku sanoi. "Minun tyttöystäväni ei ole bilettäjätyyppiä ja minä vielä vähemmän. Se viime viikonlopun bailuhomma saa jäädä minulta viimeiseksi..."

Välitunnin päättymisestä kertova kellonsoitto pelasti Sakun. Hän käveli Juho rinnallaan kohti pääovea. Heidän hitaasti kulkiessaan Juho kysyi:

"Saku, sinä et sanoutunut selvästi irti synnistä ja nuo kaverit vielä halusivat, että luopuisit uskosta. Mikset sanonut niille suoraan, että juominen ja huoruus on synti? Ja kun se tumma kaveri pyysi sinua bileisiin, sinä vaan kiertelit. Alatko sinä luopua uskosta?" Juhon yleensä iloinen olemus oli surullinen ja ahdistunut. Saku pysähtyi ja kääntyi Juhoa kohti, joka myös pysähtyi.

"Juho, minä en tiedä mitä teen. Olen kuin puun ja kuoren välissä." Sakun ääni oli vetoava, lähes rukoileva. "Anna minulle aikaa ajatella. Olen niin vaikeassa tilanteessa, että on pakko ottaa aikalisä. Minun on kohta *pakko* saada puhua jonkun kanssa, jonkun, joka osaa ajatella järkevästi ja kuitenkin ymmärtää kaiken uskovaisten näkökulmasta. Ja anna minulle anteeksi kun toissapäivänä suutuin sinulle. Olin ihan poissa tolaltani, kun kaikki huomauttelivat niistä fritsuista."

"Tuntui tosi pahalle, kun kiroisit ja huusit sillä lailla", Juho sanoi. "Mutta meidän pitää puhua joskus kahdestaan ihan vakavasti. Luotatko minuun niin paljon, että voisit puhua minun kanssani?" Aula oli jo tyhjä ja pojat tiesivät olevansa jo myöhässä.

"Minä mietin asiaa", Saku sanoi lyhyesti. Pojat juoksivat kumpikin omaan luokkaansa.

Tunnin päätyttyä Saku katsoi puhelintaan, johon oli tullut isältä tekstiviesti. "Lähetä Pyryn numero", oli isän ytimekäs viesti. Mitä ihmettä? Aikoiko isä tentata Pyryltä, mitä viikonloppuna oli tapahtunut? Kestäisikö Pyry paineen? Voisiko hän vaatia ystäväänsä valehtelemaan? Saku kirjoitti Pyrylle kiireesti viestin ja lähetti sitten isälleen tämän pyytämän numeron.

Voisiko Juholle kertoa kaikki? Hän oli fundamentalisti, mutta hänellä oli myös sydäntä. Voisiko hän ymmärtää, että homous ei ollut *valinta* vaan *annettu osa*? Miten hän suhtautuisi kuullessaan, että Saku itse asiassa ei pystynytäkään puristamaan itsestään katumusta? Uskaltaisiko hän kyseenalaistaa niitä itsestäänselvyyksiksi muodostuneita stereotyyppioita, jotka perhe ja herätysliike olivat iskostaneet häneen?

Poikaystävänä toinen homo, ei-uskovainen.

Tyttöystävää näyttellessä toiseen uskonnolliseen liikkeeseen kuuluva bi-kimma.

Perhe ja uskonystävät luulevat kyseessä olevan huoruuden.

Saku oli täysin ymmällään. Tämä oli yhtä mieletöntä kuin kirjassa "*Linnunradan käsikirja liftareille*".

Kuudestoista osa

Torstai

"Kun tulet meille, puhu niin vähän kuin mahdollista", Saku opasti Pyryä. "Isä varmaan yrittää saada sinua kertomaan siitä, mitä viikonloppuna tapahtui. Voit sanoa, että kysyy minulta." Pyry oli ollut ensimmäistä päivää koulussa viikonloppun jälkeen. Kuumetta ei enää ollut, mutta ääni oli vielä käheä ja tukkoinen.

"Se voi tuntua vähän epäkohteliaalta", Pyry väitti vastaan. "Minua pelottaa ihan tosissaan. En tahtoisi valehdella, mutta totuuden kertominen ei tietenkään tule kysymykseenkään. Ja jos heittäydyn ihan puhumattomaksi, isäsi pitää sitä mielenosoituksena tai jotain sellaista", hän levitteli avuttomana käsiään.

Lasse oli kutsunut Pyryn keskustelemaan, eikä voinut olla epäselvää, mistä oli kyse. "Jos pääset, tule meille torstaina joskus kello 19 jälkeen", Lasse oli kirjoittanut tekstiviestiin. Pyry oli luvannut. Pojat istuivat kirkonkylän matkahuollon baarissa. Saku vilkaisi kelloa.

"Mennään puolen tunnin kuluttua. Mira lupasi myös tulla, mutta vähän myöhässä. Mielenkiintoista nähdä, millainen isän ja äidin kohtaaminen hänen kanssaan on. Isä sanoi, että Lahtisen Niilo saattaa myös poiketa."

"Niilo Lahtinen? Kuka hän on?" Pyry ihmetteli.

"Hän on eläkkeellä oleva ammattikoulun opettaja, perhetuttuja. Lisäksi hän on minun kummisetäni sekä meidän herätysliikkeemme saarnaaja. Luulen, että hän pitää meille luennon siitä, miten pitää elää ja toimia siveästi ja hurskaasti", Saku sanoi sarkastisesti. "Isä varmaan ajattelee, että Niilolla olisi arvovaltaa saada minut oikealle tielle."

"Jahas, moraalisaarna tiedossa", Pyry sanoi värittömästi. "Ei tosiaan voisi vähempää kiinnostaa. Joku eläkeläinen ei saa minun päätäni kääntymään."

"Niilo on minun kummisetäni, ja olemme aina pärjänneet hyvin", Saku sanoi. "Jos ketä, niin häntä arvostan hyvin korkealle. Hän on aina ollut tosi ystävällinen minua kohtaan. Hän on ainoa aikuinen, urheiluopettajani lisäksi, jolle voisin edes *ajatella* kertovani, että olen homo. Mutta en varmaan kuitenkaan kerro, koska hän tuskin usko, että tämä ei ole oma valinta."

Edessä oleva tapaaminen sai poikien mahanpohjassa kiertämään. Odotettavissa oli tiukka taistelu: Sakun vanhemmat oli ensinnäkin saatava jotenkin rauhoittumaan, toiseksi oli esiteltävä Mira Sakun tyttöystävänä ja kolmanneksi oli kohdattava Sakun kummisetä tässä uudessa tilanteessa. Niilo oli keskustellut Sakun kanssa paljon uskonasioista ja aiemmin he olivat olleet yhtä mieltä. Nytkään ei periaatteessa ollut mitään erimielisyyden aihetta, jos kaikki menisi suunnitelmien mukaan. Saku, Mira ja Pyry aikoivat mahdollisimman lyhytsaisesti tunnustaa erehdyksensä. Saku mietti, miten selviäisi siitä, kun häneltä odotettiin parannusta synnistä herätysliikkeen tapaan. Mikäli hän ei toimisi odotetulla tavalla, perhe katsoisi hänen olevan lankeemuksessa.

- - -

"Varmaan sinä, Saku, ajattelet uskonasioista samoin kuin ennenkin?" Niilo kysyi, ja jatkoi: "Sinun kanssasi on ollut aina hieno jutella. Muistan, kun olit varmaan vasta viisivuotias, puhuit hyvin asiantuntevasti siitä, miten vaikeaa on elää pahan maailman keskellä. Silloin olit toiminut saarnaajana päiväkodissa."

Kaikki nauroivat, Sakukin, jota vanhempien ihmisten kertomat, häntä itseään koskevat lapsuudenmuistot eivät aina oikein kiinnostaneet - varsinkaan, kun kavereita oli läsnä. Hän olisi halunnut päättää itse, mitkä hänen lapsuudenmuistoistaan ja -tapahtumistaan oli tarkoitettu julkaistaviksi. Mira, Pyry, Saku, Niilo ja Lasse istuivat Henrikssonien olohuoneessa. Niitä näitä oli juteltu, ja pojilla sekä Miralla oli olo, että kohta siirryttäisiin asiaan.

"No, sinusta ei ole tullut saarnaajaa - ainakaan vielä", Niilo sanoi. "Mutta me jokainen saarnaamme omalla esikuvallamme. Me olemme suruttomien Raamattu, sanotaan. Tämä tarkoittaa sitä, että ei-uskovainen maailma ympärillämme tarkkailee meitä. Meille asetetaan paljon suurempia vaatimuksia kuin muille. Toisaalta se on johdonmukaistakin: mehän olemme ilmaisseet elävämme tiettyjen ihanteiden mukaan, ja meidän oletetaan pitävän sanamme."

Pyrykin, joka ei ollut ollut hengellisen kielenkäytön ja symboliikan vaikutuspiirissä, ymmärsi hyvin vertauksen. Hän vilkaisi syrjäsilmillä Sakua, joka näytti ulkonaisesti tynneltä, kuten lähes aina, mutta Pyry arvasi, että tämän sisällä kuohui. Pyry oli oikeassa: Saku tajusi, että ulkonaista esikuvaa koskeva piikki oli tarkoitettu hänelle. Mira, joka kuunteli kohteliaasti ja kiinnostuneen näköisenä, ei tuntunut ymmärtävän, että erilaisia piiloviestejä sinkoili huoneen poikki suuntaan ja toiseen. Hän päätti osallistua keskusteluun.

"Suruton maailma ei tunnu aina tajuavan, että uskovankin ihminen voi tulla heikoksi uskossa ja esikuvassa", Mira sanoi viivytellen, Niiloon katsoen. "Ja olet ihan oikeassa, meitä kyllä tarkkaillaan ja meidän heikkouksistamme ja lankeemuksistamme puhutaan. Onneksi uskovat sentään ymmärtävät, että kaiken voi saada anteeksi."

"Totta", Niilo nyökäytti. "Mutta anteeksiantamus kuuluu vain sille, joka tuntee, tunnustaa ja katu. Katumattomille ei armo kuulu. Tosin me emme voi ottaa mitään mittakeppiä ja

määritellä, millainen katumus on riittävä. Siihen meidän valtuutemme eivät riitä. Joskus sellainenkin ihminen, jossa ei ulkonaisesti näy mitään katumuksen merkkiä, saattaa katua hyvinkin syvästi."

Keskustelu lainehti hetken aikaa parannuksen ja ulkonaisen esikuvan teemoissa. Sitten Niilo sanoi Sakuun katsoen:

"Isäsi kertoi, että te" - Niilo vilkaisi Miraa - "olette olleet... siis... sopimattomasti. Viime viikonloppuna tapahtui jotakin, joka ei ole sopivaa uskoville nuorille. Miten on, Saku, olet varmaan uskovana tehnyt oikeat johtopäätökset, kun olet miettinyt asiaa?"

"Tiedän kyllä, miten tässä pitäisi menetellä", Saku sanoi epävarmasti. "Omantunnon puhautta vaalitaan sillä tavalla, että jos on jouduttu syntiin, asiasta puhutaan jollekin toiselle uskovalle, ja tämä julistaa synninpäästön... ja minä kyllä... siis... olen ajatellut, että jotain pitäisi tehdä", hän lopetti avuttomasti.

"Näytät kyllä tietävän, mitä sinun sielusi autuus vaatisi", Niilo sanoi vakavasti. "Miksi sitten et ole puhunut kenenkään rippi-isän kanssa asiasta?"

"Minusta tuo on painostusta!" Mira huudahti odottamatta. Hänen poskillaan paloivat punaiset läikät. Mira ei hyväksynyt Niilon lempeyteen kätkeytyvää vaatimuksen ja pakottamisen henkeä. "Kyllä Saku tietää, kun oikea hetki tulee. Ja mikä minua koskee, minä tiedän kyllä, mikä on tarpeen ja mikä ei. Jos Saku on erehtynyt, miksi kaikki jahtaavat häntä?"

"Kysymys ei ole jahtaamisesta vaan siitä, että hän ymmärtäisi erehdyksensä", puuttui Lasse puheeseen. "Sitä ei aina ymmärrä omaa etuaan. Lisäksi Saku, joka on aina ennen ollut avoin, selvästi salaa minulta jotain, olen ollut tosi huolissani. Mutta", Lasse katsoi Niiloa merkitsevästi, "se, mihin toimiin Saku ryhtyy, on viime kädessä hänen oma asiansa."

Lassen viesti oli selvä: hän oli kyllä huolissaan Sakun hengellisestä tilasta ja oli tämän johdosta pyytänyt Niilon puhumaan poikansa kanssa, mutta ei hyväksynyt liian pitkälle menevää painostusta. Lisäksi Lasse tulkitsi Miran reaktiosta, että tämä oli jo melko kuohuksissaan Sakuun kohdistuvista vaatimuksista.

Saku ymmärsi hyvin isänsä tunteet; tämä oli puhunut usein uskon vapaaehtoisuudesta ja painostuksen välttämisestä. Lassen mielestä toista ihmistä sai muistuttaa synnistä ja kehottaa parannukseen, mutta jos tämä ei tehonnut, ei vaatimisesta ollut mitään apua. Koska Niilo ja Saku olivat olleet hyvin lämpimissä ja läheisissä väleissä ja jälkimmäinen arvosti edellistä, Lasse oli halunnut käyttää tätä luottamusta hyväkseen. Lasse oli kuitenkin pettynyt siihen, miten Niilon suhtautuminen lemmikkikummiin oli muuttunut, kun tämä olikin osoittautunut synnintekijäksi.

"Niin... oma asia tietenkin", Niilo myönteli, vaistoten ilmapiirin muuttumisen hänelle jos ei suorastaan vihamieliseksi niin ainakin varautuneeksi. "Mutta kyllä minä joka tapauksessa kehotan teitä, Mira ja Saku, parannukseen. Toivon myös, että seurustelette tästä eteenpäin niin kuin uskovaisten nuorten kuuluukin."

"Me emme aio ryhtyä mihinkään sopimattomuuksiin *keskenämme*", Mira sanoi toivoen, että hänen viimeksi sanomaansa sanaa huomioitaisi. Miran viestihän oli tarkoitushakuisen harhaanjohtava.

"Luotan sinuun, Mira", sanoi Lasse lämpimästi. "Ja meille olet aina tervetullut. Mutta mitä viime viikonvaihteeseen tulee, minua askarruttaa siitä eräs asia. *Olitko siis sinäkin Vantaalla viime viikonvaihteessa? Ymmärsinkö oikein?*"

Sakusta tuntui kuin veri olisi hyytynyt hänen suonissaan. Kysymys iski asian ytimeen. Lasse oli ilmeisesti päätellyt Sakun tutustuneen omaan koulukaveriinsa sattumalta Vantaalla... *Miten ihmeessä Mira selviäisi tuosta?*

"Eikö voitaisi sopia, että tuo aihe on loppuun käsitelty?" Mira huokaisi. "Vatvomalla asia ei muutu miksikään, ja olen tosi pahoillani siitä, että teille on aiheutunut näin paljon kaikkea mielipahaa."

"Sinä kiertelet", murahti Niilo. "Jos et voi tuoda totuutta valkeuteen, se jää vaivaamaan niin sinua kuin muitakin, eikä mitään todellista luottamusta voi syntyä, ennen kuin puhdistat jälkesi."

"Mikä ihmeen tuomari *sinä* oikein luulet olevasi?" Mira sanoi pisteliäästi Niilolle. "Pidät itseäsi toisten ajatusten ja sydänten tuomarina tietämättä heistä kuitenkaan mitään. Joskus on viisasta jättää jotain kertomattakin - ja *sinun* uteliaisuuttasi en aio tyydyttää." Miran silmät ja koko olemus kipinöi kiukkua. Sakua hävetti Miran puolesta. Niilolle, vanhalle perheystävälle ei ollut heillä puhuttu koskaan tuolla tavoin. Toisaalta Saku oli kuitenkin samaa mieltä Miran kanssa: jos Niilolle sanottiin, että kaikki kerrottava on kerrottu, hänen pitäisi tyytyä siihen.

Lasse ratkaisi tilanteen.

"Nyt laitamme pisteen tämän asian perään - tällä erää. Jos jutussa ei tule esiin mitään uutta, minun puolestani se saa jäädä silleen. Toivon teidän, Saku ja Mira, seurustelevan kuten uskovaisten nuorten sopii. Ja usko vaan, Niilo, jos erehdyksiä ja ylitsekäymisiä on tapahtunut, nämä nuoret kyllä ripittäytyvät silloin kun aika, paikka ja henkilöt ovat oikeita." Lasse käänsi katseensa Pyryyn. "Arvostan sinun ja Sakun välistä ystävyyttä ja toivon että tapaatte niin tatamilla kuin sen ulkopuolellakin - mutta ehkä ette ihan lähiaikoina lähde kahdestaan Vantaalle?"

Pyry punoitti kuin auton jarruvalo. Hän köhi kurkkunsa selväksi, mikä ei ollut teeskentelyä ja antoi ajatusaikaa.

"Joo... siis... kyllä me pärjätään kolmestaan ihan hyvin, jos minä vaan sovin porukkaan kun nuo... seurustelevat", Pyry takelteli. Hän oli seurannut keskustelua ja tilanteen kehittymistä kasvavan ihmetyksen ja hetkittäin kauhunkin vallassa. "Mutta ei kai seurustelu mihinkään meidän ystävyttämme vie", hän lisäsi avuttomasti. Tilanne oli aivan mieletön. Lassehan puhui juuri Sakun seurustelukumppanille, seksikaverille, uskotulle, rakastetulle.

"Me lähdemme nyt kaikki kolme Miralle", Saku ilmoitti. "Meillä on kaikenlaista juteltavaa, ja minulla menee vähän pitempään, koska käyn vielä viemässä Pyryn kaupunkiin. Tulen kotiin pian yhdentoista jälkeen."

- - -

"Mikä ihmeen poliisi se Niilo oikein on?" Mira kysyi kun hän istui poikien kanssa omissa olohuoneessaan. "Ihan kuin hänellä olisi joku kotipaikkaoikeus teidän kotonanne."

"No Niilo on Niilo", sanoi Saku vaivautuneena. "Hän on meidän vanha perheystävämme ja on tuntenut minut ihan pikkuvauvasta asti. Joskus minusta tuntuu, että hän näkee minut sellaisena vieläkin. Mutta kiitos, Mira, että selvitit sen tilanteen niin hienosti."

"Pääasia, että selvittiin kuiville siitä", Pyry puuttui puheeseen. "Minulla oli kyllä aika ulkopuolinen olo, kun ajatellaan asetelmaa kaiken kaikkiaan. Hitto, *Mehän* tässä ollaan yhdessä, Saku ja minä. Välillä jo mietin, mikä tässä on totuus. Tekisi mieli rentoutua jotenkin..." Pyry nojautui Sakua kohti, kiersi kätensä hänen hartioidensa ympäri ja suuteli Sakun korvaa ja kaulaa. Saku veti Pyryä lähemmäs itseään. Pyry nousi ylös ja kävi hajareisin Sakun syliin istumaan tämän lantion päälle.

- - -

"Nyt me *olemme* ryhtyneet keskenämme sopimattomuuksiin - ja vielä samana iltana kun lupasimme, ettemme tee niin", Saku sanoi mieteliäästi. "Tämäniltainen juttumme olisi kyllä aika vaikea selittää kenellekään. Miltä sinusta, Mira, tuntui nähdä tuo kun me Pyryn kanssa... siis... oltiin?"

"Minusta oli ihanaa nähdä, kun kaksi kundia rakastelee", Mira sanoi pyyhkäisten kyyneleen silmäkulmastaan. "Siinä on jotain niin maskuliinista, mutta samalla hellää. Minusta - -"

"Joka tapauksessa se oli upeaa. Minä ainakin tiedän ihan varmasti, että olen homo ja rakastan Sakua", Pyry sanoi vähän vaivautuneena Miran tunteikkuudesta. "Tämä meidän suhde on kyllä paljon muutakin kuin seksiä. Mutta miten saada tämä sillä lailla avoimeksi, ettei meidän tarvitsisi hävetä ja piilotella?"

"Aikamoinen kontrasti sen alkuillan keskustelun ja tämän välillä", Saku sanoi alakuloisena. "Minusta tämä ristiriita todellisuuden ja sen välillä, mitä eri ihmiset kuvittelevat, on jotenkin repivää. Kun joutuu hyppäämään roolista ja näytelmästä toiseen, esittämään kaikenlaista että saisi itsensä vastaamaan *muiden* ihmisten toiveita ja kuvitelmia... äsh, en minä jaksa selittää," hän huokaisi tympääntyneenä. "Ei, mutta, kellohan on jo yksitoista. Pitää heittää sinut kotiin, Pyry. Ja Mira, meidän pitää alkaa esiintymään yhdessä koulussa. Aloitetaanko heti?"

Seitsemästoista osa

Lauantai

"Kiva, pääsit tulemaan", Juho sanoi Sakulle, kun he istuivat Juhon kaksion olohuoneessa. "Olen ajatellut sinua paljon viime aikoina."

Juho oli varannut perunalastuja ja juotavaa sohvapöydälle. Saku ei voinut olla ajattelematta, että nahkanojatuolit, joissa he istuivat, olivat maksaneet varmaan enemmän kuin hänen oman kotinsa koko kalustus. Keskustelu oli lähtenyt kangerrellen liikkeelle jokapäiväisistä, yhdentekevistä asioista. Nyt alettiin kuitenkin lähestyä itse asiaa.

"Niin..." Saku sanoi viivytellen. "Kyllä minäkin olen ajatellut sinua, varsinkin viime maanantaista alkaen. Tässä on tapahtunut paljon asioita lyhyellä aikaa, ja minun pitää purkaa tätä juttua jonkun kanssa. Siis jonkun meidän liikkeeseen kuuluvan kanssa."

"Kyllä se on tarpeen kenelle tahansa", Juho sanoi imarreltuna osakseen tulleesta luottamuksesta. "Ja tiedät, että näistä keskusteluista ei huudella."

Kun Juho oli edellisenä päivänä koulussa ehdottanut, että Saku tulisi käymään, Saku aikoi ensin kieltäytyä. Mutta koska hän halusi puhua jonkun herätysliikkeensä jäsenen kanssa, johon voisi luottaa, miksei Juho tulisi kysymykseen? He olivat tunteneet toisensa pitkään, ja Saku tiesi, että Juhon oli joskus vaikea pitää salaisuuksia. Tämä suhtautui kuitenkin tietyllä fundamentalismilla herätysliikkeen tapoihin ja neuvoihin, mikä nyt oli etu; yksi paljon korostettu asia, kaikille jäsenille itsestäänselvyys, oli sielunhoidollisten keskustelujen luottamuksellisuus. Tällaisen luottamuksen rikkomista pidettiin ehkä murhan jälkeen pahimpana rikkomuksena. Saku katsoi kuitenkin tarpeelliseksi vielä muistuttaa asiasta.

”Niin, vaikka kyseessä ei olisi rippikään, sielunhoidollinen keskustelu on *aina* luottamuksellinen”, Saku vahvisti. ”Saarnaajat joutuvat kantamaan varmaan raskaita kuormia hautaan asti. Ja mehän olemme tavallaan pappeja toinen toisillemme.”

”Se on jokaisen kristityn velvollisuus”, Juho vahvisti, tajuamatta, miten kulunut ja ontto hänen käyttämänsä klisee oli. ”Varmaankin viime viikonlopun ja tämän viikon tapahtumat painavat sinua?”

”Niin... painavat, tavallaan, kyllä. Mutta tässä ei ole suinkaan kaikki. Tulen vielä koettelemaan sinun toleranssisi rajoja”, Saku sanoi katsoen Juhoa silmiin kulmiensa alta. ”En ole ollenkaan varma, onko viisasta koetella sinua näin, vaikka luotankin vaitioloosi.”

”Kyllä minä olen nähnyt elämää aika monelta kantilta, vaikka olenkin vasta kuudentoista”, sanoi Juho säikähtäneenä Sakun sanoista ja peloissaan, että tämä peruisi aikomuksensa uskoutua hänelle. ”En usko, että pystyt kertomaan mitään sellaista, mikä oikeasti järkyttäisi minua. Mutta oletko keskustellut asiasta kenenkään saarnaajan kanssa?”

”Juttelin Niilon kanssa toissailtana varmaan puolitoista tuntia”, Saku sanoi. ”Mutta hänkään ei tiedä koko totuutta, jonka aion nyt kertoa sinulle. Nielaise suusi tyhjäksi, ettei suupalasi mene väärään kurkkuun.”

”Luuletko, ettei kuusitoistavuotias voisi olla nähnyt, mitä elämä ja sen eri puolet voivat olla?” Juho kysyi vähän kärsimättömästi. ”Luulisi, että olet tehnyt murhan tai jotain. *Minä* en kyllä vähästä hätkähdä.”

”No, sehän nähdään”, Saku sanoi kuivasti. ”Aloitetaanpa vaikka siitä tosiasiasta, että minä olen homo. Ihan täysipäiväinen, pesunkestävä homo.”

Juho tuijotti Sakua tämän sanojen tunkeutuessa hitaasti hänen tajuntaansa mutta pudisti sitten päätään hymyillen.

”Hei Saku, ihan hyvä koe, mutta minusta voisit jättää leikinlaskun. Siirrytään vihdoin asiaan. Koskiko sinun asiasi viime viikonloppua?”

”Valitettavasti tämä ei ollut mikään koe”, Saku sanoi hitaasti, jokaista sanaa erikseen painottaen. ”Viime viikonloppu kuuluu kyllä tähän kokonaisuuteen. Minä... olen... homo.”

”Hei haloo.” Juho puhui Sakulle samaan ystävällisen suopeaan tapaan kuin isoisä itsepäiselle, rakkaalle lapsenlapselleen, jolta ei tahtoisi kieltää mitään, mutta kuitenkin on pakko. ”Eilen viimeksi näin sinun kävelevän käsi kädessä sen sinun rinnakkaisluokkalaisesi tytön kanssa – eikö se ole Mira? Lisäksi koko koulu tietää että te seurustelette, ja eikö Mira tehnyt ne fritsutkin sinun kaulaasi? Lopeta nyt tuo homoleikki ja kerro mistä on kysymys.” Juho nauroi ja katsoi kehottavasti Sakuun. Tämä pudisti päätään.

”Yhtä varmasti kuin me nyt istumme tässä, minä olen homo. Mira *ei ole* tyttökaverini. Se on pelkkää kulissia. Hän on mukana juonessa hämäämässä kaikkia muita. Minä *en* laske leikkiä.”

Väri pakeni Juhon kasvoilta hänen alkaessaan tajuta, että Saku tarkoitti mitä sanoi.

”Siis... sinä *olet* homo? Miten... miksi... Milloin sinä olet sitten *tullut* homoksi?”

Juho ei juuri koskaan joutunut sanattomaksi, mutta nyt hänen alaleukansa alkoi vajota rintaa kohden ja hänen silmistään paistoi epäuskon sekainen kauhu. Sakua alkoi yhtäkkiä huvittaa ajatus, että hänen pitäisi ottaa kiinni Juhon leuasta, ennen kuin se putoaisi lattialle.

”Luultavasti silloin, kun voitin sen uintimaaottelun, jossa oli muutama miljoona osanottajaa”, Saku sanoi sarkastisesti. ”Siis silloin kun isäni siittiö läpäisi äitini munasolun kuoren. Sikäli kuin tiedän ja olen asiaa ajatellut, olen aina ollut homo. Tai ainakin siitä lähtien, kun olen yleensä ajatellut noita asioita.”

”Mutta ne fritsut... kuka ne sitten teki?” Juho kysyi ikään kuin aavistaen vastauksen.

”Minä seurustelen yhden kundin kanssa. Me olimme viime viikonloppuna ekan kerran sängyssä. Jos asia sanotaan suoraan, me rakastelimme.”

Juhon eväät tuntuivat loppuneen kokonaan. Sakua hiukan säählitti kun hän katsoi uskonystävänsä piinaa. Tämä istui nojatuolissaan paikalleen kivettyneenä, kyyneleet silmänurkkiin kohonneina. Mitä Juho ajatteli? Ajatteliko hän Sakun sielun pelastusta vai ystävän menetystä? Haluaisiko Juho vielä tuntea Sakun?

”Minä en tiedä mitä sanoa”, Juho nyyhkäisi lopulta katkonaisesti. ”Tuntuu niin pahalle. Miten sinä *voit*?”

”Miten minä voin? Tarkoitat siis, miten minä *pystyn* tekemään tällaista?” Saku kysyi kärsivällisesti. ”Minä voisin kysyä samaa sinulta. Luuletko, että olen valinnut itse osani? Luuletko, että jonain päivänä vain näpsäytin sormiani ja sanoin että ’hei, minäpä kokeilen, miltä tuntuu olla homo’? Äsken juuri kehuit, miten sinä olet niin kaiken nähnyt ja kokenut, mutta kun kuulet, että kaveri on homo, olet kuin taivas olisi pudonnut niskaasi.”

”Kuule, Saku”, Juho sanoi vielä ääni värähtäen ja pyyhkien samalla kyyneleitä poskiltaan, ”sinä kyllä onnistuit yllättämään minut ihan täysin. Ja kun vielä sanot, että olet... siis... harjoittanut haureutta, minusta tuntui tosiaan kuin taivas olisi pudonnut, ihan kuin sanoit.”

Saku oli vaiti odottaen, että Juho jatkaisi. Tämä nosti katseensa Sakuun.

”Kai sinä tiedät, että tuo, mitä olet tehnyt, on Raamatun mukaan syntiä. Mehän puhuimme noista asioista pari viikkoa sitten kun oltiin saunomassa... hei! Sinullahan seiso siellä saunassa silloin... meitäkö katselit?” Juho oli nyt selvästi kiukkuinen.

”En minä varsinaisesti *pyrkinyt* katselemaan, pikemminkin päinvastoin. Ja pitäisikö minun nyt sitten sinun mielestäsi jäädä pois kaikista uskovien yhteisistä tilaisuuksista ja illanvietoista, kun kerran olen homo? Ja kun minulla seiso, yritin kaikin keinoin estää sitä, mutta kuten silloin itsekin sanoit, sille ei kerta kaikkiaan mahda mitään. Tunnustit itsekin, että sinulla on samoja ongelmia. Onko tämä *minun* ongelmani jotenkin erilainen?”

Juho oli luonnostaan oikeudenmukainen ja myönsi Sakun perustelut jos nyt ei oikeiksi niin ainakin loogisiksi. Tasa-arvoisiksi homoja ei kuitenkaan voinut tunnustaa, sehän oli täysin mahdotonta. Saku tiesi suurin piirtein, mitä Juhon päässä liikkui ja odotti mielenkiinnolla, miten tämä pukisi asian sanoiksi.

”No tietenkin sinä voit olla kaikessa mukana”, Juho sanoi sydämellisyydellä, josta kuului tilanteen pakottama teeskentely. ”Ja sinun pitää ennen kaikkea olla tilaisuuksissa mukana kuulemassa Sanaa. Mutta miten sinä aiot jatkaa tästä eteenpäin? Et kai jatka seurustelua sen kundin kanssa?”

”Minä rakastan häntä, ja hän minua”, Saku totesi yksinkertaisesti. ”Minulla on kyllä pallo hukassa monessa asiassa, enkä tiedä, miten jatkaa tästä pitkällä tähtäyksellä eteenpäin. Mutta *minä en kadu* seurusteluani hänen kanssaan, ja aion jatkaa sitä – mikään ulkopuolinen painostus ei saa minua luopumaan.”

”Sinä siis tietoisesti valitset synnin ja himojen tien, joka vie helvettiin?” Juho kysyi selvästikin uskomatta Sakun selväsanaista viestiä. ”Ketkä kaikki tietävät nyt asiasta?”

”Mira ja Py- - siis se kundi kenen kanssa seurustelen, ja sinä. Kenellekään muulle en ole kertonut. Nyt kun olet kuullut asian, ymmärrät, miksi en ole siitä liiemmin huudellut.”

”Ymmärrän toki”, Juho mutisi, ja jatkoi, ”mutta mikset puhu jonkun saarnaajan kanssa? Heillä on elämänkokemusta ja näkemystä asioihin. Lisäksi heillä on samanlainen vaitiolo-velvollisuus kuin kenellä tahansa uskovalla.”

”Luuletko, että he voisivat kertoa minulle mitään uutta? He eivät saa minua luopumaan seurustelusta. Sinä olet jo tuominnut minut helvettiin, enkä rakasta sen kuulemista niin paljon, että kävisin varta vasten kerjäämässä sitä.”

”Mutta miten sinä voit elää tuon ristiriidan kanssa? Käyt tilaisuuksissa, kuulet Jumalan Sanaa ja elät kuitenkin haureudessa! Etkö usko sitten liikkeen opetusta todeksi? Etkö usko, mitä Raamattu sanoo?” Juho puhui kiihkeästi, aivan kuin yrittäen epätoivoisesti vakuuttaa kadotuksen tiellä olevaa Sakua opin totuudesta.

”En minä väittänytkään, että ymmärtäisin kaiken. En ole mitenkään ratkaissut kaikkea tuota. Luuletko ihan tosissaan, etten ole itkenyt tyynyäni märäksi monena iltana? Mutta olen ihan varma siitä, että meidän liikkeessä ei ole lopullista totuutta ihan joka asiassa. Tässä on *jotain*, joka ei selviä pelkällä kiihkoilulla ja raamatunlauseiden toistelulla.” Saku tunsu olevansa veitsenterällä suhteessaan Juhoon. Hän ei voinut ottaa liian jyrkkää kantaa, ettei karkottaisi tätä – yhteys tämän nuoremman ystävän kanssa oli nyt elintärkeä kosketuskohta omaan liikkeeseen.

”Meillä on selvät neuvot kaikkiin asioihin”, Juho sanoi, tajuamatta taaskaan, miten ulkoa opittua hänen puheensa oli. ”Näiden neuvojen kyseenalaistaminen on tosi paha merkki, Saku. Ja tuo, mitä sanot kiihkoiluksi ja raamatunlauseiden toisteluksi, on yksinkertaisesti opetusta. Joka teitä kuulee, se minua kuulee, ja joka minua kuulee, se kuulee Häntä, joka minut on lähettänyt. Nämä ovat Jeesuksen omat sanat!”

”Minä osaan ulkoa kaikki nuo asiat”, Saku sanoi hieman tyyliä. ”Olen kuunnellut noita asioita koko ikäni, ja kummisetäni on sentään saarnaaja. Me voimme hypätä suoraan noiden itsestäänselvyksien yli.”

”Jos kerran sinulla on noin valmiit vastaukset ja tiedät kaikki, miksi sitten tulit puhumaan minun kanssani?” Juho kysyi selvästikin loukkaantuneena.

”Ensiksi: itsehän tarjouduit juttukaveriksi”, Saku kohotti sormensa ykköseksi. ”Toiseksi: minun on pakko saada purkaa tätä asiaa jonkun sellaisen ihmisen kanssa, jolla on sama tausta kuin itselläni”, kohosi toinen sormi. ”Kolmanneksi: tästä voi olla hyötyä sinullekin”, Saku perusteli vielä nostaen kolmannen sormen.

”Mitä hyötyä tästä minulle sitten voi olla?” Juho kysyi ihmetellen. ”Alan vähitellen ymmärtää, kun saarnaajat sanovat, miten heidän työnsä on raskasta. Ei minulla ole sinulle muuta annettavaa kuin liikkeemme neuvot ja opetukset.”

”Eikö ole hyödyllistä joutua pohtimaan asioita vähän monipuolisemmin kuin mihin on totuttanut?” Saku heitti. ”Minä en halua asettua liikettä vastaan, mutta *en voi elää sellaisessa ympäristössä, jossa minun perustelujani ja ajatuksiani ei edes kuunnella* vaan minut tuomitaan helvettiin suoraa päätä. Onko meidän liikkeessämme paikkaa homolle?”

”Varmasti on!” Juho vakuutti. ”Eihän kyseessä ole *periaatteessa* sen kummemmasta synnin kiusauksesta kuin huoruudessakaan. Mutta mitään lupaa homosuhteisiin ei kyllä heru, se on varma.”

”Tilanne sattuu olemaan sellainen, että minä en ole kysymässäkään mitään lupaa”, Saku sanoi uhmakkaana, leukaansa nostaen. ”Minulla on olemassaolon oikeus juuri sellaisena kuin olen. Ja luuletko olevan tarkoitus, että pidättäydyn sukupuolielämästä koko elinaikani?”

”Tuota... kyllä minä luulen”, Juho sanoi vähän epäröiden, mutta jatkoi sitten varmemmin. ”Eikö apostoli Paavalikin ollut poikamies? Hänenkin on täytynyt olla selibaatissa koko elämänsä.”

”Minä en ole Paavali, enkä aio elää selibaatissa”, Saku sähähti kiukkuisesti. ”Ei VOI olla tarkoitus, että kiehun kuiviin ja palan pohjaan tässä perkeleellisessä ristiriidassa.”

”Mutta käythän Pyhällä Ehtoollisella?” kysyi Juho melkein kuiskaten. ”Nautitko sinun Herrasi ja Vapahtajasi ruumiin ja veren samalla suulla, jolla... jolla... teet kaikkea syntiä?” Juhon ääni melkein tukahtui, mutta ponnistaen voimansa äärimmilleen katsoi Sakua silmiin.

Isku osui.

Silmät suurina Saku katsoi Juhoa, samalla tavoin kuin olisi katsonut parasta ystäväänsä juuri ennen kuolemaa, kun tämä olisi iskenyt veitsen hänen rintaansa.

Ehtoollinen, tietoisuus Vapahtajan ruumiillisesta läsnäolosta, kristinuskon ydinkohdat tässä sakramentissa, Herran kärsimystie olivat olleet aina Sakulle niin pyhiä ja koskemattomia asioita, että hän poikkeuksetta joka kerran ehtoollista nauttiessaan tunsu ruumiillaan tavan kosketuksen. Ei ollut sitä ehtoollisella käyntiä, jolloin hän ei olisi joka solullaan tuntenut kosketuksen johonkin pyhempään, parempaan ja korkeampaan, johon juuri ehtoollisen lupaus täydellisestä ja ehdottomasta anteeksiantamuksesta antoi toivon.

”En käy enää koskaan ehtoollisella” Saku kuiskasi itkien. ”Minulla ei ole oikeutta siihen; kiitos kun osoitit minulle, millainen olen.” Saku muisti välähdyksenomaisesti, miten hän oli kymmeniä kertoja yhtynyt laulamaan ehtoollisliturgiassa *’Jumalan Karitsa, joka pois otat maailman synnin, armahda meitä’*. Mutta koskaan hän ei ollut kaivannut tuohon liturgian

osaan liittyvää lohduttavaa sanomaa niin paljon ja kipeästi kuin nyt. Se oli saavuttamattomissa.

Lähtiessään liikkeelle moottoripyörällään, melkein sekapäisenä surusta ja tuskasta, Saku ajatteli: "Hei kuules Jumala, jos olet olemassa, nyt tarvitsen sinua."

Saku tekstasi lyhyesti Miralle ja Pyrylle, ettei olisi tavoitettavissa ennen maanantaita, eikä vastannut heidän tekstiviestitse lähettämiinsä kysymyksiin.

- - -

"Totta kai voit tulla. Soita summeria alaovella, niin avaan lukon", vanhan miehen ääni sanoi. Saku sulki puhelimen ja ajoi viimeiset viisi kilometriä. Jos tämä toivo pettäisi, hän ei enää etsisi. Muut saisivat etsiä häntä – tai sitä, mitä hänestä jäisi jäljelle, kun rekka-auto olisi jyrännyt hänet.

Kello oli 22.30. Saku oli ajellut koko päivän ja illan päämäärättä. Välillä hän pysähtyi kahville huoltoasemalle, istui siellä puolisen tuntia, ja jatkoi sitten ajelua. Tuska oli pysähtynyt kylmäksi turtumukseksi, eräänlaiseksi tylpäksi kivuksi, joka painoi ohimoita ja rintaa. Kun uskonystävän apua olisi todella tarvittu, se oli saavuttamattomissa. Missä olet, Jumala, kun sinua eniten tarvittaisiin? Saku oli huutanut mielessään.

Kymmenen jälkeen hänelle oli yhtäkkiä tullut mieleen muuan kotona olohuoneessa käyty keskustelu. Eräs vieras, toisia mielellään arvosteleva ja omaa erinomaisuuttaan säteilevä vanhapiika, oli arvostellut herätysliikkeeseen kuuluvaa vanhaa leskimiestä. Oikeaoppisuudesta vakuuttunut tati oli sanonut: "Sekin kuulemma hyysää luonaan kaikenlaisia juoporetkuja. Mikähän sikolätti sen huusholli mahtaa olla?" Lasse oli vastannut aika tiukasti: "Jumala siunaa armahtavaa. Eskolla on laaja sydän, eikä siinä ole mitään väärää. Jos kuka niin hän tietää, mitä kaikkea ihmiselämään voi kuulua. Ja juopon sielu on vähintään yhtä arvokas kuin kenen tahansa muunkin." Tati oli suuttunut moisesta röyhkeydestä ja siistien, steriilien tosiuskovien aliarvostuksesta ja puristanut huulensa tiukaksi viivaksi. Rotanloukua muistuttava suu ei ollut vierailun aikana enää auennut muuhun kuin pikaiseen hyvästelyyn.

Saku ei juuri tuntenut Esko Rajalaa, mutta isän lausunnossa oli ollut jotain, joka jo tuolloin oli herättänyt hänen huomionsa ja painanut hänen mieleensä. Koska Esko asui yksin – sen Saku tiesi, sillä Eskon vaimo oli kuollut pari vuotta sitten ja Sakukin oli ollut hautajaisissa – hänen luokseen saattoi ehkä mennä muita häiritsemättä. Ainoa ongelma olisi se, jos vanha mies jo nukkuisi. Mutta riski oli nyt otettava.

Sakun sormi selasi summeripaneelin nimirivejä. C8, aivan oikein. Nappi painui, ja pian surina viestitti lukon aukenemisesta.

- - -

"Tässä on kaikki", Saku lopetti tarinansa. Vanhan miehen silmät olivat kiinni aivan kuin hän olisi nukkunut.

"Aikamoinen tarina", Esko sanoi avaten samalla silmänsä. "Et tainnut saada paljonkaan apua Juholta?"

”En ainakaan helpotusta olooni”, Saku myönsi. Hänen oli vaikea edes muistella Juhon kanssa käymäänsä keskustelua. ”Tiedän nyt ainakin sen, että herätysliikkeen opetuksen mukaan olen tuomittu. En voi käydä edes ehtoollisella.”

”Ai jaa. Niinpä, kyllähän ihmiset tuomitsevat, ja liikkeetkin”, vanhus nyökkäsi. ”Mutta oletko ottanut huomioon, että ne eivät tiedä kaikkea?”

”Miten niin? Meillehän on opetettu, että - -” Saku aloitti.

”Kuulepas, nuori mies. Minä olen jo vanha ja väsynyt, enkä jaksa valvoa kuten te nuoret”, Esko sanoi, ja hymynkare käväisi hänen kasvoillaan. ”Mutta minä en laske sinua täältä, ennen kuin olet saanut vähän eväitä mukaan.”

Saku kuunteli. Hän aavisti, että käynti ei ehkä ollutkaan turha.

”Ensin minun on sanottava, että sitä, minkä Raamattu ilmaisee selvästi olevan syntiä, sitä en voi puolustaa. Nyt on kuitenkin kyse vähän eri asiasta. Olet tänään avannut minulle sydämesi, ja tiedätkö mitä minä näen? Näen synnin ja turmeluksen vaivaaman ja rasittaman sielun, joka on kuolemaisillaan janoon.

Ei ole olemassa kelvollisempaa ehtoollisvierasta kuin heikkoutensa ja puutteensa tunteva ihmisraukka. Ehei, Saku, ei meidän tarvitse olla enkeleitä voidaksemme mennä ehtoolliselle! Ei meillä tarvitse olla valmiita vastauksia kaikkiin kysymyksiin. Luuletko, että Tuomas, se opetuslapsi, joka kosketti Jeesuksen pyhiin haavoihin, oli tehnyt vain hyvää elämässään? Jos jätät odottamaan sitä, että olet riittävän hyvä voidaksesi mennä Herran pöytään, et pääse sinne ikinä. Ei taivaassa ole ketään, joka ei taputtaisi käsiään, kun *juuri sinä* voitat pelkosi ja menet ehtoolliselle.”

Saku oli mykistynyt. Tällaista mannaa hän ei ollut osannut odottaa. Ei tuomiota, ei kauhistelua, ei hurskastelua. Olikohan Esko ollut ennen näin vaikeiden asioiden kanssa tekemisissä? Saku kysyi tätä Eskolta.

”Minä olen seitsemänkymmentäyhdeksänvuotias. Se on täsmälleen kuusikymmentäkolme enemmän kuin ystävälläsi, jonka luona olet tänään käynyt. Ja usko, Saku, että minä olen kulkenut nuo vuodet – varsinkin loppuosan niistä – silmät auki.”

*”Tunnen suurta Jumalaa niin vähän,
Hän on juuri sinut löytänyt... löytänyt...”*

vanhus hyräili. Saku tunsu laulun. Sitä oli laulettu rippikoulussa.

”Ymmärrätkö, mitä tuossa laulussa *oikeastaan* sanotaan?” Esko kysyi. ”Ajattele: niin vähän tunnemme suurta Jumalaa, joka on luonut meidät kaikki. Ja sitten on eräs Raamatun paikka, taitaa olla ensimmäisessä Johanneksen kirjeessä. Se kuuluu: ’Jumala on suurempi kuin meidän sydämemme ja tietää kaikki.’

Minulla ei ole ratkaisua sinun ongelmaasi. Et voi etkä halua luopua poikaystävästäsi. Olet homo. Olet uskovainen. Valehtelet, kun tunnet että muuta vaihtoehtoa ei ole. En voi sanoa tähän muuta kuin nuo äskeiset laulun ja Raamatun sanat. Suuri Jumala tuntee sinut ja ongelmasi. Hän on luvannut, ettei hylkää sinua. Älä sinäkään hylkää Häntä.”

Moottoripyöräasuinen poika ja eläkkeellä oleva virkamies hyvästelivät. Sakun oli vähän helpompi olla. Hän jaksoi taas elää, joka oli jo paljon sekin. Mutta ristiriita ei ollut hävinnyt mihinkään.

- - -

Sunnuntai

Kirkkoherra katsoi alttarikaiteen ääreen polvistuneita seurakuntalaisia. Seurakunnassa oli kaksi pappia, joista toinen oli lomalla, ja kirkkoherra hoiti sekä liturgian, saarnan että koko ehtoollisen jaon. Viimeiseen pöytään näkyi tulleen Henrikssonin Sakukin. Mikä pojassa oli niin outoa tänään?

Kun poika kohotti katseensa kirkkoherraan ottaessaan vastaan ehtoollisleivän, tämä näki, miten poika suorastaan vapisi. Kirkkoherra luuli ensin pojan olevan sairas, mutta sitten pikemmin vaistosi kuin ymmärsi, että pöydän ääressä oli äärettömän köyhä, loppuunpalanut ja nälkäinen vieras.

Pappi jakoi leivän ja otti viinikannun, siirtyi alttarikaiteen äärelle ja aloitti viinin jakamisen. Kaadettuaan viinin Sakulle tarkoitettuun pikariin hän ojensi sen pojalle. Tämä ei tehnyt elettäkään ottaakseen sen vastaan. Kirkkoherra seisoi hetken neuvottomana pikari kädessään, mutta ymmärsi sitten: hän ojensi pikarin kohti pojan kuivia huulia ja hitaasti pientä, hopeista astiaa kallistaen juotti viinin hänelle.

"Meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen veri, *sinun* edestäsi vuodatettu..."

*"...itsensä nyt meille antaa
Jeesus, Herra laupias.
Taivaan leipää lapsillensa
murtaa Kaikkivaltias"*

seurakunta lauloi. Kirkkoherra laski kätensä Sakun pään päälle eikä oikein tiennyt itsekkään, miksi kuiskasi tälle:

"Poikani, mene rauhaan! Kaikkivaltias on nähnyt sinun tuskasi."

Kahdeksastoista osa

Maanantai

”Olit kauhean poissaoleva tänään koulussa”, Mira sanoi. ”Tuntui melkein, kuin olisit paennut minua. Ja se ihmeellinen viesti silloin lauantaina – mitä ihmettä oikein tapahtui?”

”Sanan varsinaisessa merkityksessä ei *tapahtunut* mitään kummallista”, Saku vastasi. ”Juttelin vain parin ihmisen kanssa. Mutta tämä ei ole koko totuus. Minua kyllä kuokittiin isolla kuokalla. Möyhennettiin oikein kunnolla. Jos kaikki olisi mennyt hiukankaan eri tavalla kuin meni, en ehkä olisi tässä.”

”Nyt kerrot, mikä juttu tuo on”, Mira vaati kauhistuneena. ”Olit laittanut saman tekstiviestin sekä minulle että Pyrylle, etkä sitten vastannut koko viikonlopun aikana. Pyry oli täällä, ja hän itki ja pelkäsi että sinulle on tapahtunut jotain.”

”En tiedä, paljonko mahtaisit ymmärtää”, Saku pudisti päätään synkästi. ”Olin tosi tiukoilla, koska oikeastaan kaikki, mitä olen pitänyt pyhänä ja arvokkaana, kaikkein tärkein osa siitä, yritettiin viedä. Ja ryöstäjänä oli vielä niin kutsuttu uskonystävä. Onneksi toinen uskonystävä tuli väliin.”

Saku kertoi lauantain tapahtumat niin hyvin kuin pystyi. Mira kuunteli, ja hänen kasvoiltaan vaihtelivat tapahtumien mukaan epäusko, kauhistus ja suru. Omien kokemustensa ja taistelujensa takia hän pystyi sentään aavistamaan, millaisen myrskyn silmässä Saku oli ollut viikonloppuna.

”Kävitkö eilen liikkeen sunnuntaikokouksessa?” Mira kysyi.

”Kävinhän minä”, Saku vastasi. ”Siellä oli kaikki muuten normaalia, paitsi että Juho selvästi karttoi minua. Hän morjasti kyllä matkan päästä mutta kiersi naulakoiden takaa niin, ettei joutunut minun kanssani puhe-etäisyydelle.”

Saku jätti kertomatta, että tilaisuus oli ollut muutenkin painostava; oli ollut Niilon saarnavuoro, ja tämä oli puhunut poikkeuksellisen paljon nuorten seurustelusta, tähän liittyvistä rajoituksesta ja huoruuden vaaroista. Lisäksi esilaulaja oli valinnut Sakua koskettavan hengellisen laulun saarnan päätteeksi.

”Luulen, että teidän keskustelunne oli Juholle aikamoinen koulutus”, Mira arveli. ”Hän on varmaan joutunut pohtimaan asiaa paljon enemmän, kuin mitä uskaltaa myöntää sinulle. Mutta luotatko häneen täysin?”

Saku perusteli luottamustaan liikkeen periaatteella, jonka mukaan sielunhoidollinen keskustelu oli aina kahdenkeskinen asia. Oli jopa sanottu niinkin, että luottamuksen rikkoja syyllistyy samaan syntiin kuin se, jonka synninteko on paljastettu.

”En usko, että Juho haluaa saada niskoilleen sitä, että on homo”, Saku hymähti. ”Hän on straight, suora kuin palotikkaat, ja hänen suhtautumisestaan näki, että kaikki heteroseksin ulkopuolinen on hänelle ihan vierasta.”

”Sinun pitäisi kyllä soittaa Pyrylle ja sanoa, että olet OK. Hän on todella huolestunut sinusta”, Mira muistutti.

”Pyry on judoharjoituksessa. Minunkin pitäisi olla siellä. Olen pitänyt nyt parin viikon tauon kaikkien näiden asioiden takia, ja se on vähän turhan pitkä aika. Pitäisi aloittaa uudelleen.”

Saku ja Mira keskustelivat pitkään tilanteesta, johon olivat ajautuneet. Miralla ei ollut mainittavia ongelmia itsensä eikä ympäristönsä kanssa. Saku tunsu olevansa tienhaarassa. Hän luuli tehneensä jo ratkaisun Vantaalla runsas viikko sitten, mutta ratkaisun käytännön toteuttamisen vaikeus sekä siitä aiheutuvat seuraukset kauhistuttivat Sakuja.

Miralla oli uusi, mielenkiintoinen näkökulma.

”Minun pitäisi vielä kerran myllertää sinun ajatusmaailmaasi”, Mira sanoi, kun he olivat Sakun mielestä jo keskustelleet aiheen kuiviin.

”Iiks”, Saku voihkaisi teatraalisesti. ”Tässähän onkin ollut ihan liian tasaista ja hiljaista. Miten minä kaipaankaan vaihtelua.”

”Sarkasmi kieltämättä pukee sinua”, Mira nauroi. ”Ei pitäisi nauraa vakavalle asialle, mutta tässä ei aina tosiaan tiedä, pitäisikö pikemmin itkeä vai nauraa. Mutta minulla on sinulle tosi rankka kysymys – se takuulla yllättää sinut.

Oletko tosiaan, ihan varmasti, homo?”

”Hetkinen. Sinä siis – kaiken tämän jälkeen – kysyt minulta, olenko homo?” Saku sanoi ihmetellen. ”Tuota kysymystä voisit vaikka hiukan perustellakin.”

”Psykologiassa meille on opetettu, että ihmisen sukupuoli-identiteetti voi muuttua, ja se pysähtyy joksikin yli kaksikymppisenä, ehkä siinä kahdenkymmenenviiden iässä”, Mira lausui harvakseltaan, aivan kuin itsekin pureskellen asiaa. ”Ainoat sukupuoliset kokemuksesi ovat pojan kanssa. Kun et kerran ole kertaakaan edes *kokeillut*, miltä kimman kanssa voisi tuntua, miten voit olla ihan varma siitä, että olet homo?”

Saku pudisti päätään.

”En ole varmaan vuoteen edes *ajatellutkaan*, että voisin tehdä mitään naisen kanssa, että siis minulla voisi olla heteroseksuaalista sukupuolielämää. On muutamia naisia, sinä ehkä ensimmäisenä, joita ihan tosissaan rakastan, mutta se ei ole vähääkään eroottista. Siis vastaus kysymykseesi on: kyllä, minä olen ihan varma.”

”Minä taas en ole niinkään vakuuttunut”, Mira vastasi. ”Sinullahan ei ole kovinkaan monipuolista kokemuspohjaa tässä asiassa, ja minusta johtopäätökset ovat ennenaikaisia. Mikään hetero sinä et ole, se on ihan varmaa. Mutta minusta sinulla olisi kyllä mahdollisuudet olla bi.”

”Tarkoitat, että saattaisin kuka tiesi pystyä vielä elämään heterosuhteessa, avioliitossa ja sen sellaisessa?” Saku kysyi epäuskoisena. ”Ainakaan tähän asti minulla ei ole ollut mitään kutsumusta siihen. Ei yhtään eikä minkäänlaista.”

”Minä olen kyllä ollut havaitsevinani, että nykyinen osasi ei ole täysin ristiriidaton”, Mira sanoi lempeän ivallisesti. ”Ottaen huomioon kaiken, minkä olet kokenut, ja kaiken, mikä olisi homona luultavasti edessäsi, asia olisi ehkä kuitenkin selvittämisen arvoinen.”

”Mutta minä en voi pettää Pyryä”, Saku voihkaisi. ”Minä rakastan häntä, ja hän minua. Ja olen luvannut hänelle...”

"Hei Saku. Ajattelehan asiaa vähän eri näkökulmasta", Mira sanoi lempeästi tavoittaen Sakuun katseen. "Eikö teidän suhteellenne olisi oikea ja varma pohja vasta sitten, kun tiedät ihan varmasti itsestäsi, että *tosiaan* olet homo? En missään tapauksessa kiistä sinun rakkauttasi häneen enkä hänen sinuun. Mutta suhteellenne ei kerta kaikkiaan *ole* pohjaa, jos se ei perustu tosiasioihin."

"Miten sen sitten muka voisi testata?" Saku kysyi ristien kätensä syliinsä ja katsoen Miraa haastavasti hymyillen. "Pitäisikö ottaa joku DNA-testi tai mitä sitten?"

Mira kohautti olkapäitään ja levitti kätensä.

"Minusta asia on varsin yksinkertainen", hän totesi. "Sinun pitää testata, pystytkö sukupuoliyhteyteen kimman kanssa, ja sitten vielä, jos pystyt siihen, nautitko siitä."

"Nussimalla nautintoon, onanoimalla onneen", Saku sanoi tahallisen karkeasti. "Minun siis pitäisi etsiä vapaaehtoinen, panna sitä ja sitten täyttää joku rasti-ruutuun systeemi ja antaa se jonkun kallonkutistajan arvioitavaksi? Niinkö?"

Mira punastui hiukan. Hän ei ollut tottunut kuulemaan Sakulta mitään karkeuksia.

"Ei siihen mitään kallonkutistajaa tarvita", Mira vastasi. "Eikä vapaaehtoistakaan tarvitse hakea kovin kaukaa. *Minä* olen vapaaehtoinen. Luulen, että meidän toiveemme kävisivät yksiin. Minä ihan oikeasti haluan sinua, ja sinä voit samalla selvittää itsesi kanssa, olisiko sinulla edellytyksiä mihinkään juttuun naisen kanssa."

Saku tuijotti Miraa.

"Et voi olla tosissasi", Saku sai viimein suustaan. "Tahtot siis sänkyyn minun kanssani, jotta lopultakin saisit munaa minulta. Minä saisin siis ikään kuin siinä ohessa vastauksia oletettuihin kysymyksiini. Näinkö?"

Miran puna syveni. Saku oli halutessaan todellinen inhorealisti, mikä ei miellyttänyt romanttisuuteen taipuvaa Miraa. Lähtökohta ei tuntunut kovin otolliselta.

"Jos haluat ilmaista asian tuolla tavoin, kyllä", Mira sanoi yrittäen peittää loukkaantumisensa. "Mutta olisi sen voinut sanoa vähän kauniimminkin."

Saku tajusi suurin piirtein, mistä oli kysymys. Mira oli ollut rakastunut Sakuun jo pitkän aikaa, ja olisi halunnut kokea läheisyyttä rakastamansa pojan kanssa. Hinnalla millä hyvänsä? Saku huimasi. Ja pettäisikö hän Pyryä, jos suostuisi Miran ehdottamaan kokeiluun? Toisaalta oli totta, että jos Saku pystyisi heterosuhteeseen, mitä Mira tuntui pitävän hyvinkin mahdollisena, kaikki ulkoiset ja sisäiset paineet ajaisivat Sakuun joka tapauksessa lopettamaan suhteen Pyryyn.

Jos Mira nyt niin kovasti haluaa kyrpää, annetaan sitten, Saku ajatteli. Eikä ollut ollenkaan varma, onnistuisiko se edes. Miksei kokeilisi, kun on tilaisuus?

"Okei, kokeillaan sitten", Saku sanoi hymyillen. Tilanne alkoi jotenkin kiihottaa häntä. "Onko sinulla kumia?"

"En tarvitse sellaisia", Mira sanoi ja kurottautui ottamaan työpöydältä pienen laatikon. Hän ojensi sen Sakulle.

"Mer...ci...lon. Runsaisiin kuukautisiin. Mitä tämä on?" Saku kysyi.

"Ehkäisy pillereitä. Niitä määrätään myös silloin, jos menkkojen aikana vuotaa paljon verta. Olen syönyt näitä jo toista vuotta, joten mitään riskiä ei ole."

- - -

"Kyllä minusta näyttää siltä, että olet bi", Mira sanoi, kun he istuivat suihkussa käytyään taas olohuoneessa kahvimukit kädessään. "Selvästi näki, että sinä nautit."

Saku oli hiljaa. Hän oli miettinyt jo samaa, mutta tullut täysin eri lopputulokseen.

"Minusta se, että onnistun saamaan orgasmin naisen kanssa, ei vielä todista mitään", Saku lopulta sanoi päätään pudistaen. "Sinä näit ja tunsit vain, mitä minun ulkopuolellani tapahtui, et sitä, miten asian koin."

"Mutta sinähän olit täysillä mukana", Mira väitti vastaan. "Ja vielä sait aika nopeasti."

"Niin... mutta tiedätkö mitä? Se oli pääasiassa Pyryn ansiosta", Saku sanoi hiljaa.

"Pyryn? Miten niin?"

"Minulla jäykistyi kunnolla vasta, kun ajattelin häntä, ja sitten kun me olimme... silleen... ajattelin Pyryä melkein koko ajan", Saku sanoi välttämättä Miran katsetta. "En usko, että koko jutusta olisi tullut mitään ilman häntä. Ja kiinnostaako sinua kuulla yksityiskohtaisemmin, mitä minä ajattelin, kun olin sinun sisälläsi?"

"Ei kiinnosta", sanoi Mira jäykästi. "Minä ymmärrän nyt, että meitä oli siinä koko ajan kolme, vaikka luulinkin muuta." Miran jäykkä ilme sulii. "Mutta kyllä siitä huolimatta oli hienoa rakastella sinun kanssasi. Tekisi mieli kokeilla joskus uudestaan jos - -"

"Toista kertaa ei tule", Saku keskeytti Miran haaveilun. Saku ymmärsi, että jos hän halusi romuttaa tytön haaveet, se olisi tehtävä heti ja selvästi.

"Minä olen kyllä kiitollinen siitä, että sain kokeilla, miltä se tuntuu", Saku valehteli. "Mutta lopputulos on, että olen entistä varmempi siitä, että olen homo."

"Tunnetko nyt pettäneesi Pyryä?" Mira kysyi. Hän katsoi levottomana Sakua, josta hän ei olisi halunnut luopua, mutta poika tuntui nyt liukuneen entistä kauemmaksi.

"En tiedä", Saku vastasi. "Minulla on vähän ristiriitainen olo. Mutta siitä saan pian selvän. Aion kertoa hänelle tämän, mitä nyt on tapahtunut. Hänellä on oikeus tietää, ja me olemme sopineet, että meillä ei ole salaisuuksia. Tämähän tuli hirveän äkkiä, ja jos minulla olisi ollut aikaa miettiä, olisin ainakin kysynyt ensin häneltä."

"Minusta tämä on meidän välinen yksityisasia", Mira väitti vastaan yllättyneenä Sakun ehdottomuudesta. "Minusta ei olisi ollenkaan mukava menettää Pyryn ystävyyttä. Eikö voitaisi sopia että - -"

"Kerron kyllä Pyrylle tämän", Saku sanoi tylymmin kuin oli aikonut. "Seurauksia pitäisi kyllä ajatella etukäteen. Tosin luulen, että hän hyväksyy sen, mitä me olemme tehneet, mutta tuskin hän on mielissään. Minä en missään tapauksessa aio rakentaa meidän suhdettamme salailulle ja peittelylle."

"No, itsehän tiedät", Mira sanoi melko kylmästi. "Me kaksi olemme tunteneet toisemme kauemmin kuin te, ja olisin luullut, että se merkitsee jotakin. Mutta itsehän tiedät."

Olisi liioittelua sanoa, että he erosivat sulassa sovussa ja yhteisymmärryksessä, vaikka ilmiriitaa ei missään vaiheessa syntynytkään.

- - -

"Sinä siis *painoit* sitä? Oikeasti?" Pyry kysyi hämmästyneenä ja täysin epäuskoisena. "Nait? Ja onnistui?"

"Joo, kyllä me naitiin", Saku sanoi. "Mira sai jutun johdateltua jotenkin siihen, että minun pitäisi kokeilla, olenko minä homo vai bi. Ja sitä sitten kokeiltiin."

"No sinä sitten olet kai bi? Ja kun sinulla on nähtävästi saumaa olla naisenkin kanssa, meidän juttu loppuu sitten?" Pyry kysyi ääni värähtäen. "Ei silti, tämä olikin liian hyvää ollakseen totta."

"Jos minusta on kiinni, ei tämä meidän juttu lopu mihinkään", Saku sanoi ja liikahti lähemmäksi Pyryä, ojensi kätensä ja kosketti tämän käsivartta. "Se koe oli ihan hyödyllinen, eikä mitään lisätodisteita enää tarvita: minä olen homo."

"Minulle jäi tuosta tilanteesta Miran kanssa sellainen likainen olo", Saku jatkoi vielä. "Ei kuitenkaan tuntunut siltä, kuin olisin pettänyt sinua; ensiksikin - minä *olen* homo, ja eikö silloin ole niin, että voisin pettää sinua vain toisen *kundin* kanssa? Ja toiseksi, aioin joka tapauksessa kertoa asian sinulle."

"Kun laitoit sen tekstiviestin silloin viikonloppuna, ja sitten äskettäin, että olet tulossa tänne kertomaan mitä sinä Miran kanssa teit, minä olin varma, että nyt tämä loppuu", Pyry huokasi. "Kun yllättäen peruit lauantaina tapaamisen, ihmettelin jo aika lailla, ja vielä enemmän, kun et vastannut minun viesteihini", Pyry kertoi. "Et usko, miten hyvälle minusta tuntuu kuulla, että kaikki on hyvin taas. En minä jaksa ajatella, oletko pettänyt vai et. Pääasia on, että olet nyt ja siinä."

"Ei kaikki ole suinkaan hyvin", Saku korjasi. "Olen edelleenkin kuin kahden tulen välissä, ja selvittelen asioita monella taholla. Mutta sinusta en luovu, sen olen päättänyt. Kaikki, mitä olen viime päivinä kokenut, vahvistaa sen vielä entisestäänkin. Tässä on vielä monta taistelua, ennen kuin kaikki on selvää."

Saku ei arvannut, miten oikeassa hän oli.

Pyry syöksyi Sakun kaulaan, ja pojat halasivat toisiaan kuin henkensä hädässä.

Yhdeksästoista osa

■ jossa Saku ja Juho ovat sankareita ■

Keskiviikko

"Mitä tuolla tapahtuu?" kysyi Juho. "Hei, käydään katsomassa."

Juho ja Saku kiiruhtivat sadekatoksen vasempaan laitaan, jossa oli ilmeisesti käynnissä tappelunnujakka. Iso joukko pääasiassa peruskoulun oppilaita seurasi ympärillä, kun pari nähtävästi yhdeksäsluokkalaista löylytti pienempää, ehkä kahdeksäsluokkalaista poikaa.

"Saatanan ryssä. Vittuako te tänne Suomeen tulette?" toinen kiusaajista sihisi hampaidensa välistä. Tummatukkainen ja -silmainen, uuteen pilottipusakkaan ja siisteihin mustiin farkkuihin pukeutunut poika kyyhötti kyykkysillään, silmät kyynelissä, kädet nyrkissä, valmiina ottamaan vastaan seuraavan hyökkäyksen. Vaatteet olivat tahriintuneet - poika oli ilmeisesti jo joutunut maastoutumaan likaiselle betonille.

"Hei jannut, katsokaa, tämähän opettelee sentään suomea", kailotti toinen, joka oli avannut kahdeksäsluokkalaisten repun, kaivellut sen sisältöä ja riiputti nyt nuhruista suomenkielen oppikirjaa kädessään. "Hjuva poikka, kjulla she shiita mene", hän yritti ivallisesti matkia venäläisten puhetapaa ja muka silittäen tummatukkaista poikaa hiuksista. Tämä sihahti jonkun venäläisen kirosanan ja löi raivoissaan käden pois.

"Alatko sinä vittuilemaan?" toinen puuttui puheeseen ja nosti pienempäänsä rinnuksista, että tämän jalat enää juuri ja juuri tapasivat maahan, ja ravisteli häntä. "Jos ei kerran kelpaa olla täällä, niin painu vittu Venäjälle takaisin. Me ei tänne mitään mafiaa ja laukkuryysiä tarvita."

"Minä ej ole mika laukkuryssä. Mitä paha minä olen tehny?" poika huusi itkien. Saku vilkaisi Juhoa, joka katseli suu viivana ja kädet nyrkissä. Juho vilkaisi takaisin ja kuiskasi Sakulle:

"Kuules Saku, nyt olisi vissiin vähän velvollisuuksia. Voitko sinä katsoa tuollaista?"

"Nehän kiusaavat tuon pikkukundin hengiltä. Mennään", Saku kuiskasi takaisin.

Juho meni edellä ja Saku seurasi perässä tapahtuman keskipisteeseen. Kiusaajat luulivat ensin saaneensa vain uusia katsojia. Venäläispojan reppua roikottava yhdeksäsluokkalaisten oli juuri kääntämässä reppua ylösalaisin kaataakseen sen sisällön pihalle, kun hän tunsu repun tempautuvan käsistään ja tukevan otteen niskassaan. Saku puristi pojan leukaperiä lujasti niskan takaa ja nosti samalla niin, että poika nousi melkein varpailleen. Juho taas riuhtaisi nuorempaansa rinnuksista pitelevää, lähes itsensä kokoista poikaa puse-ronkauluksesta niin, että kuului repeytyvän kankaan risaus.

"Nosta kirja maasta", Saku sanoi matalalla, tasaisella äänellä nyökäten maassa lojuvaan suomenkielen kirjaan.

"Saatana jos et päästä irti - -" poika aloitti, mutta lopetti saman tien, kun Saku kiristi otettaan ja painoi pojan kyykkyyyn. Tämä rimpuili saadakseen niskaansa korvien alapuolelta tuskallisesti puristavan otteen irti, mutta turhaan. Pojan pää lähestyi jo betonilaattaa. Hän nappasi kirjan maasta ja ojensi sitä taaksepäin, ja Saku otti pahoin tahriintuneen kirjan käteensä hellittäen samalla otteensa pojasta.

Juho oli sillä aikaa ravistellut toista kiusaajaa ja piteli nyt tämän käsivartta selän takana kaasutellen käsivarrella ikään kuin mopolla siten, että väännön aina lisääntyessä poika kiljaisi tuskasta. Kun Saku oli hellittänyt toisesta pojasta, Juhokin hellitti väännön ja töykkäsi poikaa niin että tämä törmäsi päistikkaa maahan.

"Kuulkaas kusipäiden kuninkaat", Juho sanoi katsoen vuorotellen tiiviisti molempia poikia silmiin. "Jos me kuullaan, että olette edes sanonut yhtään väärää sanaa tälle - - mikä si-

nun nimesi on? - - niin Sashalle, käsittely on ensi kerralla ihan eri luokkaa. Pyydäpäs sinä nyt anteeksi Sashalta teidän molempien puolesta." Juho tarttui taas äkkinäisellä otteella poikaa käsivarresta kiinni ja lisäsi ravakasti käsivarren vääntöä, kunnes poika kiljui:

"Anteeks-anteeks-anteeks vittu mun käsi murtuu!" Juho laski irti pojan, joka siirtyi nopeasti syrjemmälle kaverinsa kanssa. Heti päästyään turvallisen etäisyyden päähän he alkoivat huutaa Juholle ja Sakulle hävyttömyyksiä ja uhkauksia. Pelastajat eivät enää piitaneet heistä, vaan kääntyivät Sashan puoleen.

"Hei Sasha, kävikö sinulle mitään?" Juho kysyi.

"Kiitos, ei mulla mitan", Sasha vastasi venäjäksi murtaen. "Mulla vaatteet vähä likaset, mut ei se mitan. Ma vaan pelkan mitä mun otez, tarkoitan isä sanoo. Se ei usko et mua on kiusattu."

"Me voidaan kirjoittaa sinulle vaikka lappu kotiin ja laittaa siihen että soittaa minulle", Saku sanoi pojalle. "Kysyköön, jos ei usko."

"Hjan soitta naverno [naverno = luultavasti]", Sasha sanoi. Saku katsoi poikaa tarkemmin. Tämä oli ikäisekseen pienehkö. Hänellä oli karkea, tumma tukka, tummanruskeat, hiukan vinot silmät. Ei ihme, että joutuu kiusatuksi, Saku ajatteli. Poika ei ollut hassumman näköinen, mutta erottui pääasiassa vaaleista luokkatovereistaan kuin kolmentoista markan seteli. Vanhemmat kotoisin jostain kaukaa Aasiasta, Saku mietti.

"Puhuuko isäsi suomea?" Juho kysyi.

"Vahan", Sasha vastasi, "mutta englantia hjan puhu aika hjuvin.

"Ja sitten Sasha", Juho sanoi tarkoituksella niin kovaa, että muutama vielä lähistöllä seisoskeleva äskeisen tappelun katsoja kuuli, "jos nuo kaksi järjen jättiläistä tai kuka tahansa muukaan kiusaa sinua, ilmoitat meille. Jos et ilmoita, *sinä* saat selkääsi."

"Jarki jattilainen", Sasha hihitti. "Juks kusipaa ne on. Mita ma voi sille - ma venalaine? Mut joo, ma sano jos ne tule mun paale. Ja jos sa voi anta se lappu urok [urok = oppitunti] jalke."

- - -

"Kenen auto tuo on?" Saku kuuli sisarensa kysyvän. "Tosi upea auto, ei meidän kellään tutulla ole tuollaista." Saku sulki englanninkirjansa ja meni ikkunan ääreen.

"Ne katsoi postilaatikkoa ja sitten ne tulivat pihaan", sisko selitti. Auton oikeanpuoleisesta ovesta nousi mies, toinen jäi istumaan kuljettajan paikalle. Auto oli hopeanvärinen, ilmeisesti 700-sarjan BMW. Ovikello soi ja Saku avasi ulko-oven. Portailla seiso siistiin tummanharmaaseen pukuun pukeutunut ehkä 40-vuotias, hoikka mies. Hänen olemuksensa huokui varakkuutta.

"Sorry, I speak Finnish a little only [Puhun suomea vain vähän]", mies aloitti. "Do you speak English [Puhutko sinä englantia]?"

"Yes, I do, Sir. How can I help you [Kyllä, herra. Kuinka voin olla avuksi]?" Saku sanoi hämmentyneenä. Hän puhui englantia kohtalaisen hyvin. Herätysliikkeen kansainvälisissä kokouksissa oli usein amerikkalaisia, norjalaisia ja ruotsalaisia, joiden kanssa Saku oli kes-

kustellut paljon ja saanut näin lisäharjoitusta kielitaitoonsa. "Please, come in [Olkaa hyvä, tulkaa sisään]", hän kehotti kohteliaasti. Mies astui eteisen puolelle.

"Sinä olet Saku Henriksson?" mies jatkoi, edelleen englanniksi. "Oletko kirjoittanut tämän lapun?"

"Olen kyllä, pitää paikkansa", Saku sanoi hämmentyneenä. Miehellä oli kädessään Sakun päivällä Sashalle, pienelle venäläispojalle antama lappunen.

"Sinä ystäväsi kanssa suojelit minun poikaani, jota on koulussa kiusattu silloin tällöin", mies sanoi katsoen Sakua tyynesti silmiin. "Poikani otti koulussa selvää, kuka sinä olet. Eräs opettaja oli nähnyt tapauksen ikkunasta ja oli aikonut tulla väliin, mutta sinä ja ystäväsi olitte jo hoitanut tilanteen. Ai niin, minä olen Volodja Nikitin, olinpa tyhmä kun en esitellyt itseäni". Mies ojensi kätensä, ja he tervehtivät. Mies ei kuitenkaan vielä hellittänyt Sakun kädestä.

"Minä tiedän, miltä tuntuu kun toiset kiusaavat", mies jatkoi pitäen Sakun kädestä edelleen kiinni. "Tiedän, että Suomessa jotkut halveksivat venäläisiä, myös teidän koulussanne. Minua liikutti, kun kuulin, miten tulitte isoina poikina puolustamaan heikompaa, vieläpä venäläistä. Minä annan sinulle pienen, symbolisen palkkion kiitoksena sinun oikeudenmukaisuudestasi." Mies työnsi jotain Sakun toiseen käteen.

"Minä en tehnyt sitä ansaitakseni rahaa. Minusta ei ole oikein ottaa rahaa siitä, että tekee, mitä sydän kääntää", Saku takelteli korvat kuumina. Lasse tuli samassa eteiseen.

"Onko tämä isäsi?" Volodja kysyi Sakulta, joka nyökkäsi. "Ymmärrättekö englantia? Hyvä. Teillä on poika, josta voitte olla ylpeä. Halusin ehdottomasti nähdä kodin, jossa tuollaisia poikia kasvaa, ja vanhemmat, jotka ovat hänet kasvattaneet." Volodjan ääni muuttui käreäksi. "Ja Saku: tässä on käyntikorttini. Jos tarvitset joskus apua, Suomessa tai Venäjällä, minä autan siinä, missä vain voin."

Volodja puristi vielä lyhyesti Lassen kättä, kumarsi ja poistui. Lasse ja Saku katsoivat ääneti ikkunasta, kun auto peruutti pihalta kadulle ja hävisi näkyvistä. Sitten Lasse kääntyi Sakun puoleen.

"Kerrohan, mistä tässä oikein oli kyse?" hän kysyi. "En tuntenut tuota miestä ollenkaan. Hän puhui todella hyvää englantia, melkein ilman korostusta. Näytätkö hänen käyntikorttiaan?" Saku antoi kortin Lasselle, joka tutki korttia otsa kurtussa. Tämä joutui työnsä takia matkustamaan paljon ulkomailla ja osasi englantia erittäin hyvin.

"Russian Oil Trade Company, Vice President... kaveri ei olekaan mikään pikkutekijä", Lasse sanoi ällistyneenä.

Saku kertoi päivän tapahtumat Lasselle, joka kuunteli ja sanoi sitten:

"Ihan tyypillistä sinulle, ja Juhollekin. Mutta kyllä tuo Nikitin oli oikeassa. Te olette toimineet hienosti. Onkohan hän käynyt Juhonkin kotona?"

Saku soitti Juholle vasta tunnin kuluttua, jotta soitto ei tulisi Juhon ehkä juuri keskustellessa Nikitinin kanssa. Tämä oli käynyt tapaamassa Juhoakin ja keskustelu oli edennyt suunnilleen samaa rataa. Juho kysyi, paljonko Nikitin oli antanut Sakulle rahaa. Vasta silloin Saku muisti, että oli työntänyt setelit taskuunsa. Hän kouraisi taskuaan ja nosti setelit silmiensä eteen.

"Vau", henkäisi Saku uskomatta silmiään. "Tonni. Tuhat markkaa."

- - -

Torstai

"Mun isa kerto han kavi teilla", Sasha sanoi iloisesti Sakulle ja Juholle. Sasha Nikitin oli tullut isojen poikien luo nähtyään nämä katoksessa tarinoimassa keskenään. "Han sano mulle, te suojele minun jos joku halu tekee paha."

"Jep, me ollaan nyt sinun henkivartijoita. Kukaan ei saa koskea sinuun", Saku sanoi nauraen. "Muistat vaan ettet itse anna aiheutta. Mikä muuten on henkivartija venäjäksi?"

"Se on telohranitelj, mun isalla sellanen myos."

"Hei muuten, Sasha, eikö sinua kiinnostaisi tulla mukaan judoon?" Saku sanoi asian juolahdettua hänen mieleensä. "Se on kiva harrastus, ja oppisit vähän pitämään puoliasi."

"Judo?" Sasha kysyi mutta tajusi heti. "Mutta missä? Onko taalla? Missä ne... trenirovajut [harjoittelevat]? Ma harrasta jalkapallo mut judo olis kiva myos."

"Ai harjoitukset?" Saku tunnisti sanan 'trenirovajut'. "Ne ovat kaupungissa. Pääset kyllä minun kyydissäni, jos vain aika on sama."

"Kyyti ej problema", Sasha sanoi. "Mun isan auto kuljettaja vie minun sinne ja hake. Ehka *sina* paase minun kyytisa. Ja te voi tulla kauma meilla, isa sano. Tule tana illalla?" Juhosta ja Sakusta oli hauska kuunnella Sashan puhuvan suomea tavalla, joka on tyypillistä jonkin verran suomenkieltä harjoitelleelle venäläiselle. Sanoista suuri osa on periaatteessa oikeita, mutta ääntäminen ja lauserakenteet vielä hyvin venäjänkielen mukaisia. Saku katsoi Juhoa, joka nyökkäsi.

"Mikäs siinä, kyllä me voimme tulla", Saku sanoi. "Mihin aikaan?"

"Sanomme... puoli seitseman?" Sasha antoi vielä osoitteen, ja pojat kiirehtivät tunneilleen.

- - -

Talo oli oikeastaan aika huomaamaton. Ulospäin se näytti jos nyt ei suorastaan vaatimattomalta niin ainakin tavalliselta. Mutta Sakun ja Juhon käsitys muuttui, kun heille avattiin ovi ja he astuivat sisään. Sisustus oli raskas, tumma ja kallis. Jopa Juho, joka oli tottunut kalliisiin huonekaluihin ja sisustusmateriaaleihin, lähes mykistyi.

"Otez! Jelena! Saku i Juho prishli! [Isä! Jelena! Saku ja Juho tulivat!]" Sasha huusi taakseen avattuaan pojille oven. Volodja ja Jelena - jälkimmäinen noin 15-vuotias tummatukkainen tyttö - tulivat eteiseen.

"Tervetuloa!" Volodja sanoi englanniksi. "Meillä ei ole juuri käynyt lasten kavereita, mutta kun Sasha halusi kutsua teidät, minulla ei ollut mitään sitä vastaan. Minulla on töitä, joten jätän teidät keskenänne. Toivottavasti viihdytte."

Saku ja Juho tuijottivat hetken Jelenaa ennen kuin heillä sytytti.

"Hei, sinähän olet meidän koulussa yhdeksännellä, eikö vaan?" Juho kysyi. "Muistan että olisin nähnyt sinut pari kertaa."

"Joo, olenhan minä", Jelena sanoi lähes virheettömällä suomenkielellä. "Minä olen asunut täällä kauemmin kuin muut meidän perheestä. Sasha ei puhu vielä kovin hyvin suomea."

"Kyllä sinä hyvin suomella pärjää", Juho sanoi Sashalle, joka johdatti heidät kaikesta päätellen omaan huoneeseensa. "Taidat harrastaa futista? Minä pelaan paikallisessa joukkueessa. Ehkä haluaisit mukaan?"

"Tulkaa minun huoneeseeni", Jelena pyysi. Hän katsoi poikia pitkien hiustensa takaa, ja Juho tunsu, miten Jelena hymyili juuri hänelle. "Siellä on enemmän tilaa meille kaikille. Laitan kohta teetä tai kahvia. Me emme juo kahvia muulloin kuin silloin, kun saamme vieraita."

"Saku, sa voi jaada tanne, me voidaan katsoa mun tietokoneella netti ja jos New Yorkista on uusia kuvia", Sasha sanoi Sakulle viitaten äskettäiseen pommi-iskuun, joka oli kaikkien puheenaiheena. "Mennan me kohta kans Jelenan huone."

"Mikäs siinä, katsotaan vaan, ja voisi kurkistaa, mitä CNN on kirjoittanut. Sinulla näyttääkin olevan ADSL. Meillä on vain modeemi, ja se ei houkuttele surffailemaan."

Saku ja Juho viihtyivät myöhään Nikitinillä. Saku unohtui Sashan seuraan pariaksi tunniksi, ja Juho ja Jelena juttelivat tämän huoneessa. Välillä he joivat teetä. Kun Saku ja Juho lopulta selviytyivät kotimatkalta, he olivat molemmat tyytyväisiä.

"Onko sinun ja Jelenan välille kehittymässä jotain?" Saku kysyi kun he olivat Henrikssonin pihatien risteyksessä, josta Juho jatkaisi matkaa skootterillaan.

"En tiedä, mutta oikeastaan toivoisin kyllä", Juho vastasi mietteliäänä. "Jelena on tosi kiva; hän puhuu aika vähän, mutta asiaa. Ajattelitko, millaiset silmät hänellä on?"

"Kaiken kaikkiaan jotenkin söpön ja salaperäisen näköinen", Saku vastasi hymyillen. "Luu-lisi vanhemmaksi kuin 15-vuotiaaksi. Tuntuu hyvin kypsältä. Pidä vaan varasi."

"En tiedä, haluanko edes", Juho vastasi saaden Sakun todella hämmästyttämään. Juho oli aikaisemmin ollut sitä mieltä, ettei voisi ajatellakaan seurustelua kenenkään muun kuin omaan herätysliikkeeseen kuuluvan tytön kanssa. Oliko joku muukin kuin Saku joutunut tarkistamaan kantaansa herätysliikkeen opetukseen?

20. osa

■ *jossa taivas putoaa Sakun niskaan* ■

Tiistai, noin kaksi viikkoa myöhemmin

"Mira ei ole ollut tällä viikolla koulussa", Saku sanoi Juholle. "Yritin soittaa hänelle, mutta puhelimesta oli vastaaja päällä. Laitoin viestin, ja se meni perille tunnin kuluttua. Ja taas vastaaja. Minä alan pikkuhiljaa huolestua."

"Sinun kannattaa käydä siellä illalla", Juho vastasi. "Varmaan naisten oikuttelua. Pyydä Pyry mukaasi ja käy, sillähän asia selviää. Minä menen Jelenan kanssa meille. Isä ja äiti haluavat tavata hänet."

"Miten teillä on alkanut?" Saku kysyi. "Miten vanhempasi suhtautuivat, kun kerroit heille?"

Juho ja Jelena olivat aloittaneet seurustelun pian sen jälkeen, kun Saku ja Juho olivat käyneet Nikitineillä. Suhde oli hämmästyttänyt Juhon uskovat kaverit, koska ensinnäkin liikkeessä ei suhtauduttu lainkaan suopeasti siihen, että seurustelukumppani tuli liikkeen ulkopuolelta. Toiseksi Jelenan venäläinen alkuperä ei suinkaan lisännyt myönteisyyttä. Kolmanneksi Juhon tiedettiin suhtautuvan - tai ainakin suhtautuneen - liikkeen opetuksiin fundamentalismia lähentelevällä uskollisuudella.

"Kyllä äidillä oli kahvi mennä väärään kurkkuun", Juho naurahti happamesti. "Isä vain sanoi, että minun pitäisi harkita asiaa tarkemmin. Minä vastasin hänelle, että seurustelu on juuri sitä harkitsemista."

"Mutta miten kaikista kavereista juuri *sinä* haet kaverin liikkeen ulkopuolelta?" Saku kysyi ihmetellen ja lievästi huvittuneena. "Olet sanonut minunkin paikalla ollessa jokusia kertoja - -"

"Joo joo", Juho tokaisi kiusaantuneena. "Kaikki johtuu vaan siitä kun ihmiset eivät tunne Jelenaa. Hän ei ole mikään katulutka. Sellaisinahan venäläisiä naisia yleensä pidetään."

"Eihän tässä olekaan kysymys siitä, mitä me ajattelemme venäläisistä yleensä. Ei minulla ole mitään sellaisia ennakkoluuloja", Saku selitti. "Kysymys on siitä, miten te esimerkiksi - jos nyt ajatellaan että menisitte naimisiin - kasvattaisitte lapsenne. Jelenahan on kai ortodoksi? Ainakin heillä oli kotona ikoneita joka nurkassa. Teidän lapsistannehan tulee ortodokseja, koska pääsääntöisesti lapset kastetaan äidin uskontokuntaan. Sitäkö sinä haluat?"

"Ei takuulla tule!" Juho kiihtyi. "Meille tulee uskovainen koti - -"

"Eikö ortodoksinen koti sitten voi olla uskovainen?" Saku keskeytti lempeästi.

"Tiedät kyllä mitä minä tarkoitan", Juho puhisi. "Eikä ole sanottu että tästä meidän jutusta tulee mitään. *Tietenkin* kaikki nämä asiat on selvitettävä. Enkä minä pääse naimisiin ennen kuin kahden vuoden kuluttua, ettei tässä mitään kiirettä ole. Mutta *minun* lapsistani tulee samoja uskovaisia kuin minäkin, se on ihan selvä."

"Niinhän sitä äkkiä luulisi", Saku sanoi mielteliäästi. "Mutta koskaan ei tiedä, mitä vastaan tulee. Sen minäkin olen saanut kokea. Tässä on moni asia mennyt viime aikoina päälle. Jos joku olisi sanonut minulle vuosi sitten, mikä tulee olemaan tilanne tänä syksynä, olisin soittanut valkotakkiset sedät hakemaan kaveria. Vannomatta paras."

- - -

"Mikä sinulla on? Et ole ollut koulussa etkä vastannut viesteihin?" Saku kysyi Miralta, kun he ja Pyry olivat istuutuneet Miran olohuoneeseen. Saku ja Pyry istuivat vierekkäin sohvalla ja Mira oli ottanut istuimekseen keittiönurkkauksen pinnatuolin. Hän nojasi selkänojaan, joka oli hänen edessään.

"Minulla on ollut vähän huono olo", Mira vastasi vältellen.

"Kuukautiset?" Pyry uskaltautui kysymään.

"No, liittyy niihin", Mira vastasi, aivan kuin etsien sanoja. "Tuota... Saku... minulla *ei ole ollut kuukautisia* vaikka niiden olisi pitänyt alkaa jo viikko sitten. Minulla on ollut tähän asti hyvin säännölliset."

Saku tuijotti hetken Miraa tajuamatta, mitä tämä itse asiassa yritti sanoa. Pyry oli yhtä ymmällään.

"Minä luulen, että olen raskaana", Mira sanoi hiljaa katsoen Sakua silmiin.

Sakusta tuntui, kuin hänen vatsanpohjaansa olisi valutettu kymmenen kiloa lyijyhauleja. Hänen pöydältä ottamansa ja sormeilemansa kuulakynä putosi syliin. Hän vain tuijotti. Pyrykin tuijotti Miraa uskaltamatta edes kääntää päätään. Saku sulki hitaasti silmänsä.

"Onko varma, että olet raskaana?" Pyry kysyi kuiskaten.

"Olen tehnyt testin kahdesti, ostin vieläpä kaksi pakkausta ja kokeilin molemmilla", Mira vastasi matalla äänellä. "Molemmat positiivisia. Ei siinä ole käytännössä enää erehtymisen mahdollisuutta. Menen tietenkin lääkäriin, mutta minusta asia on kyllä ihan selvä."

"Nyt alkavat sitten selvittelyt", Saku sanoi äärimmäisen värittömästi. "Ensin haluan tietää, pyritkö nimenomaan tähän?"

Mira sivuutti Sakun kysymyksen.

"Minun täytyy kertoa isälle ja äidille joka tapauksessa. Teen sen ehkä huomenna tai ylihuomenna", Mira sanoi jo normaalilla äänellä. "Heille tämä on tietysti järkytys, mutta eivätköhän he siitä selviä."

"Oletko harkinnut... tuota... mitään muuta ratkaisua?" Pyry kysyi epäröiden. Häntä hävetti sanoa suoraan ajatustaan.

"Aborttia vai?" Mira kysyi suoraan, ja Sakukin katsoi Pyryä.

"Niin... ajattelin vaan, että sehän tietysti ratkaisisi..." Pyryn ääni vaimeni mutinaksi ja häipyi pois. Saku ja Mira katsoivat toisiaan.

"Jos on tehty huorin, sitä ei peitellä murhalla", Saku sanoi särkyneesti mutta päättäväisesti. "Minä en ainakaan suostu siihen, että minun väärintekojeni jälkiä hävitetään tappamalla viattomia."

"*Minulla* on asiassa kyllä lopullinen päätösvalta", Mira sanoi ryhdistäytyen. Hän katsoi Pyryä silmiin. "Jos sinä olisit nyt Sakun asemassa, suosittelisitko minulle aborttia?"

Pyry oli ahtaalla. Sakun mielipiteen hän olisi arvannut etukäteen, jos olisi vaivautunut ajattelemaan. Konservatiivisen herätysliikkeen piirissä aborttia oli jos ei täysin tuntematon niin ainakin hyvin harvinaisen, ja joka tapauksessa sitä pidettiin suunnilleen murhan veroisena. Pyry saattoi vain kuvitella, millaisia emootioita liittyi puolustuskyvyttömän sikiön tappamiseen. Hän yritti asettaa itsensä Sakun asemaan miettimällä, miten Antero ja Eeva Viitasalo suhtautuisivat, jos kuulisivat, että heidän poikansa olisi tehnyt tytön raskaaksi ja että tämä joko synnyttäisi tai teettäisi abortin. Olisiko hänellä enää asiaa kotiin? Pyrystä tun-

tui, että kaikki ajateltavissa olevat vaihtoehdot olisivat olleet vain toinen toistaan huonompia.

"Minun olosuhteissani luultavasti..." Pyry aikoi sanoa 'tappaisin itseni', mutta se ei oikein tuntunut sopivalta. "Niin... en tiedä. Muistatko, kun näytin jäljet, jotka isä oli hakannut? Mitä luulisit, Saku, olisiko minusta mitään jäljellä, jos menisin kertomaan, että yksi kimma on paksuna ja tässä olisi aika vahva isäehdokas?" Pyry levitteli käsiään ja oli purra kielensä poikki kun huomasi Miran loukkaantuneen ilmeen.

"Näytät ottavan asian aika kevyesti", Mira sanoi pisteliäästi. "Ehkä sivusta on helpompi suhtautua asiaan *ulkopuolisena*", hän lisäsi. "*Minä* en ota aborttia huomioon minkäänlaisena vaihtoehtona. En voisi elää sen tosiasian kanssa, että olen tappanut oman lapseni, vaikka se olisi vasta sikiö."

"Miten me sitten asia järjestetään? Abortista olen ihan samaa mieltä: sitä vaihtoehtoa emme ota huomioon," Saku sanoi, nyt jo rauhallisemmin. Hän alkoi saavuttaa tasapainonsa.

"Miten teidän liikkeessä tällaiset asiat yleensä ratkaistaan?" Mira kysyi ikään kuin ohimennen.

"Ai siis että kun homo tekee huorin kimman kanssa ja miettii poikaystävänsä ja kyseisen kimman kanssa, miten tällaisessa tilanteessa jatketaan?" Saku sanoi ivallisesti. "Meidän piirissäme ajattelu on niin rajoittunutta, että tällaista tilannetta ei ole osattu ottaa huomioon. Mutta, normaalitilanteessahan naimisiinmeno olisi ainoa todellinen vaihtoehto."

"Miten tämä loppujen lopuksi poikkeaa normaalitilanteesta?" Mira kysyi.

Pyryllä sytytti ensin.

"Eli te menisitte siis naimisiin?" hän sanoi surullisesti katsoen vuoronperään Miraa ja Sakua.

"En *ikinä* mene naimisiin", Saku sanoi painokkaasti. "Sellainen liitto olisi kaikkien pettämistä. Se ei voisi toimia Jumalan tarkoittamalla tavalla, eikä meistä kumpikaan olisi onnellinen."

"Minä olisin kyllä valmis menemään naimisiin sinun kanssasi, ja minusta se voisi todellisuudessa toimia kaveruuspohjallakin", Mira huudahti huomattessaan tilanteen alkavan liukua pois hänen käsistään. "Minähän *tiedän* mitä sinä olet, ja olisin valmis hyväksymään sinut juuri sellaisena kuin olet."

"Avioliitto ei ole mikään kaveruusliitto", Saku sanoi päätään pudistaen. "Jos solmin koskaan mitään liittoa kenenkään kanssa, silloin Pyry on kumppani etkä sinä. ***Sinä olet tässä suhteessa erehdys, jota kadun lopun ikääni.***"

Miran silmiin tulivat kyynelvet. Sakun julmat sanat viilsivät häntä sydänjuuria myöten. Hetken tuntui, kuin millään ollut enää mitään väliä. Houkutellessaan ystävänsä sukupuolisuhteeseen hän ei ollut ainoastaan saattanut tätä täysin kestävämmään ja absurdiin tilanteeseen, vaan myös vaarantanut - käytännössä tuhonnut - hänen ja itsensä välisen ystävyuden.

"Nyt pitää kai sitten tehdä asiat selväksi vanhempien kanssa", Saku sanoi raskaasti. "Isä ja äiti ovat olleet aika ymmällään ja levottomia minun ja meidän takia. Ihan kiva, että voin näyttää että he olivat oikeassa. Meillä olisi kotona ihan tarpeeksi muitakin huolia. Minä

varmaan lopetan koulun, ja luulen, että rukoushuoneelle en enää mene. En minä kehtaa näyttää naamaani siellä."

"Ihan yhtä helppoa minullakin", Mira sanoi. "Pojat ovat sentään aina jollakin tavoin sankareita, mutta nainen on aina huora. Kun sinäkään et halua kantaa vastuutasi, niin minä teen sen sitten yksin."

"Kuka on sanonut, että minä en aio ottaa vastuuta?" Saku karjaisi. "Minä vaikka lopetan lukion, otan työpaikan jostain ja maksan sinulle elatusmaksut viimeistä penniä myöten. Saatana sinä et jää mitään vaille, mitä rahaan tulee." Saku oli noussut seisomaan ja osoitti Miraa sormellaan.

"Älä huuda ja kiroile, se ei paranna asiaa yhtään", Mira huokasi kyllästyneellä äänellä. "Ei tässä nyt ole kysymys rahasta, senkin idiootti. Ei tänä päivänä kukaan nälkään kuole. Etkö sinä taliaivo ymmärrä, että lapsi tarvitsee *isän* eikä rahaa?"

"Sinä houkuttelit minut panemaan etkä isäksi!" Saku huusi edelleen. "Kaiken piti olla vain hauskaa kokeilua. Sinulle siis. Siitä, mistä minä en edes mainittavasti nauttinut, saan maksaa nyt lopun elämäni. Välillä tuntuu siltä, kuin olisit halunnut tätä!"

Mira nousi seisomaan. Hänen silmänsä loistivat, kun hän ylväänä kuin kuningatar katsoi pöydän toisella puolella olevaa Saku. Tämän viimeksi sanomat sanat olivat kuin katalyytti Miraan piilotetulle räjähdyspanokselle.

"Niin halusin! Halusin lapsen sinun kanssasi ja nyt saan sen. En ehkä pääse naimisiin sinun kanssasi, mutta nyt minulla on sinusta muisto joka pysyy, eikä kukaan pysty ottamaan minulta pois." Saku ja Pyry tuijottivat Miraa kauhuissaan ja epäuskoisina.

- - -

"Saku."

"Heikki Valtonen tässä, hei. Minulla on sinulle uutisia. Asia koskee Miraa. Hän pyysi soittamaan sinulle, ja olisin soittanut joka tapauksessa."

Saku oli palannut juuri kaupungista viemästä Pyryä. He olivat jutelleet Pyryn huoneessa vielä hyvän aikaa syntyneestä tilanteesta. Mitä ihmettä nyt oli tapahtunut?

"Onko Miralle tapahtunut - - "

"Jouduimme toimittamaan Miran keskussairaalan psykiatriselle osastolle. Olen nyt sairaalan pihalla, koska sisällä ei saa käyttää kännykkää. Pääsetkö huomenna katsomaan Miraa? Hän tuntui pitävän sitä hyvin tärkeänä."

"Pääsenhän minä", Saku mutisi. Näkökenttä tuntui keinuvan. "Mihin aikaan siellä voi käydä?"

"Periaatteessa siellä ei ole mitään vierailuaikoja, mutta hoitaja sanoi, että iltapäivällä olisi parempi, koska monet kokeet otetaan aamusta. Jos haluat tulla samaan aikaan meidän kanssamme, tule huomenillalla kuuden maissa. Jos haluatte jutella ensin kahden kesken, mene jo aikaisemmin, vaikka viideltä." Heikki oli hyvin ystävällinen, kuten oli ollut koko ajan sen jälkeen, kun Saku oli esitelty hänelle Miran poikaystävänä.

"Ehkä käyn siellä heti koulun jälkeen", Saku huokaisi. "Viimeinen tunti päättyy muistaakseni kolmelta. Millainen Miran olo on?"

"Kun menin käymään Miran asunnossa, hän vain istui ja tuijotti", Heikki kertoi. "Hän tuskin reagoi mitään kun puhuin hänelle. Sitten hän puhui vain vähän ja ihan sekavia. Minä soitin sairaalaan ja sieltä annettiin lupa tuoda hänet heti."

Saku ei uskaltanut kysyä, mitä Mira oli sanonut. Tyttö oli tuskin kuitenkaan kertonut olevansa raskaana. Heikki olisi tuskin ollut noin ystävällinen, jos olisi tiennyt puhuvansa tulevan ensimmäisen lapsenlapsensa isän kanssa.

21. osa

■ jossa Saku ja Mira selvittelevät välejään ■

Keskiviikko

"Olit pyytänyt tulemaan", Saku sanoi ja kirosi mielessään kömpelyyttään. Sulavat ja hienosti suunnitellut keskustelunavaukset eivät olleet hänen alaansa.

"Taisin sanoa isälle, että soittaisi sinulle", Mira vastasi väsyneesti. Hän nojasi kyynärpäilään pöytään, haukotteli ja peitti kasvot kämmenillään. Tyttö oli hieman uneliaan oloinen. Varmaan lääkepöhnässä, Saku ajatteli.

"Mitä sinulle oikein kävi eilen illalla? Miten jouduit tänne?" Saku kysyi avatakseen keskustelun.

"Jäin ajattelemaan kaikkea sitä, mitä sinun ja Pyn kanssa juteltiin", Mira vastasi tuskin kuuluvasti. "Mietin, missä tässä nyt oikein mennään. Sitä, millaiseen tilanteeseen olen saattanut sinut. Mitä tästä nyt seuraa. Mitä nyt kannattaisi oikeastaan tehdä. Sitten en jaksanut enää ajatella mitään. Isä tuli jossain vaiheessa omilla avaimillaan, kun en ollut vastannut puhelimeen. En kyllä ollut huomannutkaan, että se olisi soinut. Muistan vielä jotenkin, että isä jutteli minun kanssani, sitten mentiin jonnekin autolla, ja sitten heräsin täällä."

"Tämä on käynyt sinulle hermoihin", Saku sanoi epävarmasti. "Olet joutunut funtsimaan näitä juttuja varmaan ihan liikaa. Tietävätkö vanhempasi jo, että olet raskaana?"

"Eivät tiedä vielä. Ja muuten, kun lääkäri kävi aamulla, pyysin päästä kunnolliseen testiin, ja se tehtiin tunti sitten. Ja minä olen raskaana. Siitä ei pääse mihinkään."

"Minä olen kyllä jo varautunut siihen, että se on totta, ja että minusta tulee isä", Saku vastasi värittömästi, "mutta en ole vielä oikein tottunut ajatukseen. Kaikkein pahimmalta tuntuu... no siis... tämä tapa, miten kaikki on mennyt", hän lopetti avuttomasti.

"Aioit sanoa, että tuntuu pahalta, kun lapsi ei ole toivottu", Mira sanoi, nosti päänsä kämmeniensä varasta ja katsoi Sakuja silmiin. "Siinä suhteessa voit puhua vain omasta puolestasi. *Minä* olen toivonut tätä lasta, ja aion pitää sen."

"Päinvastoin kuin ehkä kuvittelet, minäkään en toivo aborttia. Sanoinhan jo eilen, että olisi aika paha peittää huorinteko vielä murhalla." Sakun oli vaikea puristaa raa'at ja rumat sanat ulos itsestään.

"Kuulostaa aika kaamealta, kun sanot asian noin, vaikka tuo on minunkin mielipiteeni", Mira huomautti.

"Herätysliikkeen perinteessä elää jonkinlainen inhorealismi", Saku vastasi. "Ja minä en periaatteessa pidä siitä, että rumia asioita peitellään kauniisiin sanakäänteisiin. Tuntuu pahalle kun olen joutunut valehtelemaan viime aikoina niin paljon."

"Minuakin on opetettu rehellisyyteen", Mira huokasi. "Sen toteuttaminen on vain niin vaikeaa. Olen nytkin, eilen ja tänään, ollut rehellinen ja avoin sinua kohtaan, mutta siitä on seurannut vain surua. Tuntuu siltä, kuin itselle ja toisille valehteleminen olisi kuitenkin helpompaa."

"Tuon sanot ainakin osittain siksi, että saisit kuulla minulta jotain, jota toivot, mutta mihin en kuitenkaan voi myöntyä", Saku sanoi kyllästyneesti. "Tiedät vallan hyvin, että valheella on lopulta lyhyet jäljet. Oman soppansa joutuu lusikoimaan ennemmin tai myöhemmin joka tapauksessa. Ja asiat yleensä vain pahenevat valehtelemalla."

"Miksi itse sitten elät valheessa?" Mira kysyi. "Kun kerran olet periaatteiltasi noin suora ja rehellinen, miten olet voinut uskotella kaikille, että olet hetero, vaikka olet umpihomo? Lisäksi minä, toinen uskovainen, olen mukana tässä juonessa. Oma ehdotuksenihan tämä oli, sitä minulle ei tarvitse muistuttaa. Mutta nyt puhunkin sinusta."

"Ajatus tuntui niin houkuttelevalta", Saku huokaisi tuskaisesti. "Kyllähän sinä tiedät itsekin. Jos - ja kun - tulee ulos kaapista, tapahtuu jotain täysin peruuttamatonta. Se on kuin hyppy tuntemattomaan. Jotenkin halveksin ja vihaan itseäni, kun en voi olla rehellinen. Minä olen yksinkertaisesti pelkuri. Ja tunnen tuolla tavoin entistä enemmän, kun olen saatanut sinut raskaaksi."

"Nyt on lopullisesti ratkaisematta, mitä me teemme", Mira sanoi. "Meidän pitäisi päättää se aika pian. Onko siis täysin mahdoton ajatus, että menisimme naimisiin?"

"Mitä siitä tulisi?" Saku kysyi katsoen Miraa pää kallellaan ja kädet levällään, kämmenet ylöspäin. "Ajattele nyt asetelmaa: sinä joutuisit elämään miehen kanssa, joka ei rakastaisi sinua sillä tavoin kuin miehen kuuluu rakastaa vaimoaan. Et ehkä koskaan saisi kunnolla... siis... et voisi olla kunnan sukupuoliyhteydessä. Ja minä olen luvannut Pyrylle, että en jätä häntä. Minä rakastan sitä kundia, ja hän rakastaa minua. Miten tämä yhtälö mielestäsi toimisi?"

"Kyllä se toimii, jos kaikki osapuolet hyväksyvät tilanteen", Mira sanoi kiihkeästi. "Haluan sinun pysyvän kaverina, ystävänä, enkä edellytä mitään sukupuolisuhdetta. Minulle riittäisi, että saisin olla sinua lähellä. En usko, että Pyryllä olisi mitään sitä vastaan. Miksei se toimisi?"

"Unohdat asiassa yhden osapuolen", Saku sanoi hitaasti. "Unohdat, että yhdeksän kuukauden kuluttua synnytät lapsen - joko pojan tai tytön - joka tarvitsee kodin. Olisitko todella valmis synnyttämään hänet sellaisten ihmissuhteiden keskelle, joita ei voi nimittää kodiksi millään oikeilla perusteilla? Haluatko opettaa omalle lapsellesi, että se suhde, jossa me eläisimme, olisi hänelle oikea malli? Eikö meillä ole tässäkin suhteessa joku vastuu?"

Mira oli hiljaa. Silminnähdessä hänellä oli niin paha olla, että hän pystyi tuskin hengittämään.

"Minä en halua vetäytyä vastuusta", Saku jatkoi, koska Mira vaikenä yhä. "Teen kaiken sen mikä on taloudellisesti mahdollista. Mutta oikeaa isän ja aviomiehen mallia minä en pysty antamaan, se on aivan selvä. Tunnustan lapsen ja kerron asiasta myös isälle ja äidille. Pyrykin hyväksyy tilanteen sellaisenaan. Yhteiselämä jonain onnellista näyttävänä perheenä ei kuitenkaan toimi, ei ainakaan minun osaltani."

"Sinä olet siis tehnyt päätöksesi", Mira sanoi katkerasti. "Jätät minut hoitamaan yksin lapsen ja kaiken, mikä tästä sotkusta seuraa. Ja minä kun alun perin halusin vaan auttaa sinua."

"Minä en pakene vastuuta", Saku sanoi tiukasti. "Olen valmis käymään sinun luonasi vaikka päivittäin ja auttamaan lapsen hoidossa. Voin hoitaa lasta myös silloin, kun haluat itsemennä yksin johonkin. Kieltäydyn vain perheenisän roolista."

"No, katsotaan, mitä tästä tulee", Mira huokasi. "Mutta minulla on yksi toivomus: ole kiltti äläkä kerro vielä asiasta kenellekään, ennen kuin tämä asia on vähän selvempi. Tässä tulee takuulla vielä monia asioita, joista meidän pitää sopia, ennen kuin juttu on julkinen."

"Sopii minulle", Saku sanoi. "Ei kai ole mitään syytä, miksi ei voitaisi viivyttää kertomista ainakin muutamalla päivällä, ehkä viikolla. Milloin aiot tulla kouluun?"

"Yritän niin pian kuin mahdollista", Mira sanoi väsyneesti. "En ole vielä ehtinyt ajatella sitä, mutta yritän perjantaina. Onneksi tämä englannin kurssi on sen verran helppo, että selviän kyllä kokeesta. Olen joka tapauksessa huomiseen saakka seurannassa, ja katson sitten sen mukaan, mitä lääkäri sanoo."

"OK", Saku sanoi ja otti kypäränsä ja ajokäsineensä pöydältä, mutta laski ne vielä takaisin. "Mira... yritä jaksaa. Minä en varmaan pysty edes rukoilemaan sinun puolestasi, mutta ainakin ajattelen sinua." Saku meni Miran luo ja ojensi molemmat kätensä katsoen tyttöä kysyvästi, melkein rukoilevasti. Mira käveli vielä askeleen, ja ystävykset halusivat toisiaan pitkään.

"Kävi tässä miten kävi, yhtä asiaa ei saa tapahtua", Mira kuiskasi. "Pysytään ystävinä joka tapauksessa."

"Niin minäkin tahdon", Saku kuiskasi aivan kuin peläten tunnelman rikkoutuvan. "Jumala sinua siunatkoon ja antakoon voimia."

- - -

"Niin me juteltiin", Saku sanoi Eskolle. "Ystäviä ollaan kaikesta huolimatta."

"Jos vaan pystytte olemaan ystäviä kaikesta huolimatta, kuten sanot, teillä on myös parhaat edellytykset hoitaa asia niin hyvin kuntoon kuin sen on näissä oloissa mahdollista", Esko nyökäytti. "Mutta helppoa ei tule olemaan, ei missään tapauksessa."

"Miten luulet rukoushuoneella suhtauduttavan?" Saku kysyi.

"Jaa-a, kommentit ovat varmaan aika kirjavia", Esko mutisi leukaansa hieroen. "Kyllähän aviottomia lapsia on meidänkin piirissä syntynyt, ei siinä mitään. Mutta sitten on kyllä tavallisesti menty naimisiin ja yritetty jotenkin mennä retuuttaa eteenpäin. Sitä ei varsinkaan katsota hyvällä, jos kaveri ei kanna vastuutaan. Vastuun kantamisena pidetään juuri sitä, että menee naimisiin."

"Miten minä *voisin* mennä naimisiin tässä tilanteessa?" Saku kysyi.

"No sillä tavalla, että haette yhdessä asianmukaiset luvat, koska ette ole kumpikaan vielä kahdeksaatoista", Esko sanoi hienoisesti hymyillen. " Sitten haette kuulutukset ja..."

"Tiedät ihan hyvin, etten tarkoittanut sitä", Saku sanoi kärsimättömänä. "Olen ottanut sen verran asioista selvää, että tiedän, mitä säädökset sanovat. Ei tämä ole mikään hallinnollinen ongelma. Mutta ajattele nyt - homo pakkonaimisiin! Oletko kuullut mitään järjettömämpää?"

"Olen kyllä", Esko sanoi väsyneesti. "Olen kuullut sellaisia asioita, joita ei todeksi uskoisi, ellei tietäisi. Tämä nyt ei vielä ole kovinkaan kummallista. Mutta nyt on suoranaisesti kyse kolmen ihmisen elämästä: Miran, sinun ja vielä syntymättömän lapsen. Minä olen kyllä ihan samaa mieltä: naimisiin meno ei tässä nimenomaisessa tilanteessa ole mikään ratkaisu, koska sinä et... tuota noin... kuten itse äsken sanoit, teistä ei voisi tulla avioparia Raamatun tarkoittamassa mielessä, vaan pyhäksi tarkoitettu avioliitto olisi vain kulissi."

"Oletetaan nyt sitten, että Mira jää yksinhuoltajaksi", Saku jatkoi analysointia. "Minä alan sitten maksamaan elatusmaksua, vai?"

"Ei se ihan noin yksinkertaista ole", Esko sanoi. "Miran pitäisi hakea tuomioistuimelta päätös, jossa sinut todetaan isäksi. Sitten vaihtoehtona on myös vapaaehtoinen isyyden tunnustaminen. Käsittääkseni isyyden tunnustamisen voi hoitaa kuntoon jo ennen lapsen syntymääkin. Tuota kaikkea kannattaa kysyä terveyskeskuksesta. Siellä on kyllä asiaan liittyvää materiaalia."

Esko ja Saku keskustelivat pitkään asian eri puolista. Vanhan miehen rauhallinen, morali-soimaton puhetapa rauhoitti Saku melkoisesti. Oli hienoa, kun voi keskustella kokeneen, vahvan ihmisen kanssa asiasta kuin asiasta ilman, että joutui ensin kuuntelemaan pitkiä moraalisaarnoja. Saku tiesi ilman sitäkin, mikä tilanne oli ja missä hän oli tehnyt väärin.

"Milloin aiot kertoa vanhemillesi?" Esko kysyi, kun Saku veti ajosaappaiden vetoketjuja kiinni. Saku ojentui seisomaan.

"Mira pyysi, että odottaisin vielä muutaman päivän", Saku vastasi. "Hänen mielestään meidän pitäisi keskustella asiasta vielä lisää ja pystyä esittämään jotain valmista, ennen kuin vanhemmat saavat tietää."

"Joudutte turvautumaan vanhempienne apuun ja tukeen joka tapauksessa", Esko huomautti. "Minun mielestäni kertomista ei kannata viivyttää ainakaan kovin kauan. Kertominen on aina vaikeampaa, mitä kauemmin odottaa. Lopulta voi käydä niin, että Miran vanhemmat huomaavat vasta loppukeväästä, että tyttö on kummasti pyöristynyt. On siinä sitten selittämistä. Teidän kannattaisi määritellä joku selvä takaraja, jolloin viimeistään kerrotte."

"Otan asian puheeksi, kun käyn Miran luona huomenna", Saku lupasi. "Ja kiitos taas, kun selvensit ajatuksiani. Voinko tulla pian uudestaan?"

"Hei Saku, sovitaanpa yksi juttu", Esko sanoi muka kyllästyneenä. "Älä enää loukkaa minua kysymällä, *saatko* tulla. Kerro minulle sen sijaan, milloin *tulet*."

Kesti hetken, ennen kuin Saku tajusi Eskon sanojen sisällön. Poika ei enää riisunut kypärää, vaan painoi sitä sen verran alaspäin, että pystyi puhumaan leukasuojuksen yläpuolelta.

"Tuskin tarvitsee pitkään odottaa", Saku huudahti. Hän käynnisti moottoripyöränsä, ja kohta syyspimeällä, heikkotehoisen valaisimen niukasti valaisemalla kadulla leijaili enää tuleen hajoava savuvana.

"Poikapaha, mutta kohta isä", Esko huokasi raskaasti sulkiessaan oven.

22. osa

■ *jossa Juhokin joutuu punnitsemaan arvoja ja Saku räväyttää* ■

Torstai

"Sinua ei juuri ole näkynyt", Saku sanoi.

"En ole paljon missään liikkunutkaan"; Juho vastasi. "Eikä oikein tee mielikään, kun suhtautuminen on tuollaista."

"Onko ihan totta niin, ettei seurustelukaveria saisi löytää *mistään* muualta kuin oman liikkeen sisältä?" Saku kysyi. "Sellainen järjestelmähän on loppujen lopuksi ihan sisäsiittonen."

"Kyllä se kai periaatteessa oikein on", Juho vastasi vältellen. "Mutta sitten on näitä erikoistapauksia, kuten Jelenakin. Hän on tosi ihana ja suhtautuu meidän liikkeeseen tosi positii-visesti, eikä..."

"Eikö juuri tuo ole se, mistä saarnaajat ovat meitä varoittaneetkin?" Saku sanoi hiukan pisteliäästi. "Muistatko kun viime keväänä oltiin porukalla saunomassa Haukkalammin majalla? Kaikki sanoivat, että sellaista kimmaa liikkeen ulkopuolella ei ole vielä syntynytkään, jonka kanssa alettaisiin seurustella tai mentäisiin naimisiin."

"Mitä sinä nyt oikein yrität minulle sanoa?" Juho sanoi loukkaantuneena ja Sakun hyvästä muistista yllättyneenä. "Enhän minä ole naimisiin menossa vielä pitkään aikaan. Ja me ollaan seurusteltu ihan siististi. Kyllä minä olen periaatteessa kaiken sen takana mitä opetetaan."

"Nyt on **minun** vuoroni sanoa sinulle suorat sanat", Saku sanoi määrätietoisesti ja kohdisti katseensa Juhoon. "Ensiksikin: sinä *olet* täysin yksiselitteisesti tehnyt vasten selviä neuvoja. Ja neuvohan oli se, että ulkopuolisten kanssa seurustelua ei edes harkita. Toiseksi: sinä olet langennut huoruuteen."

"Mistä sinä niin päättelet?" Juho huudahti selvästi hätääntyneenä. "Sinun olisi syytä todistaa tuollainen väite." Hänen kätensä puristuivat nyrkkiin ja hän lähestyi hieman Sakua. Eleen uhkaavuus oli aivan ilmeinen.

"Sasha tässä päivänä muutamana jutteli, mitä oli kuullut saunan eteisestä, kun vain te kolme olitte olleet Nikitinillä. Toistanko, mitä Sasha kertoi? Vai uskotko sinä aaveisiin?" Saku kysyi niin viattoman näköisenä, että Juho pelkäsi menettävänsä kontrollinsa, niin vihainen hän oli.

"Hyvä on", karjaisi Juho. "Me tehtiin sitä. Me tehtiin huorin. Oletko nyt tyytyväinen?"

"Kolmanneksi", Saku jatkoi, "sinä valehtelit. Onko sinun syntisi sen kummallisempi kuin minunkaan?"

"On siinä sentään eroa", Juho sanoi kiihkeästi. "Sinun syntisi on luonnonvastainen. Vanhassa Testamentissa siitä tuomittiin kivitettäväksi. Kaikissa kristillisissä kulttuureissa homous on kauhistus. Ei näistä voi puhua samana päivänäkään."

"Hei kukkuu mies", Saku sanoi kyllästyneenä. "Etkö muista, miten saarnaajakin sanoi viikko pari sitten, että kaikki synnit ovat samanarvoisia. Jos ihminen hyväksyy synnin ja sanoo ettei asialla ole niin väliä, se on kuolemansynti ja vie kadotukseen ihan siitä riippumatta, näyttääkö asia ihmisten silmissä suurelta vai pieneltä. Minua kyllästyttää tämä samojen asioiden jauhaminen. Ei me itsellemme mitään puolustusta saada toistemme synneistä."

"Se on totta", Juho sanoi Sakun sovinnoneleestä lauhtuneena. "Ja kyllä minä tunnustan, että väärin on tullut tehtyä. Me rakastelimme, ja se on huoruutta. Mutta tästä eteenpäin me jatkamme siististi."

"Se ei ratkaise sinun ongelmaasi", Saku muistutti. "Sinä harkitset avioliittoa ei-uskovaisen tytön kanssa. Miten teillä kotona suhtaudutaan Jelenaan?"

"Yllättävää, että vaikka isä on periaatteessa aina ollut ryssiä vastaan, hän tuntuu pitävän Jelenasta", Juho sanoi mietteliäästi. "Äiti taas hyväksyy kaiken sen minkä isäkin. Varoittelevat tietysti kaikesta synnistä niin kuin pitääkin. Jelena tosin on enemmän minun kämpässäni kuin porukoiden...." Saku vaikenä hämillään, sillä viittaus Jelenaan ja hänen omaan kämppäänsä muuttui selvemmäksi kuin Juho olisi halunnut.

"Sinun kämppäsi tarjoaa aika hyvät mahdollisuudet harrastaa mitä vaan", Saku vastasi. Ei silti, etteikö minulla olisi samaa mahdollisuutta. Minä tapaan Pyryä Miran luona, ja Mira on aika usein pois. Muuten, minä aion ottaa kyllä etäisyyttä meidän liikkeeseen, ja aika pian vielä. Riippuu tosin siitä, miten siellä tullaan suhtautumaan pariin pikku juttuun."

"Mitäh? Miksi?" Juho kysyi ällistyneenä. "Etkö sitten usko, että sinullekin olisi anteeksiantamus? Aiotko tulla kaapista? Kyllä sentään suurin osa kavereista hyväksyisi sinut aikaa myöten juuri sellaisena kuin olet."

"Ihanko totta?" Saku sanoi murhaavan ivallisesti. "He varmaan tulevat kaikki Pyryn ja minun häihin, heittelevät riisiä ja toivottavat onnea ja Jumalan siunausta. Sitten he tulevat Pyryn ja minun yhteiseen kotiin kylään ja meillä on niiiiiin hauskaa kaikilla."

Juho oli hiljaa. Tuohon oli aika vaikea yhtäkkiä keksiä mitään.

"Kun sinä joskus menet Jelenasi kanssa naimisiin, jotkut kyllä rypistelevät otsaa, mutta sinut hyväksytään porukkaan jollain tavalla", Saku jatkoi samalla tyyllillä. "Jelenaa voi sentään yrittää käännyttää, ja jos käynte jatkuvasti seuroissa, ihmiset jonkun ajan kuluttua unohtavat, että Jelena ei ole edes *oikeasti* tehnyt parannusta. Mutta se, että Pyry ja minut hyväksyttäisiin samalla tavalla, on valovuosien päässä."

"Et kai odotakaan, että homopari hyväksyttäisiin meidän porukoissa?" Juho hymähti. "Jotkut yksittäiset ihmiset varmaan hyväksyvät teidät ihmisinä, mutta mitään yleistä hyväksyntää tuskin on odotettavissa. Sitäpaitsi valovuosi on pituuden, ei ajan yksikkö."

"Minä menen nyt katsomaan Miraa keskussairaalaan", Saku sanoi kooten samalla tavaroita kaapista. "Hän ei kuulemma ole päässyt vielä pois. Sanonko terveisiä?"

"Kerro vaan, jos hän huolii. Mikä hänellä muuten on?"

"Kertokoon itse jos haluaa", Saku vastasi. Pojan astuivat koulun ulko-ovesta pihalle. Myöhäisiltapäivän kelmeä syysaurinko lämmitti vielä. Kumpikaan ei tuntenut oloaan kotoisaksi autiolla pihalla. Juhon moposkootteri ja Sakun Aprilia odottivat pyörätelineiden vieressä, jossa oli pieni betonoitu alue moottoripyöriä varten.

Juho oli jo nostanut kypärän päänsä yläpuolelle, kun Saku äkkiä sanoi:

"Juho! Älä sitten ylläty kun näet minut huomenna. Jollakin saattaa mennä kahvi väärään kurkkuun."

"Mitä? Mitä sinulla on suunnitteilla?" Juho kysyi, mutta Saku oli jo laittanut kypärän päähänsä ja käynnisti moottoripyörää. Juho puisteli päätään ja kaartoi Sakun perässä kadulle.

- - -

Saku kuuli sairaalan neuvonnassa, että Mira oli juuri päässyt kotiin. Koska Miran luo oli kuitenkin matkaa, Saku päätti tavata tytön myöhemmin ja ryhtyi toteuttamaan päätöstään. Ensin hän meni kultasepänliikkeeseen ja osti sieltä pienen esineen. Sitten hän meni parturiin.

"Leikkaus?" tyttö kysyi.

"Joo, ja hiukan spesiaali sellainen", Saku vastasi.

"No, mitä haluat?" tyttö kysyi hymyillen.

"Tuota... leikkaa muuten kaljuksi, mutta jätä keskelle otsalta niskaan saakka muutaman millin pituinen ja kolme senttiä leveä irokeesi. Olisi vähän kiire. Ehditkö puolessa tunnissa?"

"Luulisin, vaikka tiukkaa tekee", tyttö vastasi. "Istuhan siihen... sitten tämä kaapu päälle... noin. Haluat siis ihan totta muualta kaljuksi?"

"Jos ei tarvitse toistaa, niin just sillä tavalla kuin sanoin", Saku vastasi. Tyttö teki ohjeen mukaan. Sakun tummat hiukset putoilivat tuppoina tummanvihreän, muovisen suojakaavun hartioille ja rinnalle. Saku tunsu hetken pakokauhua. Mitä hän olikaan tekemässä? Hänen mieleensä palasi mielikuva äidin ja isän ilmeestä ja hänen oli paha olla. Mutta miten hän saattoi irrottautua ja itsenäistyä, ellei alkaisi tehdä sitä mitä halusi?

"Valmista tuli!" tyttö sanoi. "Oletko tyytyväinen?"

"Vau... en meinannut tuntea itseäni", Saku henkäisi. Hän oli tarkoituksella syventynyt Tekniikan Maailmaan. "Saa nähdä, mitä kotona sanotaan."

"Sitä sinun olisi pitänyt ajatella etukäteen", tyttö sanoi hiukan loukkaantuneena. Hän selvästikin ajatteli Sakun työntävän osan vastuusta hänelle.

"Hei, en minä sitä tarkoittanut", Saku sanoi tytölle ystävällisesti. "Tarkoitan vaan kun profiili näin äkkiä muuttuu, voi alussa tulla hiukan... vastustusta. Sinä teit ihan niin kuin pyysin, enkä kadu pätkääkään."

Parturista Saku meni läheiseen kemikalioon.

"Hei! Tekisitkö korvalävistyksen?" hän kysyi vanhemmalta rouvalta, joka seiso i tiskin takana nyrpeän ja välinpitämättömän näköisenä. Saku ei selvästikään edustanut suurta ostovoimaa, ja irokeesitukkaisen nuoren pojan palveleminen vaati silmin nähtäviä ponnisteluja.

"No katsotaan", nainen sanoi ja tuli tiskin takaa. "Millainen koru sinulla on?"

Saku avasi rasian ja otti esiin hopeavärisen, ohuehkon renkaan. Hän irrotti siitä tuotemerkin ja ojensi sen naiselle.

"Tule tänne", tämä sanoi lyhyesti ja johdatti Sakun takahuoneeseen.

- - -

"Mitä ihmettä sinulle on tapahtunut?" Lasse kysyi, kun Saku riisui kypäränsä eteisessä.

"No, siis, sinähän olet puhunut minulle jo pitkään itsenäistymisestä. Nyt alan toteuttaa sitä käytännössä. Ja kun olen kuullut aina kehuttavan, että seuroihin saa mennä sellaisena kuin on, kokeilen sitä käytännössä. Ei kai kukaan nyt tällaiseen pikkuasiaan kuin hiuksiin takerru?" Saku ihmetteli viattomasti.

"Se, että voi tulla sellaisena kuin haluaa, on tarkoitettu kyllä ensi sijassa kynnyksen maldtamiseksi suruttomille", Lasse sanoi hiljaa. "Se, että vakavana uskovana pidetty poika alkaa elämään maailman muodon ja mallin mukaan, on kokonaan eri asia. Oletko nyt siis valinnut tiesi?"

"Minä tässä testaan asioita", Saku sanoi rauhallisesti. "Aion nyt kokeilla, mitä uskovaisten suvaitsevuus on käytännössä. Jos se ei toimi - tai siis toimii siten, kuin oletan - teen omat päätelmäni ja toimin niiden mukaan. Onko meidän uskomme hiuksissa kuten Simsonin voima oli?"

"Ei se ole hiuksissa, kuten tiedät", Lasse sanoi tiukasti. "Eikä ketään käännytetä ovelta sen takia, että pukeutuminen ei ole uskovien tapojen mukaista. Ihmisen kasvulle annetaan kyllä aikaa. Minä vaan luulin, että sinä olisit jo vähän aikuisempi. Kerro nyt lopultakin, mistä tässä on kyse."

"Kuten sanoin, minä katson, miten ihmiset ottavat minut vastaan", Saku vastasi uppiniskaisesti. "Mielenkiintoista nähdä, onko hiukset vai ihminen niiden alla oleellista."

"Mitä aiot tehdä, jos sinua nuhdellaan maailman muodon seuraamisesta?" Lasse kysyi.

"Katson, missä hengessä se tehdään", Saku vastasi katsoen isäänsä silmiin. "Jos minut tuomitaan, minä teen samoin. Jos taas minulle annetaan tilaa, katson ajan kanssa, miksi tilanne muodostuu. Minä en aio alistua mihinkään pakkovaltaan, se on ihan varmaa."

"Koulussa saat varmaan suosiota, kun näin irrottaudut siitä kauniista ja siististä esikuvas-
ta, jota olet noudattanut tähän asti", Lasse totesi ivallisesti. "Uskon, että maailman lasten
hyväksyntä kuuluu kauppaan."

"Sekin on parempi kuin tekopyhien hurskastelijoiden ontot löpinät", Saku karjaisi. "Siellä
vihataan, panetellaan, puukotetaan selkään ja sitten kun ollaan kasvokkain, esitetään *niin*
lämmintä ja läheistä ystävää. Ja kun saarnoissa puhutaan jostain teologisista hienouksista,
se on nykynuoren reaalielämästä yhtä kaukana kuin Pohjantähti." Saku oli tullut aivan Las-
sen eteen, ja heidän nenänsä olivat parin tuuman päässä toisistaan. Lassea lähes pelotti
Sakun tummanruskeiden silmien pohjaton hehku.

"En voi väittää, etteikö uskovien yhteisössä olisi kaikenlaisia epätoivottuja ilmiöitä", Lasse
sanoi niin hiljaa, että Saku juuri ja juuri kuuli. "Tiedämme molemmat, minä ehkä vielä pa-
remmin, miten pohjattoman turmeltunut ihminen on. Eivät uskovat mitään enkeleitä ole,
näinhän olen aina sanonut." Lassen silmäkulmaan tuli jotain kosteaa, jonka hän pyyhkäisi
nopeasti pois.

"Totta kai siellä on syntiä ja turmelusta", Saku sanoi, yhä kiihkeästi, mutta jo hiukan rau-
hallisemmin. "Ei se ole mikään yllätys enkä protestoi sitä. Mutta tekopyhyyttä protestoin.
Samat ihmiset, jotka pauhaavat toisille kaikesta pahuudesta, turmeluksesta ja heikkouk-
sista, ovat valmiita ristiinnaulitsemaan jonkun nuoren jostain näkyvästä - niiden oma sy-
dän on täynnä perkeleitä. Minä en kestä sitä kaksinaismoraalia."

"Kunhan saat vähän ikää ja kokemusta lisää, näet omaakin sydäntäsi", Lasse sanoi surul-
lisesti, kuin luovuttaen. "Minä en voi sille mitään, jos kerran näet uskonveljesi ja -sisaresi
noin synkässä valossa."

"Olen seurannut sitä sirkusta koko ikäni, enkä kestä", Saku vastasi kohottaen leukaansa.
"Aina vaan vedotaan siihen, miten vähän kokemusta meillä nuorilla on ja miten opimme
ymmärtämään ja hyväksymään asioita, kun ikää tulee lisää. Luuletko, että noita asioita
kannattaakaan hyväksyä, ovatko ne sen arvoisia?"

"Ei asioita, mutta ihmiset", Lasse sanoi, mutta myöhästyi. Sakun huoneen ovi pamahti
kiinni sellaisella voimalla, että Lasse pelkäsi raamien putoavan. "Herra meitä varjelkoon",
hän mutisi.

23. osa

■ *jossa Saku saa uuden ystävän ja joutuu selittelemään* ■

Perjantai

"Vittu sä oot cool. Vedä tää mun rotsi päälles. Takuulla käy sulle nyt kun sulla on toi
irokeesi ja läväri."

Saku seiso i koulun pihalla julkisivun isojen, voimakkaasti heijastavien ikkunoiden edessä
Antti vierellään. Pojat puhuivat toisilleen varmaan ensimmäistä kertaa syksyn aikana.

Koulussa kaikki tunsivat Antin. Hän oli itsessään selviytymistarina. Hänet oli adoptoitu 11-
vuotiaana oloista, joita kukaan ei oikein tuntenut. Viina, huumeet ja varastetut autot tuli-
vat kuvaan mukaan pojan ollessa 13-vuotias. Kukaan ei oikein tiennyt, miten Antti oli saa-
nut elämänsä järjestykseen, mutta hän oli nyt lukiossa ja jopa pärjäsi kohtalaisesti. Ajoit-

taiset kahnaukset opettajien kanssa johtuivat siitä, että pojalta puuttui kerta kaikkiaan auktoriteettien kunnioitus - siis sellaisten auktoriteettien, jotka eivät olleet *ansainneet* kunnioitustaan. Ja sitä Antti taas ei helpolla antanut.

Rakenteeltaan Antti oli melko roteva. Kulmikkaat kasvot, tyynet, siniharmaat silmät ja leuan syvä vako korostivat päättäväistä vaikutelmaa, jota rastat pehmensivät. Ne olivat Antilla olleet jo pitkään, vaikka moni muisti vielä hänen hartioille ulottuneen tukkansa, jonka hän oli säilyttänyt muodeista riippumatta paikkakunnalle tulostaan aina viime vuoteen asti.

Saku riisui oman takkinsa ja veti päälleen Antin niitein koristellun, kuluneen, mustan nahkarotsin, joka oli koulussa jo legenda. Tähän saakka takkia ollut pukeutunut päälleen kukaan muu. Saku ihmetteli asiaa ääneen.

"Miten *minä* saan pukea päälleni legendaarisen takin, jota täällä ei ole vielä kokeillut kukaan?" hän sanoi naurahtaen riisuen samalla omaansa.

"Tota Saku kuules. Sä olet aina ollut linjakas kundi. Mä olen ihan eri laidalta kun sä, mutta meille on yhteistä se, että me pidetään linja, ja sitä mä arvostan. Miks sulla on linja muuttunu, sitä mä en vittu tiedä. Mutta joku ihan helvetin hyvä syy sulla siihen on, siitä mä oon varma."

Antti oli peruskoulun viimeisillä luokilla ollut koulun - lähinnä siis peruskoulun - ehdoton ja kiistämätön kingi. Hän oli hallinnut ikäisiään ja nuorempiaan rautaisella, yleensä oikeudenmukaiseksi koetulla otteella. Antin ollessa vielä kahdeksannella luokalla, ysiläiset eivät juuri enää uskaltaneet asettua poikkiteloin hänen tielleen. Ja toiset saivat kyllä yleensä olla rauhassa, elleivät tehneet tyhmyyttään sitä virhettä, että yrittivät taivutella Anttia johonkin, joka ei ollut hänelle mieleen.

Saku veti nahkatakkin vetoketjun kiinni. Takki istui hänelle kuin se olisi ollut hänen mittojensa mukaan tehty. 70- tai 80-luvun tyylin mukaan takki nuoli hänen muotojaan: hihat olivat putkimaisen kapeat ja ulottuivat ranteisiin saakka, vaikka hän ojensi kätensä suoraan eteen. Lanteilla takin reuna levisi hiukan noudattaen vartalon ääriiviivaa. Nahka oli pehmeää, niitit välkkyivät himmeästi suuresta ikkunasta heijastuvassa kuvassa. Yhtäkkiä Saku tunsu suunnatonta halua omistaa samanlaisen.

"Tämä on ihan tajuttoman makee", hän kuiskasi. "Kun minulla vaan olisi joskus varaa tälaiseen..."

"Mä olen pitänyt tuota tosi hyvin", Antti selitti. "Mä rasvaan sen kerran kuukaudessa, ja vuori on vaihdettu kaks kertaa, kun sen pitää olla silkkiä joka taas ei kestä kulutusta. Toi takki on osa mua."

"Minä en voisi kuvitella sinua ilman tätä takkia", Saku nauroi. "Suihkuun mennessä sinä kai sentään riisut sen?"

"No juuri ja juuri", Antti myönsi. "Mutta Saku! Annetaas porukoille täällä vähän ajattelemisen aihetta. Pidä tätä rotsia tää päivä päälläs, äläkä selitä kellekään mitään, mitä tahansa ne kysyy sulta. Tätä ennen mä en oo lainannu sitä *ikinä kellekään*. Mut mulla on sellanen fiilis et sä olet sen arvonen."

"En tajua", Saku sanoi. "Me ollaan ihan eri maailmoista kotoisin. Me tuskin tunnetaan toisiamme, ja sinä lainaat minulle takkia, joka on... miten sen nyt sanoisi... osa sinun identi-

teettiäsi. Usko pois, että minä arvostan sinun luottamustasi. Minulla on sellainen olo, että juuri jotain tällaista minä tarvitsen."

Antin siniharmaat, tyynet silmät katsoivat Sakua tutkivasti ja hän heilautti rastat silmiltään ohimoille kevyellä, vaistomaisella pään liikkeellä. Saku katsoi takaisin.

"Vittu. Mulla on sellanen olo että me pärjätään", Antti sanoi hiljaa, ikään kuin arvioivasti. "Mä oon tällanen ongelmanuoren prototyyppi" - hän hymähti ivallisesti omille sanoilleen - "ja sä uskovaisen perheen pentu, takuulla kultalusikka suussa syntynyt. Mut sulle on tapahtumassa jotain. Ja arvaa mitä mä oon huomannu: sä et oo koskaan kattonu mua kun halpaa makkaraa, niinku esimerkiks monet noista sun luokkalaisista. Sä et saatana arvaa, miten tarkkaan mä seuraan ihmisiä ja tajuun, mitä ne *oikeesti* ajattelee."

"Minä en tahtoisi sanoa tätä, koska luulet, että yritän mielistellä sinua", Saku sanoi. "Mutta kun olen jo monta vuotta nähnyt sinun vapautesi ja sen, miten et anna muiden määrällä itseäsi, olen ollut kateellinen sinulle."

"Sä oot pääsemässä sun vankilasta", Antti sanoi. Hänen hiljainen puhetapansa, jota hän yleensä käytti keskustellessaan, korosti hyvin sanoman perillemenoaa, ikään kuin alleviivasi sitä, että hän tarkoitti mitä sanoi. "Vittu että toi tekee hyvää sulle. Mä otan mun kamat taskusta ja sitten mennään tunnille. Anna sä mulle toi sun pusakka ja ota omat tavaras."

Pojat tyhjensivät takkiensa taskuista ja ottivat kumpikin itselleen kaiken tarpeellisen ja kävelivät aulaan, joka oli jo alkanut hiljentyä, koska suurin osa oppilaista oli mennyt luokkiin päivän ensimmäiselle tunnille.

Saku ei huomannut Miraa, joka oli naulakoiden välissä. Tyttö katsoi rinnakkain käveleviä ja keskenään hiljaa juttelevia poikia uskomatta silmiään.

Opettaja ei ollut vielä tullut. Saku astui sisään. Sitä mukaa, kun muut oppilaat huomasivat Sakun, luokka hiljeni. Kukaan ei kysynyt häneltä mitään. Saku rojahti paikalleen istumaan. Kaikki vilkuilivat salavihkaa Sakua, joka välinpitämättömän näköisenä etsi laukustaan matematiikankirjan, vihkon ja penaalin.

- - -

"Sinulla on Antin takki. Miten ihmeessä sinä olet sen saanut?" Niko kysyi, kun hän ja Saku menivät välitunnille.

"Lainasin", Saku sanoi lyhyesti. "Sopii minulle, eikö vaan?"

"No joo... mutta *Antin* takki? Ja tuo tukka, ja korvarengas. *Mitä sinulle on tapahtunut?*"

"Pitää kokeilla jotain vähän uutta välillä", Saku vastasi kieltäytyen vastaamasta enempiin kysymyksiin. Hän huomasi pienen matkan päässä Juhon. Kun Juho huomasi Sakun havainneen hänet, Juho kutsui Sakua luokseen koukistamalla sormeaan.

"Sinullahan on ihan *uskomattoman* cool look", Juho sanoi ivallisesti.

"Jos sinulla ei ole muuta sanottavaa, parempi jättää minut rauhaan", Saku huokaisi ja kääntyi lähteäkseen. Juho tarttui Sakua hihasta.

"Hei, älä mene", Juho pyysi. "Minulla ei ollut tarkoitus esiintyä noin inhottavasti, se vaan jotenkin pääsi minulta."

"Niin, ymmärrän", Saku sanoi, yhä aikoen poistua. "Sinun suhtautumisesi ei ollut minulle mikään yllätys. Jos on tarkoitus, että sinä pidät saarnan ja minä kuuntelen, parempi, että lopetat ennen kuin alatkaan."

"Jätetään nyt saarnat sikseen. Niistä tuskin on hyötyä", Juho sanoi sovinnollisesti. "Mutta sinä olet muuttunut lyhyessä ajassa ihan joka suhteessa. Et eilen liioitellut, kun sanoit, että joltain voi kahvi mennä väärään kurkkuun. Minä tahtoisin nyt ihan oikeasti tietää, mistä tässä kaikessa on kysymys."

"Jos haluat tietää totuuden, se on yksinkertaisesti seuraavanlainen", Saku vastasi. "Tämä, mikä koskee minun ulkomuotoani, on takuulla pienempi asia kuin se, että olen homo ja että minulla on boyfriendi. Jos ihmiset eivät hyväksy minua silloin, kun näytän hiukan erilaiselle, he tuskin hyväksyisivät minua homonakaan. Sen keskustelun perusteella, jonka kävin isän ja äidin kanssa, ei hyvälle näytä."

"Odotat ihan liikaa", Juho selitti kuin pienelle lapselle. "On epärealistista ja väärinkin odottaa, että meikäläiset siellä rukoushuoneella alkaisivat pitää homoutta ihan luonnollisena ja hyväksyttävänä asiana siksi, että sinä satut olemaan sellainen."

"Kyse ei ole siitä, että uskovaisten pitäisi hyväksyä homous", Saku pudisti päätään. "Heidän pitäisi vain hyväksyä *minut* sellaisena kuin minä olen, ilman että minulle sunnuntaista toiseen toistellaan samoja varoituksia, jotka osaan jo ulkoa, ja ilman että saan jatkuvasti kuulla saarnapaikalta peiteltyjä mutta minuun kohdistettuja piikittelyjä."

Juho jäi seisomaan turhautuneena ja surullisena, kun Saku käveli pois.

- - -

"Mitä sinä oikein tarkoitat *tuollaisella* asulla?" Mira henkäisi Sakulle.

"Minä alan pikku hiljaa väsyä tuohon päivittelyyn", Saku vastasi vihaisesti. "Miksi minä en saisi olla sellainen kuin haluaisin?"

"Sinä olet virallisesti minun poikaystäväni, etkä edes vihjannut minulle mistään ulkonäön muutoksesta, puhumattakaan, että olisit neuvotellut siitä", Mira sähähti. "Kyllä sinun asiiasi näissä olosuhteissa kuuluvat minullekin."

"Minä olen kerta kaikkiaan kyllästynyt siihen, että muut liikuttelevat minua kuin jotain radio-ohjattavaa leikkiautoa", Saku sanoi kylmästi. "Se on loppu nyt. Etkö sinäkään, joka sentään tunnet minut, näe mitään muuta kuin hiukset ja takin? Olisin tosiaan uskonut sinulta enemmän."

"Unohdat, että olet minun tulevan lapseni isä", Mira sanoi painokkaasti katsoen Sakua silmiin pää kallellaan. "Minusta tuo asu ei osoita sinussa sellaista kypsyyttä, jota tuossa tilanteessa olevalta kaverilta odottaisi."

"Käsittämätöntä, todella käsittämätöntä", Saku vastasi murhaavan ivallisesti. "Ja minä kun olen jo 14-vuotiaasta alkaen tuskin malttanut odottaa, että pääsisin isäksi. Ja nyt sitten tällaiset hiukset, tällainen asu."

Miran silmät kyyneltyivät.

"Kiitos, kun teet kaikin keinoin asian mahdollisimman helpoksi", hän kuiskasi. "Luulet varmaan, että tämä kaikki on ollut minulle pelkkää riemua."

"Sait minut siitossonniksi petoksella", Saku latasi. "Missään vaiheessa ei ollut puhetta, että haluat lapsen. Minä kyllä vastaan omasta osuudestani, ihan niin kuin olen luvannut. Mutta vaadit minulta liikaa, jos minun pitää kaikessa muussakin tanssia sinun pillisi mukaan."

Mira tuli aivan Sakun lähelle ja silitteli sormillaan vyötärönauhan pyramidiniittien kuluneita kärkiä.

"Minä en sinua pettänyt, usko pois", Mira kuiskasi. "Ehkäisy petti. Olen kyllä haaveillut sinusta ja perheestä sinun kanssasi, mutta sitä minulle ei sallita. Anna minulle edes anteeksi kaikki se, millä olen pahoittanut sinun mielesi."

Sakun kurkkua kuristi. Herätysliikkeessä, johon hän kuului, ripillä ja varsinkin ehdottomalla synninpäästöllä oli erittäin keskeinen asema. Saku tunsi, että hän oli kuitenkin alamittainen tässä asiassa, jota koko kansankirkko liikkeessä arvosti ja jonka merkityksen Saku oli sisäistänyt jo nuorena. Asia oli Sakun sisäisessä maailmassa pyhyydeltään suunnilleen samanarvoinen kuin Herran ehtoollinen.

Nyt tyttö, jota suurin osa Sakun uskonveljistä ja -sisarista ei olisi edes pitänyt uskovaishenonä, pyysi häneltä nöyrästi anteeksiantamusta, vaikka Saku tunsi, että hänen itsensä olisi pitänyt olla anteeksiantoajan paikalla.

Punkkarilta näyttävä niittitakkinen poika ja vaalea, pitkähiuksinen, hoikka tyttö syleilivät toisiaan lipputangon juurella keskellä koulun pihaa.

"Anteeksi, Jeesuksen nimessä ja veressä", poika kuiskasi kastellen kyynelillään tytön takin olkapäätä. "Anna sinäkin anteeksi minulle kaikki ne ilkeät sanat joilla olen loukannut sinua, minun ylpeyteni ja kovasydämykseni."

Kellon soitua välitunnin päättymisen merkiksi Saku ja Mira kävelivät, pojan käsi suojelevasti tytön olkapäiden ympärillä, koulurakennukseen. Moni oppilas katseli heidän menoaan.

"Mikä hitto noita kahta yhdistää? Minä en tajua", Niko sanoi Joonakselle. Toisella puolella pihaa Anttikin katsoi paria miettien samaa. Asetelmassa oli jotain syvällisesti ristiriitaista, mutta mitä, sitä hän ei keksinyt.

- - -

"Mitä perke... sinulle on tapahtunut?" Pyry kysyi selvästi ihailen. "Olet ajanut sivut sileiksi ja ottanut korviksen. Mutta... hei... onko se *tarkoituksella* oikeassa? Melkein kaikilla, kellä on vaan yksi, on vasemmassa."

"Tarkoituksella, joo", Saku vastasi. "Sehän on joskus maailmassa tarkoittanut homoa, vaikka nykyään sitä ei tiedäkään enää oikeastaan kukaan. Mutta arvaa, onko tästä minun pikku muodonmuutoksestani tullut kauhea poru."

Saku kertoi päivän tapahtumista ja keskusteluista. Hän säästi tarkoituksella Antin viimeiseksi.

"Hei, minä tiedän sen tyyppin", Pyry huudahti. "Törmälähän on karmeaa nuorisorikollinen ja kaikkea. Ainakin ennen käytti kamaa ja nussi, siis pölli autoja. Onko sekin lukiossa?"

"On, ja kuulemma pärjää ihan hyvin, varsinkin kielissä", Saku vastasi. "Kun pidin Antin takkia päivän päälläni, sain hiukkasen tuntea, millainen hänen roolinsa on. Jännä juttu, että kun vetää rooliasun päälleen, saa heti kaikki rooliin kuuluvat edut ja haitat osakseen."

"Et arvaa, miten minun tekisi mieleni heittää tämä kiltin pojan viitta harteilta", Pyry sanoi haaveksien. "Mielessä olisi tehdä vaikka mitä, mutta taidan lopulta olla aika pelkuri."

"Ei sitä kai tarvitse heti mennä toiseen laitaan, jos pieniä muutoksia toteuttaakin", Saku arveli. "Mutta minussa kyllä tapahtui *jotain*, kun vedin Antin rotsin päälleni. Tunsin jotain kummaa halua olla niin kuin hän, sellainen vapaa ja riippumaton. En vaan oikein tajua vieläkään, *mitä* hän minussa näki, kun tuli juttelemaan ja antoi takkinsakin lainaan."

"Minä näen sen kyllä ihan selvästi", Pyry sanoi. "Asia on juuri niin kuin Antti sanoi: teillä molemmilla on *linja*. Sinä olet johdonmukaisesti ollut tiukka askeetti, siis muiden silmissä ja mielestä. Mitkään pyynnöt osallistua kaiken maailman kekkereihin ja panoihin eivät ole saaneet sinua lipeämään. Antti taas pitää omalla tavallaan kiinni oikeudestaan olla juuri sellainen kuin hän on. Te olette kaksi outoa lintua samassa puussa."

Pyry heittäytyi selälleen vuoteelleen ja laittoi kätensä pään alle ja katsoi makuualkovin kattoa. Saku silitti kämmenellään Pyryn farkkujen ja collegepuseron helman välistä pilkottavaa paljasta ihoa. Sormet pujahtivat välillä vyön alle ja rapsuttivat karvoituksen yläosaa.

"Sinä häiritset minun ajatteluani", Pyry valitti. Saku otti sormensa pois.

"Hei, ymmärsit väärin. Tahdon, että häiritset minun ajatteluani", Pyry valitti samalla äänensävyllä kuin äskenkin.

Sakun häirintä ehti jo melko pitkälle, kun portaikosta kuului askelia. Pojat erkanivat nopeasti toisistaan ja istuivat kiltin ja keskustelevan näköisinä Pyryn sängyllä, kun ovi avautui ja Antero, Pyryn isä, tuli huoneeseen.

"Pojat, alhaalla on kah - -" hän aloitti, mutta jäi suu auki tuijottamaan Sakun uutta lookia.

"Hyvää iltaa", Saku vastasi hänelle ominaisella, kohteliaalla tavalla nyökäyttäen päätään.

- - -

"Meni muuten kerrankin isältä näkkileipä väärään kurkkuun", Pyry naureskeli saunan lauteilla Sakun sylissä. Pojat olivat heittäneet löylyä ja kuumuus oli polttava. Hiestä liukkaat vartalot painautuivat toisiaan vasten.

"Hän suunnittelee varmaan vastaiskua", Saku huohotti lyhyin henkäyksin, kun kuumaa ilmaa ei olisi oikein sietänyt vetää keuhkoihin. "Hän on sen tyyppin mies, ettei jää kellekään velkaa."

"Sinun luotettavuusindeksisi putosi kyllä pakkaselle", Pyry nauroi mutta joutui pidättämään henkeä kun kuuma ilma poltti hänen kurkkuaan. "Mutta seksikkyyssindeksi kasvoi kyllä paljon enemmän."

"Ihanko totta?" Saku kysyi mielissään ja puristi Pyryä vielä voimakkaammin itseään vasten. "Sitä puolta en ajatellut ollenkaan kun kävin parturissa. Mutta hyvä jos kelpaan tällaisena."

"Sinun vehkeesi painaa minun tuhkaluukkuu", Pyry ilmoitti. "Jos vähän korjaisin asentoa, se sujahtaisi sinne varmaan ihan noin vaan..."

Pojat olivat toisiaan vasten kuin paperi pöydällä. He silittelivät toisiaan selästä, niskasta ja hiuksista. Pyry nousi Sakun sylistä, istuutui alemmalle lauteelle ja veti reisistä Sakua istumaan lähemmäksi reunaan.

Pojat eivät jaksaneet olla pitkään tukahduttavan kuumassa saunassa, vaan menivät pesulle. Kuten jo monta kertaa aikaisemminkin he pesivät toinen toisensa. Pesun perusteellisuus ei jättänyt toivomisen varaa. Suihkusaippuasta liukkaan vartalon hidas, nautinnollinen pesu paljain käsin oli molemmille kiihottava, läheisyyttä ja lämpöä tuova riitti.

Antero katseli käsivarret ristissä rinnan päällä, kun pojat joivat keittiön pöydän ääressä mehua. Pyry oli nyrhinyt partahöylällä pois Sakun ohimoilta sängin, joka oli ehtinyt kasvaa parturissa käynnin jälkeen. Pienestä haavasta vasemman korvan yläpuolella tirahti veripisara. Pyry ei ollut mikään harjaantunut partahöylän käsittelijä - omia, hentoja amisviiksiään hän varjeli kuin kruununjalokiviä.

"Mitä vanhempasi sanoivat, kun olit ajattanut hiuksesi tuolla tavoin?" Antero kysyi tylyn oloisesti.

"Kyllähän vanhemmilla oli hiukan eri käsitys siitä, millaiset siistit hiukset voivat olla", Saku sanoi hetken emmittyyään. "Mutta isä sanoi, että tärkeämpää on kuitenkin se, mitä hiusten alla ja korvien välissä on", hän lisäsi.

"*Meillä* tuollainen ei tulisi kysymyksenäkään", Antero sanoi tiukasti. "Toivottavasti et tarjoa Pyrylle tuota minään mallina."

"Jätän Pyryn hiukset *sinun* asiaksesi", Saku sanoi pisteliäämmin kuin alun perin tarkoittikaan. "Olen kyllä ihmetellyt, miten *minun* hiukseni ovat ongelma kaikille *muille*."

"Olisi parempi olla viisastelematta tässä talossa", Antero sanoi uhkaavasti. "*Minä* määrittelin meillä säännöt, eivätkä ulkopuoliset siihen asiaan puutu."

Sakun sydän läpähti kuin lampaan saparo mutta hän yritti näyttää siltä, kuin koko asia ei kiinnostaisi häntä millään tavalla, ja onnistuikin kohtalaisesti. Pojat nousivat pöydän äärestä ja Pyry oli jo yläkertaan vievien portaiden alapäässä, kun Saku heitti vielä ovelta Anterolle:

"Minä olen ihan se sama Saku, joka on käynyt teillä aikaisemminkin. Arvostan teidän ystävyyttänne ja vieraanvaraisuuttanne suuresti, mutta edes se ei määrää sitä, miten hiukseni leikataan." Vastausta odottamatta hän meni puolijuoksua Pyryn jäljessä yläkertaan.

Pyry puisteli päätään.

"Kun tilanne alkaa lämmetä tuolla tavoin, olisi parempi, ettet sano isälle vastaan", hän sanoi alakuloisena. "Hän kostaa äidille ja minulle tavalla tai toisella, kun on hävinnyt jonkun sanasodan."

"Aika hankala juttu", Saku myönsi. "Mutta on minullakin itsekunnioitukseni. Minulla on oikeus mielipiteisiini ihan riippumatta isäsi käsityksistä, vaikka en tietenkään tahtoisi aiheuttaa sinulle vaikeuksia. En tajunnut, että hän nostaisi tuollaisen metelin jonkun tukasta ja korviksesta."

"Minä tajuan kyllä", Pyry totesi. "Tilannehan on sama kuin koulussa ja teillä kotona: kiltistä, uskovaisesta pojasta on tullut karkea punkkari - tai ainakin ihmiset näkevät asian niin. Jokainen sitten reagoi asiaan omalla tavallaan. Isän reagointi on kyllä sieltä pahemmasta päästä, mutta *minulle* se ei ollut mikään yllätys."

"Luuletko, että hän kieltää minua käymästä teillä?" Saku kysyi.

"En usko, ainakaan niin kauan kuin hänellä ei ole muodollista syytä kieltää sitä", Pyry arveli. "Vaikka hän on noin yksiniittinen, hän tajuaa kyllä, miten hassulta kuulostaisi, että Antero Viitasalo on kieltänyt jotakuta tulemasta hänen kotiinsa vain siksi että tällä on irokeesitukka. Ja hän tuskin ottaisi sitä riskiä, että joutuisi sanomaan sen syyksi sinun isälesi. Jos sinun isäsi, joka sentään on uskovainen, on hyväksynyt sinut tuollaisena, on minunkaan isäni vaikea olla hyväksymättä."

"On kyllä liioittelua sanoa, että isä olisi *hyväksynyt* tämän leikkauksen", Saku naurahti. "Pikemminkin kyse on *sietämisestä*. Onneksi meillä on kaikesta tästä uskovaisuudesta huolimatta jonkinlainen suvaitsevuus. Olethan sinäkin nähnyt sen, kun olet käynyt meillä. Meidän liikkeen piirissä, minunkin tutuissani, on aika karkeitakin esimerkkejä."

"Kuten?" kysyi Pyry uteliaana.

"No, eräs kaveri osti divarista pari Tarzan-pokkaria. Ne lensivät saunan uuniin heti, kun vanhemmat näkivät ne. Sisarukset lukevat peiton alla taskulampun valossa *Monte-Criston kreiviä*. Ne ovat maailmallista turhuutta, kuulemma. Ja vanhemmat ilmoittivat reksille, että heidän lapsensa eivät osallistu niille terveysopin tunneille, joissa käsitellään ehkäisyä tai lisääntymistä."

"Kuulostaa aika fundamentalistiselta", Pyry sanoi päätään pyöritellen.

"Siinä on kyse Raamatun tulkinnasta", Saku sanoi käsiään levitellen. "Jos heillä on nuo mielipiteet, se on periaatteessa heidän perheensä asia. Mutta kun he julistavat, että kukaan joka ei ajattele samalla tavoin, ei ole oikea uskovainen, homma menee jo pieleen."

"Menetkö sinne seuroihin sunnuntaina?" Pyry kysyi äkkiä. "Miten aiot siellä selittää ulkomuotosi muutoksen? Minä en tosiaan ole mikään asiantuntija, mutta veikkaan, että ulkonäkösi puolesta kuulut aika pieneen vähemmistöön niissä piireissä."

"Yhden miehen vähemmistöön", Saku vahvisti. "Testaan vähän toleransseja. Muuten, mihin aikaan Antero ja Eeva lähtevät siihen konserttiin?"

"Niiden pitäisi oikeastaan olla jo menossa", Pyry sanoi ja kurkisti ikkunasta. "Joo, isä ajaa autoa juuri tallista ja äiti näyttää olevan tälläytyneenä parhaimpiinsa. Meillä on nyt ainakin kolme tuntia aikaa olla ihan rauhassa."

"Minä en tahdo olla ihan rauhassa", Saku sanoi työntäen kätensä samalla Pyryn puseron alle. "Ja tuskin sinäkään."

"Katso, miten suloinen näky", kuiskasi Eeva Viitasalo. Hän seiso i miehensä kanssa Pyryn huoneen ovella. Saku nukkui lattialle nostetulla patjalla vatsallaan kämment pään alla ja Pyry tuhisi selällään, suu puoliavoimena.

"Saatanan runkkari", sanoi Antero Viitasalo. "Toivottavasti Pyry ei ime hänestä pahoja vaikutteita. Korvarengaskin oikeassa korvassa. Ettei vaan olisi hintti..."

Ovi kolahti kiinni. Pyry nosti päätään.

"Ne menivät. Siinä s kuultit, mikä olet miehiäsi. Jatketaan, saatanan runkkari."

24. osa

■ *jossa Saku joutuu punnitsemaan arvoja ja arvostuksia* ■

Sunnuntai

"Etkö voisi harkita pääsi ajamista vaikka ihan kaljuksi?" Lasse kysyi kiusaantuneena. "Se herättäisi vähemmän huomiota."

Perhe valmistautui seuroihin lähtöön. Tällöin puettiin päälle, jos nyt ei ihan parhaat, ainakin siistit vaatteet. Naiset ja tytöt käyttivät seuroissa aina hametta, eivät koskaan housuja. Monet pojat ja nuoret miehet olivat kyllä farkuissa, mutta vanhemmat miehet pukeutuivat yleensä vähintään prässihousuihin tai pukuun. Normina oli, että miesten hiukset olivat siistit ja lyhyet, mutta itsensä kaljuksi ajelleita nuoria oli harvassa. Sakun nyt valitsemaa irokeesityyliä ei käyttänyt kukaan.

"Häpeätkö sinä minua?" Saku kysyi isältään.

"Jos ihan suoraan sanon, niin häpeän", Lasse vastasi. "Tai, jos ollaan tarkkoja, en sinua vaan sinun hiuksiasi, tai mitä olet niistä jättänyt jäljelle."

"Minä voin kyllä jäädä kotiin, jos minun hiukseni raapivat niin kovin sinun isänkunniaasi", Saku sanoi ivallisesti.

"Älä sinä minun kunniastani välitä, pidä vain huoli omastasi", Lasse vastasi samalla tyyllillä. "Olethan sentään jo aikamies, niin että itse kannat vastuun teoistasi ja niiden seurauksista. *Minä* kyllä tunnustan sinut pojakseni, oli pukeutumisesi mikä vaan."

Saku vaiken i. Isän sanat osuivat paremmin kuin tämä aavistikaan. Sakulla olisi vastattavaa paljon enemmän kuin mitä perheessä kukaan saattoi kuvitella. Ja mitä isä olisi mahtanut sanoa pukeutumisesta ja pojaksi tunnustamisesta, jos pojalla olisi ollut vielä sama nahkatakki kuin perjantaina?

- - -

Rukoushuoneen piha oli jo lähes täynnä autoja. Näytti siltä, että siunausta oli satanut uskovien päälle runsain mitoin. Mersu, Audi, Mersu, Saab, Chrysler... Valikoima ei ollut sitä, mitä yleensä piilotetaan merkkiliikkeen vaihtautovaraston takariviin. Lassen pari päivää aikaisemmin hankkima, taloudellisen käyttöiän ehtoopuolta viettävä Opel Ascona vaappui rivistön viimeiseksi.

Pysäköintipaikan reunamilla oli pieni nuorten ryhmä tupakalla ja Saku suuntasi sinne muiden perheenjäsenten mennessä sisään rukoushuoneeseen. Juho oli jo ryhmässä ja tervehti Sakua laimealla kädenheilautuksella. Vilkas keskustelu katkesi kuin leikatun, kun ryhmä näki Sakun. Sakusta tuntui, kuin hän ja ryhmä olisivat olleet kaksi samanmerkkistä magneettia, jotka hylkivät toisiaan. Ryhmästä aistittava hämmästys ja osin vihamielisyys leijuivat ilmassa.

"Moi, pojat", Saku sanoi.

"Mooodi..." vastasivat muut hiukan onton tuntuisesti.

Kenellekään ei ollut mitään sanottavaa. Juho oli selvästi kahden vaiheilla ja kiusaantunut tilanteesta. Hän huomasi kauhukseen, miten arvokkaat sekunnit liukuivat ohi. Hiljaisuus tuntui syvenevän. Juho tiesi melko tarkkaan, mitä Saku ajatteli: tällaista minä arvasinkin.

Ne, jotka joukosta tupakoivat, yksi kerrallaan tumpasivat savukkeensa. Pojat seisoivat avuttoman näköisinä toisiaan tuijotellen - joskin kaikki katsoivat Sakun katseen kohdattessaan jonnekin kaukaisuuteen.

"Varsin yksimielisen tuntuista sakkia", Saku tokaisi, eikä kukaan nähtävästi ollut eri mieltä, koska hiljaisuus vain jatkui. Hän kääntyi ja käveli pysäköintipaikan poikki rukoushuoneen etupihalle ja edelleen eteiseen. Naulakoiden edustalla oli keskenään juttelevia muutaman ihmisen ryhmiä. Näkymä oli tavanomainen, juuri se, johon Saku oli varhaislapsuudestaan lähtien tottunut. Hetken aikaa Sakusta tuntui, että poikien reaktiosta huolimatta hänen pelkonsa oli turha.

Sakun huojennus oli ennenaikainen.

Kun ihmiset yksi kerrallaan huomasivat Sakun, he jäivät vaiti tuijottamaan häntä. Pian koko eteinen oli hiljainen. Saku seisoivat hiljaa ovensuussa pää painuksissa eikä hän tullut ajatelleeksi, että tuossa asennossa hänen tumma hiusvanansa ja sen kontrastina loistavat kaljut ohimot paistoivat ehkä vieläkin selvemmin kuin suoraan eteen päin katsoessa. Jotkut pudistelivat päätään ja ryhtyivät kuiskuttelemaan äskeisten keskustelukumppaniensa kanssa.

Sakun isä huomasi myös tilanteen omalla tahollaan. Hän oli eteisen toisessa päässä keskustelemassa maallikkosaarnaajan ja tämän vaimon kanssa. Lasse yritti eteisen hiljetessä itsepintaisesti pitää aikaisempaa keskustelunaihetta yllä, mutta se oli kerta kaikkiaan mahdotonta.

"Mitä ihmettä..." kuiskasi saarnaajan vaimo. "Eikö tuo hirvitys ole *Saku*?"

"Sakuhan se on", sanoi Lasse puoliääneen takaisin. "Minun poikani. Hän on saanut jostain päähänpintymän leikkauttaa tukkansa noin, eikä siihen varmaan kannata kiinnittää sen enempää huomiota."

"Mutta tuohan on *aivan* hirveää!" rouva puuskahti, ja hänen rotanloukkua muistuttava suunsa puristui tiukaksi viivaksi. "Ajattele, millaista esimerkkiä meidän siveät, kiltit nuoremme saavat hänestä!"

"Hän on *minun* poikani ja minä vastaan hänen kasvatuksestaan", Lasse sanoi mahdollisimman kohteliaasti mutta varsin tiukasti. "Olemme kyllä keskustelleet asiasta kotona, ja

minä antaisin ajan tehdä tehtävänsä. Mitä vähemmän kiinnitämme asiaan huomiota, sitä pikemmin tuollaiset päähänpistot menevät ohi."

"Se nyt ei *ainakaan* pidä paikkaansa!" huudahti saarnaajan vaimo niin, että heidän keskusteluunsa alettiin jo kiinnittää huomiota muuten hiljaisessa eteisaulassa. "*Minä* näytän, miten kunnan kristitty toimii."

Odottamatta lupaa tai vastausta rouva Kivikko irtautui miehensä ja Lassen seurasta ja purjehti eteisaulan toiseen päähän, jossa Saku yhä seiso i epävarmana. Aulan kuiskuttelu oli muuttunut jo hiukan äänekkäämmäksi, melkein tavanomaiseksi keskustelun sorinaksi, mutta hiljeni jälleen, kun Aila Kivikko tuli Sakun eteen.

"Jaa...ha. Sinä siis olet päättänyt esiintyä *tuollaisena*", hän sanoi ylhäisesti, viimeistä sanaa painottaen, ja jatkoi:

"Kuinka sinä *ilkeät* tulla tänne *rukoushuoneelle* tuon näköisenä? Etkö yhtään häpeä?"

Saku köhäytti kurkkuaan, johon oli noussut pala. Puhuminen tuntui melkein mahdottomalta, kun kaikki aulassa olevat kuuntelivat korva tarkkana valmiina punnitsemaan kultavaa'alla kaiken, mitä sanottiin. Mutta hei, miksei sanoisi nyt kaikkea, mitä on mielessä? *Mitä tässä oikeastaan on hävittävää?*

Sakun ryhti kohosi ja hän kiinnitti katseensa naisen pupilleihin.

"Sinä turkasen ämmä et ole varmaan koskaan kuullutkaan sellaisesta asiasta kuin kristillinen rakkaus", hän sanoi tasaisesti, melkein ystävällisesti. Sanat suorastaan huusivat risti riitaa sanoman ja äänensävyyn välillä. Nainen katsoi poikaa kauhuissaan, uskomatta korviaan. Tuollaista puhetta nuorelta huomattavasti vanhemmalle, arvostetulle henkilölle ei rukoushuoneessa juuri kuultu.

"Olet valmis tuomitsemaan toisia joidenkin merkityksettömien ulkonaisten merkkien perusteella, vaikka oma sydämesi on perkeleitä täynnä, mustempi kuin Afrikan yö. Omalle tunnollesi ei tule ollenkaan se, että ennen teidän firmanne konkurssia siirrettiin miljoonia muiden tileille, ja muut joutuivat maksamaan teidän puolestanne. Ja tämän tietää koko kaupunki." Sakun ääni oli nyt jääkylmä, mustaa uhkaa täynnä.

"Mitä muiden konkurssit sinulle kuuluvat?" rouva Kivikko kiljui, jo lähes täyttä kurkkua. "Sellaiset ovat ihmisten yksityisasiota, hävytön pentu, hoida omat asiasi! Sitäpaitsi me olemme hoitaneet asiamme täysin laillisesti!" Naisen kontrolli oli jo pettämässä.

"Minunkin tukkani on täysin laillinen, eikä se kuulu sinulle vähääkään. Sinä pu et vain omaa tuomiohenkeäsi kristilliseen rakkauteen", Saku jatkoi samalla, muodollisen kohteliaalla, mutta murskaavalla äänensävyllä kuin aikaisemminkin.

"Sinä lastaat ihmisten selkään sellaisia reppuja, joita et itsekään jaksaisi kantaa. Hoida ensin omat asiasi kuntoon, ja puutu sitten vasta muiden. Eikä kaikki sellainen, minkä laista löytyy porsaanreikä, ole moraalisesti oikein, ainakaan kristitylle."

"*Sinäkö* muka pidät *minulle* luentoa siitä, mikä sopii kristitylle ja mikä ei?" rouva Kivikko kysyi Sakulta ivallisesti. "Onko sinulla nyt sellainen esikuva, jota haluat esittää meillekin seurattavaksi?"

"Minä en ole pyytänyt ketään seuraamaan itseäni, enkä ole edes olevinani mikään lauman esikuva", Saku sanoi kuivasti. "Sellaista osaa esittävät täällä ihan muut ihmiset. Minä olisin halunnut tulla vain kuulemaan Jumalan Sanaa, koska olin ilman sinun rohkaisuasikin jo kuilun partaalla. Ehkä saan parempaa apua muualta. Isä", Saku sanoi vieressä kuuntelevalle Lasselle, "anna minulle auton avaimet. Menen sinne odottamaan. Minä en jaksa katsoa näitä tekopyhiä hurskastelijoita."

"Mutta Saku..." yritti Lasse. Saku kääntyi hitaasti ja näki ympärillään vain vaaleita läiskiä, jotka ilmeisesti olivat ihmiskasvoja. Hän vapisi, oli pyörtymäisillään. Äskeinen purkaus oli vienyt käytännöllisesti katsoen kaikki hänen voimansa, sekä henkiset että fyysiset.

Vahva käsi tarttui Sakun olkapäähän ja talutti hänet ulos viileään syysilmaan. Poika seurasi edes tajuamatta, mikä tai kuka häntä vei. Ulkona viileän syystuulen puhaltaessa hän ikään kuin heräsi ja katsoi vierelleen. Esko Rajala seiso siinä.

"Ajattelin, että sinun pitäisi päästä hetkeksi jäähyllä", vanha mies sanoi. "Oli muuten aikamoinen näytelmä. Ei ole vastaavaa tuon katon alla kuultu."

"Sitä minä en tiedä", Saku sanoi ääni vapisten, vieläkin kuohuksissa äskeisen kohtauksen jäljiltä, "mutta se on varma, että noiden hurskastelijoiden seurassa minua ei hetkeen näy."

"Luulenpa, että aika moni paikalla olleista oli sinun puolellasi", Esko arveli. "Katselin ympärilleni, ja se tapa, jolla moni vilkuili Kivikon rouvaa, ei ollut järin ystävällinen."

"Miksi kukaan ei sitten sanonut mitään?" Saku huudahti. "Ovatko kaikki niin pelkureita, että yksi annetaan seivästä julkisesti?"

Samassa rukoushuoneen ovi aukeni. Juho astui ulos. Hän vilkaisi ympärilleen, ja huomattuaan Sakun ja Eskon asteli heidän luokseen.

"Mitäs sinä täällä?" Saku kysyi. "Etkö jää seuroihin? Teatterihan on alkamassa."

"Vahinko, tai onni, ettet jäänyt kuuntelemaan", Juho sanoi väsyneesti. "Tuli sanottua vähän harkitse mattomia."

"Mitä?" kysyivät Saku ja Esko yhteen ääneen.

"No, se Kivikon ämmä keekoili areenalla kuin kuningatar kun olit mennyt ovesta ulos. Sanoi vielä kovalla äänellä jollekin: 'Kaikenlaisia hampuuseja näistä kristittyjen kotien lapsista kasvaakin. Kai nyt sentään ymmärtää antaa tukan kasvaa ennen kuin tulee uudestaan.' Silloin isältäsi paloi päre. Hän sanoi sille: 'Toivottavasti omatuntosi herää, ennen kuin astut ikuisuuteen. En olisi ikinä uskonut tuollaista käytöstä aikuiselta, uskovalta ihmiseltä.' Ne olisivat varmaan ristiinnaulinneet isäsikin, mutta minä tulin siihen viereen ja sanoin, etten tule tänne ennen kuin rouva Kivikko on esittänyt sinulle julkisen anteeksipyyntöön. Sitten läksin ulos."

"Voi Juho!" Saku nyyhkäisi ja astui Juhon luo ja halasi tätä. "Ei sinun olisi tarvinnut pilata omia senssejäsi minun takiani. Sinä sentään olet kunnan kristitty ja kaikkea."

"Vai kunnan kristitty!" Juho tuhahti. "Minä seurustelen sellaisen tytön kanssa, jota tämän porukan enemmistö pitää saastaisena haaskana. Eikä tämä ole mikään bisnesjuttu eikä kannattavuuskysymys. En minä tuota sinun tukkaasi hyväksy, mutta mitä se sen enempää minulle kuin sille Kivikon ämmällekään kuuluu?"

"No pojat, eipäs puhuta rumia", naureskeli Esko. "Teillä ei taida olla juuri nyt kiinnostusta mennä tuonne sisälle. Mitä te aiotte?"

Sakulla välähti.

"Kuule Esko, minä soitan yhteen paikkaan ja jos tie on niin sanoakseni selvä, voisitko heittää minut ja Juhon sinne?"

"Jos on tässä kaupunkialueella, niin miksei. Minä ehdin kyllä vielä seuroihin ja niiden jälkeen seurakahville kuulemaan tuoreimmat kommentit. Soita se puhelusi."

- - -

"Moi Pyry! Tässä on Juho, josta olen jo kertonut", Saku esitteli.

"Terve! Kiva tavata", Pyry sanoi varautuneesti. Saku oli kertonut Pyrylle Juhon kanssa käymistään keskusteluista, eikä Pyryn Juhosta saama vaikutelma ollut järin positiivinen.

"Me ollaan vähän niin kuin evakossa", Saku sanoi, kun pojat istuivat Pyryn huoneessa - Juho tuolilla ja Pyry sekä Saku tutussa asennossa jalat ristissä sängyllä. "Minä sain oikeastaan hatkat rukoushuoneelta, ja Juho taas pudotti pisteensä pakkaselle vapaaehtoisesti minun takiani."

Pojat selostivat Pyrylle, mitä oli tapahtunut. He huomasivat molemmat, että kumpikin pyrki tapahtuneesta huolimatta puolustamaan uskonyhteisöä. Kummallakin oli vaisto, että asiat eivät olleet ihan mustavalkoisia, ja että liikkeessä oli tapahtuneesta huolimatta paljon hyvääkin. Juho puhui erityisen lämpimästi Lassesta ja Saku Esko Rajalasta, jotka olivat laittaneet itsensä likoon Sakun puolustamiseksi.

Mitä te nyt sitten aiotte?" Pyry ihmetteli. "Olette vähän kuin lainsuojattomia, jos ymmärsin oikein. Pidättekö liikkeestä edelleen kiinni?"

"Ei minulla ole syytä heittää lasta pesuveden mukana pois", Juho vastasi hetken mietittyään. "En hyväksy sitä tapaa, jolla Sakua kohdeltiin, enkä sitä, että Lassea ja minua lukuun ottamatta kukaan ei puuttunut siihen. Mutta tuo mikä tapahtui oli vaan yksityisen ihmisen puhetta eikä varmaan monikaan yhdy siihen.."

"Minä en tuosta olisi niinkään varma", Saku sanoi hiljaa. "Eivätkö tämän päivän tapaukset osoita, että jossain ollaan pielessä ja raskaasti? Jos tuollainen suhtautuminen hyväksytään ihan noin vaan, silloin on menty aika etäälle siitä, mikä pitäisi olla tärkeintä."

"Mikä sitten on sinun mielestäsi tärkeintä?" Pyry kysyi. "Minä nyt olen aika etäällä *kaikesta* uskovaisuudesta, mutta yrittäisin ainakin tajuta."

"Kyllä minusta sielujen pelastus on tärkeintä, eikä se, että *vaan me* 'hyvät uskovaiset' saamme pitää keskenämme kauniita, hartaita ja steriilejä kokouksia, joita kaiken maailman syntiset hampparit eivät pääse häiritsemään." Saku pysähtyi hetkeksi miettimään. Juho ja Pyry olivat hiljaa, sillä he tajusivat, että tässä oltiin nyt asioiden juurilla.

"Meillehän on opetettu, että usko tulee kuulosta, ja kuulo Jumalan Sanasta, eikö totta?" Saku jatkoi. "Jos sitten joku - se voi joskus olla muukin kuin minä - karkotetaan rukoushuoneelta muka hampparina, miten hän voi edes tulla Jumalan Sanan kuuloon? Pitääkö hänen ensin jossain nurkan takana opetella, mikä on uskovan oikea esikuva, puhetapa,

sisäpiirin termit ja niin edelleen? Sitten, kun hän voi mennä rouva Kivikon sisäänpääsyko-keeseen ja läpäisee sen, hän ehkä pääsee salin puolelle. Eli normien täyttämisen alkuun olisi päästävä ihan ensin. Mutta miten tämä sopii yhteen sen kanssa, että 'ensin usko, sit-ten teot', ja: 'minä puuttuu, se uskosta puuttuu'?"

"Ei Kivikon rouva ehkä tarkoittanut olla niin julma kuin miltä kuulosti?" Juho rohkeni epäillä.

"Minä taas luulen, että hän ei saanut edes koko kuormaa kipattua", Saku sanoi kipakasti, hänelle epätyypilliseen tapaan. "Minulla ei ole mitään syytä olettaa, että hän tarkoitti jotain ihan muuta kuin mitä sanoi. Eikö se ole jonkunlainen perusolettama, että ihmiset tarkoitta-vat sitä, minkä he sanovat? Vai pitäisikö kaikesta hakea takaa jonkinlaisia piilomerkityk-siä?"

"Hei, annetaan niiden olla", Pyry sanoi vähän epävarmasti, koska keskustelussa liikuttiin hänelle tuntemattomalla maaperällä. Teologia ja siihen liittyvät pohdinnat eivät olleet vilkkaan ja välittömän Pyryn alaa. Tässä suhteessa hän olikin enemmän Juhon kuin Sakun kaltainen. "Puhutaan mieluummin jostain muusta."

"Sopii hyvin", sanoivat Saku ja Juho yhteen ääneen, koska rukoushuoneen tapausten jau-haminen alkoi kyllästyttää heitäkin. Juho karautteli kurkkuaan ja katseli muita hiukan hä-millisen näköisenä.

"Nyt Juho aikoo kysyä, olemmeko oikeasti homoja ja millaista se on", Saku sanoi katsellen hymyillen Juhoa, joka kiemurteli vaivaantuneena.

"No... tuota... ei nyt ihan noinkaan, mutta sinne päin", Juho vastasi viivytellen. "Kyllähän tietysti kaikki tuokin kiinnostaa, kun minulla ei ole ollut tilaisuutta kysyä keneltäkään, joka on... tuota... homo."

"Miksi sinun on niin kauhean vaikea puristaa homo-sanaa suustasi?" Pyry kysyi ilkikurises-ti.

"En minä tiedä", Juho vastasi käsiään levitellen. "Sehän on ollut sellainen hys-hys-juttu, josta ei missään puhuta asiallisesti ja suoraan. Jos siitä puhutaan, niin halventavasti ja epäasiallisesti."

"Olenko minä nyt mielestäsi muuttunut, kun tiedät totuuden?" Saku kysyi.

"Et tietenkään", Juho sanoi nopeasti. "Mutta kyllä minä tahtomattanikin tarkastelen sinua aivan uusin silmin. Se ei varmaan ole oikein, mutta sille on vaikea mahtaa mitään."

"Minä olen ihan sama kundi kuin ennenkin", Saku sanoi katsoen Juhoa suoraan silmiin. "Jos kiinnität huomiosi johonkin epäoleelliseen kuten hiuksiin tai vastaavaan, voit tietysti ajatella, että olen muuttunut hirveästi. Mutta minä olen täsmälleen se sama jätkä, kenen kanssa olet jakanut seurakarkkisi pikkupennusta lähtien."

Pojat juttelivat vielä hyvän aikaa, kunnes Sakun kännykkä soi.

"Isä soittaa", Saku totesi puoliääneen ja vastasi. "Moi iskä! Olen Pyryn luona, Juho on täällä myös. Joo, jos viitsit niin hae. Oliko siellä vielä mitään erityistä? Aha. Varttitunnin kuluttua, joo, valmiina ollaan. Sano Juhon isälle."

"Isä hakee meidät varttitunnin kuluttua", Saku sanoi nyökäten Juhon suuntaan, "ja heittää sinutkin kotiin. Aprilia menee tänään seisontavakuutukseen, enkä voi ajaa sillä enää huomisesta alkaen. Sitten pitää turvautua bussikytyihin."

Matkalla Lasse kertoi seuroista. Siellä oli ollut melko jäykkä ja jännittynyt tunnelma. Senkertainen puhuja ei ollut oikein saanut langan päästä kiinni, vaan puhe oli hapuillut sinne tänne. Liikkeessä oli melko ehdottomana sääntönä, että hartauspuheita ei valmisteltu etukäteen, vaan luotettiin Hengen johdatukseen. Muutama ihminen oli tilaisuuden jälkeen tullut Lassen luo osoittamaan sympatiaa Sakua kohtaan, pari taas kertomaan, miten Lassen ymmärtävä ja pehmeä kasvatustapa oli itse asiassa konfliktin alkusyy.

"Aion pitää sieltä pitkän loman", Saku sanoi, kun he tulivat pihaan. Asconan tukivarret kolahtelivat, kun auto keinahteli pihan epätasaisuuksien yli.

"Miten aiot pitää huolta siitä, että pysyt Jumalan Sanan kanssa kosketuksissa, ja että et kuivu hengellisesti, jos et ole Sanan kuulossa?" Lasse kysyi.

"Minä olen jo nyt kuiva kuin harjanvarsi", Saku sanoi katkerasti, mutta kieltäytyi lisäkommenteista. Isoäiti oli kylässä. Hänet oli haettu jo aamulla. Hän oli kuunnellut seurat puhe-limitse.

Illalla, luodessaan silmäyksen huomisen koulukirjoihin, Saku kuuli mummon laulavan säri-sevällä äänellä mielivirttään:

*"O Jeesu, lainaa viisautt'
ett' välttää pirun kavaluutt'
tääll' murheen laaksoss' voisin,
ja tuloos' aina muistaisin,
synnistä itsen' suistaisin,*

*kaikille hyvää soisin.
Kosk' kuolema rintaan' kolkuttaa,
sydäntän' taudill' poukuttaa,
o Jeesu! ota huomaas'
ruumiin' ja sielun' suojaas."*

25. osa

■ *jossa Saku saa shokin mutta myös lisää 'sivistystä'* ■

Maanantai

"Onko Miraa näkynyt tänään?" Saku kysyi Antilta, kun he istuivat epävirallisella tupakka-paikalla ja Antti kääri käsin sätkäänsä.

"Ei havaintoa", Antti vastasi ja nuolaisi sätkäpaperin liimapintaa. "Mehän ollaan samalla englanninluokalla, mutta Mira ei ollut tunnilla."

"Minua huolestuttaa, kun Mira ei vastaa edes puhelimeen", Saku sanoi otsaansa rypistäen. "On ihan sellainen aavistus, että nyt on menossa jotain, josta minun pitäisi tietää."

Antti oli saanut sätkänsä palamaan. Virallisesti koulun alueella tupakointi oli kielletty, mutta opettajien ja oppilaiden sanattomalla sopimuksella lukiolaiset saivat polttaa ruokalan päädyssä. Jos joku peruskoululainen uskaltautui sinne, hänet ajettiin säälimättä pois. Lukiolaiset pelkäsivät menettävänsä kirjoittamattoman oikeutensa.

"Vittu naiset oikuttelee", Antti murahti väheksyvästi ja syljeksi suustaan tupakanmurusia. Niistä ei kans tiedä millon ne tarkoittaa totta ja millon ei."

"Mira ei ole pahimpia oikuttelijoita", Saku sanoi. "Kai sitä *kaikki* joskus tekee, mutta ei Mira minun mielestäni sen useammin kuin kukaan minun tuntemani jätkä."

"Voi olla", Antti sanoi hyväntuulisesti, "mutta älä anna niiden hallita sua. Siitä ei tuu kun sotkua."

Päivän viimeiset tunnit olivat molemmat matematiikkaa. Vaikka tuntien välissä pidettiin yleensä tauko, joskus joko opettaja tai joku oppilas ehdotti, että tunnit pidettäisiin yhtä perää, jolloin koulupäivä päättyisi 15 minuuttia aikaisemmin. Näin tehtiin nytkin. Kellon soidessa muille välituntia, luokka jäi ahertamaan.

Välitunnin puolivälissä Sakun puhelin värisi saapuvasta viestistä. Muistaen matematiikan-opettajan muutama viikko sitten antaman läksytyksen puhelimen käytöstä tuntien aikana, Saku otti kännykän varovasti vyökotelosta ja avasi viestin edessä istuvan luokkatoverin selän takana. Oli kuin joku olisi kaatanut ämpärillisen jääkuutioita suoraan Sakun vatsaan.

"*EI SAATANNA! PERKELEEN MURHAAJAT!*" Saku karjaisi täyttä kurkkua ja pomppasi samalla pystyyn. Luokka hiljeni ällistyneenä. Opettaja nosti katseenä edessään olevasta kirjasta ja nousi pystyyn pöytänsä takaa.

"Jospa, Saku selittäisit hiukan lievimminkin sanoen omalaatuista käytöstäsi!", opettaja sanoi hillitysti - räikeänä vastakohtana Sakun täydelliselle maltin menetykselle.

"Ei ole aikaa", Saku sanoi roimien vauhdilla tarvitseensa laukkuun. Hän ryntäsi luokan poikki ja iski reitensä kipeästi pulpetin kulmaan. Pulpetti lennähti vauhdilla metrin verran sivuun, ja sen kannella olleet luokkatoverin tarvikkeet lensivät hujan hajan lattialle. Ovi läjähti kiinni, ja Saku oli poissa.

"Lienee unohtanut jotain varsin tärkeää, suorastaan korvaamatonta", opettaja sanoi ääntään yhtään korottamatta. "Uskon Sakun kyllä selvittävän minulle myöhemmin tuon aavistuksen verran tavanomaisesta hyvästä käytöksestä poikkeavan toimintansa." Opettajan silkkisessä äänessä oli uhkaa, joka ei jäänyt huomaamatta keneltäkään.

Saku nappasi naulakosta päällysvaatteensa ja puki niitä juostessaan ylleen. Viilettäessään pihan poikki hän sivuutti Antin, joka huomasi heti, että Sakun kiireessä oli jotain outoa.

"Mihin vittuun sä tollasta vauhtia painat?" Antti kysyi pyöräyttäen Sakun olkapäästä ympäri, että tämä oli tuuskahtaa nenälleen.

"Pidä vaan huoli omista bisneksistäsi. Mitä helvettiä sinulle kuuluu mihin minä olen menossa?" Saku ärähti ja yritti jatkaa matkaa.

"Perkele et mee mihinkään ennenkun kerrot mulle mikä on homman nimi", vaati Antti.

Saku katsoi hetken Antin tyyniin, jäisiin silmiin, mutta ei pystynyt lukemaan niistä, sen enempää kuin hänen rauhallisista kasvoistaankaan mitään. Saku tunsu olonsa epävarmaksi, mutta ryhdistäytyi sitten, työnsi nenänsä melkein Antin nenään kiinni ja sanoi tälle äskeiseen tilaansa nähden suhteettoman rauhallisesti ja näennäisen ystävällisesti:

"Jos sinä saatanan renttu et ihan kohtapuoliin laske irti minun pusakastani, tulee lättyyn niin että lätisee. Aikaa viisi sekuntia."

Antti ei jäänyt odottamaan sekuntikellon tikitystä, vaan repäisi odottamattomalla ja rajulla liikkeellä Saku taaksepäin, laittaen samalla koipensa tämän jalkojen taakse. Saku rojahti selälleen. Antin ote Sakun puserosta hidasti liikettä niin, että Sakuun ei sattunut hänen tömähtäessään selälleen. Antti hyppäsi välittömästi Sakun vatsalle.

"Musta tuntuu ihan kun sä luulisit, että musta pääsee isti ihan noin vaan. Väärä luulo, pentu. Mä seuraan nyt sua ja katon ettet sä tee mitään tyhmyyksiä. Mä jätän koulun nyt vituun ja tuun sun kanssa. Ja nyt sun on parasta uskoa."

Saku makasi hetken liikkumatta selällään. Kokeneena judokana hän olisi kyllä päässyt pinteestä helposti, mutta jokin pidätteli häntä käyttämästä taitojaan. Antin suu oli puristunut tiukaksi viivaksi ja hänen otsallaan olivat päättäväiset rypyt. Antin tiukkuutta uhkuvat silmät näkyivät rastojen välistä. Yhtäkkiä Sakulle valkeni, että hänen päällään istui kaveri, joka kaiken uhalla oikeasti välitti siitä, mitä hänelle tapahtui.

Antin nyrkit hellittivät Sakun rinnuksista ja ympärille kerääntyneet oppilaat alkoivat hajaantua.

"Painukaa helvettiin, mukulat. Jos kaks kingiä vähän painii, mitä siinä on kattomista? No nii, menkääs äitin tisulle ja antakaa miesten hoitaa välinsä."

Anttia ei juuri vastusteltu. Vastentahtoisesti mutta kuuliaisesti peruskoululaiset hajaantuivat. Saku nousi ylös ja pudisteli vaatteistaan märkää hiekkaa. Hän oli hämillään eikä oikein tiennyt, miten suhtautua Antin vaativaan huolenpitoon.

"Mennäänkö meille?" Antti kysyi yksinkertaisesti.

"Eikö sinulla ole vielä koulua?" Saku ihmetteli. "Sinulta jää tunti väliin, eikä saldosi taida olla parhaimpia."

"Asia kerrallaan", Antti sanoi kun he astelivat pyörätelineelle, josta Saku otti vaihdepyöränsä ja talutti sitä Antin rinnalla.

Moderni omakotitalo sijaitsi aivan kirkonkylän keskustan tuntumassa. Antti johdatti Sakun alakertaan omaan huoneeseensa, jossa tämä katseli ympärilleen ihailien.

"Sinä olet tehnyt olosi mukavaksi", Saku totesi. "Mahtava peti. Tilaa kahdelle. Ainakin."

"On siinä joskus jotain kekkereitä pidetty", Antti sanoi huolettomasti, riisui nahkatakkinsa ja heitti sen vuoteelle. "Mä pidän eniten lattiasta ja seinistä. Oli aika duuni saada faija rakentaan ne."

Lattia oli kuusituumaista lankkua, selvästi purettu jostain vanhasta talosta. Seinät olivat höyläämätöntä, osin vajaan kantista raakalautaa. Seinien valaisimet oli kohdistettu kattoon, josta ne heijastivat pehmeää valoa huoneeseen. Antin kirjoituspöytä oli tukeva, vanha toimistopöytä. Yhdellä seinällä oli vanha, kulunut kirjahylly ja toisella seinällä leveä, matala sohva.

"Mä laitan kahvin tuleen, istu sä ja kattele ympärilles. Tää on mun luola ja tänne ei oo asiaa kellään muulla kun niillä ketä *mä* tänne lasken."

Kahvi oli kohta valmis, ja Antti nosti kirjoituspöydälleen Sakun ulottuville kahvipannun, maitoa, sokeria ja suolakeksejä. Pojat ryyppiskelivät vaitonaisina kahvia.

"Kerros mulle mikä sen homman nimi oli!" Antti kehotti yhtäkkiä. "Vittu jätkä vaan painaa pihan poikki kun joku torpedo ja puhuu jostain murhasta. Mitä vittua sä oikeen meinaat?" Antin silmät tuntuivat porautuvan jonnekin Sakun takaraivoon.

"Kuules, tämä on vähän laajempi juttu", Saku sanoi lattiaan katsellen. "Tähän kokonaisuuteen liittyy sellaisia asioita, joita ei oikein helposti voi kertoa. Pelkään, että sinä järkyttyisit aika lailla."

"Järkyttysin?" Antti kysyi hiljaa. "Vittu jätkä, jos sä tietäisit palankaan *mun* elämästä ennen tänne tuloa, sä järkyttyisit kuoliaaksi. Anna palaa vaan. Elämä on ku kanalan orsi, lyhyt ja paskanen. No? Sä olit ihan tolaltasi."

"Niin, muuten, anteeksi kaikki se, mitä minä sinulle sanoin siellä pihalla", Saku vastasi. "Minä puhuin sinulle tosi vittumaisen rumasti. Mutta kun kaikki on ihan perseestä - -"

"Älä selitä, tai siis selitä vaan", Antti sanoi ja kaatoi Sakulle lisää petroolinmakuista, mustaa lientä, josta maidon avulla sai jotain, jota ihmiset yleensä kutsuvat kahviksi. "Sä alat muuten käyttää rumia sanoja. Sä et oo puhunu tolleen koskaan."

"Niin alan, kun tässä perkeleen maailmassa ei ole enää mitään kiinnekohtia", Saku huokaisi. "Omat ovat näyttäneet minulle ovea. Herätysliike siis. Kunhan totuus valkenee, varmaan sama käy kotonakin. Tai en enää viitsisi olla heidän riesanaan."

"Antaas tulla sitä legendaa", Antti kehotti jo vähän kärsimättömänä. "Ei tästä nyt meinaa tulla valmista. Se mitä sä sanoit mulle siellä koulun pihalla, oli selvästi ihan suhteessa siihen mitä sä oot kokenu. Ei siinä mitään, mä oon nähny ja kokenu joskus pikkasen kummempaa. Mut nyt sun stooris, pliis."

"Minun kimmakaverini teki, tai siis teetti tänään abortin", Saku nyhykäisi. "Se on minun lapseni. Tajuatko - -"

"Ei saatana", henkäisi Antti. "Abortti... Se oli sun skidi? Sä olit pannu sen paksuksi?"

"Otatko sinä nyt ollenkaan tosissasi tätä juttua?" Saku kysyi loukkaantuneena. "Tässä on kyse paljosta muustakin kuin siitä, että olenko minä pannut jonkun paksuksi tai sellaista. Sinä vaan puhut skidistä ja paksuksi panemisesta."

"Hei, nyt sä et kyllä tajua", Antti sanoi ällistyneenä. Hän ei voinut kuvitella, miten hänen kielenkäyttönsä olisi voinut olla jotenkin epäasiallista. "Mä puhun aina tällain, jos et oo sattunu huomaamaan. Mä oon tullu tänne landelle jotain kuus vuotta sitten ja stadin jutut istuu mussa varmaan loppuelämän. Mut ei sitä tarkota että mä ottaisin ton jotenki keveys-ti. Mut mun pitää päästä ekaks hajulle tosta mitä *oikeesti* on tapahtunu. Jatka, pliis."

Tarkemmin ajateltuaan Saku uskoi selityksen. Mikään Antissa ei viitannut pilkallisuuteen tai vähättelyyn, pikemminkin päinvastoin.

"Joo, me oltiin sillai tässä joku viikko sitten", Saku jatkoi.

"Sillai? Antti kysyi, koska heidän terminologiansa eivät vielääkään oikein kohdanneet. "Sä korkkasit siis sen. Oliko sulla kumipuku?"

"Ei ollut, saatana sentään", Saku ärähti. "Minä annoin Miran uskotella, että ne pillerit mitä se sanoi syöneensä, olivat oikeita ja tehokkaita. Ne eivät olleet."

Saku selosti kohtalaisen perusteellisesti tapahtumien kulun, mutta ei kertonut kohtalokkaan illan tapahtumiin johtaneista syistä eikä varsinkaan suhteestaan Pyryyn. Antti oli hiukan ymmällään.

"Te aloitte styytaan sitten ihan noin vaan", Antti totesi. "No joo, käyhän se noinkin, mut musta tossa on jotain ihan saatanan sairasta, outoo siis. Mikä vittu... anteeks nyt mun sanavalinta, se tuli ihan vahingossa... mikä teitä sitten aluks oikeen yhdisti?"

"Perkelettäkö sitä enää jauhamaan", Saku mutisi. "Nyt on kyllä sellainen olo, että tekis mieli ottaa jotain miestä väkevämpää. Mira sai tänään jonkun piikin, ei se abortti ollut sen kummempi."

"Jassoo, ja mitä se 'miestä väkevämpi' vois sitten olla?" Antti sanoi ja nauroi Sakun käyttämälle ilmaisulle. "Vittu, jotain 'miestä väkevämpää'. Haluutsä siis dokata vai ottaa ruuhoo vai mitä?"

"Ihan sama, kunhan saisi tätä oloa vähän korjattua tai unohdettua koko paskan edes vähäksi aikaa", Saku sanoi äreästi. "Minä taidan yrittää Alkosta jotain."

"Ei helvetti", Antti ulvoi naurusta. "Saku menis lokittamaan Alkon kulmille. Se mun pitäis nähdä."

"Lokittamaan?" Saku ihmetteli, vaikka ei olisi halunnut näyttää tietämättömyyttään. "Mitä se sitten on?"

"Kuules ystävänäni landepaukku", Antti nauroi yhä. "Kun sä meet tuonne torille Alkon oven viereen ja sanot ohikulkijoille haetsä-mulle-jotai-voi-vittu-ei-sit, se on lokittamista, yks maailman vittumoisimpia tapoja viettää iltapäivä. Sulla natsaa joka viideskymmenesneljäs, viime heinäkuun tilaston mukaan."

"Kyllä minä saan sieltä ilman lokittamista, itsekin", Saku sanoi kiukkuisesti. "Minä näytän ainakin 20-vuotiaalle, jos haluan."

"Kuules, babyface, se ei riitä", Antti sanoi katsoen Sakua arvioivasti. "Sussa on sen verran lukiolaista, että ei ehkä mee läpi. Ja kun sä kerran oot yrittäny, sen jälkeen ne merkkaa sut, ja sit sun kantsii yrittää uudestaan jotain kolmekymppisenä. Mutta hei, mulla on parempi idis. Eiks mun varasto kelpaa?" Antti kysyi ja meni oven vieressä nököttävän vanhanaikaisen piirongin luo. Sen vino edusta aukeni pieneksi kirjoitustasoksi, ja syvennyksessä oli pullo poikineen.

"Vaude", Saku sanoi ja henkäisi syvään. "Mitä maksaa?"

"Riippuu siitä mitä sä haluat", Antti sanoi ja nosti pari pulloa etualalle. "Tossa olis salmaria", Antti sanoi osoittaen salmiakki-Koskenkorvapulloa. "Jos sä pidät vähän laimeemmasta ja mehukkaammasta, tossa ois lakkalikööriä. Sä kun et taida tuntea näitä, mä selostan."

Ja Antti selosti. Saku ei ymmärtänyt puoliakaan, vaikka jostain asiayhteyksistä tuttuja sanoja kuten "makea", "puolikuiva", "paukku", "mikseri" vilisikin Antin puheessa. Piirongin kirjoitustason perimmäisessä nurkassa oli vielä alaosastaan laajahko, ylöspäin osoittavan

kapean torven ja sivupesän omaava lasihökötys. Kokonaisuus oli parikymmentä senttiä korkea.

"Mikä tuo on?" Saku kysyi.

"Se on laite, jota jotkut kutsuu vesipiipuks", Antti kertoi asiallisesti kuin luonnonhistoriallisen museon esittelyssä. "Tonne pohjalle pannaan vettä, tuohon ruohoa, ja sit kohta hengitetäänki tota veden kautta imettyä savua. Tollasta pössyttelemistä sanotaan mun kotipuolessa älyttämiseksi."

"Ai jaa, outoa minulle", Saku vastasi. "Minä sen sijaan ottaisin mielelläni tujauksen tai pari salmiakkikossua. Myytkö minulle vähän?"

"En myy, mutta tarjoon", Antti vastasi. "Mä en periaatteesta trokaa. Enkä mä oo polttanu ruohoo enää pariin vuoteen."

Pojat alkoivat nautiskella. Saku korkkasi salmiakkikossun ja Antti likööripullon. Runsas tunti vierähti niitä näitä jutellessa. Saku alkoi olla jo hutikassa. Antista ei voinut päätellä, oliko hän kännissä vai ei. Saku muisti yhtäkkiä, ettei hän ollut ilmoittanut kotiin mitään poissaolostaan.

"Ei saatana, minun pitää soittaa", hän mutisi ja kaivoi kännykän taskustaan. Siitä oli virta pois ja Saku kytki sen uudelleen päälle. Hän valitsi kotinumeron.

"Moi äiti", hän aloitti epävarmasti. "Minä olen täällä kylillä ja tulen kun ennätän. Ei, en minä missään. Yhdellä kaverilla. Joo, soitan, jos menee myöhään. Ei, et sinä tunne tätä kaveria. Se on yksi... tuota... Antero vaan." Saku väisteli äidin kysymyksiä parhaansa mukaan ja lopetti puhelun.

"Ei mun nimi oo Antero, jos et sattunu tietämään", Antti nauroi.

"Vittu jos mä en sun nimeä tiedä", Saku nauroi hänkin. "Mutta minulla on jotenkin sellainen olo, että äiti ei oikein ilahtuisi jos tietäisi tästä reissusta, niin parempi, ettei se tiedäkään."

- - -

Saku vääntelehti unissaan. Patja Antin huoneen lattialla oli ohuehko. Antti oli katsonut parhaaksi vetää myös oman patjansa lattialle, jotta voisi nopeasti tuoda ämpäriä Sakun eteen, jos olisi tarpeen. Saku oli juonut kossua melko nopeassa tahdissa, ja viinaan tottumattomana lähes sammunut. Antti painoi herätyskellon valonappia. Aamuyö oli jo pitkällä.

Antti oli juuri vaipumaisillaan uneen, kun kuuli vuodevaatteiden kahahtavan vierellään. Jäntevä käsi kietoutui hänen ympärilleen.

Tiistai

"Voi saatana, millainen olo, niinkuin jääpuikolla saunan uunissa", Saku valitti. Antti oli jo pystyssä. Hänellä oli kahvipannu kädessään, ja hän kohotti sitä katsoen kysyvästi Sakua.

"Nou tänks", Saku voihkaisi, kompuroi jaloilleen ja horjahteli saunan pesuhuoneeseen, joka oli onneksi Antin huoneen vieressä. Hetken kuului pehmeää lätinää, sitten virtaavan

veden ääntä. Saku raahautui takaisin huoneeseen, jonka muhkeat aromit olivat saada pojan uudelle oksennusreissulle.

"Sä otit aika rennosti", Antti huomautti vienosti, vilkaisten Sakua alta kulmiensa.

"Rennosti?" Saku kysyi epäluuloisena. "Miten niin 'rennosti'?" Minä en muista muuta kuin että me juteltiin ja siinä sivussa otettiin hiukan. Minä en vain ole tottunut - -"

"Kyllä sä aika lailla nappasit", Antti levollisesti, aivan kuin olisi ihan jokapäiväinen asia, että koulukaveri vetää kännin hänen huoneessaan kouluviikon alkajaisiksi. "Kuka muuten on Pyry?"

"Mitä PERKELETTÄ?" Saku kysyi kavahtaen pystyyn. Liike oli kuitenkin hänen heikon kuntosensa huomioon ottaen liian nopea. Saku putosi vatsalleen.

"Mistä sinä olet Pyryn onkinut selville?" kuului tyynyn sisältä. Saku piteli päätään takarivistä. Hänen silmäluomensa painoivat kuin ne olisi kastettu märkään sementtiin.

"Jossain vaiheessa yötä sä luulit mua joksikin Pyryksi", Antti sanoi aivan kuin ohimennen. "Se on varmaan kiva kaveri."

"Älä saatana vittuile vaan kerro!" Saku kuiskasi, sillä enempään hänen voimansa eivät riittäneet. Antti laskeutui kyykkyyyn Sakun viereen ja silitti tätä hiuksista.

"Musta oli kiva olla Pyryn sijaisena", Antti rauhoitteli Sakua. Vaikutus ei ollut toivottu.

"Silläkin uhalla että oksennan suoleni sinun lattiallesi, nousen ja kuristan sinut, jos et heti kerro, mitä oikein tapahtui", Saku sanoi nostaen päätään varovasti tyynyltä.

"Haluatsä pitkän kaavan mukaan vai pelkän olennaisen?" Antti kiusotteli, mutta nähdesään Sakun murhanhimoisen ilmeen muutti äänensävyä.

"Sä vedit mut itsees kiinni, sitten me pussattiin, käpälöitiin ja nuoltiin", Antti sanoi rauhallisesti kuin täysin intohimoton urheiluselostaja. "Mä jossain vaiheessa imin sua, ja sä mua. Se tuntu - -"

"Joo, riittää, kiitti", Saku sanoi toivonsa menettäneenä. "Vitun kiva. Nyt sitten koko kylä tietää, että minä olen homo."

"Miks niin koko kylä?" Antti karjaisi niin että Saku painoi kämmenet korvilleen. Äkillinen ärsyke oli lähes liikaa Sakun toleranssille ja hän oli yökätä. "Oletsä PERKELE niin paljon ämmien kaa et sä luulet et mulle saa vetää hameen päälle? Jos sulla ei olis toi kaamee kankkunen sä oisit jo seinällä roiskeina eikä sun mutsis tuntis sua muusta kun tangojen numerosta ja siitäki kääntöpuolelta. Vittu. Kokoo ittes koivilles siitä saatana."

Ystävällisestä kehotuksesta huolimatta Saku makasi vielä tunnin. Vähitellen hän sai alas puoli mukillista Antin armeliaasti hiukan tavanomaista laihemmaksi keittämää kahvia. Juttukin alkoi taas luistaa, vaikka takellessen.

"Paljonko kello on?" Saku kysyi, mutta saikin samassa näkökenttäänsä Sakun herätyskelon. "Kymmenen. Historian koe meni vituiksi. Mutta EVVK." Saku teki viimeisen epätoivoisen yrityksen. "Hei, muuten, se Pyry-juttu oli *oikeasti* ihan leikkiä."

"Myöhäistä", Antti sanoi koleahkosti. "Sä lauloit jossain yhteydessä aika paljon muutakin, mitä mä vaan tajusin lypsää susta. Niinku sun seurustelu Miran kaa. Vittu mikä stoori. Sä oot homo ja Mira on naruttanu sua panemaan sitä ja te ootte seurustelevinanne. Ja Viitasalon Pyry on sun kundikamu."

"Ookoo, ei siinä mitään", Saku sanoi alistuneena, mutta tajusi yhtäkkiä menneen yön tapahtumat uudessa valossa. "Hei jätkä, mitäs *sinä* teit? Etkö sinä kertonut, että olit täysillä mukana kaikessa?"

"No täysillä tai puoliks, mä oon bi joka tapauksessa", Antti sanoi rauhalliseen tapaansa. "Mä voin kuuluttaa sen vaik koko kylälle. Mua ei kiinnosta vitunkarvan vertaa mitä noi keskiluokkaset lättöpäät musta ajattelee. Ajatelkoot ihan mitä lystää, mut jos joku tulee vittuileen, se saa lätyyn. Piste."

Antti osoitti nurkassa olevaa myttyä, jota peitti pöytäliina.

"Nosta liinan kulmaa", Antti kehotti. Saku teki niin ja näki muovin sirpaleita ja sekalaisia sähkökomponentteja hujan hajan.

"Meillä oli pikku flaidis", Antti sanoi, ja kun Saku katsoi kysyvästi Anttia, tämä selitti. "Tapelu suomeks. Sä oisit halunnu panna mua mut mä en ollu just sillä tuulella ja mä jouduin pikkasen tönäseen sua. Sä romahdit sit mun stereoitten päälle."

"Ei saatana, saldo senkun kasvaa", Saku voihkaisi painaen kämmenillään ohimoitaan. Mitä kaikkea oli oikeastaan tapahtunut, ja mitä olisi tapahtunut, ellei Antti olisi pitänyt hänestä huolta? Saku etsi puhelintaan, joka ei ollut tavanomaisella paikallaan vyökotelossa. Hän tonki taskuun, ja puhelin löytyi sieltä.

"Perkele. Isä", kirosi Saku, joka oli kytkenyt kännykkään virran. Puhelin soi itsepintaisesti. "Huomenta! Ei, minä jäin tänne yöksi. Anteron luo siis. Ai mitä? No se on oikeasti Antti, sanotaan Anteroksi. Kenelle kaikille olet oikein soittanut? Mitä sinä oikein kyttää?"

Saku sanoi vielä pari epäystävällistä sanaa ja lopetti puhelun. Hän selasi saapuneet viestit. Vastaajassa kahdeksan, tekstiviestejä yhdeksän. Olipa hän suosittu.

"Sua oli muuten tosi upeeta imee", Antti sanoi sätkän käärimisen lomassa, mutta lopetti jutun nähdessään, ettei Saku ollut ihan vielä valmis. Paperi taittui liimausvaiheessa kak-sinkerroin ja hän purki yritelmän. Seuraava onnistui jo paremmin. Antti kävi välillä lämmönjakohuoneessa tupakalla.

"Meetkö sä iltapäivän tunneille?" Antti kysyi.

"En taida mennä", Saku vastasi hetken emmittyään. "Haisen viinalle varmaan iltapäivään asti, enkä muutenkaan ole oikein koulukunnossa. Otetaan huomenna haukut", hän sanoi yrittäen vaikuttaa rehvakkaalle.

"Mä haluisin imee sua vielä", Antti sanoi. "Käy suihkussa. Mä kävin jo."

Saku meni suihkuun. Pojat olivat jo fyysisesti kohtalaisessa kunnossa, eikä *mieskunnos*-sakaan ollut valittamista.

"Muuten, Saku, mulla ois vielä yks juttu sulle siitä Miran hommasta", Antti sanoi, kun pojat istuivat taas matalalla sohvalla. "Sanos mulle, minkä takia sä luulet Miran teettäneen sen abortin?"

"Tietysti sen takia, kun se ei tahtonut pitää sitä lasta", Saku sanoi ihmetellen mielessään, miksi Antti halusi vielä palata asiaan. "Eikö tuo nyt ole selvä asia?"

"Joo, se on selvä", Antti vastasi ja katsoi Sakua silmiin. "Mutta *miksihän* Mira ei tahtonut pitää lasta?"

"Ööö... en minä oikeastaan tiedä", Saku vastasi viivytellen. "Tai siis onko sillä nyt enää väliä?"

"Mun mielestä sillä on ihan helvetin paljon väliä", Antti sanoi hiljaa. "Funtsis vähän. Sä oletat että Mira tahtoi mukulan just *sun* kanssa. Sit *sä* sanot että sä et tahdo tenavaa. Mira alkaa ajatella. Mitähän se mahto ajatella?"

"No varmaan samaa kuin minäkin", Saku sanoi. "Koko elämä muuttuu kerralla. Ei mitään mahdollisuutta normaaliin avioliittoon, ja kaikkea sellaista."

"Vittu kun sä oot tyhmä", Antti sanoi lempeästi. "Et sä saatanan taliaivo osaa ajatella kun itteäs? Eiks sulla käy mielessäkään että Mira tahtois säästää *sua*?"

"Miten niin minua?" Saku sanoi alkaen kiihtyä. Hänestä ei tuntunut mukavalle, kun Antti piti itsestään selvänä jotain ajatusta, joka ei hänelle itselleen valjennut ollenkaan.

"Mira ois halunnu sen pennun, eiks vaan? No nyt se teki abortin. Musta on ihan päivänselvää, että se teki sen *sun* takias, sen takia et *sä* et joudu kärsimään, ja et sen ei tarte sanoa sille lapselle, et sen *isä* ei olis toivonu sitä, ja kaikkee sellasta. Ehkä se ajatteli tossa hommassa kaikkia muita ekaks, itteensä vasta ihan viimeks."

"Voi saatana", Antti kuiskasi kasvot vaalenneina. "*Sen* takia Mira ei puhunut minulle etukäteen mitään, etten voisi ylipuhua häntä luopumaan asiasta. Mira tosiaan ajatteli minua. Hän oli valmis ottamaan senkin riskin, että minä vihaisin häntä koko hänen lopun ikäänsä, ja olisi kantanut kaiken sisällään."

"Niin mä sen näen", Antti vahvisti. "Jos sä meinaat olla *mies*, sä meet ihan kohta Miran luo ja kysyt, suostuuks se enää olemaan sun frendi. Vittu mä oon tehny paljon pahaa mun elämässä enkä mä ansaitsis niitten ihmisten rakkautta jotka mua on sietäny kaikki nää vitun vuodet. Siks mä en voi olla mikään tuomari kellekään. Mut usko tai älä, Saku, mulla on silmää näihin juttuihin."

Sakun mieli samanaikaisesti keveni ja tuli raskaaksi. Mira ei ollutkaan murhaaja, ja Saku oli mitä ilmeisimmin tuominnut väärin hänet. Vaikka tyttö oli tehnyt melkein pahinta, mitä Saku tiesi, tyttö oli tehnyt sen vasten omaa toivomustaan ja vastoin omaa luontoaan, Sakun takia.

"Mun mutsi oli hesalainen huora ja mä olin sen vahingonlaukaus", Antti sanoi ääni hiukan värähtäen. "Se olis saanu abortin kun se oli sillon vasta 17-vuotias, mut se ei tahtonu tehdä sitä. Mun omasta fajasta ei oo mitään tietoo. Lähin veikkaus on joku saksalainen kaupparatsu. Mut jos joku muija *joutuu* tekeen abortin, mä en ainakaan oo se joka ekana kivittää sen. Saatana et noi valinnat voi olla joskus vaikeita."

Antti oli osoittanut Sakulle tien, ja tämä tiesi tarkkaan, miten tulisi menetellä. Saku ei vain tiennyt, uskaltaisiko enää.

26. osa

■ jossa puidaan syitä ja seurauksia ■

Tiistai, jatkuu

”Tahtoisin tosiaan jutella”, Saku intti.

”Mitä sinulla oikeastaan on murhaajan kanssa tekemistä?” Mira kysyi niskojaan nakaten. Hän pyyhkäisi hiuksiaan korvan taakse.

”Juuri tuosta jutusta tahtoisin puhua”, Saku sanoi hiljaa. ”Asia ei ole ollenkaan niin kuin luulet.”

”Luulen?” Mira sanoi halveksivasti. ”Enköhän juuri *minä* tiedä asian parhaiten? Ja, sitä paitsi, kuulin kyllä, mitä olit karjunut koulussa, kun olit saanut tekstarini.”

”Sen jälkeen on tapahtunut paljon”, Saku sanoi anelevasti. ”Viimeisen kerran: eikö voitaisi keskustella?”

”No, tule sisään sitten”, Mira sanoi lopulta. ”Mutta muista, että minä en ole velvollinen selittelemään sinulle päätöksiäni. Minulla on valta omaan - -”

”Totta kai on”, Saku sanoi kärsimättömästi riisuessaan takkia. ”Sen olen tiennyt koko ajan. Ja jos oikein ajattelet ja muistelet sitä, mitä me keskustelimme muutama päivä sitten, ymmärrät varmaan minun ensireaktion. Mutta olen ajatellut asiaa paljon sen jälkeen.”

”Mikä sinut sai ajattelemaan asiaa uudelleen?” Mira kysyi epäluuloisena. ”Olit lähtenyt koulusta kuin hirmumyrsky, tavannut Antin pihalla, tapellut hänen kanssaan ja sitten kuitenkin mennyt hänen mukaansa. Soitin teille kotiin, mutta sinusta ei ollut kuulunut mitään kahdeksan jälkeen illalla. Sitten ilmestyt vain seuraavana päivänä tänne ja sanot, että olet ajatellut asiaa uudelleen. Mikä juttu tämä oikein on?”

”Sinähän olet ollut aika salapoliisi, kun olet selvittänyt minun liikkeeni noin tarkkaan”, Saku sanoi hiukan pisteliäämmin kuin oli aikonut. ”Mihin minä menin ja mitä minä tein, sillä ei kai ole paljonkaan merkitystä. Mutta lopputuloksella on. Ja lopputulos on se, että en ole sinua hiukkaakaan parempi. Ehkä vain huonompi.”

”Oo, katuvaainen Saku siis”, Mira sanoi murhaavan ylimakeasti. ”Mitä pahaa pikku Saku on nyt tehnyt?”

”Olen ryypännyt kunnolla”, Saku sanoi irvistäen inhosta. ”Heräsin aamulla kymmenen aikaan Antin luona ja historian koe meni ketuilleen. Oli pakko jotenkin yrittää rentoutua ja yrittää unohtaa.”

”Onnistuiko?” Mira kysyi surullisesti hymyillen.

"Tiedät kysymättäkin", Saku puisteli päätään. "Ihan kuin minun asiani eivät olisi riittävän solmussa jo muutenkin. Sinähän tiedät suunnilleen kaikki minusta. Mikään ei ole korjaantunut."

"Unohdat yhden asian", Mira sanoi. "Sinusta ei tule isää."

Saku sävähti ja katsoi lattiaan.

"Niin, ei tosiaan tule", hän kuiskasi. "Olin jotenkin tottumassa jo ajatukseen, mutta se ei nyt sitten toteudu. Ja *sinä* tässä olet suurimman uhrauksen tehnyt."

"Se mitä tein, oli täysin laillista", Mira sanoi katsoen jonnekin kaukaisuuteen Sakun taakse. "Kellään ei periaatteessa ole siihen puoleen mitään sanomista. Kuitenkin minun oloni on aika saastainen."

"Arvaa, onko minun", Saku sanoi, hänkin katsoen Miran ohi. "Tiedän kyllä, mikä sinut siihen ajoi. Se oli minun penseyteni koko asiaan. Minä en halunnut lasta, enkä tosiaan salannut sitä sinulta. Toisaalta en olisi halunnut sinun tekevän aborttiakaan. Sinä teit päätöksen ihan yksin, eikä kukaan ollut tukemassa sinua. Vittu mikä petturi minä olen."

Mira katsoi Sakuja ihmetellen.

"Sinusta on tullut jotenkin kovempi viime aikoina", Mira huomautti. "Ennen olit jotenkin... en voi sanoa 'empaattisempi', koska sinähän *osoitat* minulle empatiaa koko ajan, mutta kuitenkin... Mitä sinulle on tapahtunut?"

"Minä olen alkanut laskea suustani mitä mieleen tulee, enkä enää ajattele niin paljon sitä, että minun pitäisi olla vain se kiltti, uskovainen poika, jollaisena minua pidetään", Saku sanoi päätään nostaen. "Arvaa vaan, millaista oli rukoushuoneella sunnuntaina, kun menin sinne tämän näköisenä. Mummot olivat saada sydänhalvauksen, kun näkivät minut. Eräs niistä oikeastaan ajoi minut ulos. Ja arvaa, kuka tuli puolustamaan? Juho, se fundamentalistikaveri, joka seurustelee Jelenan, sen venäläisen tytön kanssa."

"Muistan hänet kyllä", Mira sanoi. "Kerro, mitä siellä oikeastaan tapahtui."

Saku kertoi. Mira kuunteli, välillä nauraen, välillä hämmästellessä.

"Ovatko pukeutumismallit siellä noin tiukkoja?" hän kysyi.

"Toisille ovat, toisille ei", Saku vastasi. "Kyllä jotkut kundit leikkauttavat tukkansa aika muodin mukaisesti. Aika paljon näkee sellaista siilitukkaa, joka on muotoiltu ihan kuin pahvilaatikon malliseksi. Sillä haetaan kai rambon mallia. Muutaman olen nähnyt ajaneen päänsä kaljuksi, mutta irokeesia ei ole ollut kellään."

"Miten uskovat kaverisi sitten reagoivat?" Mira kysyi.

"Olivat aika vaivautuneita, eivät kai tienneet, miten suhtautua", Saku sanoi ja naurahti ivallisesti. "Tuntui ihan kuin olisin ollut joku ihan tuntematon tyyppi. Siellä ei käy paljoakaan ulkopuolisia, eikä tällä meidän porukalla ole mitään valmiuksia kohdata outoja asioita luonnollisesti."

"Miten kävisi, jos joku narkkari tai puliukko, joka tuntisi todella tarvitsevansa pelastusta, tulisi teidän seuroihin?" Mira kysyi nojautuen eteenpäin. Asia oli hänelle mielenkiintoinen,

koska helluntaiseurakunta, Miran hengellinen koti, oli ekspansiivinen ja toivotti tervetulleiksi kaikki, jotka tarvitsivat ja kaipasivat pelastusta.

”Jos sellainen olisi selvänä, häntä olisi kai pakko sietää”, Saku arveli. ”Joka tapauksessa sellaisen lähelle istuutuisi pari riskiä, nuorta miestä, jotka pienenkin häiriön sattuessa taltuttaisivat ressurkan pihalle.”

”Eihän siellä sitten sielujen pelastus kiinnosta ollenkaan!” Mira huudahti.

”Minä en nyt oikein jaksa ajatella asiaa”, Saku sanoi haluten vaihtaa puheenaihetta. ”Toisten viat eivät oikein kiinnosta minua juuri nyt. Mutta mitä tähän meidän ajankohtaiseen asiaamme tulee, minä haluaisin, että oltaisiin ystäviä edelleenkin.”

”Sinä olet joka tapauksessa syytön tähän, mitä minä olen tehnyt”, Mira sanoi kietoen käntensä Sakun kaulaan. ”Voitko ikinä, milloinkaan, edes kuvitella antavasi minulle anteeksi?”

”Minun anteeksiannostani sinun ei tarvitse huolehtia”, Saku kuiskasi silittäen hellästi tytön pitkiä hiuksia. ”Jos jaksat *itse* antaa *itsellesi* anteeksi, en usko että Jumalakaan pidättää sitä sinulta. Minä olen vain hiukan liian huono ihminen todistamaan sinulle Jumalan puolesta syntejä anteeksi.”

Mira ei sanonut enää mitään, mutta Saku tunsikin olkapäänsä kostuvan. Tytön hartian nykähtelivät äänettömästi itkusta.

”Minä muistan, miten mummoni on monta kertaa laulanut yhtä vanhaa virttä”, Saku sanoi. ”Sen viimeinen säkeistö menee näin:

*Vaikk' minun syntin' olis kuinka monta,
vaikk' useammat kuin kaikk' meren santa,
Jeesus ne maksoi kaikki verellään,
ja kuolemast' mun päästi kuollessaan.”*

”Osaatko laulaa sen?” Miran tukahtunut kuiskaus kuului vaimeasti, koska tyttö nojasi yhä Sakun olkapäähän. Saku hyräili säkeistön.

Kun Saku tunnin kuluttua poistui Miran luota, tyttö oli joltisesti koonnut itsensä. Saku ihmetteli vain, miksi hän itse ei tuntenut mitään – ei iloa eikä surua. Hän ei ollut edes huolissaan siitä, mitä kotona sanottaisiin hänen epätavallisesta, toista vuorokautta kestäneestä poissaolostaan.

27. osa

■ jossa jälkiselvittelyt jatkuvat ja Antti kertoo itsestään ■

Keskiviikko

"En minä voi ihan noin vain kirjoittaa sinulle sairaslomaa, ja vielä jälkikäteen!" sanoi kouluterveydenhoitaja, nuori, pitkätukkainen mies, Sakulle. "Kyllä täällä kysyjä käy, mutta useimmiten turhaan."

"Mistä sinä sitten luulet erottavasi, ketkä todella tarvitsevat sairaslomaa ja ketkä eivät?" Saku kysyi haastavasti.

"Oletko sitä mieltä, että minun pitäisi jakaa sairaslomatodistuksia jokaiselle vastaantulvalle?" mies tuhahti. "Siinä tapauksessa käytävälle voisi asentaa automaatin, josta jokainen voisi tulostaa haluamansa todistuksen. Mutta kerro nyt mistä *oikeasti* on kysymys, niin katsotaan."

"Minä ainakin olen ensimmäistä kertaa täällä sairaslomatodistusta pyytämässä", Saku sanoi alistuneesti. "Minun syyni on erittäin arkaluontoinen, mutta takuulla totta. Olen ollut perkeleenmoisessa myllytyksessä jo pitkän aikaa, ja toissapäivänä tapahtui jotain, joka sai minut ihan sekaisin."

"Mitä sitten tapahtui?" terveydenhoitaja kysyi. "Minun pitää kyllä voida jollakin tavoin arvioida sinun syysi, ennen kuin otan asiaan mitään kantaa. Vai etkö luota minuun? Minulla on vaitiolovelvollisuus."

"Kyllähän minä luotan, mutta tämä on niin kiusallista", Saku mutisi ja vääntelehti tuolilla. "Kun ei viitsisi itsekään pöyhiä omaa tunkiotaan, miten sitten toiselle? Mutta kai minun pitää kertoa."

"Ei tässä ole muutakaan mahdollisuutta, jos haluat minulta jotain tukea asiassasi", mies sanoi selvästi ystävällisemmin. Hänen silmiensä editse oli virrannut satoja koululaisia ja opiskelijoita, ja hänellä oli jo jonkinmoinen kyky erottaa jyvät akanoista. Edessä istuvasta pojasta näki selvästi, että kyseessä ei ollut ainakaan *tyypillinen* pinnaustapaus.

"Oletko juonut tai polttanut ruohoa?" terveydenhoitaja koetti kepillä jäätä.

"Olen minä juonutkin", Saku huokaisi, "mutta se nyt on vielä pikku juttu. "Jos olisin vain pinnannut päivän pari ryyppäämisen takia, kantaisin kyllä vastuuni ilman sinua. Mutta nyt on kyse paljon pahemmasta. Sain nimittäin maanantaina tietää, että tyttöystäväni on teettänyt abortin minun tietämättäni."

"Niinkö?" hoitaja sanoi kulmiaan kohottaen. "Ymmärrän, että se kuohuttaa sinua, mutta asiahan on kuitenkin hänen. Sinulla ei periaatteessa ole mitään valtaa pakottaa häntä muuttamaan mieltään."

Saku kertoi hoitajalle omasta hengellisestä taustastaan ja maanantaipäivän tapahtumista. Tilanteen, jolloin hän oli ollut sukupuoliyhteydessä Miran kanssa, hän ohitti vain maininnalla. Hoitaja kysyi ehkäisystä, ja Saku kertoi rehellisesti, ettei ollut käyttänyt kumia. Saku totesi Miralla olleen pillerit, mutta ei korostanut tytön vastuuta.

"Yrität siis kertoa minulle, että ensin olet ajattele mattomasti ja varomattomasti saattanut tytön raskaaksi, sitten kerrot työlle, ettet halua lasta, ja kun hän sitten teettää abortin ja pääset omasta vastuustasi kuin koira veräj ästä, olet hirveän tuhtunut?" Hoitaja ei todellaakaan pääst änyt Saku a vähällä.

Saku ei tiennyt, mitä tehdä. Hoitajahan oli periaatteessa oikeassa, ainakin niiden tietojen perusteella, mitä Saku oli antanut. Pojan oli pakko myöntää, että hoitajan analyysi oli viiltävän todenmukainen; tämän silmissä Saku oli roisto, joka oli kiemurrellut pälkähästä painostamalla tyttöystävänsä raskaudenkeskeytykseen. Pojalle ei jäänyt juuri vaihtoehtoja.

"Koko totuus ei ollut vielä tässä", Saku sanoi pitkän hiljaisuuden jälkeen. "Tähän liittyy sellaisia asioita, jotka muuttaisivat sinun kantaasi huomattavasti, jos voisit kertoa ne."

"Jos et voi kertoa niitä, ne eivät ole riittävän tärkeitä", hoitaja sanoi alakuloisesti ja kyllästyneenä. "Minä olen täällä *juuri sitä varten*, että minulle kerrotaan ne asiat joita ei muille voi kertoa."

Saku veti henkeä, pidätti hetken ja puhalsi sitten ulos. Ja sama uudelleen. Hoitaja odotti.

"Minä olen homo, enkä oikeastaan seurustele ollenkaan sen tytön kanssa", Saku puuskahti lopulta. "Meillä on vain sellainen cover-up-suhde, eli on sovittu, että hän näyttölee tyttöystävää."

"Ai niinkö?" sanoi hoitaja ällistyneenä. "No miten sitten olit hänen kanssaan sukupuoliyh teydessä, jos saan kysyä?"

"Hän on rakastunut minuun, vaikka sanoin, että sellaisesta suhteesta ei tule mitään", Saku selitti nyt jo vapautuneemmin, koska hoitaja näytti pääsevän jyvälle. "Hän halusi, että ko keilisin, toimisiko minulla heterosuhde edes niin, että pystyisin... tuota... panemaan häntä, ja kyllähän minä *siihen* pystyin. Mutta samalla tajusin, että ei se minusta heteroa tee."

"Vai sillä lailla..." hoitaja sanoi selvästi epätietoisena, leukaansa hieroen. "Mutta ehkäisy unohtui?"

"Mi... työllä siis oli jotain pillereitä, joita se sanoi syöneensä jo pitempään, ja niiden piti olla varmoja. Minähän sanoin jo", Saku selitti. "Mutta ne eivät olleetkaan."

"Kyllä te teinit olette yksiä helvetin kahjoja kaikki", hoitaja huokasi. "*Koskaan* ei saisi luottaa pelkkiin pillereihin. Jos kumia ei ole käytössä, pitäisi sinun ja kimman välissä olla kolmet alushousut ja sittenkin vielä jättää naimatta. Etkö sitä tiennyt?"

"No, periaatteessa", Saku myönsi pöytään katsellen. "Mutta kun *tyttö* nimenomaan pyysi, minä sitten myönnyin. Tämä kuulostaa nyt helvetin tyhmältä, kun sysään vastuuta hänelle, mutta näin se todella tapahtui."

Hoitaja katsoi Saku a silmiin.

"Kaikista niistä kymmenistä, ellei sadoista tarinoista, joita olen kuullut, tämä kuulostaa kaikkein epäuskottavimmalta", hän sanoi. Saku käänsi katseensa taas pois. "Mutta minä uskon silti sinua", hoitaja jatkoi yllättäen. "Minusta vaan jotenkin tuntuu, että sinä puhut nyt totta. En usko, että kukaan olisi niin helvetin hullu, että tunnustautuisi homoksi, jos on hetero."

Saku huokaisi helpotuksesta. Hän oli etukäteen kuvitellut mielessään tilannetta, että itse olisi heterona kuunnellut samanlaista kertomusta. Uskottavuus olisi hyvinkin saattanut olla ongelma.

”Mitä sinun *menettelyysi* tässä asiassa tulee, se seikka, että olet homo, ei puolusta sinua paljoakaan”, hoitaja sanoi päätään pudistaen. ”Sinun ikäsi voisi ehkä olla jonkinlainen huterä selitys. Ymmärrän kyllä, että olet joutunut tilanteisiin aika yllättäen. Miksi sinun kantasi sitten on aborttiin niin tavattoman kielteinen? En minäkään pidä sitä hyvänä ehkäisykeinona, joten ainakin siinä asiassa ollaan yhtä mieltä.”

Saku kertoi perheestään sekä vielä lisää herätysliikkeestä, jonka piirissä oli kasvanut.

”Olen muutaman viikon aikana etäännytynyt liikkeestä aika vauhtia”, Saku sanoi. ”Minulla on poikaystävä. En tiedä, millainen meteli meidän rukoushuoneella syntyisi, jos kertoisin siellä olevani homo, ja että tyttöystäväni näyttävälle kimmalle on tehty abortti äskettäin”, hän lisäsi sarkastisesti. ”Ja minä en olisi halunnut aborttia tässäkin tilanteessa, jossa oli valittavana vain huonoja vaihtoehtoja. Olisin mieluummin kantanut häpeän, ja taloudellinen puoli tuntui ihan sivuseikalta.”

Terveystenhoitaja nousi osoittaen, että Sakun aika oli käytetty.

”Minä ilmoitan luokanvalvojallesi, että sinulla oli pätevä syy poissaoloon. En laittaisi tästä mitään paperille, jos sinulle vain sopii”, mies sanoi katsoen kysyvästi Sakua.

”Sopii hyvin, ja tosi paljon kiitoksia, että sain jutella.”

- - -

”Keskustelin tänään terveydenhoitajan kanssa poissaolostasi”, luokanvalvoja sanoi. ”Matematiikan lehtori oli aika tuohtunut, ja juttelimme hetken aikaa, ennen kuin hän lupasi olla viemättä asiaa eteenpäin. Sinun olisi syytä varautua siihen, että lähiaikoina teet matematiikan tehtäväsi huolella.”

”Sitten minun pitää kai olla pois vielä tänäänkin”, Saku huokasi. ”En ole avannutkaan matikankirjaa, enkä muitakaan.”

”Taitaa olla vain parempi, että menet tunnille”, luokanvalvoja sanoi. ”Sinä et todellakaan ole kovin terveen näköinen, ja koska hoitaja vakuutti, että syysi on ollut todella pätevä, minulla ei ole mitään syytä epäillä sitä. Mene vain tunnille.”

Matematiikan kaksoistunnit menivät kuitenkin hyvin. Opettaja katsahti Sakuun tutkivasti, kun tämä ei mennyt kehotuksesta huolimatta taululle, mutta ohitti kuitenkin Sakun ilman enempiä kommentteja. Tuntien päätyttyä hän viittasi Sakun luokseen.

”Sinulla on ollut varmaan jotain vähän isompia huolia”, mies sanoi, kun hän oli luokassa enää kahden Sakun kanssa.

”Tuo ei ole ainakaan liioittelua”, Saku sanoi lattiaan katsellen. ”Sain... tuota... tekstiviestin aika kamalasta asiasta”, hän takelteli edelleen. Opettajan kannan kännykän käyttöön tuntien aikana ei tiedetty lieventyneen, mutta hän ei nyt puuttunut asiaan. ”Jos et pahastu, en kertoisi asiasta tarkemmin, se on tosi henkilökohtainen. Definitely exceptional.”

”Oliko asia mielestäsi niin tärkeä, että sen takia kannatti järjestää sellainen kohtaus ja

sitten vielä pinnata päivä lisäksi?” opettaja kysyi tavoitellen ankaruutta ääneensä. Hän ei ollut enää tiukkuudessaan oikein uskottava.

”Jos minä olisin ollut sinun asemassasi ja olisin tiennyt, mistä oli kyse, olisin *käskenyt* oppilasta lähtemään”, Saku sanoi varmalla äänellä ja ryhtiään kohottaen. ”Voin kertoa sen verran, että kysymys oli... tavallaan... ihmishengestä.”

Sakua pelotti, mahtoiko hän jo dramatisoida asiaa liikaa opettajan näkökulmasta ajatellen. Lehtori kuitenkin sanoi Sakulle:

”Tavallaan? Jos en olisi tuntenut sinua jo puolitoista vuotta, epäilisin, mutta minä kyllä uskon sinua. Muista vaan, että seuraavalla kerralla joudut perustelemaan aika lailla tarkemmin, jos sama peli jatkuu.”

”Minulla ei ole mitään halua kokea samaa uudelleen”, Saku sanoi. ”Tästä selvisin vielä joten kuten.”

- - -

”Mitä teillä himassa sanottiin kun sä tulit niinku päivän myöhässä?” Antti kysyi.

”Siellä oltiin iloisia tuhlaajapojan paluusta, niinku”, Saku vastasi. ”Äiti tietysti itki ja isä jututti minua. Jotenkin vaan raivostuttaa, kun se ei suutu ollenkaan, se vaan haluaa jutella. Joskus olisi helpompaa, kun voisi riidellä oikein kunnolla, eikä vaan sivistyneesti keskustella. Vaikka sitten heittelisivät pitkin seiniä.”

”Vittu mä en tajuu sua”, Antti valitti. ”Mun edellisessä elämässä mä oisin ollu ilonen jos mulle ois jostain tullu tollanen faija kun sulla, ja sä vittu et oo tyytyväinen. Oisko susta jotenki helpompi jos se vetäs sua lättyyn?”

”Minä en tiedä, olenko mikään uskovainen enää”, Saku sanoi, ”mutta minua häiritsee sinussa oikeasti vaan yksi asia. Osaatko arvata mikä?”

”Emmä mistään voi arvata”, Antti vastasi päätään pudistaen. ”Jos mä ajattelen niinku *sun* näkökulmasta, mussa olis varmaan *pelkästään* korjattavaa. Mikä sua häiritsee?”

”Sinä olet mahtava tyyppi, Antti”, Saku sanoi lämpimästi, mutta kuitenkin tavallaan karusti, koska hän vaistosi, että Antti ei ollut kaveri, joka janoaisi makeita sanoja ja johon suora imartelu tehoaisi. ”Mutta voisitko ihan pikkuisen vähentää tuota 'vitun' käyttämistä? Nyt käytät sitä keskimäärin 1,87 kertaa virkkeessä. Voisitko vähentää sen vaikka 0,75:en?”

”On aika perkeleen vaikee muuttaa tyyliä kun on johonki oppinu. Ookoo, mä *en* sano sulle et sä ittekin kiroilet nykyään, koska sä varmaan ootit et mä ottasin sen esiin. Sä niinku tarkotit, että mä kiroilisin vaan silloin kun sitä tarttee *tosissaan*, vai?” Antti katsoi Sakua tyyneesti, veti viimeiset savut sätkästänsä ja tumppasi sen sitten.

”Tajusit asian ihan oikein”, Saku sanoi helpottuneena. ”Sinä olet ihan hyvä just sellaiseenaan kuin olet, mutta minun *oma* oloni on sillä tavoin vähän helpompi. Sinun lapsuudenkoddissasi ei sitten kai paljon kiinnitetty huomiota siihen, millaista kieltä sinä käytät?” Saku kysyi muuttaakseen puheenaihetta.

Antti tuijotti hetken Sakua, aukaisi suunsa ikään kuin aikoen sanoa jotakin, mutta oli sitten hetken hiljaa.

”Meil oli jotku *ihan* muut ongelmat päällimmäisinä kun kiroilu”, hän sanoi lopulta. ”Men-
nääs meille kun päästään koulusta. Mä voin kertoa sulle sitten vähä lisää. Ei se niin kauaa
vie, sä pääset viel sittenki ajoissa himaan.”

- - -

”Mun mutsi oli kuudentoista kun mä synnyin”, Antti kertoi. ”Se sai vittu lempu sen takia
kotoa. Mä en oo esimerkiks nähny mutsin vanhempia ikinä, eikä muuten vois vähempää
kiinnostaakaan. Tai siis oikeestaan, tekis mieli ampuu ne tai jotain kun ne nakkaa kimman
pihalle ku se on paksuna, just silloin ku se tarttis eniten apua.”

”Millä te sitten elitte?” Saku kysyi.

”Mulla ei oo oikeen tarkkaa mielikuvaa esimerkiks siitä ajasta kun mä olin jotain vuoden
vanha, eikä oikeestaan tehny mieli niinku kysyy koska mä tiedän sen”, Antti sanoi katsoen
Sakua ilmeettömästi. ”Mutsi myi itseensä, ja mä luulen et kauppa kävi aika hyvin, ku se oli
hyvän näkönen.”

”Jouduitko sinä sitten näkemään... sitä?” Saku kysyi häveten kysymystään jo sanoessaan.
Tilanne hipoi hänen mielikuvituksensa rajoja.

”Ekat mielikuvat mulla on jotain viisvuotiaasta, kun mutsi paini jonku jätkän kaa”, Antti
jatko. ”En mä tajunnu kuiteskaan koko hommaa ennenku joskus seitsemänvuotiaana.
Silloin mä tiesin jo millai pentuja tehdään ja mitä naiminen on. Eikä muuten mun kohtalo
oo mitenkään epätavallinen. Vai luulitsä et suurin osa ihmisiä on sellasia uskovaisia kun
sun vanhemmat?” Antti kysyi venyttäen toista suupieltään jonkinlaiseen hymyntapaiseen.
Hymy ei ulottunut silmiin.

”Itse asiassa minä elin lasikaapissa siihen asti, kun menin kouluun”, Saku myönsi. ”Kävim-
me melkein yksinomaan uskovien luona kylässä, ja paras kaverini, vaikka ei ollutkaan us-
kovainen, oli sellaisesta perheestä, jossa oli samanlaiset arvot kuin meilläkin. Kuulin kyllä
jotain puheita maailman pahuudesta, mutta kun maailmaa edusti vain tuo minun kaverini,
joka ei edes kiroillut, minä ihmettelin kovasti pahuutta, jota seuroissa ylistettiin niin moni-
sanaisesti.”

”No, nyt sä tiedät siitä aika paljon enemmän”, Antti totesi. ”Mut Kontulassa kyl tiedettiin,
mitä mun mutsi oli naisiaan, ja koulussa mä kuulin siitä kans. Ja kun mä painoin turpiin
sitä yhtä kiusaajaa, silloin alkoi mun tieni. Silloin mä päätin, et musta tulee kova jätkä. Ja
kai musta tuli.”

Antti kertoi edelleen siitä, miten ’sossun ämmät’ tulivat hakemaan hänet eräänä sunnun-
taiaamuna ja miten hänet vietiin lastenkotiin jonnekin kehäkolmosen ulkopuolelle. Sieltä
sitten eräs lapseton pariskunta haki hänet ensin sijoituslapsiksi ja Antin biologisen äidin
suostumuksella myöhemmin adoptoi.

”Sit mulla alko alamäki”, Antti jatko. ”Vit... tota, siis, viinaa, kamaa, autoja, kaikkee. Mä
tajusin et kukaan ei pysty estään mua. Jotenki vaan tuntu, et nyt pitää ottaa kaikki ilo irti
minkä vaan saa, ja mä elin ku viimeistä päivää. Mä tulin järkiini oikeestaan ihan viime het-
killä, ja reksi otti mut armosta lukioon ku mä melkeen polvillaan rukoilin. Mulle sanottiin et
eka virheestä mä lennän ulos. Mut nyt kun mulla on menny aika hyvin, toleranssi on teu-
rastamossakin kasvanu.”

”Teurastamossa?” Saku ihmetteli.

”Opettajainhuoneessa”, Antti äänsi kirjakielisesti ja irvisti samalla aivan kuin hänen suuhunsa olisi kaadettu etikkaa.

”Meillä on sitten vähän päinvastainen suunta”, Saku sanoi mietiskellen. ”Sinä olet menossa ylös- ja minä alaspäin.”

”Mä oon muuten funtsinu sitä”, Antti sanoi yllättäen Sakun. ”Mä muistan sut viime talvesta. Ja vittu... sori ei ollu tarkoitus... siis mä muistan miten ehdoton sä olit ja tarkka. Sä et ottanu osaa mihinkään sellaseen mikä oli vastoin sun omaatuntoa.”

Sakun olo tuntui äkkiä epämukavalta ja hänen korviaan kuumotti.

”Musta sä olit niinku joku enkeli”, Antti sanoi ja hänen äänensä ja koko olemuksensa pehmeni, eikä hän nähtävästi enää kiinnittänyt huomiota siihen, mitä ja miten sanoi. Oli, kuin hän olisi puhunut itsekseen.

”Mä ajattelin, et tollanen mäkin tahtoisin olla”, hän jatkoi. ”Jossain vaiheessa mä ajattelin, et mä haluisin kysyä sulta, miten sä *voit* olla noin tollanen hyvä ja puhdas kaiken tän vitun sotkun keskellä. Sä et kuitenkaan koskaan *tuominnu* ketään, mut sä *sanoit* sun *mielipitees*. Mä funtsin, et missä tollasia jätkiä kasvaa ja mistä aineesta ne oikeen on tehty.”

Sakusta tuntui, että hän ei kestäisi enää kovin paljon. Mahtoiko Antti tajuta, miten herkkiä kieliä hän soitteli? Ja kun Saku oli oikeastaan toivonut Antista juuri sellaista seuraa, missä voisi unohtaa arkipäivän, kodin, herätysliikkeen ja kaikki ahdistukset, niin tämä iskeekin puukolla vatsaan... ja kiertää vielä veistä haavassa.

”Lihaa ja verta me ollaan eikä yhtään parempia kuin kukaan muukaan”, Saku sanoi käheästi. ”Minulla ei ole tuohon, mitä sanoit, kovinkaan paljon lisättävää, varsinkaan nyt, kun tuo kuva on särkynyt. Minä puolestani muistan sinut jo yläasteelta. Missään vaiheessa, siis sen jälkeen, kun olin tajunnut omat vikani, en pitänyt sinua yhtään huonompana kuin mitä itse olen. Olit kyllä välillä aika pelottava, mutta jotenkin ihailin sinua.”

”Sä ihailit *mua*?” Antti sanoi kuin uskomatta korviaan.

”Minähän muistaakseni sanoin sinulle kerran koulussa, että ihailin sinun riippumattomuuttasi ja joskus myös sitä, miten vähät välitit toisten mielipiteistä”, Saku sanoi hapuillen. ”Olit jotenkin kuin vastakohta kaikille niille normeille ja säännöille, joiden alaisena minä olen elänyt koko ikäni.”

”Voi saatana sua”, Antti sanoi sääliä äänessään, hitaasti päätään pudistaen. ”Olitko sä ihan *oikeesti* sitä mieltä, että mä olin jotenki paremmassa asemassa kun sä? Nyt, kun sä oot kertonu mulle jotain sun ajatuksista, mä jotenki tajuun, mutten vielä ihan kunnolla. Mä luulin, ettei tällanen gangsteri herätä sussa muuta kun aggressioita. Tai siis että sä oot liian hyvä siihenkin, että voisit tuntee mitään aggressiivista.”

Sakulla välähti salamana mieleen rukoushuoneen esilaulajan kerran nuortenillassa analysoima virrensäe:

*”...nyt kelvotonta armahda, en kestä tuomiolla,
kun kristitty vain nimeltä, mä olen aivan penseä...”*

”Minulla ei koskaan ole ollut varaa pitää itseäni hyvänä ihmisenä”, Saku sanoi. ”Ja kukaan

uskova, joka tuntee itsensä oikein, ei nosta itseään muiden yläpuolelle. Mutta se ei saisi tarkoittaa sitä, mitä minä olen juuri tehnyt, eli mennä mukaan toisten synnintekoon.”

”Mä tajuun jollakin tapaa, millaseen rakoon sä oot ajanu ittes”, Antti nyökäytti. ”Mut *mulla* ei oo avaimia sun lukkoos. Jos sä mistä löydät ne, ni sun omies luota. Mä en tajuu sen teidän uskontohomman *idea*a mikä siinä vetää, mut mä näen niistä *ihmisistä*, et niissä on jotain erikoista. Niinku siinä Juhossa myös, eiks se oo samaa porukkaa?”

”Minulla ei ole tapana tunnustaa uskoa kenenkään toisen puolesta”, Saku vastasi, ”mutta kyllähän hän samoissa seuroissa käy. Juholla tosin on omat kipunsa, sen tiedän ihan tarkkaan.”

”Muuten, yhellä mun tutulla olis myytävänä melkeen samanlainen nahkarotsi kun tää mun”, Antti vaihtoi puheenaihetta. ”Mun mielestä sä jotenki niinku pidit tästä, ni kiinnostaisko sua ostaa se rotsi?”

”Kiinnostaa kyllä”, Saku sanoi innostuneena. ”Paljonko kaveri pyytää siitä?”

”Se puhu jotain 400 markasta, mut mä luulen et sä saisit tingittyä sen kolmeensataan. Pystyisitsä ostaan sen?”

”Pystyn. Minulla on vielä kesätyörahaa tallella yli tonni”, Saku sanoi innoissaan. Hän vilkaili vieressään sohvalla lojuvaa Antin takkia. Sen niitit hohtivat tummaa nahkaa vasten hämärässä huoneessa. Niitit olivat olleet takissa vuosia. Sen huomasi siitä, miten ne olivat painaneet venymäjuonteita nahkaan ja hiukan upoten tehneet sijansa siihen. Eniten kulumiselle alttiiden niittien kärjet olivat tummia ja karkeita.

Antti soitti kännykällään jonnekin.

”Jees, mulla olis ostaja sille sun rotsille. Ei, vitut, kuka siitä niin paljon maksais? Tää kundi lupas kolmesataa. No totta helvetti, rahat käteen heti. Joo, tuu tänne.” Antti lopetti puhelun ja katsoi Sakua. ”Onks sulla automaattikortti? Painu vitun äkkiä hakeen rahaa. Se takki nimittäin on täällä puolen tunnin kuluttua. Mä haluisin muuten itte sen takin, mut mä en voi luopuu tästä, kun tää on ollu niin kauan, enkä mä taas kahta tartte. Me ollaan sit muuten aika helvetin hyvän näkönen pari koulussa.”

- - -

Saku pyöräili hiljakseen kotiin päin. ”Fuck how confusing”, hän ajatteli mielessään. Antissa oli ytyä; hänellä oli vaistoa, hän oli 'street smart', kovapintainen mutta sisältä herkkä. Olivatko nämä kaksi poikaa sittenkään niin erilaisia kuin miltä ulkonaisesti vaikutti? Missä määrin ihminen, joka periaatteessa on vastuussa omista teoistaan, on myös vastuussa lapsuutensa sosiaalisen perimän vaikutuksesta? Sakun värikartta sai yhä lisää sävyjä.

Saku oli kolmesataa markkaa köyhempi, mutta rotsi istui hyvin päällä. Niittejäkin oli sopivasti: takki ei ollut täynnä niitä, mutta hartioiden ja vyötärönauhan vierä viereen isketyt pyramidiniitit korostivat hyvin hänen vartalonsa muotoa. Ai hitto, sänki piti ajaa taas ohimoilta pois. Ja pitäisiköhän ostaa vielä teräsvahvisteiset maiharit?

Ensi viikko olisi syyslomaa. Mitähän silloin tekisi, ja kenen kanssa?

Torstaina

"Viikonloppuna on isot seurat", Lasse sanoi Sakulle aamukahvilla. "Kai tulet?"

"Enpä oikein tiedä", Saku sanoi. "Kohtelu oli viimeksi aika tylyä. Tuntuu että voisi pitää vähän etäisyyttä."

"Mistä sitten saat hengellistä ravintoa, jos et seuroista?" Lasse kysyi katsoen poikaa päällelleen. "En usko, että olisit niin etäännytynyt, että haluaisit luopua kokonaan seuroissa käynnistä."

"Kuka minua siellä kaipaa?" Saku kysyi jäykästi. "Kaverit eivät Juhoa lukuun ottamatta ole ottaneet mitään yhteyttä, ja kun näin niitä viimeksi siellä rukoushuoneen parkkipaikalla, kaikki olivat kuin seipään nielleitä. Ei..." Saku oli sanoa 'ei vois vähempää kiinnostaa', mutta sai viime hetkellä nielaistua jatkon. Asia ei ollut hänelle suinkaan yhdentekevä - päinvastoin. Monet muistot kuumottivat yhä kipeinä.

Saku sai yhtäkkiä idean.

"Hei isä, eivätkö seuroihin ole kaikki periaatteessa tervetulleita?"

"Joo... miksei, tottakai", Lasse sanoi varovasti. "Ainakin kaikki ne, joita meidän sanomamme jollakin tavoin kiinnostaa."

"Eikö pelkkä viaton uteliaisuus riitä?" Saku jatkoi. "Tilaisuudethan ovat julkisia, eikö niin?"

"Julkisiahhan ne ovat, tietenkin", Lasse sanoi epävarmana, kun ei oikein tiennyt, mitä Saku ajoi takaa. "Onko sinulla joku erityinen henkilö mielessäsi?"

"Joo, olisi pari kaveria, jotka ehkä haluaisivat tulla", Saku vastasi, mutta kieltäytyi kertomasta enempää. Lasse meni autoon, houkutteli sen käyntiin ja öljyisen pakokaasupilven saattamana ajoi kadulle. Saku nousi pyöränsä selkään ja ajoi kuuraista tietä koulun suuntaan. Matka oli lyhyt, vain puolitoista kilometriä. Puolesta välissä Saku näki Antin, joka tuttu nahkarotsi päällään, reppu selässä, sätkää käärien käveli hiljaksen koulua kohti. Hän poltti yleensä kaksi kotoa kouluun kävellessään.

"Hei, Antti! Unentarve oli vähällä voittaa niukasti tiedonjanon, mutta sain sitten otettua itseäni niskasta kiinni. Valvoitko sinä myöhään?" Saku kysyi ja hidasti vauhtia tultuaan Antin rinnalle. Antin kävelyvauhti oli sen verran hidas, että Saku joutui kiemurtelemaan etupyörän avulla saadakseen pyörän pysymään pystyssä itse kuitenkin pyörän päällä istuen.

"Menihän siinä, kai mä valuin siinä kahden aikaan petiin", Antti haukotteli. Jäätynyt loska rapisi Antin kenkien ja Sakun pyörän renkaiden alla, hengitys huurusi hiukan.

"Mitä aiot tehdä viikonloppuna?" Saku kysyi.

"Ei mitään kummempaa tiedossa", Antti sanoi. "Ajattelin perjantaina pikkusen nappailla, lauantaina mä varmaan nukun pitkään. Lauantain jatkosta mä en vielä tiedä. Varmaan mä notkun jossain. Vai olisiko sulla jotain?"

"Minulla olisi ollut jotain vähän poikkeuksellista, mihin sinäkin voisit ottaa osaa ihan mielenkiinnon vuoksi", Saku sanoi ja vaikenen tarkoituksellisesti.

"Ai lauantaks? Mitä sulla olisi?" Antti ihmetteli. Tuntui hiukan epätavalliselta, että Sakulla, jota sentään edelleen pidettiin viimeaikaista tapahtumista huolimatta aika noviisina, olisi ollut nimenomaan Antille jotain mielenkiintoista. Yleinen käsitys oli, että Antti vietti melko hurjaa elämää, mikä ei enää pitänyt paikkaansa. Saku oli myös eräässä toisessa suhteessa joutunut korjaamaan Antista saamaansa käsitystä. Tätä ei pidetty minään järjen jättiläisenä, vaan pikemminkin kaverina, joka seurasi ensi sijassa alhaisia vaistojaan remuten, ryy-päten ja huoraten aina kun aika ja tilaisuus vain sallivat. Saku oli joutunut hämmästykseseen huomaamaan, miten kuva tästä epäsovinnaisesta ja kapinallisesta kaverista monipuolistui joka kerta, kun he tapasivat ja saivat tilaisuuden keskustella.

"Meillä on isot seurat tässä viikonvaihteessa", Saku selitti hitaasti kuin harkiten, miten asian ilmaisisi. "Lauantaina olisi tilaisuudet kello 12 ja 18. Ajattelin vaan, että kun tässä on tutustuttu, niin tajuaisit monia asioita paremmin, kun näkisit sen porukan ja kuulisit hiukan sitä julistusta. Saisit kokea sen ilmapiirin, mikä siellä vallitsee. On paljon asioita joita ei oikein voi selittää, vaikka tahtoisikin. Kiinnostaisiko sinua?"

"Siis teidän seuroihin? Totta helve... Tai siis, totta kai. 'Helvetissä' ei taida oikeen sopia tähän yhteyteen. Alkaa siis kahdeltatoista lauantaina?" Antti vaikutti, jos ei innostuneelta, niin ainakin kiinnostuneelta.

"Jep, tasan. Meidän auto taitaa olla täynnä, mutta mennään vaikka bussilla. Pitää mennä siinä bussissa, joka on kaupungissa yhdeltätoista."

"Mitä? Mun pitää nousta aamuyöllä, varmaan jo puolen kymmenen aikaan, ja vapaapäivänä vielä. Mut kyl mä saan mun luut kasaan siihen mennessä, kun oikeen yritän", Antti vastasi. "Puhutaan koulussa lisää."

"Joo. Minä kysyn Pyryltä ja Miralta, tulisivatko hekin", Antti sanoi.

- - -

"Miten jaksat?" Saku kysyi Miralta ja kietoi käsivartensa tämän hartioiden ympärille.

"Kiitos, paremmin kuin eilen", Mira vastasi hymyillen valjusti. "En vain voi olla ajattelematta kaikkea, mitä viime päivinä on tapahtunut. Ja syystä, jonka tiedät, minulla on tosi - ristiriitainen olo."

"En ihmettele", Saku tunnusti. "Niin minullakin. Kun viisaammillakin menee sormi suuhun näissä asioissa, onko ihme, että meillä? Minä olen yrittänyt tarkoituksella jättää taakseni kaikkea sellaista, johon en kuitenkaan voi vaikuttaa ja josta huolehtiminen vain lisää taakkaa. Mutta se ei ole niin helppoa kuin sen sanominen."

"Ei niin. Kävin muuten terveydenhoitajan luona juttelemassa", Mira sanoi. "Kerroin hänelle kaiken, mikä koski itseäni, sinusta en puhunut enempää kuin mikä oli ihan välttämätöntä. Hän suhtautui tosi hienosti ja ymmärtävästi. Hän halusi tietää lisää sinusta, mutta sanoin vain, että me ollaan jotain seurustelun ja ystävyysvälistä, edelleenkin."

"Hoitaja tietää asiasta enemmän kuin arvasitkaan", Saku sanoi katsahtaen Miraan kulmiensa alta. "*Minä* nimittäin juttelin *myös* hänen kanssaan. Kerroin hänelle meidän suhteemme todellisen laadun ja sen, että olen homo. Hän moitti minua aika raskaasti, enkä voinut

kovinkaan paljon puolustella. En kertonut sinun nimeäsi, mutta nyt hän kyllä arvaa, kenestä on kysymys."

"No sitten hän tietää, mikä homman nimi on", Mira vahvasti tyynesti. "Aina parempi, että hän tuntee meidän tilanteemme; silloin hän pystyy auttamaan meitä parhaiten, jos sellainen tarve tulee. Minä kyllä luotan häneen täysin."

"Niin minäkin", Saku nyökkäsi. "Mutta Mira, minulla olisi sinulle ehdotus. Mitä aiot tehdä lauantaina päivällä?"

"Betaniassa on tilaisuus", Mira sanoi. Helluntaiseurakunnan kokoontumispaikka tunnettiin Betaniana. "Oli tarkoitus mennä sinne, jos muuta ei ilmene. Miten niin?"

"Tulisit meidän seuroihin lauantaina päivällä", Saku pyysi. "Anttikin tulee, voitko tajuta? Kysyin vain häneltä, ja hänellä ei ollut mitään sitä vastaan."

"Aika jännä juttu", Mira nauroi. "Antti rastoineen ja nahkatakkeineen siinä ympäristössä on kyllä aika jännä ajatus... Tulitko muuten ajatelleeksi, että nyt kun sinulla on tuo irokeesitukka ja melkein samanlainen nahkarotsi kuin Antillakin, rukoushuoneen porukka ajattelee, että olet vaihtanut leiriä, kun ilmestyt sinne teidän seuroihin Antin kanssa?"

Saku ajatteli hetken. Mira katsoi, miten ilmeet vaihtelivat pojan kasvoilla, pojan, josta Mira oli toivonut niin paljon, pojan, joka oli paljon arvoituksellisempi ja monisyisempi kuin hän oli arvannutkaan.

"Kieltämättä aika mielenkiintoinen ajatus", Saku sanoi lopulta, "mutta se ei saa minua muuttamasta suunnitelmaa. Minä olisin aika konna, jos häpeäisin niitä ihmisiä, joita minä kutsun ystävikseni. Eikö se olisi kaksinaamaisuutta, jos en voisi tuoda heitä mukani periaatteessa minne vain?"

"Olisi kyllä", Mira nyökkäsi, "mutta ymmärtäisin sinua kyllä, koska tiedän, että joidenkin asioiden sovittaminen yhteen ei ole niin yksinkertaista. Sinulla on aika paljon pelissä."

"Ennen uskonystäväni olivat minulle kaikki kaikessa", Saku myönsi. "Nyt olen etääntynyt heistä aika lailla ja vastaavasti lähestynyt monia muita. Minusta ajatellaan uskovien piirissä luultavasti, että olen 'menossa' tai 'mennyt maailmaan', mikä on sama kuin että on välittömässä vaarassa joutua helvettiin. Mutta juuri nämä 'maailmalliset' ystävät ovat niitä, jotka auttoivat minua silloin, kun minulla oli kaikkein vaikeinta. Tosin oli pari uskonystävää, jotka näkivät ihmisen hiusten takaa eivätkä takertuneet ulkomuotooni."

"Eikö sinulla sitten voisi olla ystäviä sekä herätysliikkeesi piiristä että muualtakin?" Mira kysyi.

"Kaikkein tiukimpien normien mukaan minun pitäisi olla muiden kuin uskonystävien kanssa lähemmissä tekemisissä vain silloin, kun se on välttämätöntä", Saku vastasi. "Vapaa-aikaa en saisi viettää kenenkään muun kuin perheen tai 'oikeiden' uskovaisten kanssa. Useimmat eivät kuitenkaan ole ihan niin tiukkoja tässä asiassa."

"Mikä sitten niiden tiukkojen mielestä olisi suurin vaara, jos pitäisit yhteyttä muidenkin kanssa?" Mira kysyi.

"Vaarana olisi ainakin se, että alkaa saada ulkopuolisia vaikutteita ja se, että alkaa pitää muitakin periaatteessa oikeina uskovaisina", Saku selitti. "Ja sitten on vaara joutua kai-

kenlaiseen synnintekoon, ainakin niin, että kun ei viitsi tai uskalla nuhdella synnistä, tulee vaitiolollaan hyväksyneeksi muiden synnillisen elämän."

"Onhan siinä tietysti joku logiikka", Mira totesi. "Mutta jos pitää kieltäytyä ottamasta vastaan mitään ulkopuolisia vaikutteita, eikö siinä ole taustalla pelko, että toisten argumentit olisivatkin vahvempia, ja että toinen pystyisi vaikka ylipuhumaan tai vakuuttamaan sinut omasta asiastaan? Silloinhan sinun perusteesi itse asiassa olisivat heikommat kuin sen toisen, eli olisit väärässä."

"Joku muutoksen pelkohan siinä on varmaan taustalla, tai defenssi, niin kuin psykologian termi asian sanoo", Saku sanoi ajatuksissaan. Miran kysymykset vahvistivat Sakun käsitystä siitä, että herätysliikkeen sulkeutuneisuus saattoi olla myös heikkouden merkki. Samalla tavoin kuin vajaan parikymmentä vuotta sitten Neuvostoliitto yritti estää omilta kansalaisiltaan tiedonsaannin, herätysliikekin halusi suojella jäseniään tietämisen tuskalta. Toisaalta eihän kaikki tieto olekaan hyödyllistä, Saku ajatteli. Mutta eivätkö Pyhä Henki ja omatunto ole juuri sitä varten, että ne erottelisivat hyödyllisen ja hyödyttömän, vahingollisen ja tarpeellisen toisistaan?

"Kyllä minä tulen silloin lauantaina", Mira katkaisi Sakun mietteet. "Minua kiinnostaa todella nähdä omin silmin se, mistä sinä olet kertonut monta kertaa."

"Hyvä", Saku sanoi helpottuneena. "Puhutaan huomenna lisää ja sovitaan sitten tarkemmin kyydeistä." Mira ei ollut aina helppo pala. Itsenäisenä ja ajattelevana hän osasi kommentoida ja tehdä teräviä kysymyksiä, jotka pureutuivat asian ytimeen.

- - -

"Missä teidän porukat on?" Saku kysyi.

"Menivät käymään enolla", Pyry vastasi. "Arvelivat tulevansa kymmenen maissa. Mitä kuuluu?"

"Kaikenlaista, kuten tiedät", Saku vastasi. "Minähän tekstasin jo tippa-Iitalla käynnistä ja kaikesta. Aika rankkaa ollut."

"Minulla on ollut ikävä sinua", Pyry valitti. "Nyt kun Aprilia on tallissa, pääset tänne niin harvoin. Sieltä peräkyliltä tulee niin huonosti linja-autoja."

"Joillakin on välimatkaa satoja kilometrejä ja näkevät kerran kuussa tai harvemmin", Saku moitti teatraalisesti Pyryä. "Meidän pitäisi olla tyytyväisiä, että nähdään sentään pari kertaa viikossa ja melkein aina viikonloppuisin." Saku veti Pyryn syliinsä ja pojat painoivat huulensa yhteen. He kävivät vierekkäin pitkälleen Pyryn sängylle, Saku selälleen ja Pyry kyljelleen Sakuun nojaten, toinen jalka koukkuun tämän vatsalle. Pyry leikitteli Sakun hiuksilla, kulmakarvoilla ja korvanlehdellä. Saku makasi nautiskellen silmät kiinni.

"Kuules Pyry", Saku kuiskasi silmät yhä suljettuina.

"Niin rakkaani, kuului ääni sängyn alta", Pyry kuiskasi vienosti.

"Lähdetkö lauantaina minun kanssani seuroihin?" Pyry kuiskasi edelleen.

Pyry oli hiljaa ja sormeili edelleen Sakua.

"Mira ja Antti tulisivat myös, mutta jos sinä et lähde, en minäkään", Saku jatkoi.

"Minulla ei kai sitten ole vaihtoehtoja, jos heidän ja sinun tuleminen on minusta kiinni", Pyry huokaisi. "Millaista siellä on?"

"Aina on vaihtoehtoja", Saku sanoi. "Jos et oikeasti halua, en painosta sinua mitenkään."

"Johan sinä painostat", Pyry sanoi kiusoittelevasti. "Tule tai muutkaan eivät pääse."

Saku nosti päänsä alta kätensä Pyryn pään taakse ja silitti tämän niskaa.

"Olisin kyllä iloinen, jos minun parhaat ystäväni ja ainoa ja paras poikaystäväni tulisivat mukaan paikkaan, joka merkitsee minulle niin paljon", Saku mutisi. "Jos haluat ymmärtää minua ja minun omituisuuttani, sinun pitäisi kyllä käydä siellä. Nyt olisi hyvä tilaisuus, kun siellä on isot seurat, enemmän väkeä ja herättäisimme vähemmän huomiota kuin tavallisissa sunnuntaiseuroissa."

"Pitäisikö meidän kulkea sinusta erillään, aivan kuin emme tuntisi toisiamme?" Pyry kysyi muodollisen ystävällisesti, mutta hänen äänestään kuului epäluulo.

"Kuules nyt Pyry", Saku sanoi ja kohottautui nostaen kasvonsa melkein kiinni Pyryn kasvoihin. "Toivottavasti minä en koskaan vajoa niin alas, että *missään* paikassa tai tilanteessa häpeän niitä ihmisiä, jotka ovat tukeneet ja auttaneet minua eniten, kaikkein vähiten poikaystäväni."

"Sinä siis aiot tulla kaapista siellä", Pyry sanoi, taas hellästi kiusoitellen. "Siellä jossain nouset jakkaralle ja huudat että 'hei kaikki tekopyhät teeskentelijät, mä olen homo'?"

"No, jos nyt jätetään kaikki dramatiikka", Saku sanoi hämillään. "Ihan noin suuria suunnitelmia minulla ei ole. Sovitaan vaikka huomenna tarkemmin, missä nähdään eetecece. Mutta minulla on nyt eräs toinen asia, josta pitää puhua."

Sakun äänensävyssä oli jotain, mikä sai Pyryn valpastumaan. Hän kohottautui selällään makaavan Sakun päälle nojaten kyynärpäillään tämän rintaan ja katsoen ystävää silmiin.

"No kerro, mikä juttu se vielä on? Eikö tuossa seurajutussa ollut jo kaikki?" Pyry muljutti kyynärpäitään Sakun rintalihaksia saaden tämän kiemurtelemaan.

"Muistat, kun minä kerroin, että olin kännissä tiistaina, eikö vaan?" Saku kysyi silmät hiukan raollaan, että näki Pyryn hahmon epäselvänä, utuisena silmäripsiensä raoista.

"Muistan... so what?" Pyry kysyi varuillaan.

"Minä olin oikeastaan aika *hirveän* kännissä", Saku täydensi.

"Se kävi kyllä rivien välistä ilmi, vaikka mistään yksityiskohdista ei puhuttu", Pyry huomautti. "Jotain muuta vielä?"

"No... tuota", Saku aloitti ja tyrkkäsi Pyryn varovasti mutta määrätietoisesti pois päältä. "Oikeastaan 'hirveän' ei riitä. Jos sallit, käytän ilmaisua 'perkeleellisen perusteellisesti'." Saku kävi istumaan laittaen jalkansa koukkuun. Pyry teki samoin.

"Kyllä tuo sinun kännisi aste alkaa olla jo jokseenkin selvä", Pyry sanoi. Molemmat purs-

kahtivat nauramaan sanaleikille, jossa 'känni' ja 'selvä' oli sotkettu samaan lauseeseen.

"Pääasiassa tästä minun poikkeuksellisen huomattavasta humalatilastani johtuen tapahtui jotain muutakin", Saku muotoili lausetta yrittäen voittaa aikaa ennen väistämätöntä paljastusta, joka jo hämmötti edessä.

"Jahas", Pyry sanoi hiukan kalvenneena aavistaen, mitä oli tulossa.

"Minä imin Anttia ja hän minua", Saku sanoi töksäyttäen. Huoneen lämmin tunnelma jäähdyi hetkessä niin, että viileyttä olisi riittänyt jäätelötehtaan pakastimiin.

"Miten sinä... onko nyt sitten tapahtunut..." Pyryn alaleuka ääni ja alaleuka vapisivat.

"Se riippuu sinusta", Saku sanoi katsellen vuodepeittoa ja piirrellen siihen sormenpäällään psykedeelisiä kuvioita. Häntä ahdisti, mutta kuitenkin helpotti. "Minä olin, kuten sanoin kännissä, aloin hipelöimään Anttia ja sitten siinä kävi niin kuin kävi. Minä voin vain pyytää anteeksi. Mutta onko känni sitten puolustus vai ei, sen saat sinä päättää. Minulle Antti on tosi hyvä kaveri, paras sinun jälkeen, jopa läheisempi kuin Mira. Meidän välillä on kaikkea sitä, mitä ystävien välillä vain suinkin voi olla. Minä rakastan häntä ihan hirveästi, sydämen pohjasta, *mutta vain ystäväenä*. Se rakkaus mitä minä tunnen sinua kohtaan, ei ole muuttunut miksiäkään, eikä sinua ole ohittanut kukaan. Joskus mietin, onko minulla enää omaatuntoa ollenkaan, mutta nyt minä huomaan että on, koska minun oli pakko tunnustaa tämä sinulle heti, kun päästään silmätyksin." Puhe oli pisimpiä, mitä pitkiä vuorosanoja yleensä välttävä Saku oli aikoihin sanonut. Hän katsoi nyt Pyryyn, kohautti olkapäitään ja antoi käsiensä levätä sylissään kämmenet ylöspäin, kämmenkupit päällekkäin. Vaikka Saku ei tiennyt sitä, ele oli kristikunnan vanha anomisen ja rukouksen symboli.

Pyry ei oikein tiennyt, mitä sanoa. Sakun tunnustus teki kipeää; he olivat tähän asti antautuneet seksuaalisesti vain toisilleen – Sakun kokeilua Miran kanssa Pyry ei pitänyt tässä mielessä merkittävänä. Miksi, sitä hän ei osannut selittää itselleenkaan. Osasyys saattoi olla siinä, että Pyry ei pitänyt Miraa kilpailijanaan. Oliko sukupuoliyhteys ja seurustelusuhde paljasta matematiikkaa, koska ajattelen asiaa pelkästään saamisen, antamisen, voiton ja häviön näkökulmasta? Pyry mietti. Ei! Ei tämä tunne ole matematiikkaa! hän karjui mielessään itselleen. Nytkin sisintä kaiveleva mustasukkaisuuden kyy ei taatusti kuulunut matematiikkaan, jos kohta ei biologiaankaan.

"Jos sanoisin, että olen hirveän ilahtunut, valehtelisin", Pyry sanoi. Hänen äänensä takerтели, oli juuttua kurkkuun. "Mutta kun sinä kerrot suoraan, mitä on käynyt, ja rakastat minua, ei muulla loppujen lopuksi ole väliä. Tota noin... oliko Antti hyvä?"

"Kuule, Pyry", Saku sanoi yhtä epävarmasti ja nieleskeli välillä, "sillä, hallitsiko hän tekniikan vai ei, ei ole mitään väliä. Se, mitä me tunnetaan, on tärkeää. Kaikki sukupuolisuus ja semmoinen on vain osa tätä meidän suhdetta. Ja *minä* tein aloitteen, *minä* aloin kopeloidaan Anttia. Hänellä ei ole mitään suunnitelmia minun suhteeni, kyse oli hetken hauskanpidosta, ja humalassa vielä."

"Minä arvostan sitä, että kerroit tuon", Pyry sanoi katsoen Sakuun alta kulmiensa, "ja uskon sinua. Eihän tuo kivalle tunnu, se on selvä. Mutta toisaalta sinun tilanteesi oli myös poikkeuksellinen. En vain tiedä, miten voin kohdata Antin."

"Sinun kannattaa tutustua Anttiin, hän on kiva kaveri." Saku halusi kiihkeästi puolustaa Anttia, mutta ei voinut tehdä sitä liian läpinäkyvästi. "Hän on joutunut kokemaan lapsuudessaan paljon sellaista, jota me näemme vain telkkarissa tai elokuvissa – ja toivottavasti

vain siellä."

"Hei, eiköhän kaikki järjesty", Pyry sanoi. "Mutta nyt meillä on vielä pari tuntia aikaa. Olisiko meillä mitään muuta juteltavaa tai tekemistä?"

Olihan heillä, kaikenlaista.

- - -

Palatessaan bussilla kotiin Saku ajatteli kaikkea, mitä oli päivän aikana keskustellut ystäviensä kanssa. Olisi mielenkiintoista nähdä, miten he kukin suhtautuisivat lauantaina seu-roissa käymiseen ja kaikkeen, mitä he siellä kokisivat. Ja mitä Sakun uskovat kaverit sanoisivat? Tulisiko joku ehdottelemaan näille vierailijoille tukanleikkuuta, vähemmän maailmallisia vaatteita, pikaista parannusta? Olisiko kellään yhtään ystävällistä sanaa heille?

Yhtäkkiä Sakun mieleen välähti kauhuskenaario: mitä jos Antti – kaikista muodollisuuksista ja auktoriteeteista piittaamaton, tilanteesta riippuen kovis tai veijari – päästäisi itsensä irti, jos häntä provosoitaisiin? Anttihan ei kumartanut kuvia, eikä ollut mitään takeita siitä, osaisiko hän edes käyttäytyä suurin piirtein säädyllyisesti. Kyllähän jokainen sai olla oma itsensä, sen Sakukin myönsi, mutta hyvän maun ja tilannetajun pitäisi asettaa jonkinlaiset rajat. Sen perusteella, mitä Saku oli koulussa nähnyt ja kuullut, hän ei ollut lainkaan vakuuttunut, että Antilla olisi näitä rajoja.

Sakusta alkoi yhtäkkiä tuntua, että idea ei ehkä ollutkaan niin hieno, kuin hän oli etukäteen kuvitellut. Ylihuomenna tähän samaan aikaan hän tietäisi paljon enemmän.

29. osa

■ jossa kulttuurit kohtaavat ■

Lauantai

"Täällähän on porukkaa!" Pyry sanoi kun he lähestyivät rukoushuonetta. Pysäköintialueella oli vilskettä, ihmisiä hyöri pihalla. Suomen lippu oli salossa.

Mira ja Saku kävelivät edellä rinnakkain, Pyry ja Antti tulivat perässä. He olivat tavanneet sadan metrin päässä pysäkillä, jonne maaseudulta tulevat bussit saapuivat. Aikaa oli periaatteessa riittävästi, sillä tilaisuus alkaisi vasta kello 12. Ennen sitä oli kuitenkin ennätettävä ruokailla, eikä Saku tiennyt, miten pitkä jono olisi.

Edellisenä iltana Sakua vaivanneet epäilykset ja pelot olivat lähestulkoon haihtuneet. Antti ei vaikuttanut ollenkaan siltä, että hänellä olisi mitään provokaatioaikeita. Hänen asunsa oli kyllä rukoushuoneen ympäristön ja atmosfäärin huomioonottaen hiukan provokatorinen. Hartioille ulottuvat hiukset olivat pienillä, hyvin tehdyillä rastoilla, nahkatakki ilmeisesti äskettäin rasvattu ja oikeassa ranteessa paksu panssariketju. Mustien farkkujen vyölenkistä johti myös ketju taskuun, jossa olivat Antin avaimet.

Sakulla itsellään oli hänen äskettäin käytettynä ostamansa, lähes samanlainen takki kuin Antilla. Lisäksi Sakun hiukset olivat edelleen irokeesileikkauksella. Hänellä oli jalassaan siistit, tummansiniset reisitaskuhousut.

Mira oli harkinnut kotona pitkään, miten pukeutuisi. Housut vaihtuivat mekkoon ja päinvastoin useita kertoja, kunnes hän oli lopulta päättänyt pukeutua erään sukulaisensa hautajaisiin ostamaansa konservatiiviseen jakkupukuun.

Pyry oli, solmiota lukuun ottamatta, pojista eniten ympäristön odotusten mukaan pukeutunut. Hänen tumma, vähän käytetty, hyvin istuva pukunsa loi räikeän vastakohtan Antin ja Sakun tyyliin. Nämä olivatkin vitsailleet, miten Sakun voisi vaihtaa rukoushuoneella Pyryyn siten, että yleisö olisi ehkä hyvinkin tyytyväinen. Saku tiesi hiljaa mielessään kertoneensa suutuksissaan rukoushuoneesta ja siellä käyvistä ihmisistä kavereilleen aika ikä-vässä valossa, mikä ei ehkä kuitenkaan tehnyt täyttä oikeutta seuraavien enemmistölle.

Eteisessä oli ihmisiä tungokseen asti. Ulkopuolinen saattoi nähdä helposti, että ihmiset pääosin tunsivat toisensa; tervehdittiin ja vaihdettiin kuulumisia, naurettiin ja kerrottiin leppoisia juttuja. Ihmisten olemus näytti yleensä vakavalta mutta hyvinvoivalta.

Poikien ja Miran tullessa ovensuuhun aika moni kääntyi katsomaan, mutta mitään edellisen sunnuntain tapaista hiljaisuutta ei kuitenkaan syntynyt; isoihin seuroihin tuli useinkin uusia ihmisiä, jopa herätysliikkeen ulkopuoleltakin. Varsinkaan vieraspaikkakuntalaiset eivät voineet tietää, oliko joku oudomman näköinen ilmestys kalustoon kuuluva vai ei.

Mira kiitti mielessään häntä etukäteen neuvonutta Sakua sekä omaa varovaisuuttaan, että oli valinnut rauhallisen, huomiota herättämättömän, konservatiivisen asun. Hän oli muuten rukoushuoneen vakiokävijän näköinen, paitsi että hänellä oli pienet korvakorut. Niihin ei kukaan osannut kiinnittää huomiota, koska tytön pitkä, olkapäille ja niiden ohi laskeutuva tukka peitti korut.

"Mun tarttis mennä vessaan, missä se on?" Antti kysyi kuiskaten Sakulta. "Alko bussissa tuntuun et mä niinku halkeen tai jotain." Saku neuvoi hänelle tien kulman takana odottavaan helpotukseen.

"Aika lailla ihmisiä", Pyry sanoi puoliääneen katsellen edessään vellovaa ihmismassaa. "Minun olisi pitänyt jättää tämä naru pois", hän lisäsi Sakuun katsahtaen ja sormeillen solmiotaan.

"Hei haloo, sinun solmiosi on pikku juttu minun tukkani rinnalla", Saku sanoi takaisin. "Sinusta vain näkee, että et käy yleensä täällä, mutta minut tunnetaan ja *silti* minulla on tällainen tukka."

Juho ilmestyi ihmisjoukosta heidän eteensä.

"Hei kundit... ja Mira!" hän tervehti ystävällisesti hymyillen. "Oletteko jo käyneet syömässä?"

"Ei ole vielä ehditty, Antin piti mennä vessaan", Saku vastasi. "Aika lailla porukkaa täällä, varsinkin, kun on vasta lauantai."

"Ai Anttikin on täällä?" Juho sanoi silmät pyöreinä. "Millä ihmeellä olet *hänet* saanut tänne?"

"Tarkoitat kai, että *me*, Pyry ja minä, olemme helpompi nakki, mutta Antti se vasta on tosi saalis?" Mira kysyi viattomasti.

Juho lehahti punaiseksi ja yritti mutista jotain, mistä kukaan ei saanut selvää.

"Mihin se Antti jäi?" Pyry ihmetteli. "Olisiko vessassa ollut jonoa tai... hei, tuoltahan Antti tulee, kas vain, en tiennyt, että hänelläkin on tuttuja täällä, siis muitakin kuin Saku!"

Muut, Saku nopeimmin, käännähtivät katsomaan eteisen kulmalle, jonka takaa Antti oli juuri ilmestynyt. Hän jutteli vilkkaasti vierellään kulkevan, keski-ikäisen miehen kanssa. Nähtyään toiset odottamassa, Antti ja hänen keskustelukumppaninsa kiiruhtivat heidän luokseen.

"Mikset sä ennen kertonu et Tapsa on tääl kans?" Antti kysyi Sakulta muka kiukkuisesti. "Tapsa on mun old fellow, yks parhaita kundeja mitä mä oon täs..." Saku sulki jo silmänsä odottaen Antin jatkavan ympäristön unohtaen '...vitun kaupungissa', mutta tämä sai viime hetkellä nielaistua jo melkein suustaan ulos päässeen ilmaisen.

"...kyläs tavannu. Mä en paljon liiottele jos mä sanon et mä oon tälle kundille velkaa mun elämän."

Siviiliasuinen vanhempi konstaapeli Tapio Turunen katsoi silminnähden mielihyvällä Anttia.

"Meillä oli joitain yhteisiä projekteja pari kolme vuotta sitten", Tapio sanoi Sakulle, Miralle ja Pyrylle. "Minä en vain tiennyt, miten tämä... projekti sitten eteni, kun meidän tiemme erkanivat, mutta hyvältä näyttää", Tapio myhäili.

Saku kuunteli suu auki. Miten tämä siilitukkainen, hiukan tiukkana tunnettu poliisimies voi olla Antin *kaveri*?

"Saku hei, sun hampaanpaikat hapettuu kun sä pidät sun monttua tollain levällään", Antti neuvoi ja nosti Sakun leukaa niin, että tämän suu meni kiinni. "Mä kerron nyt vaan sen verran, et mä juttelin tän kytän kaa kerran koko yön ku mä olin putkassa pari vuotta sitten. Mä meinasin mennä lopettaan itteni ku pääsen pois, mut tää tässä sai mut uskoon et mulla vois olla senssii viel. Ja täs me ollaan."

He menivät kaikki yhdessä ruokajonoon, jossa oli ennestään vain iso lapsiperhe. Nuoren näköiset vanhemmat seitsemän lapsensa kanssa, joista vanhin näytti tuskin kouluikäiseltä, pääsivät melkein samassa ottamaan ruokaa seisovasta pöydästä. Sakun ja Tapion johtama ryhmä pian heidän jälkeensä, kun ovimies havaitsi, että pöydissä oli tilaa.

"Sikahyvät mämmit", Antti sanoi vieressään istuville Tapiolle ja Pyrylle. "Mihin nää maksetaan?"

"Tuolla oven vieressä on lipas, johon voit maksaa, jos haluat", Saku osoitti lusikallaan ruokasalin perälle. "Ei tarvitse maksaa mitään, jos et tahdo."

"Mut... siis... paljonko on niinku suositushinta sis aaälvee?" Antti tivasi hiljaa. "Kyl mä maksan mun osuuden."

"Kun *ei oo* mitään taksaa, usko nyt", Saku sanoi puoliääneen mutta painokkaasti. "Ainoa mikä määrittelee taksan ja sen, maksatko ollenkaan, on sinun omatuntosi."

"Millä tää koko sirkus sitte oikeen maksetaan, jos kaikki pääsee maksamatta? Ainakaan *mun* omatunto ei oo mikään luotettava hinnasto," Antti sanoi ihmeissään.

"Miten niin maksamatta?" Tapio puuttui poikien väittelyyn. "Katsotaanpa hetken aikaa sivusta, tapahtuuko lippaan luona mitään."

He katsoivat, ja ehtivät parahiksi näkemään, miten nuori pariskunta käveli lippaan luo. Mies antoi sylissään olevalle pikkutyttöle setelin, jonka tämä työnsi lippaaseen. Sen jälkeen nuori perhe poistui keskenään jutellen ruokasalista. Pian näiden jälkeen kaksi pitkähameista, ehkä viisitoistavuotiasta tyttöä pudotti lippaaseen muutamia kolikoita. Kun vielä rollaattorin avulla kulkeva mummo oli käynyt lippaalla, Antti kuiskasi:

"Noi tekee ton *mielellään*. Mikä jengi tää oikeen on?"

Kukaan ei vastannut Antille. Kaikki söivät aamupalansa ja nousivat sen jälkeen ylös. Pyry, Antti ja Mira olivat jo nähneet ihmisten vievän ruokailun jälkeen astiansa tarjoilukärryyn, ja he noudattivat kysymättä esimerkkiä. Joukko joi vielä kahvit.

"Voisko käydä savuilla?" Antti kysyi, kun he olivat mitään sopimatta ajautuneet eteiseen.

"Totta kai", Saku sanoi. "Kyllä meikäläiset polttaa aika paljon, ja *sitä* ei ole vielä tehty rikokseksi tai saarnattu synniksi. Tuolla parkkialueen reunalla on tupakkapaikka."

He menivät sinne. Juho, joka oli lopettanut ruokailunsa jo muita ennen, liittyi taas porukkaan. Saku saattoi joskus polttaa savukkeen tai pari, ja pyysi nyt Anttia käärimään itselleen sätkän. Antti toteutti toivomuksen mielellään ja huomattavalla tottumuksella.

Tupakointipaikalla jo olevat – pääasiassa alle 20-vuotiaita poikia, joukossa pari tyttöäkin – katselivat uteliaina suunnilleen ikäisiään nuoria, jotka havaitsi helposti ulkopuolisiksi. He supisivat keskenään.

Muutamaa minuuttia ennen tilaisuuden alkua koko ryhmä – Mira, Saku, Antti, Pyry ja Juho – istuivat toiseksi takimmaisessa penkkirivissä. Heidän ympärillään oli pääasiassa muita nuoria, lapsiperheitä ja nuoria pariskuntia. Lapset kitisivät tai touhusivat jotain enimmäkseen melko hiljaa, karkkipussit rapisivat ja ihmiset juttelivat puoliääneen. Tasainen, hillitty sorina täytti salin.

"Hei Saku, missä täällä on urut?" Antti kysyi kumartuen Sakun puoleen.

"Ei täällä ole mitään soittimia", Saku sanoi. Hän tajusi vasta nyt, että joku voisi kysellä tuollaistakin.

"Mut tääl on virsikirjat ja niistä kai lauletaan", Antti jatkoi itsepintaisesti. "Miten se sitten onnistuu?"

"Kohta näet", Saku vastasi. "Seurojen pitäisi alkaa ihan näillä minuuteilla."

Antin tuttava Tapio Turunen nousi salin edessä olevalle puhujakorokkeelle kolmesta paikasta takaa katsottuna oikeanpuoleiselle. Tämän nähdessään salissa istuvat ihmiset alkoivat hamuta käsiinsä virsikirjoja.

"Aloitamme kokouksen Jeesuksen nimeen", aloitti Tapio. "Laulamme virrestä 326, säkeistöt ensimmäisestä neljanteen."

Väki selasi kirjoistaan oikean kohdan. Tapio rykäisi ja nojautui hiukan taaksepäin.

*"Sinulle kiitos, Isä maan ja taivaan,
on nimes suuri, pyhä, kallis aivan",*

seurakunta veisasi Tapion johdolla. Antti katseli vaivihkaa ympärilleen. Jokseenkin kaikki, alkaen kymmenvuotiaista lapsista vanhimpiin liinapäisiin mummoihin asti, lauloivat. Nuorten veisuu hänen ympärillään oli erityisen heleää.

Antti tunsu, että jokin tässä säväytti häntä, mutta mikä, sitä hän ei vielä osannut sanoa. Virren päätyttyä puhujakorokkeen toisessa päässä istuva saarnaaja kehotti seurakuntaa yhtymään rukoukseen. Antin mielestä hän luki rukouksen hieman uutistenlukijan tavoin, mutta kuin huomaamattaan Antti kuitenkin yhtyi seurakunnan ääneen lausumaan Isä meidän -rukoukseen, ja näki Sakun, Miran, Pyryn ja tietenkin Juhon tekevän samoin.

- - -

Tilaisuuden päätyttyä he ehtivät ensimmäisten joukossa kahville. Eteiseen muodostui muutamassa hetkessä pitkä jono, jossa eri-ikäiset ihmiset odottivat keskenään jutellen vuoroaan ottaa kahvia ja pullaa.

"Mä luulin et tää on jotain mummojen ja pappojen touhua mut tääl on tajuttoman paljon nuoria", Antti sanoi Sakulle.

"Äkkiä luulisi, että tämä sanoma tavoittaa vain sellaisia joilla ei ilmeisesti ole maailmasta enää mitään saatavaa, mutta asia ei ole suinkaan niin", Mira puuttui puheeseen. "Loppujen lopuksi ne, jotka pääsevät tähän sisälle nuorina, säästyvät monelta pahalta."

"Mä luulisin tietäväni aika paljon just tuosta", Antti sanoi ja mulkaisi Miraa. "Mä tiedän et moni kuvittelee et kaikki se rypeminen missä mä oon ollu ois pelkkää riemua mut kaukana siitä. Muistatsä Saku, kun juteltiin tosta periaatteellisuudesta ja kaikesta sellasesta? Vaik musta ei ikipäivinä tuu sellasta kun nää porukat on, sä et tajuu miten mä ihailen näitä."

Saku oli hiljaa. Miten Antti, jonka ei pitänyt ymmärtää mitään uskonnollisuudesta, maailmasta pois kääntymisestä, kurinalaisuudesta ja pelastuksesta, osasi antaa kaikelle tälle paljon enemmän arvoa kuin monet niistä, jotka olivat kasvaneet lapsesta asti tässä ympäristössä ja ilmapiirissä?

"Mikään ei ole täydellistä", Mira sanoi hiljaa. "Saku on kokenut täällä paljon sellaisiakin asioita, jotka olisivat saaneet jäädä kokematta, mutta niin on joka paikassa. Meillä helluntaiseurakunnassa on ihan samoja ongelmia kuin täälläkin."

"Mitä teille jäi mieleen saarnaajan puheesta?" Saku kysyi, osittain mielenkiinnosta, osittain saadakseen puheenaihetta käännettyä hiukan toisille urille.

"Aika tiukkaa juttua", Pyry sanoi. He laskivat kuppinsa ja pullalautasensa pöydälle ja istuutuivat. "Minusta oli aika karskia kun se heitteli kaikki asiat ihan kuin päin naamaa. Se ei säästellyt ketään."

"Mikä siinä oli sinun mielestäsi erityisen karskia?" Mira kysyi hieman huvittuneena.

"No, se heitteli kaikki ihan suoraan. Se puhui huoruudesta ja juoppoudesta ja varkaudesta ja kaikesta. Naispappeuden se löi ihan alta lipan. Täällä oli sentään pikkulapsiakin, minusta tuossa saisi olla vähän rajaa." Pyry oli ulkonaisesti rauhallinen, mutta hänen tuohtumuksensa pisti hiukan esiin.

"Mitä sä maitoilet?" Antti sanoi pilkallisesti. "Siis toi kundi teki just niinku sen työnantaja on käskeny. Noi kaikki asiat on Raamatussa ilmotettu synniks, ja musta se tekis väkivaltaa ittelleen jos se ei puhuis just noin. Vit - - Sillä oli selkärankaa. *Mä* oon kaikkein vähiten asiantuntija siinä mitä Raamatus sanotaan mut kertokaa hei jos mä oon vääräs."

Saku mykistyi täysin. Antti? Mikä *ihmeen* kaveri tuo oikein oli?

"Jopas jotakin", Juho sanoi. "Anteeksi nyt, jos minä loukkaan sinua, Antti, mutta *sinulta* olisin odottanut tuota kaikkein vähiten. Hei, älä ymmärrä väärin. Juuri *sinun* suustasi tuo oli parasta, mitä minä olen aikoihin kuullut."

"Et sä loukkaa mua", Antti sanoi Juholle ja vilkaisi tätä kevyesti hymyillen. "Kyl mä tiedän millanen maine mulla on. Ja monet luulee sen perusteella et mä en osais niinku ajatella."

Samassa pöydän ohi kulki saarnaaja, joka oli pitänyt puheen, josta juuri keskusteltiin. Mies oli yöpynyt monta kertaa Henrikssonilla, ja Sakukin tunsu hänet hyvin. Koska saarnaaja tapasi tuhansia ihmisiä vuosittain, Saku arveli, että tämä olisi unohtanut hänet, mutta turhaan. Mies katsoi ryhmää ensin ohimennen, mutta hänen katseensa palasi uudestaan Sakuun. Mies tuli pöydän viereen.

"Kiva nähdä sinua, Saku!" hän tervehti sydämellisesti. "Tässä on sinun ystäviäsi, eikö vaan? Esittelisitkö?"

"Saarnaaja Matti Kauranen, sitten koulukavereitani ja muuten vaan ystäviäni Mira, Antti, Pyry", Saku esitteli. Viimeksi hän osoitti Juhoa. "Tämä Juhohan käy täällä muutenkin."

Saarnaaja katseli joukkoa hyväntuulisesti matalien silmälasiansa yli.

"Todella mukava nähdä teitä täällä", hän sanoi nojaten pöytään rystysillään. "Olette voittaneet ennakkoluulonne ja tulleet katsomaan, mitä täällä oikeastaan tapahtuu, ainakin luulen näin. Oletteko ensimmäistä kertaa?"

Mira, Pyry ja Antti nyökkäsivät.

"Te varmaan luulette, että nyt sitten alkaa käännytys", saarnaaja sanoi vakavoituen. "Ja se pitää paikkansa. Olette nimittäin kuulleet luettua ja saarnattua Sanaa. Tehköön se tehtävänsä teidän sydämissänne. Jos Jumala on istuttanut kaipauksen teidän sydämiinne, Sana myös hoitaa asiansa. Jos teillä ei tätä kaipausta ole, kaikki puheet ovat turhia. Ollaan joka tapauksessa ystäviä ja nautitaan toinen toisemme seurasta."

"Mulla olis yks kysymys, jos sopii", Antti sanoi yllättäen. "Mun mielestä sun puheesta sai sen käsityksen, et vaan te pääsette taivaaseen. Tajusinks mä oikeen?"

Saarnaaja vaikutti iloisesti yllättyneeltä.

"Pääsit varmaan tähän käsitykseen siitä kun sanoin, että maan päällä on vain yksi seurakunta", saarnaaja sanoi ja katsoi Anttiin odottavasti. Antti nyökkäsi hitaasti.

"Pysyn tässä käsityksessä edelleenkin", saarnaaja sanoi vakavasti. "Mutta nyt tuleekin kysymys siitä, *mikä* tämä seurakunta on. Saku, voisitko näyttää Antille tuolta kirjahyllystä Svebiliuksen katekismuksesta kohtaa, jossa puhutaan seurakunnasta? Siitä nimittäin selviää, että asia ei ole ihan niin yksinkertainen kuin miltä se ehkä kuulosti."

”Minulla olisi myös kysymys”, Pyry sanoi araksi ja lehahti punaiseksi, kun katseet kääntyivät hänen suuntaansa, mutta jatkoi, koska paluuta ei enää ollut. ”Sinä puhuit aika rankasti monista synneistä, ja minusta se oli... aika rumaa, kun täällä on sentään pikkulapsiakin paljon. Puhutaanko täällä aina tuolla tavalla?”

”Meillä on tapana, että synti mainitaan *aina* sen oikealla nimellä”, saarnaaja sanoi. ”Me tiedämme, että se kuulostaa ikävältä ihmisten korvissa, mutta oma käsitykseni on, että syntiä kohtaan tunnetaan paljon suurempaa inhoa, kun siitä puhutaan suoraan. Ajattelepa esimerkiksi avoliittoa, joka on Jumalan Raamatussa säätämää järjestystä vastaan. Me puhumme huorapareista, kansakin puhui ennen susipareista. Nykyisin käytetään sanaa ’avoliitto’ tai ’avioliitonomainen suhde’. Jos meidän tarkoituksemme on osoittaa Raamatun kanta asiaan, eikä täyttää veroilmoitusta, minkä näistä ilmaisuista luulisit tehoavan parhaiten?”

Kun Pyry yhä punaisena katsoi pöydän pintaa, saarnaaja jatkoi:

”Sinun kysymyksesi oli hyvä; tätä keskustelua käydään meidänkin keskuudessamme. On tietenkin käytettävä harkintaa siinä, mitä sanoo ja missä. Mutta me emme ole voineet todeta tulevan mitään vahinkoa siitä, että seuroissa asiat sanotaan suoraan.”

”Mä en oo yhtä mieltä noista jutuista mitä sa puhuit sun saarnassa, mut mä kunnioitan sua kun sä sanoit ne asiat suoraan ja just niinku sä ajattelet”, Antti sanoi saarnaajalle lämpimästi. ”Mä jotenki vaan tajusin et sä puhuit sun sydäimestä ja sun omantunnon mukaan.”

Saarnaajan silmiin nousivat kyyneleet.

”Kuules nuori mies, parempaa todistusta ei kukaan ole minulle antanut”, hän sanoi käheästi, ”ja erityisesti se, että sinä et ole tämän liikkeen piiristä ja silti sanot noin, puhuttelee minua erityisesti. Minä myös kunnioitan sinun oikeuttasi ajatella sillä tavalla, jota pidät oikeana. Jumala siunatkoon sinua Hänen totuutensa tuntemisella.”

Ennen kuin saarnaaja poistui pöydän luota, hän ojensi kätensä Antille. Tämä nousi seisomaan niin että tuoli töksähti hänen takanaan istuvan miehen selkään.

Panssariketju kilisi Antin ranteessa kun tämä kaikkea muuta kuin sovinnaisen näköinen nuori mies kätteli pitkään ja hartaasti tummaan pukuun pukeutunutta, vanhaa saarnaajaa.

”Mä toivon et se Jumala johon sä turvaat, olis sun kanssa”, Antti sanoi tynesti ja katsoi rastojensa välistä saarnaajaa syvälle silmiin, takaraivoon asti, kuten vain Antti pystyi.

- - -

”Kävit näemmä keskustelemassa noiden gangstereiden kanssa”, Aila Kivikko sanoi saarnaajalle, kun tämä käveli ruokahuoneesta salin puolelle.

”Anteeksi kuinka?” saarnaaja kysyi, osaksi vielä äskeisen keskustelun lumoissa.

”Niin, mistähän nuo kaamean näköiset huligaanit ovat tänne eksyneet?” rouva Kivikko ihmetteli ylhäisesti. ”Näyttää Henrikssonin Saku joutuneen... aikamoiseen... seuraan”, hän lisäsi katsoen merkitsevästi puoliksi selin seisovaan Lasse Henriksoniin.

”Mitä ihmettä sinä oikein sanot?” saarnaaja kysyi uskomatta korviaan. ”Saku on tunnustanut uskonsa kavereidensa kesken ja tuonut heidät kuulemaan Jumalan Sanaa. He ovat

istuneet paikoillaan koko ajan, ja äsken huomasin, että he olivat kuunnelleet uskomattoman tarkkaan. Sinulla on sitten otsaa sanoa heitä gangstereiksi ja huligaaneiksi. Onko sinulla sydäntä ollenkaan, vai pelkkää kiveä?" Saarnaaja ei voinut peittää suuttumustaan.

"Mistä alkaen tuollaiset ovat tänne päässeet?" rouva Kivikko kysyi katsoen saarnaajaa silmät kiukkua kipenöiden. "He turmelevat vielä meidän siveät nuoremme."

"Siitä alkaen, kun meidän Herramme ja Vapahtajamme sanoi ryövärille ristillä: *'Tänä päivänä olet oleva minun kanssani paratiisissa'*", saarnaaja karjaisi. "Sitä paitsi näillä meidän 'siveillä nuorillamme' on luultavasti paljon enemmän luurankoja kaapissa kuin noilla, joita sanot huligaaneiksi", hän lisäsi hiljempaa huomattuaan, että heidän sananvaihtonsa alkoi herättää huomiota. "Minä olen toiminut rippi-isänä nelisenkymmentä vuotta, ja täytyy sanoa, että mitään uutta ei ole auringon alla."

Lasse Henriksson, joka oli kuullut keskustelun lähes kokonaan, pystyi hädin tuskin pidättämään naurunsa.

- - -

Esko Rajala, joka oli tullut seuroihin hiukan myöhässä, tapasi nuoret eteisessä, kun nämä tulivat kahvilta.

"Toi vanha saarnaaja vai mikä-se-nyt-on on kiva pappa", Antti sanoi. "Tajuutteks te, se ei pelänny et se tulee saastaseks tai jotain kun mä tervehdin sitä."

"Häntä käytetään paljon rippi-isänä, enkä usko, että pystyisit hämmästyttämään häntä millään", Saku arveli. "Nuo vanhat miehet ovat usein tosi fiksuja. Ne ovat nähneet elämää sen verran, että he kyllä tietävät, mitä kaikkea ihmisillä voi olla. Ai niin, tässä on Esko Rajala, minun hyvä ystäväni, ja tässä Pyry ja Mira, ja tässä Antti."

"Pyrynhän minä näin pikaisesti viime sunnuntaina kun vein sinut heille", Esko sanoi. "Hei, oletteko te samassa armeijassa, kun teillä on samanlainen asetakki?" hän virnuili osoittaen Antin ja Sakun nahkatakkeja. Antilla oli ollut takki koko ajan päällä, ja Saku oli juuri ottanut omansa naulakosta.

"Armeijasta me ei vielä tiedetä mitään mut frendejä me ollaan", Antti sanoi Sakua vilkaisten. "Me ollaan tääl ekaa kertaa. Saku on puhunu susta. Mä oon yks roisto samasta koulusta ku Saku ja Mira."

"Taidan antaa sinulle yhden neuvon pyytämättä ja ilmaiseksi", Esko sanoi Antille. "Sinun on turha sanoa itseäsi roistoksi, jos muut eivät sano. Äläkä sittenkään sano, vaikka muut sanoisivat."

"Sä tarkotat et se on niinku itteensä toteuttava ennuste vai?" Antti kysyi.

"Vähän sinnepäin", Esko sanoi ja kääntyi Miran puoleen. "Mitä sinä ajattelet tästä touhusta?"

"Varsin mielenkiintoista - varsinkin, kun ajattelee tätä Sakun elinympäristönä", Mira sanoi ajatuksissaan. Hänen tunteensa olivat sekavat. Nyt vasta hän todella tajusi kuilun joka erotti Sakun elämän ja ajatukset siitä ihanteesta, johon tätä oli opetettu. Ylipääsemätön, hän ajatteli mielessään. Kaikki Sakun tämän ristiriidan takia tuntema epätoivo sai uudet

kasvot kun Mira syventyi ajattelemaan puhtaan, ankaran vaelluksen ja esikuvan ihannetta, mihin kukaan ei pystyisi.

Mira tiesi toki asiaan kuuluvan teologisen viitekehyksen: ihmisen ei oikeastaan odotettu-kaan pystyvän täyttämään Jumalan lakia, vaan hän joutuisi turvautumaan Vapahtajaan, todelliseen lain täyttäjään. Ihminen teki hyvää ja oikein ainoastaan sillä voimalla, jonka Jumala uskovilleen lahjoittaa. Mutta missä määrin ihminen on sitten vastuullinen valinnois- taan, jos Jumala kerran vaikuttaa sekä tahtomisen että tekemisen?

- - -

"Tänään on rukoushuoneella nuorten ilta kello kahdenkymmenen jälkeen", Saku sanoi arasti. "Haluaako joku teistä tulla sinne?"

He kaikki - Saku, Pyry, Juho, Mira ja Antti - istuivat Pyn huoneessa. Iltaseurat alkaisivat kello 18. Seurojen väliajalla käytiin usein kylässä sukulaisten tai tuttavien luona. Rukous- huoneella oli tarjolla ensin kahvia ja hiukan lähempänä iltaseurojen alkua myös ateria kai- kille halukkaille. Niin ne, jotka majoittivat kotonaan yövieraita, saattoivat tuoda vieraansa rukoushuoneelle syömään. Tämä säästi perheenemäntien vaivaa.

"Mä voisin oikeestaan tulla", Antti sanoi miettävästi. Kukaan ei enää varsinaisesti yllätty- nyt, sillä Antin toiminta ja käyttäytyminen aiemmin päivällä oli jo poikennut huomattavasti odotuksista.

"Minä en varmaan tule", Pyry sanoi. "Ei sillä, että minulla olisi mitään erityistä tuota hom- maa vastaan, mutta se ei vain ole minun juttuni."

"Minä tulisin mielelläni, mutta en pääse", Mira valitti. "Helluntaiseurakunnassa on herätys- kokous, ja minulla on tehtäviä siellä. Kai teillä on kitarat tai vastaavaa teidän nuortenillas- sa?"

"Kun ei ole, ei sitten minkäänlaisia soittimia", Saku sanoi vastahakoisesti. Hänestä ei ollut erityisen palkitsevaa kerta toisensa jälkeen selitellä, miksi hänen edustamansa uskonnolli- suus oli niin harmaata ja väritöntä kaikkiin muihin liikkeisiin verrattuna. Hänestä itsestään- kin tuntui välillä lähes uskomattomalta, että seuraväestä oli hyvin huomattava osa nuoria, vaikka heille ei koskaan järjestetty mitään vastaavaa kuin kansankirkon nuortenilloissa. Ei ollut bändejä, ei kitaroita, gospelia, vaan niiden sijaan puheenvuoroja ja virsiä.

"Ne ei kosiskele", Antti sanoi aivan kuin vastauksena Sakun mietteisiin. "Mä olen vierailut kaikenlaisissa kitarakerhoissa mihin yritetään saada jengiä jos millasilla poppakonsteilla. Musta ne ei oo rehellisiä. Ne tarjoo sit Jeesusta ihanku jonain lisukkeena tai välipana. Jee- sus on niinku huonon viinan lantrinki ja sitä koitetaan sit ujuttaa mukaan niinku johonki väliin. Mut tuolla ne tarjoo just sitä mikä on ton homman ydin."

"Sinä olet siis sitä mieltä, että helluntailaisten uskovaisuus on jotenkin huonompaa kuin näiden, koska meillä käytetään soittimia?" Mira kysyi peittäen vaivoin kiukkunsa. "Ne ovat vain kehystä, eikä niillä ole mitään painoarvoa hengellisesti. Eikä missään kielletä soitta- masta tai laulamasta Jumalan kunniaksi."

"Ei kielletä, niin", Antti sanoi katsoen Miraa ja hymyili raivostuttavan ystävällisesti. "Mut et sä tajuu et ne teidän kehykset voi olla sellasia et ne vie huomion taulusta ittestään? Mä oon äärimmäisyysihminen, ekstreemi, ja mua puhuttelee aina kun ihmiset sanoo asiat suoraan eikä koita kuorruttaa niitä jollain."

"Minä en käy mukaan mihinkään uskonsotaan enkä toivo että me pilaisimme päivän sellaisella", Saku puuttui keskusteluun, sillä hän huomasi sen menneen vaarallisille urille. "Te tiedätte nyt kaikki, mikä minä olen, millä lailla minä olen käyttäytynyt, ja miten minun *odotetaan* käyttäytyvän ja toimivan. Jos stressi ja ristiriidat kasvattavat, minä olen varmaan jo kolmemetrinen."

Mun ei tosissaan käy sua kateeks", Antti sanoi. "Sä jotenki tiedät mikä niinku olis oikeen, mut sä et kerta kaikkiaan pysty tekeen sillai. Jos sä teet oikeen, sä joudut kieltään sen mitä sä oot. Jos sä taas toimit sen mukaan mitä sä oot, sä joudut kieltään sen mitä sä sisälläs pidät oikeena."

"Tuo on aika hyvä analyysi", Juho sanoi. Hän oli ollut tähän asti hiljaa seuraten, miten keskustelu etenisi. "Minä olen Sakulle anteeksipyyynnön velkaa. Itse olen kyllä kaiken sen kannalla, mitä rukoushuoneella opetetaan ja pidän siitä kiinni kuolemaan asti. Mutta kun aloin seurustella Jelenan kanssa, ja kun olen jutellut Sakun ja teidän muiden kanssa, minun on ollut pakko tunnustaa, että nämä jutut ovat paljon monimutkaisempia kuin joskus ajattelin."

"Minä en itse asiassa *tiedä*, mikä tässä on oikein ja mikä ei", Saku sanoi. "Kun vaan tulisi joku viisas ja kertoisi."

30. osa

■ jossa Antti puhuu ja taivas putoaa ■

Sunnuntai

Keltainen, loppumattomalle tuntuva samean keltainen vana loris pönttöön. Saku ihmetteli mielessään, mistä ihmeestä kusta voi riittää loputtomiin, mutta muisti sitten, että oli illalla juonut Antin kanssa kahvia varmaan yli litran. Saku lerputti hetken, veti peukalonhangalla muutaman kerran terskan yli saadakseen loputkin tipat posliini-istuimeen sen sijaan että ne tulisivat housuihin ja irrottautui WC-istuimen yltä etunojasta. Kuseminen assosioitui kahviin, kahvi Anttiin ja Antti puolestaan eilisillan nuorten tilaisuuteen.

- - -

Oliko se ollut totta? Oliko Antti tosiaan siellä nuortenillassa, vai oliko kaikki unta? Saku ei tiennyt, että jotain huumevalistajaa lukuun ottamatta ketään liikkeen ulkopuolista olisi koskaan laskettu puhumaan noissa tilaisuuksissa. Mutta Antti oli kyllä puhunut. Ennen tilaisuuden alkua hän oli jutellut pitkään saman saarnaajan kanssa, joka oli tullut keskustelemaan Antin, Sakun, Miran ja Pyryn luo kahvipöytään aiemmin päivällä.

"Teillä on varmaan lähes kaikilla ollut hyvä lapsuus", Antti oli aloittanut tummalla, hiljaisella äänellä, joka hyvän äänentoiston ansiosta oli kuitenkin täyttänyt salin. Poika nojautui eteenpäin, hänen suunsa oli vajaan kymmenen sentin päässä mikrofonista. Oli outoa kuulla hänen puhuvan lähes kirjakieltä - Saku oli unohtanut, että Antti oli taitava ainekirjoittaja, mikä edellytti hyvää kielen hallintaa, myös kirjakielen.

"Luulen, että suurin osa teistä on elänyt näissä suojatuissa piireissä koko ikänsä", Antti jatkoi. "Teillä on ollut hyvät vanhemmat, koti ja kaikkea. Minulla ei ole ollut näitä. Tiedät-

tekö, millaista on elää helsinkiläisessä lähiössä, kun yksinhuoltajaäiti yrittää tulla toimeen työttömyyskorvauksella ja hankkii varsinaisesti elantonsa epämääräisillä keinoilla?"

Salissa istuvat satakunta suunnilleen 13-20-vuotiasta nuorta kuuntelivat hiirenhiljaa Antin puhetta. Näky oli epätavallinen, suorastaan mykistävä. Paikalla, josta liikkeen saarnaaja yleensä julisti voimakasta parannusta ja vahvaa evankeliumia, istui nyt villin näköinen entinen jenginuori, entinen rikollinen, entinen huumeidenkäyttäjä. Hänen ulkomuodossaan oli monia sellaisia asioita, joita vastaan saarnaajat puhuivat usein. Liikkeelle oli vierasta Antin edustama hiusmuoti, hänen vaatetuksensa, hänen korunsa. Jo pelkästään jengiläiselle tyyppillinen nahkatakki tuossa liikkeen puolittain pyhänä pitämällä paikalla ei ollut suinkaan kaikille mieleen. Kuin valtavana, kirkuvana kontrastina Antin niiteillä koristellulle nahkatakille hänen takanaan puuseinällä oli suuri risti.

"Millaista luulette olevan alle kymmenvuotiaan kundan lapsuuden, kun aamulla jääkaapissa ei ole muuta kuin valo, ja kouluun mennessään joutuu tonkimaan roskapönttöjä saadaksesen aamupalaa? Jos minä nyt olen tämän näköinen olen sitä kyllä ihan omasta tahdostani. Mutta siihen, miten olen tähän päätenyt, en ole voinut itse vaikuttaa kovinkaan paljon."

Antti oli hetken hiljaa. Hän silmäili edessään istuvaa joukkoa. Välimatka tuntui niin suurelta, etäisyys tavoittamattomalta. Mitä heille oikeastaan pitäisi kertoa?

"Kun minä aamulla usein jätin äitini nukkumaan humalaansa pois, en ajatellut, että hän olisi jotenkin huonompi kuin kukaan muukaan. Ja eräs asia oli silloin tärkeä, ja on edelleenkin: *äitini rakasti minua koko sydämestään*. Sitä ei muuta mikään, ei hänen käytöksensä, ei hänen juomisensa eikä se, että minä synnyin kun hän oli nuorempi kuin minä nyt."

Sanat painuivat vähitellen kuulijoiden tajuntaan. Saku muisti miettineensä, oliko Antti luonnostaan noin taitava puhuja ja sanankäyttäjä, vai oliko hän opetellut juuri tätä tilaisuutta varten. Mutta ei, hänhän ei voinut mistään tietää etukäteen, että häntä pyydetäisiin puhumaan. Kyllä tämä oli aivan spontaania.

"Kun minä katselen teidän kasvojanne, tuntuu kuin olisin ihan toisesta maailmasta kuin te", Antti jatkoi. "Uskon, että teillä on kauniit ja hyvät kodit ja paljon sisaruksia, ainakin suurimmalla osalla. Teidän vanhempanne ovat opettaneet teille siitä lähtien kun olette oppineet puhumaan, mikä on oikein ja mikä väärin. Mahdatteko te oikein tajuta, millainen kultalusiikka suussa te olette syntyneet? Joudutteko te koskaan pelkäämään missä kunnossa mutsi... siis äiti ja isä tulevat kotiin? Joudutteko koskaan peloissanne kyyristymään piiloon peiton alle niin kuin joku siili, kun olohuoneessa juodaan ja tapellaan? Minä voisin lyödä vetoa, että te ette tiedä siitä mitään."

Antin ääni oli muuttunut paksuksi. Hän oli pyyhkäissyt silmiään, ja rukoushuoneen kovaäänisissä oli kuulunut moninkertaisen teräksisen ranneketjun kilinä. Hän oli selvästikin pakotautunut katsomaan yleisöään.

"Mitä minä haluan sanoa kaikella tällä?" Antti kysyi entistäkin hiljempaa. "Ensiksi sitä, että te olisitte kiitollisia kaikesta tuosta, mitä teillä on. Mutta sitten on toinen asia. Kun te näette sellaisia ihmisiä kuin minä, älkää tuomitko heitä suoraan heidän ulkonäkönsä perusteella. Heillä ei ole ehkä ollut samanlaisia mahdollisuuksia kuin teillä eikä heitä ole opetettu pitämään pahana kaikkea sitä minkä te tiedätte *tai luulette* vääräksi. Siksi minä toistan yhden niistä harvoista asioista, joita minä tunnen Raamatusta: '*Älkää tuomitko, että teitä ei tuomittaisi, koska teitä mitataan samalla tavalla kuin te itse mittaatte.*' Tämä ei nyt mennyt ihan sanatarkasti, mutta te tiedätte takuulla tuon paikan."

Yksi ja toinen salissa nyökäytti päätään. Sanoma oli selvästi mennyt perille. Antti oli iloinnut siitä, että alussa niin kivikasvoiset, sulkeutuneet nuoret olivat silminnähdessä sulaneet ja ottaneet sanomaa vastaan. Mutta Antti ei ollut sanonut vielä ihan kaikkea.

"Yksi teidän ystäväistänne, Saku, on pyytänyt minua tänne katsomaan, millaista opetusta hän on saanut ja millaisia ystäviä hänellä on. Tämä on ollut tosi mielenkiintoista. Saku on minunkin hyvä ystäväni ja me olemme keskustelleet monista asioista. Hän ymmärtää minua hyvin ja minä varmaan tämän jälkeen paremmin häntä. onko kellään kysyttävää?"

Juho, joka oli istunut salin etuosassa, oli nostanut kätensä.

"Tiesin, että sinut on adoptoitu tänne", hän sanoi kuuluvalla äänellä, koska käytettävissä ei ollut langatonta mikrofonia. "Pidätkö kuitenkin yhteyttä omaan äitiisi edelleen, ja millainen suhde teillä on nykyisin?"

"Pidän yhteyttä häneen", Antti vastasi. "Kasvatusvanhemmat eivät estä minua mitenkään, ja käyn Helsingissä äidin luona suunnilleen kerran kuukaudessa. Ai niin, millainen suhde?" Antti mietti lyhyen hetken ja kohautti olkapäitään ja levitti kätensä kämmenet ylöspäin. "Me rakastetaan toisiamme."

Kaksi saarnaajaa oli puhunut vielä Antin jälkeen. Kaikki panivat merkille, miten myöhemmät puhujat viittasivat positiivisesti Antin puheenvuoroon ja sanomaan. Tilaisuuden jälkeen Antti meni pihalle tupakalle, Saku vanavedessään. Muutamia nuoria jopa uskaltautui Antin juttusille.

- - -

"Minä menen tänään Pyryn luo", Saku sanoi hetken kuluttua aamukahvilla. Isä ja äiti katsoivat ihmeissään.

"Mutta tänäänhän on vielä seurat", Lasse sanoi nuhtelevasti. "Etkö aio tulla?"

"Kuule, minä olin sentään siellä eilen aikamoisen kaverikaartin kanssa, eikö siinä ole jo tarpeeksi?" Saku sanoi ärtyneesti. "Ajattelin mennä tänään Pyryn luo. Me jutellaan eilistä ja kaikesta. Minä tulen kyllä ajoissa kotiin."

"No ei kai siinä sitten mitään", Lasse vastasi, kun ei keksinyt siihen hätään mitään kunnon vastaväitettä. "Me lähdemme seuroihin tunnin kuluttua. Pääset samalla kyydillä kaupunkiin, jos tahdot."

- - -

"Onko teidän porukat taas jossain?" Saku kysyi, kun hän nousi portaita Pyryn jäljessä tämän huoneeseen.

"Laittavat mökkiä talvikuntoon, eikä minun tarvinnut lähteä mukaan", Pyry sanoi naureskellen. "Minulla kun oli kouluhommia ihan kauheasti", hän sanoi raukeasti haukotellen ja venytellen.

"Mitä oikeastaan pidit seuroista eilen?" Saku kysyi, kun he istuivat taas Pyryn sängyllä.

"Tavallaan kivaa", Pyry sanoi. "Minä vaan mietin yhtä juttua, kun tulin kotiin sieltä. Olen oikeastaan ajatellut sitä aika paljonkin. Ja eilinen päivä antoi lisää ajattelemista."

"Mikä sinua ajattelutti niin?" Saku kysyi uteliaana ja vähän peloissaan. Hän aavisti, minkä tyyppisestä asiasta voisi olla kyse.

"No kun tuo homoasia ei käy teille, tai siis tuolle rukoushuoneen porukalle", Pyry selitti kiusaantuneena. "Ajattele, jos me oltaisi oltu käsi kädessä siellä, mikä mekkala olisi nousut. Minä olen vaan ajatellut, että onko meidän suhteella mitään jatkumisen mahdollisuutta, kun sinä kuitenkin haluat pitää kiinni herätysliikkeestä myös."

"Kyllä tuo on kipeä paikka minullekin", Saku tunnusti. Hän vaistosi Pyrynkin tietävän, että nyt oltiin vedenjakajalla. Saku asetteli sanansa tarkkaan. "Siinä on selvä ristiriita, ja minä en ole rehellinen, jos en tunnusta sitä", hän jatkoi. "Mutta ainakaan sinusta en luovu. Minä olen rakastunut sinuun ja toivon vaan, että joskus tulisi aika, että me voisimme näyttää sen kaikille. Minä olen homo ja aion elää sellaisena."

"Salaaminen on hirveän vaikeaa", Pyry valitti. "Minä olen aina varpaillani, ja vaikka isä ja äiti eivät käytä minun tietokoneitani, pidän aina huolen, että siellä ei ole mitään mikä viittaa homoon. Kaikki takin taskut ja lompakko tulee tarkistettua monta kertaa viikossa ja aina ennen kuin laitan mitään pyykkiin."

"Sinulla tilanne on erilainen kuin minulla, koska sinä olet perheen ainoa lapsi", Saku sanoi. "Toisaalta minä olen kuitenkin vanhin kotona olevista, ja minun tekemisiini kiinnitetään huomiota ihan eri lailla kuin nuorempien. Minä en kyllä kiinnitä salaamiseen niin paljon huomiota, ainakaan tietoisesti."

"Joudutko paljon valehtelemaan?" Pyry kysyi hiukan ahdistuneen oloisesti.

"Kyllä, aina silloin tällöin", Saku myönsi. "Se tuntuu ihan hirveältä, koska ihan pari kolme kuukautta sitten kerroin vanhemmille vielä melkein kaiken. Nyt tuntuu siltä kuin koko olemassaoloni olisi pelkkää valetta. Se syö miestä, kun päiväkausiin ei pyöritä kouluasioiden lisäksi mitään muuta mielessä kuin tätä samaa rumbaa."

"Meillä ei ole paljon mahdollisuuksia", Pyry sanoi alakuloisesti. "Minusta ei jäisi paljon sairaalaan tai ruumishuoneelle korjattavaa, jos isä saisi tietää. Sinun vanhemmat on sentään uskavaisia eivätkä pieksisi sinua hengiltä."

"Mitä ne siellä mökillä tekevät?" Saku kysyi.

"Haravoivat, tyhjentävät vessan, peittelevät pensaita ja kaikkea sellaista. Sanoivat että lämmittävät saunan. Niillä menee varmaan myöhään." Pyry oli selvästi huomannut kesämökin hyvät puolet.

"Meillä on sitten ihan hyvin aikaa", Saku sanoi ja veti Pyryn viereensä ja päälleen.

Porraskäytävästä kuuluivat raskaat askeleet. Pyry ehti vain nykäistä päänsä ylös, kun ovi avautui ja Antero astui sisään.

"Lossi ei ollut kunnossa emmekä lähteneet kier... mitä helvettiä..." Anteron leuka loksautti alas kun hän näki pojat tilanteessa, joka ei selityksiä kaivannut. Hän ryhdistäytyi. Silmiin tuli kova ilme ja suu puristui tiukaksi viivaksi.

"Vaatteet päälle ja heti. Saku helvettiin täältä ja Pyry alakertaan. Aikaa viisi minuuttia." Ääni vapisi ja oli käheä vihasta.

Ovi pamahti kiinni sellaisella voimalla että karmit olivat mennä mukaan.

31. osa

■ *jossa saadaan jatkoaikaa* ■

"Mitä helvettiä me nyt tehdään?" Pyry kysyi kauhuissaan, ääni vapisten. Saku oli hiljaa. Hän mietti kuumeisesti samalla kun veti kiireesti vaatteita päälleen.

"Jos meillä on viisi minuuttia aikaa, siinä ehtii aika paljon", hän sanoi napittaessaan farkkujaan. "Pue nyt päällesi äläkä pällistele siinä kuin öö aapisessa."

Pyry pukeutui nopeasti. Hän tarttui Sakun käsivarteen. Tämä avasi ikkunan ja kurkisti ulos.

"Tuossa on paloportaat", Saku sanoi kiihdyksissään. Hän tunsu adrenaliinin kuohuvan, toimintatarmo oli huipussaan. "Minä menen normaalireittiä ulos, sinä laskeudut ulkoseinää pitkin pihalle ja juokset ostarin eteen. Minä tulen sinne."

"Mutta päällysvaatteet! Mitä minä laitan päälleni?" Pyry hätäili.

"Ulkona on sentään lämpöasteita, et sinä sinne palellu. Minä pääsen ulkoeteisistä suoraan ulos ja otan sinun pusakkasi takin alle. Ala painua nyt! Kun vanhempasi kuulevat minun menevän ulos, he eivät odota sinua vielä ihan pieneen hetkeen. No, vauhtia!" Saku osoitti avointa ikkunaa.

Pyry nousi kirjoituspöydälleen, jolta putosi pari CD-levyä ja kirja. Hän otti kiinni ikkunanpuitteista ja hapuili jaloillaan paloportaiden puolaa. Löydettyään sen hän etsi kädellään otteen palotikkaiden pystyvuusta ja alkoi kavuta alaspäin. Saku sulki ikkunan hänen jälkeensä, tarkisti, että omat tavarat olivat mukana ja poistui huoneesta. Hän sulki huoneen oven ja käveli portaat alas.

Kylmästä ulkoeteisistä oli käynti ala- ja yläkertaan. Saku sai juuri sullottua Pyryn hupparin ja pipon takkinsa alle, kun alakerran ovi avautui ja Antero ilmestyi oviaukkoon.

"En olisi uskonut sinusta", Antero sanoi jäisesti. "Näyttelit uskovaista niin hyvin, että se upposi Eevaan täysin. Minä en koskaan luottanut sinuun täysin, ja hyvä oli, etten luottanutkaan."

"Sinun maailmankuvasi on paljon suoraviivaisempi kuin sinun ikäiseltäsi ihmiseltä voisi odottaa", Saku sanoi peloissaan. Antero oli väkivaltainen eikä häntä saisi ärsyttää liikaa. Toisaalta peli oli nyt menetetty lopullisesti, sen Saku tiesi. Asiaa ei enää voisi juuri pahentaa.

"Antakaa Pyrylle vähän aikaa, hän tulee kyllä alas kunhan kokoaa itseään hiukan", Saku sanoi. "Teidän mielestänne hän on nyt jotain kamalan paha ja inhottavaa, niin kuin minäkin, mutta hän on kuitenkin teidän poikanne."

"*Minun* poikani ei ole hintti", Antero karjaisi. "Jos Pyry ei tule kohta alas, minä menen hakemaan hänet. Älä sinä huolehdi hänen kasvatuksestaan, nyt olet tehnyt jo ihan tarpeeksi. PAINU HELVETTIIN SIITÄ!"

Sakua ei tarvinnut kärkeä kahdesti. Hän livahti kadulle ja meni puolijuoksua ostarille. Pyry seisoj jo kylmissään pienen, suttuisen, kahvilan nimeä kantavan juottolan edessä. Sakun edellä pojat menivät rakennuksen sivulle, jossa olivat marketin lastauslaiturit. Saku otti puhelimensa ja näppäili numeron.

"Kunpa hän olisi paikalla ja puhelin päällä..." hän mutisi puoliääneen ja antoi kännykän soida. "Hei Esko! Kuule, missä sinä olet? Ai kylässä, voi harmi. Hei, nyt olisi tosi kysymyksessä. Etkö pääsisi mitenkään irtoamaan? Kerron kun tulet." Saku selosti Eskolle lyhyesti, mistä heidät löytäisi ja sulki puhelimen.

"Esko tulee pian", Saku sanoi helpottuneena. "Me mennään meille päin - minä soita Antille ja kysyn, olisiko sillä järjestää jotain."

"Antille?" Pyry kysyi epäuskoisena. "Minusta tuntuu, että minulla ei ole mitenkään hyvät välit hänen kanssaan. Miten Antti auttaisi minua?"

Saku ei vastannut, vaan näppäili Antin numeron pikavalinnasta ja soitti.

"Hei Antti, Pyryllä olisi nyt tosi iso ongelma. Olisiko turvapaikkaa vaikka yhdeksi yöksi?" Saku kysyi.

"Mitä helvettiä teille *nyt* on tapahtunut?" Antti kysyi unisesti ja kiukkuisesti. "Vittu jätkä sä herätit mut eilen aamuyöllä ja nyt kello on vasta kaks. Eiks tunnollinen opiskelija saa bunkata ees viikonloppuna?"

Saku virnisti helpottuneena. Antti oli selvästi juonessa mukana. Pikku ärhentely kuului asiaan, eikä sitä pitänyt ottaa vakavasti.

"Yritä nyt saada makaronin näköinen kroppasi vertikaaliasentoon. Me tullaan sinne puolen tunnin kuluttua. Minä selitän sitten tarkemmin."

Eskon vihreä Honda kaartoi ostarin pihalle. Vanha mies katseli tutkivasti ympärilleen ja kurvasi poikien luo nähtyään nämä.

"Esko, etkö voisi ajaa meitä kirkolle?" Saku kysyi anovasti. "Me ollaan isossa pulassa, Pyry varsinkin."

"Kyllä minä voin viedä", Esko sanoi, "mutta minun pitää kyllä tietää, mistä tässä on kysymys. Olin kylässä, jossa oli paljon mielenkiintoisia ihmisiä, ja hyvä keskustelu oli juuri alkamassa. Harmitti aika lailla lähteä pois, mutta kyllähän ystäviä aina autetaan, eikä se aina vilkaise kelloa."

"No... me... Pyry siis tuli kaapista ulos vähän kuin tapaturmaisesti, ja niillä kotona on aika kireää. Suoraan sanottuna se voisi jäädä jyrän alle. Sen porukoiden pitää antaa päästää höyryä pihalle, eikä siinä ole terveellistä olla", Saku selitti.

"Annatko vakuutuksesi siitä, että teillä ei ole nyt tekeillä mitään laitonta ettekä aio vahingoittaa ketään?" Esko kysyi. "Jos jälkeinpäin käy ilmi, että olette jossain ihan muussa mielessä liikkeellä, meidän välisemme luottamus saa aikamoisen kolauksen."

"Vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta, että emme halua emmekä yritä kellekään paha, vaan yritämme estää sitä", Saku sanoi.

"Ehkä minun pitäisi mennä kuitenkin kotiin", Pyry sanoi alakuloisesti. "Sotken turhan monia ihmisiä omiin asioihini, ja on parempi, että kärsin rangaistuksen."

"Minkä ihmeen rangaistuksen?" Saku kysyi kiihkeästi. "Sinun pitäisi suostua rangaistukseen siksi, että olet homo, niinkö? Vain minun kuolleen ruumiini yli."

"Ja minun", Esko sanoi etupenkiltä taakse Pyrylle. "Jos kyse on *vain* siitä, että olet homo ja vanhempasi eivät siedä sitä ja joutuisit kärsimään siitä, minä autan missä vain voin."

Pyry pyyhkäisi toisten huomaamatta kyyneleen poskeltaan. Hän ei oikein voinut ymmärtää, että voisi olla Eskon kaltaisia ystäviä, jotka omia vaivojaan ajattelematta auttavat tuntematonta, pulassa olevaa kaveria.

- - -

"Voi helvetti", Antti puuskahti kuultuaan Sakun tapahtumista Sakun kertomina ja Pyryn täydentäminä. "Mitä te meinaatte sit tehdä?"

"Siitä me tultiin oikeastaan juttelemaan", Saku sanoi ja istuutui Antin huoneen sohvalle. Pyry seisoj neuvottomana keskellä huonetta. Yhtäkkiä hänen kännykkänsä tirahti.

"Vittu, se on isä", hän kuiskasi osoittaen Sakulle ja Antille näyttöruutua, jossa vilkkui sana "ISKÄ".

"Hei, parempi - -", Antti aloitti mutta Pyry oli jo painanut vastausnappulaa.

"Joo, minä täällä. Ei - - minä tahtoisin - - mutta etkö voisi - - PAINU SINNE MIHIN AURINKO EI PAISTA! EI VOIS VÄHEMPÄÄ KIINNOSTAA!" Karjuttuaan viimeiset sanat Pyry painoi virtanappulaa ja puhelin sammui.

"Se siitä", hän sanoi ääni ja käsi vapisten. "Sillat on nyt poltettu. Olisiko hyviä neuvoja?"

"Mitä sun fajias sitten sano?" Antti kysyi.

"En oikein viitsisi toistaa", Pyry sanoi vältellen. "Tarjosi pääasiassa keppiä eikä lainkaan porkkanaa. Jos en tule heti kotiin, laittaa kai poliisin ja armeijan ja martat ja partiolaiset minun perääni, ja kun saa kiinni, seuraa jotain kirurgisia operaatioita. Kotona siis."

"On se niin saatanan väärin", Antti sanoi rastojaan haroen. "Teidän porukat ei oo ees mitään uskovaisia fanaatikkoja eikä sellaista. Miten - -" Nyt soi Sakun puhelin.

"Moi iskä! Joo, minun pitikin soittaa sinulle - - ihan totta, olen kyllä tavannut Pyryn ja hän on minun kanssa just nyt. Onko - - ai soitti? No, se ei ole yllätys. Ja Pyry muuten *ei* mene kotiin. Se tapetaan siellä. - - Ei. Ei tule kysymykseenkään, etkä anna minun numeroani Anterolle. Ei, minä en suostu puhumaan hänen kanssaan. Ei. Minä tulen. Moi."

Antti ja Pyry olivat elävinä kysymysmerkkeinä odottaen ajankohtaista ongelmaa koskevia lisätietoja.

"Antero on soittanut Lasselle, kuten arvata saattaa", Saku sanoi. "Tästä kehittyy tosi soppa, huge mess, kuten jenkit sanovat. Antero on vaatinut iskältä minun numeroani ja on kertonut mitä teillä tapahtui. Tosiasia on, että me ollaan nyt tultu kaapista, ja ryminällä."

"Musta tässä ei kannata pitää mitään kiirettä", Antti sanoi rauhallisesti. "Sun kapula on kii. Sun faija ei tiedä missä sä oot. Sä saat olla täällä niin kauan kun sä haluat. Mikä hätä sulla oikeestaan on?"

"Miten minä voisin tänne jäädä?" Pyry ihmetteli. Eihän minulla ole täällä mitään kamoja, ja mitä sinun vanhemmat sanovat?"

"Mä sanon et sä oot majottunu tänne muutamaks päiväks ja homma on selvä", Antti sanoi olkapäitään kohauttaen. "Faija ja mutsi ei oo kiinnostunu siitä millään tavalla. Jos sua ujustuttaa mennä jääkaapille mä voin tuoda sulle safkaa tänne. Avataas toi fönäri, mä poltan nyt täällä." Hän sytytti käärimänsä sätkän, nojautui maan tasalla olevaan ikkunalauteen ja puhalteli savuja ulos.

"Mutta Saku, sinähän tiedät, missä minä olen, ja sinun isäsi ja minun isäni tietävät sinun tietävän", Pyry intti. "Miten sinä kestät sen paineen?"

"Ei ne kiinni käy", Saku sanoi päätään pudistaen. "Lassen kanssa kyllä selviän, eikä sinun isäsi voi vieraaseen kundiin tarttua ihan noin vaan. Lasse ei anna kenen vaan hyppiä nälleen."

"Tehdään tosiaan niin, että sä Pyry jäät tänne", Antti sanoi. "Saku seuraa tilannetta ja kertoo missä mennään. Me ei kerrota kellekään sun olinpaikkaa eikä lasketa sua mihinkään ennenku tiedetään et sä voit mennä kotiin tai jonneki. Ja jos sun faija ei lakkaa höyrymästä, mulla on kavereita joitten luo sä pääset piiloon. Aina me voidaan duunata jotain."

"Tähän pitää saada joku ratkaisu ja aika pian", Pyry sanoi välttämättä katsomasta Anttiin. "Te kaikki olette upeita, minä en tiedä mihin olisin joutunut ilman teitä. Mutta minä en jaksa piilotella kauaa, ja kouluun on pakko menne jossain vaiheessa, tai en saa kurssuja läpi."

"Ilman minua sinä olisit kaikessa rauhassa pingottamassa kouluhommiasi", Saku sanoi sarkastisesti, ja lisäsi: "Minä olen samaa mieltä kuin Antti. Ja minulla on oma sirkukseni odottamassa kotona. Siellä on varmaan tarpeen joku keskinkertaista hiukan parempi selitys. Kun isäsi kerran on soittanut meille ja kertonut kaiken, siinä ei selitykset enää auta. Minun on pakko kertoa totuus sinusta" – Saku katsoi Pyryyn – "ja minusta sekä Mirasta."

"Sun ois kyl tarttenu tehdä se jo aikaa sitten", Antti totesi. "Mut jokainen tekee sillai ku *sillä hetkellä* tuntuu parhaalta. Emmä sua moiti, mul vaa oli eri käsitys. Mut toi ei oo enää ajankohtasta, teil on mopo karannu käsistä. Yritetään korjata se mikä voidaan ja loppujen kaa on vaa elettävä."

- - -

Odottava totuuden hetki ahdisti Sakua enemmän ja enemmän. Kävellessään Antin luota kotiin hänelle tuli mieleen, olisiko Anterokin tullut jo odottamaan, koska tällä ei ollut mitään muuta kontaktia poikaansa kuin Saku, ja Antero laittaisi kyllä maat ja taivaat liikkeelle saadakseen poikansa taas kontrolliin. Siitä Sakulla ei ollut mitään harhakuvitelmia; An-tero oli jo näyttänyt luontonsa riittävän selvästi.

Askel alkoi käydä raskaaksi. Vaihtoehdot olivat todella vähissä. Saku oli henkisesti valmistautunut kertomaan vanhemmilleen koko totuuden. Tilanne oli kärjistynyt ja paljastunut joka tapauksessa Viitasaloillekin, eikä ollut mitään syytä olettaa, että Antero olisi salannut sitä myöskään Lasselta. Ja Saku tiesi, että jos hän toivoi ylipäänsä mitään tukeaa vanhemmiltaan Anteron Pyryyn kohdistamaa mielivaltaa vastaan, ainoa mahdollisuus olisi olla

avoin. Samalla rasittava, henkisiä voimavaroja syövä salailu loppuisi. Sisimmässään Saku tiesi, että hänet loppujen lopuksi hyväksyttäisiin kotona sellaisena kuin hän oli.

Kotitalon ympärillä olevista parista korkeasta koivusta näkyivät jo latvat, ja pian talo hämmötti sitä ympäröivän pensaikon läpi. Helpotus – ainakaan Viitasalon autoa ei näkynyt pihalla; siellä oli vain Henrikssonin Ascona. Saku avasi oven ja astui eteiseen.

”Terve taas”, Lasse sanoi tullessaan eteiseen. ”Meillä olisi kai vähän juteltavaa.”

”Niin olisi”, Saku sanoi ääni vapisten. ”Ja minulla on sitä asiaa hiukan enemmänkin.”

Lasse kietoi kätensä pojan hartioiden ympäri. He itkivät molemmat.

- - -

”Pyry on nyt sitten yhden kaverin luona eikä uskalla mennä kotiin”, Saku lopetti kertomuksensa. ”Ja minä en missään tapauksessa laske häntä kotiin, ennen kuin saan takeet siitä, että häntä ei pieksetä kuoliaaksi.”

”Eihän Antero nyt sellainen ole”, Lasse mutisi. ”Hän on kouluja käynyt, sivistynyt mies eikä takuulla pahoinpitele omaa lastaan.”

”Minä olen nähnyt hänen rakkautensa jälkiä”, Saku sanoi painokkaasti. ”Ja Pyry tuntee kyllä isänsä. Usko minua: *Pyry lähtee tässä tilanteessa kotiinsa vain minun kuolleen ruumiini yli*. Se mies on mielenvikainen pahoinpitelijä kaikesta sivistyksestään ja koulutuksestaan huolimatta.”

”Sinä olet joutunut kantamaan aivan hirvittäviä taakkoja”, äiti huokasi, ”ja aivan turhaan. *Mikset* puhunut meille mitään? Ja Mira-parka, ihan käsittämätöntä, mitä nuori tyttö on joutunut kärsimään.”

”Kyllä tämä onkin ollut aika vaikeaa”, Saku myönsi. ”Miraa olen yrittänyt tukea niin paljon kuin mahdollista, ja me ollaan tosi hyviä ystäviä, ihan kuin kaikki nämä vaikeudet olisivat vain vahvistaneet ystävyyttä.”

”Minä en voi mitenkään puolustaa Anterolle sitä, että tiedän, missä Pyry on, enkä kerro hänelle”, Lasse sanoi vaisusti palaten ajankohtaiseen ongelmaan.

”No *missä* Pyry sitten *on*?” Saku kysyi hymyillen ilkkurisesti. ”Jos oikein tarkkaan muistellet, minä en missään vaiheessa sanonut sitä sinulle.”

”No etpä tosiaan”, Lasse myönsi ällistyneenä. ”No, missä sitten?”

”Aion säästää sinut tietämisen taakalta ainakin toistaiseksi”, Saku sanoi päättäväisesti. ”Jos olet puheissa Anteron kanssa, voit sanoa, ettet saanut sitä irti minusta hyvällä etkä pahalla. Eikä muuten saa Anterokaan.”

”Hän tulee käymään täällä tänään, mikäli Pyry ei tule kotiin eikä ilmoita olinpaikastaan”, Lasse sanoi. ”Voit joutua poliisin kanssa tekemisiin.”

Saku katsoi tiukasti isäänsä silmiin.

”Pyry ei ole tehnyt mitään laitonta”, hän sanoi. ”Ja hän pysyy turvassa. Onko kellään lailista oikeutta pakottaa minua kertomaan, missä hän on? Pyry ei ole mikään piilotteleva sarjamurhaaja.”

”Tässä on sitten muitakin näkökulmia kuin se, että Pyry karkuteillä”, Lasse sanoi raskaasti. ”Sinä olet siis rakastunut Pyryyn ja sitoutunut häneen?”

”Kyllä”, Saku sanoi hiljaa pakottautuen katsomaan isäänsä silmiin. Äiti seurasi keskustelua tapansa mukaan hiljaa vieressä. Hän ei helposti puuttunut puheeseen, mutta kun hän sen teki, tuloksena oli yleensä hyvin punnittua puhetta.

”Muistathan, kun juteltiin seurustelusta ja huoruudesta ja kaikesta sellaisesta pariinkin kertaan ihan viime aikoina?” Lasse kysyi. ”En osannut silloin ajatellakaan, että sinulla on ihan *muita* kiusauksia kuin naiset.”

”Niin, sinä pidit sitä itsestäänselvyytenä”, Saku vastasi. ”Mutta tämä on nyt totuus, eikä se muuksi muutu. Minä kerron jo valmiiksi, että en suostu mihinkään terapiaihin enkä parantamisyriityksiin.”

”En minä sellaista ajatellut”, Lasse torjui päätään pudistaen. ”Tuosta aiheesta minä en tiedä kovinkaan paljon, mutta sen verran kuitenkin, että homoa ei voi kääntää heteroksi eikä päinvastoin. Sinulla on siis raamatullisesti ajateltuna vain yksi vaihtoehto, kai tiedät sen?”

”Tiedän kyllä”, Saku sanoi alakuloisesti, ”enkä ole viime aikoina paljon muuta ajatellutkaan kuin tätä hirveää ristiriitaa. Tiedän ihan varmasti jo nyt, että minulle ei ole eikä tule olemaan voimaa elää sen mukaan mitä näistä jutuista on opetettu. Joskus tuntuu, että minä en jaksa elää.”

”Meillä on aikaa ja Jumalalla myös”, Lasse sanoi harvakseltaan. ”Kaikella on aikansa ja tarkoituksensa. Toisaalta minä en voi sivuuttaa vaitiololla sitä, että sinä elät julkisyydessä, mutta minulla ei ole oikeutta tuomitakaan sinua. Miksi se tuomitsemalla ja huutamalla muuttuu? Mehän vain karkottaisimme sinut, ja sitä me kaikkein vähiten haluamme.”

”Mutta teidän maineenne ja...” Saku katsoi vuoronperään vanhempiaan.

”Mitä maine muka on?” äiti puuttui puheeseen keskeyttäen Sakun. ”Jos yritän tuolla kadunkulmassa myydä mainettani, kukaan ei maksa siitä penniäkään. Sinä olet minun poikani ja me rakastamme sinua elämämme loppuun saakka ihan riippumatta siitä, missä sinä olet viallinen. Ja me emme puhu sinusta sinun selkäsi takana mitään muuta, kuin että yritämme sanoa kaiken parhain päin. Me luotamme siihen, että ajan oloon teet oikeat ratkaisut.”

”Ja Pyry on meille yhtä tervetullut kuin ennenkin”, Lasse sanoi. ”Samoin se Antti... hei... nyt minä tajuan, missä Pyry on!”

”Sinä et *siinä* asiassa tajua yhtään mitään”, Saku sanoi ulkonaisesti rauhallisena mutta sydänjuuriaan myöten pelästyneenä. ”Teet minulle kyllä palveluksen, jos et luettele Anterolle *ketään* minun kavereitani, joita satut tuntemaan, vaan jätät koko jutun minulle.”

”Jätän kyllä”, Lasse sanoi hienoisesti hymyillen. ”Tieto lisää tuskaa, ja tästä pysyn nyt erilläni. Muista vaan, että vaikka olisinkin hiukan hullu, minä en suinkaan ole tyhmä.”

"Sinähän kerrot minulle missä poika on", Antero sanoi äänellä, joka olisi pystynyt hapattamaan maidon piimäksi. "Jos et kerro, minä soitan poliisille ja sanon, että sinä piilottelet häntä."

"Sitten minä käsken Pyryä soittamaan itse poliisille ja kertomaan, että sinä aiot pahoinpidellä häntä ja että hän ei siksi uskalla mennä kotiin", Saku sanoi tasaisesti aivan kuin kahvipöytäkeskustelussa. He seisoivat molemmat Henrikssonin olohuoneessa. Anteron peukalonhangat olivat vyötäröllä ja hän oli hyökkäävästi lievässä etunojassa katsoen Sakua silmiin. Saku katsoi Anteroa vakavana ja tyynenä takaisin. Lasse seurasi tilannetta sohvalla istuen, valmiina puuttumaan tilanteeseen, jos olisi tarvis.

"Pahoinpitelen?" Antero kysyi tuijottaen Sakua niin pistävästi silmiin, että tämä joutui ponnistelemaan pystyäkseen vastaamaan omalla katseellaan. "Mistä helvetistä sinä luulet, että minä pahoinpitelen omaa lastani?"

"Siitä, mitä sinä olet ennen tehnyt", Saku sanoi rohkeasti. Hän oli tajunnut joutuvansa heti alakynteeseen kisassa tuota nähtävästi niin kovaa ja tunteetonta miestä vastaan, jos näyttäisi pelkonsa. "Kun olit löytänyt kortsupaketin Pyryn laatikosta, olit piessyt hänet henkiihieveriin, eikä se takuulla toistu, jos se vaan on vähääkään minusta kiinni."

"Se kun ei satu olemaan sinusta kiinni", Antero sanoi tarttuen Sakua käsivarresta. "Sinä joko kerrot minulle, missä Pyry on, tai - -"

"Irti!" kajahti Lassen ääni sohvalta. "Minäkin toivoisin, että Pyry palaisi kotiin mahdollisimman pian, mutta meillä ei ryhdytä *minkäänlaisiin* väkivaltaisuuksiin. Ei niin kauan kun *minä* olen isäntä tässä talossa."

Antero päästi irti Sakun käsivarren. Poika tuijotti vaalennein kasvoin isäänsä, joka jatkoi, nähtyään Anteron irrottavan otteensa:

"Minä olen jo kehottanut Sakua kertomaan tietonsa, mutta en voi pakottaa häntä siihen. Sitä paitsi kumpikaan pojista ei ole tehnyt mitään laitonta. Kerro, Saku, millaisessa paikassa Pyry on ja milloin hän tulee kotiin."

"Pyry tulee kotiin heti, kun saamme riittävät takeet siitä, että häntä ei pahoinpidellä", Saku sanoi. "Hän on lämpimässä, katon alla, hänellä on vuode ja ruokaa. Enempää en voi kertoa." Lassen voimakas puolustuspuheenvuoro oli yllättänyt Sakun positiivisesti. Nähtävästi isä yritti tukea poikaansa tavalla, joka jätti pelivaraa kaverin perin juurin suuttuneelle ja väkivaltaiselle karkurin isällekin.

"En hyväksy sitä, että poikani on jonkun toisen homon armoilla", Antero sihi. "Ja siihen, millä tavoin opetan hänet pois noista tavoista, ei kukaan ulkopuolinen voi vaikuttaa – kaikkein vähiten tuollainen irokeesihintti kuin sinä. Luuletko sinä *ihan oikeasti*, että voit pelastaa pojan niiltä seurauksilta, jotka hän on aiheuttanut?"

"Ainoat seuraukset, joista hän joutuu kärsimään, ovat *sinun* ennakkoluulosi", Saku sanoi uhkarohkeasti. "Minun vanhempani ovat sentään uskovaisia ja heitä pidetään tosi vanhaaikaisina, mutta silti he hyväksyvät minut juuri tällaisena. Luulisi, että sinulla olisi enemmän toleranssia."

"Saku", sanoi Lasse varoittavasti. "Ei ole ollenkaan tarpeen vertailla ihmisiä tuolla tavoin. Jokaisella on omat tapansa käsitellä asioita ja vapaus ajatella eri ihmisryhmistä juuri niin

kuin haluaa. Me ajattelemme omalla tavallamme, Viitasalot omallaan. Jossain asiassa he saattavat olla oikeammassa kuin me.”

Saku ymmärsi Lassen viestin: ei ollut syytä kärjistä tilannetta vertailemalla perheiden suhtautumista ja kasvatusta, ainakaan Anteron läsnä ollessa. Sillä ei voitettaisi mitään. Päinvastoin – Lassen tilanne saattaisi vaikeutua, jos Antero käyttäisi kanaviaan Lassen työnantajan suuntaan. Saku katsoi Anteroon.

”Anteeksi, minun tarkoitukseni ei ollut sanoa noin”, Saku sanoi astetta ystävällisemmin. ”Tietenkin teillä on oikeus sanoa ja ajatella miten tahdotte, ja suhtautua myös. Mutta Pyry on minulle niin hyvä ystävä, että haluan olla varma hänen turvallisuudestaan, ennen kuin hän tulee takaisin.”

”Minä en pane paljon painoa hinttiystävien käsityksille.” Anteron kuvitellusta puhekuplasta roikkuivat jääpuikot. Äänensävy oli hivenen absoluuttisen nollapisteen yläpuolella. ”Se, mitä silloin Pyryn huoneen ovelta näin, ei häivy koskaan minun mielestäni, enkä anna sitä sinulle *ikinä* anteeksi, enkä Pyrylle liioin. Koska et suostu yhteistyöhön, minä toimin sitten yksin. Etsin sen pikku hinttaripojan ja panen hänet ojennukseen. Hyvästi.”

Antero kääntyi hieman teatraalisesti ja meni eteiseen. Hiljaisuuden vallitessa hän otti pussakkansa naulakosta, puki sen napakoin ja nykivin liikkein ylleen ja lähti.

Lasse katsoi Sakua.

”Ei hyvältä näytä”, hän sanoi.

- - -

”Sinun on syytä pysyä piilossa vähän aikaa”, Saku sanoi Pyrylle. ”Isäsi on ihan raivona. Älä avaa puhelinta äläkä soita hänelle. Minä en tiedä, mitä kaikkia tunnistetietoja operaattoreilta pystyy saamaan, joten paras olla varovainen.”

”Mitä isä sanoi?” Pyry kysyi.

”Uhkaili ja haukkui, en viitsi toistaa”, Saku sanoi vältellen. ”Aika ikäviä juttuja. Minun isäni teki kaiken, mitä hänen asemassaan voi tehdä. Mutta sinä olet kyllä toistaiseksi turvassa. Osaatko yhtään ajatella, mihin isäsi *nyt* ryhtyy?”

”Varmaan yrittää arvata tai ottaa selvää, ketä kavereita minulla ja sinulla on täällä”, Pyry sanoi. ”Sitten hän alkaa soitella niille ja kysyä, onko minua näkynyt. Jos hän saa vihjeen minun olinpaikastani, hän tulee paikalle renkaat ulvoen kuin jenkkielokuvien kytät.”

”Antin luona sinulla on ehkä paras paikka”, Saku sanoi. ”Hänen kasvatusvanhempansa eivät ole mitenkään turhantarkkoja vaan antavat Antin olla omissa oloissaan kellarissa. Mutta jos jostain syystä siellä ei pysty olemaan, tiedän toisen paikan, josta voidaan ehkä saada apua.”

”Mistä?” Pyry kysyi. Hänen ahdistuksensa kuului hyvin puhelimestakin. Saku oli soittanut Antin puhelimeen, koska Pyry piti turvallisuussyistä omansa kiinni.

”Muistatko, kuka on meille palveluksen velkaa?” Saku kysyi.

”Älä kiusaa vaan kerro”, Pyry sanoi tuskaisena. ”Minä en juuri nyt ole arvausleikkituulella.”

Saku paljasti nimen.

"Ei hitto... voisikohan hän mitenkään auttaa?" Pyry huokasi.

"Jos ilmenee jotain, soita Antin kännykästä", Saku sanoi lopuksi. "Pidän puhelimen auki ja äänet päällä koko yön. Parempi, että minä en tule sinne tänään, kun ei tiedetä, mitä sinun isäsi on keksinyt. Ollaan varovaisia."

- - -

"Tule kotiin", Eeva Viitasalo sanoi miehelleen. "Kello on jo melkein yksitoista, et sinä siellä pimeässä enää mitään löydä."

"Pakko kai uskoa, ettei se saatanan perseeseenussija lähde mihinkään tänään", Antero vastasi. "Laita sauna lämpenemään, minä tulen. Näkyvät Henrikssonillakin käyvän nukku- maan, ainakin valot sammuvat talosta." Antero sulki puhelimen, käynnisti auton ja ajoi sen pensaan takaa kadulle.

32. osa

■ *jossa Saku miinoittaa siltoja ja ystävyydelle tulee hintaa* ■

Maanantai

"Sinne se jäi bunkkaamaan", Antti sanoi Sakulle, kun pojat kävelivät koulua kohti. Yöllä oli jäätänyt sen verran, että maa oli kuurassa ja lammikoiden vaaleat kuplat rauskuivat jää- dessään jalkapohjien muserrettaviksi.

"Millainen fiilis Pyryllä oli?" Saku kysyi huolissaan. Hän pelkäsi, miten Pyry kestäisi pako- matkasta aiheutuvat paineet, yksinäisyyden, perheestä erossa olemisen ja pelon tulevasta.

"Ei kovin häävi", Antti sanoi. "Me juteltiin pitkään illalla ja Pyry poras mut mun mielestä se kyllä jäi ihan asiallisesti sinne. Mä keitin kahvit ja hain ylhäältä vähä safkaa. Se lupas ettei tunge nokkaansa ulos sillä aikaa kun mä oon koulussa."

"Pyryllä täytyy olla aika vittumoinen olo", Saku sanoi. Ruman sanan ulos pusertaminen teki Sakulle tiukkaa. Vaikka hän olikin omaksunut ajoittain melko ronskin kielenkäytön, se ei ollut luontevaa. Jokin vihlaasi sydänelässä, kun ulos tuli kielletty - synnillinen - sana tai ilmaisu.

"No tietty", Antti huokaisi. "Mä oon ollu sen verran taivasalla et mä tiedän mitä se on. Ja olis vielä vittumoisempi jos ei olis ketään tuttua paikkakunnalla. Pyryllä on sentäs ystäviä ja se voi soittaa meille millon vaan."

"Minua huolestuttaa, mitä Antero voi keksiä", Saku sanoi. "Nyt vasta minä tosiaan huomaan, miten hullu se mies on. Hänellä ei ole mitään tolkkua, kun häntä vastaan nousee jollain tavalla. Antero ei ota huomioon mitään muita kuin oman mielipiteensä."

"Sellasta miestä pitää kouluttaa", Antti sanoi jäisesti hymyillen. Sakua puistatti. Oliko Antilla mitään rajaa, mihin hänen pitäisi pysähtyä? Olisiko hän valmis auttamaan Pyryä seu- rauksista riippumatta? Toisaalta, *mitä* ne seuraukset voisivat olla? Saku ei tiennyt. Hän ei tuntenut lakia riittävästi.

"Saku, mene kansliaan", biologian opettaja sanoi tullessaan luokkaan.

"Mitä siellä?", Saku kysyi ihmeissään. "Kenen luo?"

"Rehtorin", opettaja sanoi ja aloitti tunnin. Saku sulki oven perässään ja käveli pitkää, tyhjää käytävää. Takit naulakoissa molemmin puolin, puun värisiksi lakatut ovet, lattian lino-leumruudut ja loistelamput katonrajassa olivat näky, joka oli tervehtinyt häntä jo monen vuoden ajan. Jotenkin tuntui, kuin sittenkään mikään ei olisi enää ennallaan.

"Saku Henriksson?" rehtori kysyi kun Saku astui sisään. Saatanan teeskentelijä ja jäykkäniska, Saku ajatteli. Rehtori tunsi hänet kyllä jo hyvin, eikä moinen tervetulumuodollisuus olisi ollut lainkaan tarpeen. Ehkä rehtori otti hänet vastaan tuolla tavoin vain siksi, että halusi osoittaa keskustelun luonteen. Siitä ei kaikesta päätellen ollut tulossa mikään lep-poisia kahvipöytäkeskustelu.

"Antero Viitasalo -niminen henkilö soitti minulle tänä aamuna ja kertoi aika uskomattoman jutun", rehtori aloitti ja nojasi leukaansa sormenpäihinsä. Rehtorin kyynärpäät olivat pöydällä ja kämmenet vastakkain leuan alla. Hän puhui hiljaisella äänellä, ilmeisesti tietoisena siitä, että sanoilla olisi näin parempi teho kuin hänen huutaessaan.

"Tämä Viitasalo kertoi, että hänen sinua vuotta nuorempi poikansa on karkuteillä, ja että sinä tiedät, missä tuo poika on", rehtori sanoi ja piti lyhyen tauon. "Sinä et Viitasalon pyynnöistä huolimatta ole kertonut pojan olinpaikkaa. Voisitko kertoa, miksi et voi auttaa Viitasaloa?"

"Tämä asia ei liity kouluun millään tavalla", Saku sanoi epäröiden. Hän mietti kuumeisesti, mikä juoni rehtorilla voisi olla. "Syistä, joita en tahdo kertoa, Pyryn on parempi olla siellä, missä hän on", Saku jatkoi.

"Pyryn pitäisi olla tälläkin hetkellä koulussa", rehtori sanoi kohottaen päätään, nojautuen taaksepäin ja laskien kämmenensä pöydälle. "Itse asiassa Viitasalo kertoi, *millaisessa tilanteessa* hän tavoitti sinut ja poikansa ennen kuin katositte heiltä. Minun mielestäni toimintasi on *erittäin* arveluttavaa."

"Jos Antero kerran on kertonut sen, voin minäkin kertoa asiasta hiukan lisää", Saku huu-dahti. Kauhu kouraisi hänen sisintään. Näinkö hallitsemattomasti ja arvaamattomasti kaa-pista tulo tapahtuikin?

"Antero on ennenkin pahoinpidellyt Pyryä, ja minä en voi sallia, että se jatkuu", Saku sanoi katkonaisesti. Sanat olivat takertua kurkkuun. Poika tiesi, että panokset olivat nyt kovat. "Jos Antero ei anna takeita siitä, että Pyry voi palata turvallisesti kotiin, minun puolestani Antero saa puhua kenen kanssa tahansa ja mitä tahansa." Saku ei edes uskaltanut kysyä, *mitä* Antero itse asiassa oli kertonut.

"Tapa, jolla kiusaat ja kiristät tuota Viitasalon poikaa, on sikamaista, sairasta, enkä voi sal-lia, että minun kouluni oppilas osallistuu sellaiseen", rehtori sanoi ääntään korottaen. Hänen ohuiden, sinipunaisten suonien juovittama nenänsä alkoi saada tummempaa sävyä, samoin korvanlehdet. "Se, että houkuttelet ja pakotat itseäsi nuoremman pojan toteutta-maan... tuota... sairaita halujasi, on rikos." Viimeiset sanansa rehtori lähes huusi.

Saku kuunteli tyrmistyneenä. Tätä hän ei ollut odottanut. Miten rehtori voi uskoa, että hän oli jotenkin pakottanut tai vaatinut Pyryä? Miten siihen sopi se, että Pyry pakeni myös? Jos Saku olisi pakottanut Pyryä, eihän tällä olisi ollut mitään syytä lähteä karkuun.

"On luonnollista, että Pyry tuntee syyllisyyttä ja häpeää, ja Antero Viitasalo toki myönsi, että hän on ollut hiukan liian ankara poikaansa kohtaan", rehtori jatkoi pakotetun rauhallisesti. "Pyryhän pakeni tietysti sen takia, että häpesi isänsä edessä sitä, mihin tilanteeseen *sinä* olit hänet saattanut. Nyt olisi *sinun* asiasi korjata vahingot, jotka olet aiheuttanut, ja pyytää anteeksi Viitasalon perheeltä."

Saku tuijotti rehtoria korviaan uskomatta. Aikuinen mies ja tuollaista paskaa? Oliko millään enää mitään väliä? Antero ei ollutkaan pelkästään pahoinpitelijä, vaan myös valehtelija. Hän oli selvästikin selittänyt asian niin, että Pyry oli viaton uhri ja että hän, Saku, oli houkutellut toisen pahoille teille.

"Minähän sanoin jo, että Antero on pahoinpidellyt Pyryä, ja se on rikos", Saku sanoi lopulta. "Pyry on minun ystäväni, eikä rehtori tule sitä päivää näkemään, että minä kavallan minun ystäväni. *Antero* on se jonka tulee pyytää anteeksi, ei minun eikä Pyryn. Enkä minä ole pakottanut Pyryä mihinkään."

"Minä tiedän Antero Viitasalon, vaikka en tunnekaan häntä henkilökohtaisesti. Hän on arvossapidetty Rotary-klubin jäsen ja Tekno-Asennuksen palveluksessa, diplomi-insinööri", rehtori sanoi ivallisesti. "Jos minun on ihan pakko verrata häntä kohtaan tuntemaani luottamusta ja arvostusta siihen, mitä juuri nyt näen edessäni, minun ei ole vaikea päättää, ketä minä uskon."

Liivipukuisen rehtorin edessä seisova irokeesitukkainen, nahkatakkinen, maihinnousukiin jalkansa aamulla tökännyt poika katseli toivottomana jylhää, tiukkaa rehtoria. Tämä oli kuin marmorikuva – jyrkkä, kova ja peräänantamaton.

"Minulla ei ole arvostettua asemaa, hienoa pukua eikä oppiarvoa", Saku sanoi tuntien ikään kuin valaistuvansa. Oli kuin jokin sisäinen voima olisi virrannut häneen, kun hän jatkoi. Saku tunsu kahleidensa putoavan kalisten ja häkin oven narahtavan sen auetessa. "Minä on ole mistään arvossapidetystä perheestä, ja meidän isäkin ajaa vanhalla, savuttavalla Opelilla. Mutta tietääkö rehtori, mitä isä on minulle opettanut? Hän sanoi, että minun pitää kuunnella sydämeni ääntä, ja että laki ei ole silloin oikeus, kun se ei ole kohtuus. Ja se, mitä rehtori nyt tahtoo, on *perkeleenmoinen* vääryys. Ja vääryyden puolella minä en tahdo olla."

"Mitä sinä nulikka minulle oikein sanot?" rehtori karjaisi äänellä, joka oli viedä Sakun korvanlehdet mennessään. "Tuletko *sinä* opettamaan *minulle*, mikä on oikein ja laillista? 'Sydämen ääni'? Kuules nyt, Saku, minä annan sinulle vielä tilaisuuden. Jos se poika on kotonaan vielä tänä iltana, voimme unohtaa tämän, ja annan jopa anteeksi tuon, mitä äsken sanoit. Mutta jos et hoida asiaa kuntoon tänään, voit saman tien sanoa hyvästit opiskelulle tässä koulussa. Siitä minä pidän huolen."

Saku kuunteli entistä varmempana siitä, että oli tehnyt oikean päätöksen. Rehtorin hävytön painostus ja yksipuolinen asian käsittely osoittivat selvästi, että pahaa vastaan *oli* taisteltava. Sakua huimasi. Hän tajusi jollakin uudella aistilla, millä voimalla isoisän kertomat Summan, Kollaan ja Karjalan Kannaksen sankarit olivat kestäneet. He eivät olleet antaneet periksi ylivoimalle, eivät epätoivoisessakaan tilanteessa. Myös vajaa vuosi sitten nähty Tuntematon Sotilas -elokuva ja sen Rokka käväisivät leimahduksena Sakun mielessä.

"Luuletko sinä saatanan sätkynukke, että minä petän ystäväni kun sinä pikkuisen uhkaillet?" Saku puolestaan karjaisi astuen askeleen aivan rehtorin pöydän eteen. "Pukupelle, perkele. Sinä puolustat lapsensa pahoinpitelijää ihan pelkästään siksi, että se sattuu olemaan joku vitun rotari tai insinööri. Onko ihminen sinun mielestäsi oikeassa siksi, että hänellä on joku oppiarvo ja hän käy jossain herrojen pellekerhossa? Pidä hyvänäsi kerhosi. Sori, minulla olisi muuta tekemistä."

Rehtorin huoneen ovi läjähti kiinni niin, että viereisellä seinällä roikkuva peili keinui narussa varassa. Vaikka ovi oli äänieristetty, seinät olivat ohuet, ja viereisessä huoneessa kahvia juoneet pari vapaatuntia viettävää opettajaa olivat kuulleet Sakun viimeiset puheenvuorot yhtä selvästi kuin ne olisi lausuttu tavallisella äänellä samassa huoneessa.

Lopputunnista Saku ei muistanut jälkeensä juuri mitään. Luokkatoverit kertoivat Sakun mutisseen opettajan kysytyä homotsygoottisesta risteytyksestä:

"Mikä hiton homo? Mitä se sulle kuuluu?"

- - -

"Kävit kuulemma pyövelin luona?", Antti kysyi Sakulta välitunnilla.

"Ai mitä? Pyövelin... joo, niin kävin. Oli se aikamoinen kokemus", Saku vastasi päätään pudistaen. Pojat istuivat valjun, syksyisen aamuauringon paisteessa puisella, yhä härmäisellä kaiteella, joka teki housuntakamukseen märän raidan. Peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten katselivat pelonsekaisella kunnioituksella kahta nahkatakkista, mustiin housuihin pukeutunutta poikaa. Rastapäisen vyölenkistä roikkui housun taskuun päättyvä ketjukaari ja hänen ranteessaan oli kimppu panssariketjua. Irokeesitukkaisen nahkatakanin vetoketjun kielessä oli aliupseerikoulun mustanpuhuva risti. Pojat seisoivat päät painuksissa näyttäen puhuvan toisilleen.

Saku kertoi rehtorin kanssa käymänsä keskustelun Antille, joka nyökkäili lyhyesti, pudisteli päätään ja nauroi kylmää nauruaan, kun Saku muisteli viimeistä puheenvuoroaan rehtorin huoneessa.

"Sätkynukke ja pukupelle - mä en olis arvannu et susta löytyy tollai dynamiittia", Antti sanoi. "Mä en enää herkuttele tollasilla, mut niinku tiedät mä osaan kyl sanoa ku tarvitaan. Vittu jätkä sä olet suora ja rehti niinku mä arvasinki. Ja mä luulen et sun ei tartte kauan oottaa seurauksia."

Saku tunsu poskiensa kuumottavan mielihyväästä, ja hän samalla ihmetteli mielessään, miksi juuri *tuon* entisen rikollisen ja hylkiön - Antin - hyväksyntä merkitsi hänelle niin paljon. Tässä tilanteessa erityisesti se, ettei Saku ollut mitään saadakseen Antin hyväksynnän, mutta sai sen kuitenkin omalla spontaanilla toiminnallaan, merkitsi Sakulle paljon. Hän ei tiennyt, mitä sanoa.

"Mulla on hei sulle idis", Antti jatkoi. "On kuule yks kundi joka voi auttaa meitä, ja mä luulen et se auttaa kans. Mikset sä soita Turusen Tapsalle? Älä sano sille musta mitään, se vois pilata kaiken, mut kysy siltä vähä mitä kytät tekee tollasessa tilanteessa. Vittu se on paras skoude mitä mä oon tavannu ja sä voit uskoo et mä oon tavannu niitä."

"Tuo oli muuten tämän päivän paras idea. Paitsi että minä en soita vaan käyn", Saku sanoi ja tunsu saavansa toimintatarmoaan takaisin. "Minä luulen että Tapsalle voi kertoa koko

jutun, tietysti ilman nimiä. Mahtaisiko juttu mennä enää paljon paremmaksi jos lähdän suoraan koulusta?"

"Musta sun just ja nimenomaan nyt *ei* pitäis lähteä kesken päivän", Antti sanoi varoittavasti. "Sun ei pidä antaa sille mutsinnussijalle mitään syytä erottaa sua. Lähe koulusta kesken *vaan* jos sun käsketään mennä. Just *tässä* tilanteessa sä et saa tehdä yhtään väärää liikettä."

"Sehän lemppasi käytännössä minut jo koulusta", Saku väitti. "Kaiken sen jälkeen, mitä me juteltiin, mulla ei taida olla mahdollisuuksia kuitenkaan."

"Kuule hei, mulla on viel jotai takataskussa", Antti myhäili. "Noi vähemmistöjen oikeudet on kova juttu. Pääpyöveli tietää nyt joka tapauksessa et sä oot homo, siitä me voidaan lähteä. Ja *just siks* se ei voi lempata sua, kato, se sortais silloin vähemmistöjä. Sä oot silloin vähän ku mustalainen, kaikkien viranomaisien erityissuojeluksessa. Sun tarttee vaan sanoa et sä nostat helvetin kovan melun iltalehdissä ni vittu se pitää kitansa kii."

"Saatanan kusipää, sinulla ei ole mitään häpyä", Saku nauroi jo. "Mä oon homo, tuhma reksi sortaa mua", hän piipitti surkealla äänellä, piti kuviteltua käsilaukkua sormenpäidensä varassa, pikkusormi ojossa. Näky sai Antinkin nauramaan aidosti, lämpimästi. Saku oli huomaavinaan, miten kylmä ja kova ilme väistyi hetkeksi Antin kasvoilta.

Samaan aikaan kun kello soi, pojat huomasivat Juhon tulevan puolijuoksua heidän luokseen.

"Hei kaverit, tulkaa suihkuhuoneeseen", Juho huohotti. Järkytys paistoi Juhon kasvoilta.

"Ei me oikeen voida, eiks ennättäis ens välkällä? Me myöhästyään ja Saku tarttee kaikki pinnat mitä se vaan mistään saa", Antti sanoi rauhallisen vetoavasti.

"Teidän *on tultava* tarvitsi Saku pisteitä tai ei", Juho vakuutti hurjana. "Mitä ihmettä täällä on oikein menossa?"

Saku ja Antti katsoivat ihmeissään toisiaan, mutta seurasivat Juhoa urheilusalin vierestä alakerran pukeutumis- ja peseytymistiloihin vieviä portaita. Portaiden alapäässä löyhähti vastaan tuttu aromi: tunkkainen, pinttynyt hien lemu.

"Vittu täällä haisee kuolema", Antti valitti mutta seurasi Juhon johdattaessa heidät suihkuhuoneeseen. Saku ja Antti kivettyivät seinän eteen, johon oli maalattu kirkuvanpunaisella sprayvärillä:

HENRIKSSON
=
HOMO

"Luulen, että jotain pitäisi tehdä", Juho selitti.

■ jossa putoilee lisää taivaankappaleita ja mökkielämä kutsuu ■

Maanantai, jatkuu

"Kauankohan tuo on tuossa ollut?" Saku henkäisi.

"Ei varmaan kauaa", Antti sanoi pyyhkäistyään tekstiä. Kaakeliin tuli H-kirjaimen poikki-palkin kohdalle vaaleampi viiru ja Antin sormenpää värjäytyi punaiseksi.

"Joo, näyttäisi olevan äsken maalattu", Juho arveli. "Yritetään pyyhkiä tuo pois."

Pojat etsivät ensin pesuhuoneesta ja sitten pukutiloista sopivaa välinettä, jota voisi käyttää apuna. Maali oli tuoreena hyvin tahraavaa. Kiire kuitenkin oli, sillä maali kuivuisi nopeasti.

"Hei, tämä kelpaa", Saku huudahti. Hän poimi peltisen siivouskomeron päältä pölyttyneen, joltakulta kauan aikaa sitten unohtuneen pyyhkeen. Hän alkoi hangata tarmokkaasti tekstiä, joka muuttuikin pian tunnistamattomaksi sotkuksi. Maali hävisi suurin piirtein kaakelistalta, mutta saumoihin jäi tummanpunainen peite. Epätasainen saumaustaasti oli imenyt väriä itseensä.

"Se on hyvä, ei sun tartte mitään suursiivoista tehdä", Antti sanoi. "Teksti on hävinny eikä meidän tartte muusta huolehtia. Painutaan vittuun täältä, tai mieluummin tunnille."

Pojat hajaantuivat luokkiinsa, kukin tavallaan selitellen ja anteeksipyydellen myöhästymistään. Koko puhdistusoperaatio oli vienyt vain kymmenisen minuuttia, mutta kaikkien kolmen mielessä pyöri samat kysymykset: *kuka tietää? Ja paljonko, ja mistä?*

- - -

Kuka oli kirjoittanut tekstin ja millä perusteella? Saku mietti, ketä graffitikundeja hän tunnisi, mutta ei tiennyt ainoatakaan, jonka voisi itsestään selvästi olettaa olevan teon takana. Sehän tässä juuri pelottikin. Yhtäkkiä Saku tunsu halua nähdä Pyry mahdollisimman pian. Juuri Pyrynhän puolesta Saku tunsu taistelevansa, näkevänsä vaivaa ja kokevansa ahdistusta. Ja mitähän Pyrylle mahtoi kuulua?

Ei ollut mitenkään taattu, että Pyry voisi olla pitkään Antin hoivissa. Vaikka Saku ei halunnut tunnustaa sitä itselleenkaan, hän tunsu mustasukkaisuuden okaan pistävän sisimmässään. Pyry - Antin luona... oli ollut siellä jo yhden yön. Olikohan heillä ollut hauskaa? Jos he olivat harrastaneet samoja asioita kuin hän itse Antin kanssa, hän ei oikeastaan voisi moittia Pyryä. Ja kuitenkin hän ei pitäisi siitä, ei ollenkaan.

Välitunnilla hän katseli, olisiko peruskoululaisten joukossa Sashaa. Kahdeksaluokkalaista venäläispoikaa ei näkynyt, joten Saku meni erään samalla luokalla olevan, toisen pojan luo.

"Hei, onko Sasha tänään koulussa?" Saku kysyi pojalta.

"On, se on järjestäjä", poika vastasi.

"Missä teillä on seuraava tunti?" Saku kysyi

"Länsisiivessä, maantietoa. Kakkosauditorio", poika kertoi. Saku oli - osittain senkin takia, että hänet tunnettiin nyt Antin ystävänä - saanut sellaisen maineen, että hänelle vastattiin, kun hän kysyi jotain.

"Tänks", Saku sanoi pojalle ja meni tämän kertomaan luokkaan. Sasha istui opettajan tuolilla lukien jotain lehteä. Sakun nähdessään Sasha yritti piilottaa lehden päiväkirjan alle, mutta myöhästyi hiukan. Pornolehden kirkuvan värisen kansilehden kulma jäi näkyviin. Saku sai pidäteltyä naurunsa vain vaivoin.

"Joka jannu katselee noita, älä turhaan ujostele", Saku sanoi hymyillen. "Minulla olisi sinulle vähän asiaa. Laita tuo lehti laukkuusi, ennen kuin joku muu tulee." Sasha oli punastunut silmin nähden. Hän nykäisi lehden äkkinäisellä liikkeellä päiväkirjan alta ja sujautti sen puseronsa alle.

"No mita sulla on?" Sasha kysyi hypistellen lehden reunaa puseronsa läpi.

"Onkohan isäsi kotona tänä iltana?" Saku kysyi. "Minulla olisi oikeastaan *hänelle* asiaa."

"Ma luulen hjan on", Sasha vastasi epäröiden. "Mut ma voi soitta hjanelle ja kysya", hän lisäsi ottaen puhelimen housuntaskusta.

"Kysy häneltä, voinko tulla käymään illalla, mieluiten mahdollisimman aikaisin", Saku pyysi. Sasha näppäili pikavalinnan ja painoi soittopainiketta.

"Hei, odota..." Saku sanoi, mutta Sasha viittasi häntä vaikenemaan.

"Allo papa, Sasha govorit. Papa, Saku hotit tebe govoritch, momentka, daju jemu telefonu." Sasha ojensi puhelimen Sakulle.

"Ohh... tuota... hyvää päivää, herra Nikitin", Saku aloitti takellelleen. Hän ei ollut ajatellut puhuvansa Volodja Nikitinin saman tien. Saku kokosi itsensä nopeasti.

"Päivää, Saku! Mitä sinulle kuuluu?" Volodja Nikitin sanoi hyväntuulisesti. Keskustelu käytiin, kuten aikaisemminkin, englanniksi.

"Kiitos, ihan hyvää... tai siis oikeastaan siitä olisinkin halunnut jutella teidän kanssanne, sir. Se veisi kyllä vähän enemmän aikaa. Voisinko ehkä tulla teille vielä tänä iltana? En tiedä, voisitteko te auttaa, mutta haluaisin kuitenkin jutella." Sakusta tuntui typerälle selittelä. Ja tällaista asiaa ei kerta kaikkiaan voinut sanoa puhelimesta.

Volodja Nikitin oli hetken hiljaa.

"Tuota... odotas kun katson... ei minulla ole tänään mitään erityistä. Tulen kotiin normaaliin aikaan... tuletko vaikka kuuden maissa?" hän kysyi ystävällisesti.

"Tehdään niin", Saku sanoi helpottuneena. "Olen kuudelta siellä."

Kello soi tunnille. Saku kyseli vielä kuulumiset Sashalta ja poistui luokasta, kun sinne alkoi virrata kahdeksaluokkalaisia. He katsoivat ihmeissään Sakua.

"Saku on mun frendi", Saku kuuli Sashan selittävän mennessään ulos ovesta. "Voi ressuksaa", Saku ajatteli. "Etpä tiedä, millainen rasite minun ystävytyeni saattaa olla sinulle..."

Tullessaan luokkaan Saku vaistosi jonkin muuttuneen. Ilmapiiirissä oli jotain outoa. Hän huomasi yhtäkkiä, että vaikka opettaja ei ollut vielä luokassa, oli lähes hiljaista. Jotkut kuiskittelivat keskenään, mutta tavanomaista meteliä, joskus jopa huutoa, ei ollut lainkaan. Opettajakin huomasi sen.

"Täällähän on hiljaista", hän sanoi istuuduttuaan pöytänsä ääreen. "Oli pakko ensin kurkistaa, onko täällä ketään. Ei sillä, että olisin pahoillani."

Tunti meni tavanomaisesti. Tunnelmassa oli silti jotain odottavaa, painostavaa. Aikanaan kello soitti. Nyt oli ruokatauon vuoro. Oppilaat siirtyivät laumana ruokalaan ja muodostivat siellä jakelulinjaston luo jonontapaisen.

"Oletko jo laittanut Hondan seisontavakuutukseen?" Saku kysyi edessään seisovalta Jonilta. Tämä ei ollut kuulevinaan vaan katsoi eteensä ja liikahti hermostuneena.

"Hei kuulitko? Onko sinulla jo bonus noussut?" Saku kysyi uudelleen. Nyt Jonin oli jo pakko ottaa kantaa, mutta hän teki sen täysin odottamattomalla tavalla.

"Saatanan hintti, älä puhu minulle", hän sihisi hampaidensa välistä. "Joku voi luulla, että minä olen sinun kaverisi. Että pitää olla luokalla tuollaisia..."

Saku jähmettyi paikoilleen. Oli kuin sulaa lyijyä olisi valettu hänen vatsanpohjaansa. Voi ei, nyt se siis alkoi... Mitä tehdä? Kieltää? Lyödä? Nauraa? Kuka oli laverrellut, ja mitä? Paljonko ihmiset tiesivät? Äkkiä Saku tajusi syyn luokan äskettäiseen hiljaisuuteen.

"Mistä tuo nyt johtuu?" Saku kysyi. "Minä kyllä huomasin viime tunnilla, että jotain oli ilmassa, mutta mistä tuollaista on oikein keksitty?" Saku yritti muotoilla kysymyksensä siten, että hänen sanansa eivät suoraan kieltäisi eivätkä myöntäisi väitteen todenperäisyyttä.

"Turha pyristellä", Joni kuiskasi. "Joku äijä oli soittanut Jussin porukoille ja kysellyt sen pojasta, joka on karkuteillä. Oli kertonut että sinä olit homoillut sen kanssa ja sitten pakottanut mukaasi ja mitä kaikkea siinä nyt oli. Jussi kertoi toisella välkällä. Vittu sinulla on selittämistä."

"Minä en selitä teille mitään", Saku kuiskasi takaisin. "Kun juttelet muiden kanssa asiasta, voit sanoa, että juttu on suurelta osin keksitty ja että minä hoidan omat bisnekseni."

Saku otti tarjottimen ja ruokailuvälineet. Ruokala-apulainen annosteli salaatin ja kastikkeen, ja Saku otti pari perunaa. Sitten hän siirtyi pois linjastolta ja alkoi etsiä katseellaan istumapaikkaa siltä suunnalta, johon lukiolaiset yleensä hakeutuivat istumaan. Kakkosbeen vakiopöydässä olikin vielä pari paikkaa. Saku käveli sinne.

"Hei, nämä on varattu", Saija sanoi. "Kimi ja Tonde sanoivat että heille pitäisi varata." Saku katsoi hämmästyneenä. Hän kuuli ensimmäisen kerran peruskouluaikojensa jälkeen, että joku varaisi paikan jollekin kaverilleen. Sellainen ei ollut lukiossa tapana.

"Joo, ja sinä et muutenkaan ole oikein tervetullut tänne", Saijan vieressä istuva Tuomas ilmoitti. "Sinun pitäisi ehkä hakea samanlaisia kuin mitä itse olet. Me ollaan *normaaleja*."

Saku pystyi aluksi vain tuijottamaan. Eihän tämä voinut olla totta! Vaikka hän tiesi, miten nopeasti viidakorummut kumisivat viestit, tällainen valmius kannanottoihin oli jo uskoma-tonta. Oli kuin jaloista olisi valunut kaikki voima, polvet olivat pettää.

"Jos *sinä* olet joku normaaliuden mitta, eikä ole paljon tämän koulun tasossa kehumista", Saku sai lopulta sanottua. Todellisuudessa Tuomas oli kyllä hiukan keskitason yläpuolella, kuten Sakukin, mutta sillä ei ollut tässä tilanteessa merkitystä. Silloin, kun yritetään tahallaan loukata toista, ei tosiasioilla ole juuri merkitystä.

"Minä olen *aina* normaalimpi kuin joku hintturuipelo töyhtöpää, siitä on ihan turha neuvotella", Tuomas sanoi ärsyttävän rauhallisesti, niin makeasti, että se olisi jossain toisessa yhteydessä ollut imelää.

Jokin naksautti Sakun päässä. Hetken hän näki pelkästään harmaata usvaa, sitten kuva selkeni. Mutta jokin oli muuttunut. Tästä eteenpäin mikään ei ollut ennaltaan, millään ei ollut mitään väliä. Poika laski tarjottimen pöydänkulmalle, otti nopeasti kastiketta ja salaattia sisältävän lautasen ja nopealla liikkeellä läjäytti sen Tuomaksen päähän. Lautanen säilyi itse operaatiossa ehjänä, mutta lattialle pudotessaan säләhti sirpaleiksi.

Tuomas loikkasi ylös. Jakkara, jolla hän oli istunut, lensi kauas taakse. Pöydässä istuvat tytöt alkoivat kirkua. Tuomas rynnisti kohti Sakua, joka oli perääntynyt muutaman askeleen, mutta jäänyt sitten seisomaan paikoilleen.

"Saatanan takaluukkutaavi, nyt tulee nyrkistä!" Tuomas karjaisi ja yritti tarttua Sakua rinnuksista. Saku antoi liike-energian tehdä tehtävänsä, ei yrittänyt pysäyttää Tuomasta, vaan muutti tämän vauhdin kiertoliikkeellä itsensä yli lennähtäväksi heitoksi, mutta jätti sen tahallaan hiukan kesken. Tuomas rymisteli vasten seuraavaa pöytää, jolta parin peruskoululaisen tarjottimet lakosivat lattialle. Poikien huudot ja tyttöjen kiljuminen täyttivät salin. Saku käveli Tuomaksen luo. Tämä makasi lattialla silmät auki.

Saku tönäisi Tuomasta kengänkärjellään.

"Minusta sinä et näytä yhtään normaalilta", Saku huomautti hänelle ystävällisesti, kun maassa makaava, kastikkeeseen ja salaattiin tahriintunut poika käänsi päätään. "Mikä helvetin sottapytty sinä olet, tuolla lailla kaatanut ruokaakin päällesi?"

Joku nykäisi Sakua hihasta.

"Painutaan ulos täältä", Juho sanoi Sakulle. Heidän ympärillään oli jo iso joukko oppilaita. "Meille voi tulla vähän kuumat oltavat."

"Meille? Miten niin *meille*?" Eihän tämä koske sinua millään lailla", Saku sanoi Juholle kylmästi.

"Kusipää", ulvahti Juho suuttuneena. "Minulle kuuluu aika paljon, mitä sinulle käy. Ja ihan riippumatta siitä, mitä sinä *itse* ajattelet siitä. Vai luuletko, että sinulla on jotenkin liikaa ystäviä juuri nyt?"

Saku tuijotti pienen hetken Juhoa silmiin. Tämän katseesta paistoi samaan aikaan pelko ja villi uhma.

"Mennään rauhallisemmille vesille täältä", Juho sanoi uudelleen, tällä kertaa melkein anovasti. "Sinusta tietää jo koko koulu. Parempi antaa pölyn laskeutua."

Pojat kävelivät kiireesti pois ruokasalista, jonne jäi kova meteli; tyttöjen kirkuminen ja poikien huuto vaimeni käytävän mutkan jälkeen. Portaissa Antti tuli vastaan.

"Mä tsiigas in jo missä te ootte... mikä helvetin mekkala tuolla ruokalassa on, sikojaks siel lahdataan?" Antti ihmetteli.

"Syntyi hiukan erimielisyyttä Tuomaksen ja muutaman muunkin kanssa ja minulta kaatui lautanen sen idiootin päälle", Saku selitti kiihtyneenä. "Minä en viivy tässä saatanan vankilassa. Miksi minä oikeastaan kidutan enää itseäni?"

Pojat menivät ulos. Saku laski kätensä Juhon olkapäälle.

"Juho, tajusitko, millaisen maineen sinä saat, kun näyttäydyt minun seurassani?" Saku kysyi. "Sinusta tulee nyt homo tai ainakin sellaisen ystävä, ja reaktioista päätellen se voi olla aikamoinen rasite."

"Minä haistatan paskat noille", Juho puuskahti. Jostain kumman syystä Sakun ele ja sanat lämmittivät häntä enemmän kuin hän halusi tunnustaakaan itselleen. "Me ollaan sentään tunnettu pikkukersoista lähtien. Minä olen tässä ajatellut lähiaikoina sitä, millainen meidän ystävyysuhteemme oikein on. Minusta suhdanteiden ei pitäisi vaikuttaa ystävyteen."

"Samaa mieltä", Saku sanoi lyhyesti, mutta puristi Juhoa vielä lyhyesti olkavarresta. "Mutta useimpien minun tuntemieni kavereiden ystävyys on juuri suhdanneystävyyttä."

"Mun mielestä sun ei pitäis lähteä lätkimään", Antti sanoi varoittavasti Sakulle. "Sulla ei oo homma oikeen hanskassa muutenkaan, ja kun sä otat vielä poissaoloja ni halleluja, sun kurssit jää roikkumaan."

"Minä en nyt jouda ajattelemaan kursseja", Saku sanoi päättävästi. "Pyry on teillä, ja meidän pitää saada se pois, ennen kuin Antero ehtii soittaa sinunkin isällesi. Jos se saa tietää, että Pyry on teillä, silloin laulut on laulettu."

"Jeps, tota mä en aatellu", Antti myönsi. "Mä pystyn kyl viivyttään fajjaa mut jos se saa tietää et Pyry on meillä, se kyl soittaa sen fajjalle. Ootas... fajja tulee duunista siinä puolen viiden aikaan... on tässä aikaa viel."

"Minulla on parempi suunnitelma", Saku sanoi. "Pyry menee vaikka Juhon kämpppään pariksi tunniksi, ja sillä aikaa ehdin kysyä yhtä paikkaa, jossa hän on turvassa vähän pitempään, jos hyvin käy. Juho, käykö?"

"Käy kyllä", Juho sanoi epäröimättä. "Meillä on viimeiset tunnit urheilua, ja minua jotenkin viluttaa", Juho nauroi. "Käyn hakemassa Pyryn, tule meille tai soita kun tiedät enemmän."

- - -

"Päivää, herra Nikitin", Saku sanoi kohteliaasti englanniksi. "Kiva että sain tulla."

"Olet tervetullut meille", Volodja Nikitin vastasi rauhallisesti. "Olet näemmä ottanut uuden kampaustyylin sen jälkeen, kun viimeksi nähtiin."

"Se on... tavallaan... kokeilu", Saku mutisi. Hän tajusi, että hänen nykyinen ulkomuotonsa ei välttämättä lisännyt uskottavuutta sivistyneessä ja siististi pukeutuneessa liikemiehessä. "Minä olen kyllä ihan sama tyyppi kuin se, jonka viimeksi tapasitte, sir."

"Sen minä kyllä uskon", Volodja nauroi vapauttavasti. "Ei paniikkia, ystäväni. Kerropa nyt, miten voin auttaa sinua."

"Itse asiassa minä en tiedä tarkkaan sitä", Saku sanoi harkiten tarkkaan sanojaan. "Kerron teille nyt ensin ongelman."

Volodja kumartui tuolissaan hiukan eteenpäin. Hänen koko olemuksensa muuttui tarkkaavaiseksi ja ilmeellään sekä kevyellä nyökkäyksellä hän kehotti puhumaan.

"Minun paras ystäväni on joutunut isoihin ongelmiin kotonaan", Saku aloitti. "Hän on ollut nyt yhden yön pois, ja häntä pahoinpideltäisiin, jos hän menisi kotiin."

"Mitä tämä ystäväsi on sitten tehnyt? Ja onko tämä ystäväsi sama poika, joka puolusti Sashaa?" Volodja kysyi.

"Ei ole sama, eikä hän ole tehnyt mitään", Saku vastasi. "Asia on nyt vain niin, että... hän... on... homo."

"Jatka", Volodja kehotti. Hänen kasvoiltaan ei voinut lainkaan lukea, mitä mieltä hän oli homoista. Ilme oli edelleen tarkkaavainen eikä ainakaan epäystävällinen. Monissa liemissä keitetty pokerinaama, Saku ajatteli ja jatkoi ääneen:

"Hänen isänsä pääsi asiasta selville eilen illalla, ja ystäväni pelastui kun lähti karkuun. Hänen isänsä on lyönyt poikaansa jo aikaisemmin niin, että jalka oli tästä - tähän", Saku näytti sormellaan, "aivan musta."

"Onko ystäväsi samassa koulussa kuin Sasha ja sinä?" Volodja kysyi.

"Ei, hän asuu kaupungissa ja käy koulua siellä", Saku vastasi. "Mutta toin hänet tänne eilen erään koulukaverini luo. Siellä hän ei voi olla enää toista yötä."

Olet tehnyt aika paljon ystäväsi hyväksi", Volodja sanoi ikään kuin miettien. "Taidat pitää hänestä aika paljon."

"Olisin valmis kuolemaan hänen puolestaan", Saku sanoi hieman uhmakkaammin kuin tarkoitti.

"Mitä arvelet, että minä sitten voisin tehdä? Toivottavasti tässä ei kenenkään henkeä viellä," Volodja kysyi hienoisesti hymyillen.

Saku kohautti vain olkapäitään ja katsoi Volodjaa neuvottomana. Tämä ei sanonut mitään, ja Saku alkoi tuntea itsensä epätoivoiseksi. Eikö tämä mahdollisuus, johon hän oli sentään luottanut kiitollisuudenvelan perusteella, ollutkaan käytettävissä? Mikä arvo Volodjan lupa-uksella oli, kun se punnittiin tositilanteessa?

"Varmaan ymmärrät, että minä en voi luvata suojaa alaikäiselle pojalle hänen vanhempiaan vastaan", Volodja sanoi virallisen tuntuisesti. "En tunne riittävästi tämän maan lakeja, jotta tietäisin, syyllistyisinkö siinä rikokseen. Toisaalta ymmärrän ystäväsi ahdingon. En mitenkään erityisesti pidä homoista, mutta minulla ei ole mitään syytä vihata heitä, eikä varsinkaan hyväksyä sitä, että heitä lyödään tai vainotaan."

Saku mietti, mitä Volodja ajoi takaa. Yrittikö hän vain kääriä kielteisen vastauksen kauniiseen pakettiin?

"Kuuntele nyt hyvin tarkkaan", venäläinen sanoi painokkaasti. "Siis hyvin tarkkaan. Ymmärrät varmaan, että oman arkaluontoisen asemani takia minä en voi auttaa ketään suo-

malaispoikaa omia vanhempiaan vastaan. Mutta toinen puoli asiassa on se, että luotan sinuun. Minulla on sinulle tarjous, mielestäni *hyvä* tarjous. Ymmärrät varmaan, että sillä ei ole *mitään* tekemistä äskeisen pyyntösi kanssa."

Saku oli ymmällään. Alkuosan hän oli tajunnut hyvin. Pettymyksen tunne korvensi hänen sisuksiaan. Hän häpesi, että oli edes kehdannut pyytää rikkaalta ulkomaalaiselta suojelua nuorelle homokaverille. Hyvä, etten suoraan kertonut olevani itse homo, hän ajatteli. Mutta hei, mikä ihmeen tarjous?

Volodja katkaisi Sakun mietteet.

"Minulla on kesämökki, datsa, kuten me venäläiset sanomme. Se on verraten lähellä, vain vajaat kolmekymmentä kilometriä täältä, järven rannalla. Jos tahdot, voit milloin tahansa, vaikka tänä iltana, mennä sinne kenen tahansa ystäväsi kanssa ja viettää, sanokaamme, pari päivää. Minua ei kiinnosta, kenen kanssa sinne menet, mutta Sasha ei kuitenkaan saa tulla sinne teidän kanssanne. Hän tulee korkeintaan tulkiksi, mutta palaa tänään takaisin."

Taas Saku hämmästyi. Volodjan tarkoituksesta ei voinut erehtyä; hänhän ei voinut todellakaan sanoa suoraan, että piilottaisi pahoinpitelyn uhan alaisen, nuoren suomalaispojan, mutta mahdollisti kuitenkin Sakun pyrkimyksen. Saku tajusi pelin hengen ja ryhtyi pelaamaan venäläisen säännöillä.

"Todella ystävällistä teiltä, johtaja Nikitin", Saku aloitti.

"Sano vaan Volodja, niin muutkin ystäväni kutsuvat minua", Volodja kehotti ystävällisesti.

"Niin, sir... tuota... Volodja, tosi paljon kiitoksia. Me suomalaiset pidämme paljon mökkielämästä, ja varmaan tekin venäläiset. Minä käytän mielelläni tarjoustanne hyväkseni ja kutsuisin erään ystäväni vielä tänä iltana, jos se vain teille sopii. Minun täytyy vain käydä ostamassa elintarvikkeita ja pyydettyä jostain kyyti. Tunnen erään..."

"Nuo asiat ovat jo järjestyksessä", Volodja keskeytti tynesti. "Mökillä on määräyksestäni pidetty elintarvikkeita siltä varalta, että perheeni kävisi siellä, ja autonkuljettajani vie kyllä sinut ja ystäväsi sinne. Sasha lähtee siis tulkiksi, koska kuljettaja puhuu suomea vain muutaman sanan ja englantiakin huonosti. Sinä tietysti vastaat siitä, että mökillä ovat paikat kunnossa, kun lähдете sieltä. Tänään on maanantai... tarvitsen itse mökkiä aikaisintaan torstai-iltana, joten olette sieltä pois viimeistään torstaina kello neljän maissa iltapäivällä, sopiiko?"

"Sopii mainiosti", Saku sanoi sisäisesti riemuiten, mutta ulkonaisesti täysin tynenä. Hänestä tuntui siltä, että tyyliin kuului esiintyä ilman mitään suurempia tunteenpurkauksia tai ylitsevuotavia kiitossanoja. Tavanomainen kohteliaisuus kuului tietysti asiaan.

"Sitten ei muuta kuin matkaan", Volodja sanoi. "Ei tietenkään liity millään tavalla tähän mökkiasiaan, mutta toivon, että ystäväsi saa jotenkin asiansa kuntoon. Ja muista – tätä en olisi tehnyt *kenenkään* muun kuin sinun tai sen toisen pojan – mikä sen nimi nyt oli – Juhon pyynnöstä." Hän soitti kännykällään lyhyen puhelun sanoen venäjäksi muutaman lauseen, kuunteli ja puhui taas. Noin minuutin kuluttua siitä kun puhelu oli päättynyt, hiukan Volodjaa vanhemman oloinen mies ilmestyi ovelle, ja Volodja vaihtoi miehen kanssa muu-taman sanan. Saku arvasi miehen autonkuljettajaksi.

Antti ja Juho olivat tällä välin tehneet sovitut järjestelyt. Puoli tuntia sen jälkeen, kun Antti oli palannut takaisin kotiin käytyään saattamassa Pyn Juhon asunnolle, Antin kasvatusisä oli tullut kellariin kysymään Antilta, oliko Pyy näkynyt. Antero oli soittanut Törmäselle. Kiinni jääminen oli ollut täpärällä. Saku sai tiedon tästä, kun hän soitti Antille keskusteltuaan Volodjan kanssa. Pojat sopivat tapaavansa kylän K-marketin edessä. Sasha ja Saku istuutuivat ison Mercedesen nahkaiselle takapenkille.

Kylän keskustassa kuljettaja meni K-markettiin. Saku viittasi Pyyä nousemaan kyytiin. Antti hyvästeli muut haikeana.

"Vittu kyl mulle toi kyyti kelpais, mut pakko ajatella skolee. Te ootte nyt turvassa. Arvatkaa vaan ketä käy kateeks. Jotenki musta niinku tuntuu, et teitä ei oota mikään havumaja." Antin äänestä kuului huonosti peitelty kateus, mutta hänen ratkaisunsa oli oikea; koulu meni suurelta osin vähintään kohtalaisesti, mutta meneillään oleva jakso sisälsi muun muassa fysiikkaa, joka oli Antille vaikeaa. Jäämällä muutamaksi päiväksi pois koulusta hän vaikeuttaisi suotta asemaansa. Sakun tilanne ei ollut oikeastaan parempi, mutta hän oli tavallaan pakkotilanteessa; hän halusi olla Pyn kanssa kun kriisi oli ilmeisesti pahimmillaan, ja kuten oli todettu, oli ehkä hyvä antaa pölyn laskeutua muutaman päivän ajan.

- - -

Auto laskeutui pitkärunkoista mäntyä kasvavan soraharjun kuvetta alas järven rantaan ja seurue nousi kyydistä. Ajotie oli päättynyt suuren hirsihuvilan ja järvenrannan väliseen pieneen pysäköintipaikkaan. Sasha tulkkasi, kun kuljettaja puhui ojentaen samalla pojille pullollaan olevan muovikassin:

"Tas on ruokaa ja jotain pientä mita te tarvii siel. Iska sano et te voi olla ihan rauhas ja jos joku kysy te sano et soitta iskalle. Te on meida vieraita. Ja jos te tarttee jotain soittaa tai teksta mun puhelin. Ma sit soitan Jaredille, han on taa kuljettaja. Hei, ma ois tahtonu olla teidan kans mut iska ei antanu. Ja sit siel on tietokone mil te paase nettin. Salasana ej ole. Alka ottako virus! Poka [=moi]!"

Saku sovitteli turvalukon avainta oveen. Kuljettaja meni takaisin autoon kytkettyään mökistä pois hälytyslaitteet ja katsottuaan, että kaikki oli ainakin pintapuolisesti kunnossa. Pojat astuivat sisään. He tunsivat tuoreen puun ja uuden rakennuksen tuoksun. Kopeloituun hetken ovenpieliä he löysivät valokatkaisijan. Olohuoneen katkaisijan löytyikin heti. Sen avulla valoa pystyi säätämään portaattomasti. Poikien katse kiersi olohuonetta.

"Voisi kuvitella, että Nikitinillä on pikkuisen dollareita tyynyn alla", Pyy huudahti katsellessaan luonnonkivistä takkaa ja isoilla vuolukivilaatoilla päällystettyä takanedustaa, seinällä roikkuvaa karhunaljaa, mukavan näköistä nojatuoliryhmää, luonnonpuiseen hyllykköön taitavasti upotettua ainakin 30-tuumaista televisiota ja kaikkea muuta varustusta, mitä pienen kerrostalokolmion kokoiseen olohuoneeseen oli sijoitettu.

"Tämä voi olla sen öljyfirman omaisuutta", Saku arveli. "Mutta luulisin, että venäläiseen, huipputasa-arvoiseen tapaan jollain öljytyynyryn pyörittäjillä ja rekkakuskeilla ei ole asiaa tällaiseen paikkaan."

"Oli miten oli, katsellaan vähän muuallekin", Pyy sanoi ja käveli ympäri olohuonetta. Hän avasi vastapäisellä seinällä olevista kahdesta ovista vasemmanpuoleisen. Se johti makuuhuoneeseen, jossa oli iso parisänky. Makuuhuoneesta pienempi ovi johti kaakeloituun suihkuhuoneeseen. Sen varusteisiin kuului myös täydellisesti varustettu peilikaappi hius-

tenkuivaajineen. Kaapista löytyi jopa käherrin. Kaikki esineet näyttivät jokseenkin käyttämättömiltä.

Osoittautui, että talossa oli vierekkäin kaksi samanlaista makuuhuonetta, joissa oli kuta kuinkin samanlainen varustus. Toisessa oli vain parisängyn lisäksi luonnonpuusta rakennettu kerrossänky sekä suihkuhuoneessa vauvanhoitovaruksia.

"Pesu- ja nukkumapuoli näyttäisi olevan järjestyksessä", Saku sanoi, eikä Pyry väittänyt vastaan. Vaikka jälkimmäinen oli kohtalaisen varakkaan perheen lapsi, ei häntä nyt kohdannut ylellisyys ollut sellaista, mihin hän olisi tottunut. Saku totesi Pyrylle, että Juhokin, jonka isää sentään pidettiin upporikkaana, olisi varmaan pitänyt paikkaa upeana.

Keittiö mikroaaltouuneineen, helloineen, pystypakastimineen, jääkaappeineen ja runsaine ruokavarantoineen oli poikien mielestä unelmapaikka. Kaapit olivat pullollaan tavaraa, ja lähes kaikki pilaantuva oli pakasteina. Saku purki autonkuljettajan antaman muovikassin sisältöä jääkaappiin. Kuusi purkkia maitoa, Saku ajatteli. Ainakin kahvimaitoa riittäisi, koska kumpikaan ei juonut ruokajuomana maitoa vaan mieluummin mehua.

"Käy katsomassa, onko eteisestä pääsyä saunaan", Saku sanoi. Pyry teki työtä käskettyä ja huusikin pian eteisestä:

"Oikeassa olet, täällä on sauna. Laitanko lämpiämään?"

"Sähkö vai puu?" Saku huusi takaisin.

"Molemmat kiukaat", Pyry vastasi. "Laitan sähkön päälle; minua ei huvita nyt käydä pelaamaan puiden kanssa."

Pojat asettuivat vähitellen taloksi. 'Mökki' tarjosi sen verran ajanvietettä tietokoneineen, satelliittikanavineen ja saunoineen, että sinä iltana heille ei tullut ikävä.

34. osa

■ *jossa pojat etenevät ja käyttävät ahkerasti puhelinta* ■

Tiistai

Joku painoi Sakun selkää ja kylkeä. Unenhorteessa hän yritti työntää epämukavuuden aiheuttajaa pois, mutta tilanne ei parantunut. Toisaalta tuntui kyllä hyvällekin; miellyttävä lämpö ja väreily tuntui varpaissa saakka.

Saku heräsi. Hän makasi selällään, Pyryn vaalet hiukset nenän edessä. Ne kutittivat Sakun rintaa. Pyryn käsi silitteli Sakun jalkojen väliä etsien herkkiä kohtia.

"Arvaa, mikä olisi kiva kokeilla?" Pyry kysyi kääntämättä päätään. Hän oli kuullut Sakun huokaisevan ja kääntävän päätään sekä nostavan toista polveaan.

"No mikä?" Saku mutisi sulkien uudelleen silmänsä. Hänen olonsa oli tyynen rauhallinen ja rentoutunut. Maalla, järven rannalla, tuntui nukuttavan todella hyvin.

"Minä tahtoisin panna sinua", Pyry sanoi.

Saku oli hiljaa. Asia oli ollut esillä joitakin kertoja lähinnä leikin varjolla, mutta molemmat tiesivät, että totuuden hetki tulisi joskus. Saku itse ei tuntenut suurempaa intoa yhdyntään, mutta Pyryä ajatus tuntui kiehtovan.

"Ai tahtoisit", Saku mumisi. "Jatka nyt vaan tuota, mitä juuri olet tekemässä, minulta tulee kohta."

Pyry laski jäykän siittimen läpsähtämään vatsaa vasten, kääntyi ympäri ja katsoi Sakua silmiin.

"Minusta olisi kiva kokeilla", hän sanoi itsepäisesti. Monta kertaa aikaisemmin, kun hän oli ottanut asian puheeksi, Saku oli sivuuttanut sen jollain tekosyillä tai ottanut puheeksi jotain aivan muuta, mutta nyt Pyry päätti ettei hellittäisi, ennen kuin hän olisi saanut selvyuden, halusiko Saku vai ei.

"Miltä luulet että minusta tuntuu?" Saku edelleen mutisi laiskasti.

"Et ole koskaan oikeastaan puhunut siitä", Pyry sanoi moittivasti. "Sinulta saa muutenkin usein kiskoa kommentteja kuin pihdeillä, ja tässä jutussa sinä olet ihan mahdoton."

"Mitä johtopäätöksiä vedät siitä?" Saku jatkoi samalla tavoin kuin äskenkin.

"Maltat tuskin odottaa", Pyry sanoi kysyvän toiveikkaasti.

"Sinun johtopäätöksesi logiikka horjuu", Saku mumisi avaten toisen silmänsä.

- - -

"Oli se aika menoa", Pyry sanoi, kun he suihkussa käytyään makasivat vuoteella vierokäin.

"Oli, joo", Saku mutisi.

"Mille sinusta oikeastaan tuntui?" Pyry kysyi. "Minusta oli mahtavaa. Yritin alussa edetä varovasti ja kuunnella, ettei sinua sattuisi. Kun sinä et sanonut mitään, minä ajattelin, että kaikki menee hienosti."

"Tuota..." Saku aloitti epäröiden. "Oletko sinä koskaan pudonnut munillesi pyörän tangolle?"

"Auts", voihkaisi Pyry. "Teet minulle palveluksen, jos et muistuta. Vihloo vieläkin."

"Yhdistä toisiinsa samanaikainen tangolle putoaminen metrin korkeudesta ja pahin tietä-mäsi hammassärky, kaikki tiivistettynä viiteen minuuttiin. Kuvittele kivun määrää", Saku maalaili.

"Ei helvetti, jääkö siitä vielä henkiin?" Pyry kysyi.

"Jää", Saku vastasi hymyillen toisella suupielellään. "Se, mitä minä aluksi tunsin, kun aloit painaa sisään, oli suunnilleen sellaista. Mutta sitten kun olit päässyt sisään ja aloit nussia, olo vaan parani. Ja kun olit ottanut kumin pois ja työnsit paljaalla - mikähän olisi tuntunut paremmalle? Minusta tuntuu, että kunhan tähän opitaan, niin se on mahtavaa."

"Miksi hitolla et sanonut, että koskee niin kauheasti?" Pyry kysyi kasvot vaalenneina. En ikinä olisi halunnut satuttaa sinua. Tai no - kyllähän minä tiesin, että se sattuu hiukan, mutta että se on noin kauheaa, siitä minulla ei ollut aavistustakaan."

"Minä olen kuullut, että alussa voi tehdä hirveän kipeää, ja nyt minä tiedän, mitä se tarkoittaa", Saku sanoi. "Ajattelin, että kun kestäen alussa kivun, olo paranee myöhemmin. Ja se oli totta."

Pojat pukeutuivat. Saku vilkaisi takan päällä olevaa kelloa. Aamupäivä oli jo pitkällä. Koulussa olisi pian ruokatunti.

"Täällä olossa on yksi varjopuoli: ollaan uutispimennossa", Saku sanoi. "Meidän pitää ottaa selvää, mitä on tapahtunut tällä välin. Ajattele, miten nopeasti aika kuluu: sunnuntaina sinä otit pitkät, ja nyt on jo tiistai."

"Minusta tuntuu kuin sunnuntaista olisi iäisyys", Pyry sanoi huokaisten. "Eikö voitaisi nauttia vapaudesta vielä päivä ja sitten vasta aletaan johonkin?"

"Ei oikein voi", Saku sanoi päätään pudistaen. "Pakko ainakin tietää, missä mennään. Minäkään en ilmoittanut kotiin mitään. Äiti ja isä ovat varmaan kauhean huolissaan. Ei ole ollut tapana olla ilmoittamatta pois kotoa."

"Uskaltaakohan soittaa kännykällä?" Pyry kysyi.

"Minä en ainakaan", Saku sanoi, "ja sinä vielä vähemmän. Jos yleensä on mahdollista saada teletunnistetietojen perusteella jotain selville, isäsi kyllä ottaa. Minä en sinun asemassasi aukaisisi puhelinta."

"Onkohan tämä puhelin turvallinen ja voikohan sitä käyttää?" Saku kysyi osoittaen nurkka-pöydällä olevaa, nestekidenäytöllä varustettua puhelinkonetta. "Minun pitää varmaan soittaa Volodjalle."

Saku näppäili Volodjan numeron.

"Hei, huomenta, täällä Saku", hän tervehti Volodja Nikitiniä. "Aivan, kyllä. Nukuimme hyvin. Olisin vain tiedustellut, saammeko käyttää tätä huvilan puhelinta. Soittaisimme muutamaaan kotimaiseen matkapuhelimeen. Onkohan numero salainen?"

Saku vaihtoi vielä muutaman sanan ja hyvästeli Nikitinin.

"Volodja sanoi, että saamme käyttää puhelinta harkintamme mukaan", Saku sanoi. "Puhelin on kuulemma salattu niin, että teletunnistetiedoista ei käy numero ilmi missään vaiheessa. En ihan tarkkaan tajunnut, mitä hän selitti, mutta puhelut kuulemma ohjataan jonnekin Venäjälle ja sieltä takaisin Suomeen. Minäpä soitan ensin Antille."

Saku valitsi Antin numeron. Kesti pitkään, ennen kuin tämä vastasi.

"Moi renttu!" Saku tervehti. "Mitä kouluun kuuluu?"

"Samaa vitun rallia ku ennenki", Antti puuskahti. "Mut teistä puhutaan tääl aika paljon ja koko juttu on jotenki vuotanu. Tääl on niinku homopuolue ja sit on homofobilauma. Ne sättii toisiaan. Ne ekat vissiin järkkää jotain mielenosotusta teidän puolesta ja toiset puolestaan toivottaa teidät johki vitun männikköön."

"Ei hitolla", Saku sanoi ällistyneenä. "Miten ne on niin aktivoituneet? Eihän meidän koulussa ole homot olleet millään lailla esillä."

"Nyt on", Antti sanoi. "Se Viitalon taukki on soitellu ympäri kylää ja se sattuu uhoamaan niinku vika miehelle siitä miten se meinaa laittaa Pyryn järjestykseen. Sattuu oleen niin et Ellin faija on joku lastensuojeluhminen. Se oli tiukannu Elliltä ja sit joltain toiselta mitä ne tietää täst jutusta. Ja Ellin kamu oli ollu ruokalas ku sä olit flaidannu ja kertonu kaikki. Siis Tuomaksen kommentit kans. Äijä oli saanu raivarin ja vanno et se tekee sulle tietä vaik lumiauralla jos tarttee."

"Kas vaan", Saku mutisi. Hänelle oli yllätys, että heidän pikku draamansa oli saanut osakseen noin laajaa huomiota. "Onko mitään muuta uutta? Viitalolta?"

"Pikkulinnut laulaa et se olis pyöriny kytien kans kylällä", Antti selitti. "Vittu ne on tietysti roudannu sitä ympäri sinne sun tänne. Musta tuntuu et ne on saanu siit Viitalosta ihan tarpeekseen. Emmä usko et ne viittii kauheest paneutuu jonku teiniskidin toilauksiin, varsinki ku se ei oo tehny mitää rikollista. Nii, ja mä soitin kytille kans."

"No mitäs ne?" Saku kysyi jännittyneenä.

"Ne sano et Pyryn olis tietty kiva tulla joskus maan alta näkyviin et ne tietää et se on kunnos ja sillai. Ne anto niinku ymmärtää et jos kundi on yhtena kappaleena ni sit homma on ookoo. Mut kun mä aloin kyseleen susta, ne ei sanonu mitään."

"Mitä luulet, kannattaisiko Pyryn soittaa itse poliisille?" Saku kysyi ajatuksen välähtäessä hänen mieleensä.

"Muute ihan välkky idis mut niil saattaa olla jotku jäljitysjutut tai jotai viritetty", Antti varoitti. "Siin ei auta mitkää numeronäytön estot sun muut roinat."

"Älä huolehti, meillä on sellainen numero, mitä ei Suomen poliisit ihan helpolla jäljitä", Saku vakuutti. "Me voidaan soittaa täältä."

Saku lopetti puhelun ja kertoi Pyrylle keskustelun sisällön pääpiirtein. Tämä pudisteli päätään epäuskoisena.

"Tämä on siis ihan kreisiä", Pyry puuskahti. "Teidän koulussa on kaikki ihan sekaisin minun takiani, ja isä ei ehdi mitään muuta kuin ajaa minun perässäni. Olisikohan minun paras mennä vaan kotiin?"

Saku tuijotti hetken Pyryä ja pudisti hänkin päätään, hitaasti mutta päättäväisesti.

"Tuo nyt on kaikkein tyhmintä mitä sinä voisit tehdä", hän sanoi laskien kätensä ystävänsä olalle. "Meillä on nyt homma kesken, ja kaikki menisi läskiksi jos juuri *nyt* luovuttaisit. Älä ihmeessä! Hei, tuli mieleen yksi ihminen", Saku jatkoi innostuen. "Muistatko sen poliisin, joka tuntee Antinkin? Sen Turusen? Minäpä soitan hänelle ja kysyn, mitä on vireillä."

Saku etsi puhelinluettelosta poliisilaitoksen rikososaston numeron, koska ei halunnut laittaa omaan kännykkäänsä virtaa päälle. Hän soitti rikospäivystykseen ja kysyi konstaapeli Turusta. Hetken odottelun jälkeen tuttu poliisi vastasikin.

"Hei Tapsa, mitä kuuluu?" Saku kysyi. "Minä ja yksi kaveri tarvitsisimme hiukan apua."

"Minä tiedän kyllä", Tapio sanoi, ja Saku melkein kuuli, miten Tapio pudisteli päätään. "Näin sinun ja sen toisen pojan nimen eräässä raportissa. Meillä on määräys selvittää, mikä teidän tilanteenne on, ja toimittaa teidät vanhemmillenne tavattaessa. Se ei ole mikään pidätysmääräys, mutta koska olette kuitenkin alaikäisiä ja vajaavajaavaltaisia, näin pitää menetellä."

"Mistä meitä sitten epäillään?" Saku kysyi.

"Ei mistään", Tapio sanoi. "Kyse on vain siitä, että varsinkin Pyryn vanhemmat haluavat poikansa takaisin kotiin. Sinusta ei ole tehty varsinaista ilmoitusta, mutta Antero Viitasalo on esittänyt kyllä aika hurjia väitteitä, muun muassa sellaisia, että olisit painostanut Pyryn mukaasi. Niin, ja isäsi soitti minulle. Hän on ihan hulluna surusta ja huolesta. Etkö voisi soittaa hänelle ja kertoa, missä mennään?"

"Täytyy soittaa", Saku myönsi. Hänellä oli pala kurkussa ja vatsanpohja tuntui painavalle. Kaikkein vähiten hän olisi halunnut kuormittaa omia vanhempiaan, jotka kuitenkin olivat seisonet hänen rinnallaan vaikeissakin tilanteissa, ja osoittaneet rakastavansa häntä, vaikkei poika ilmeisesti ollutkaan aivan toiveiden mukainen.

"Voisit tietysti pyytää Pyryä soittamaan päivystykseen", Tapio sanoi. "Jos hän on kerran vapaaehtoisesti matkassasi, olisi hyvä, jos hän kertoisi sen. Mutta kotiin toimittaminen pysyy kyllä voimassa toistaiseksi."

"Etkö sinä voisi puhua Pyryn kanssa ja toimittaa viestin eteenpäin?" Saku kysyi.

"Periaatteessa kyllä, mutta olisi parempi, jos hän soittaisi itse ja suoraan päivystykseen", Tapio sanoi. "Soittakoon numeroon 10022. Jos puhelu ohjautuu hätäkeskukseen, hän voi pyytää päivystykseen sieltä."

Saku selosti asian Pyrylle.

"Ei kai asia siitä ainakaan pahene, jos soitan", Pyry sanoi ja tarttui kuulokkeeseen. Saku näppäili hänelle poliisipäivystyksen numeron.

"Poliisi", kuului väsähtänyt, virallisuutta tavoitteleva ääni.

"Pyry Viitasalo täällä, päivää", Pyry aloitti. "Te kuulemma etsitte minua."

"Hetkinen..." toisessa päässä sanottiin ja kuuloke ilmeisesti laskettiin pöydälle. Kuului papereiden rapinaa, tietokoneen näppäimistön näpyttelyä. Kuulokkeeseen tartuttiin taas.

"Joo, kyllä sinulla on haku perässä, pyyntö kotiin toimittamisesta", poliisi sanoi selvästi virkeämpänä kuin hetki sitten. "Missä sinä olet?"

"Minä olen turvassa", Pyry sanoi. "Olen erään kaverin luona ja kotiin en uskalla mennä. Minä olen saanut selkääni jo pari kertaa, enkä halua, että minua..." Pyry keskeytti, koska ei halunnut sanoa suoraan 'pahoinpidellä'.

"Pelkäätkö siis vanhempiesi reaktioita?" poliisi kysyi hiljaa.

"Pelkään", Pyry myönsi ääni värähtäen. "Ei ole mitään takeita siitä, mitä tapahtuu, kun tulen kotiin."

"Onko sinua pahoinpidelty kotona?" poliisi kysyi myötätuntoisesti. "Ja jos on, niin mistä syystä?"

"Tuota... tämä ei nyt sitten ole mikään ilmoitus", Pyry sanoi epävarmana. Hän ei halunnut tehdä isästään ilmoitusta eikä saattaa tätä muutenkaan alttiiksi pahoinpitelyepäilyille. "Kerran kun isä löysi minun pöytälaatikostani kortsupaketin, josta puuttui yksi, hän... tuota... minä en haluaisi puhua siitä", Pyry lopetti.

"Miksi nyt sitten lähdit karkuun?" poliisi kysyi edelleen.

"Tuota... se on sellainen vähän henkilökohtainen juttu", Pyry sanoi vältellen. "Mutta minä en ollut tekemässä mitään rikollista enkä kiellettyä. Isä vaan löysi minut sellaisesta... ei-toivotusta tilanteesta ja jos en olisi lähtenyt karkuun, olisi ehkä voinut käydä... jotain."

"Tuosta nyt ei oikein saa mitään selvää", poliisi sanoi kyllästyneen tuntuisesti. Meillä on täällä isäsi kertomus, jossa hän viittaa erääseen toiseen poikaan, joka ei myöskään ole kotonaan. Kyse on Saku Henrikssonista. Tunnetko hänet ja onko hän seurassasi?"

"Hän on kyllä täällä minun kanssani", Pyry sanoi.

"Jos tahtoisit, pääsisitkö lähtemään milloin vain?" poliisi kysyi Pyryltä.

"Pääsisin", Pyry vastasi epäröimättä. "Kukaan ei pidä minua kiinni millään tavalla. Olen täysin vapaa menemään milloin vain."

Poliisi kehotti Pyryä antamaan kuulokkeen Sakulle.

"Saku Henriksson."

"Hei, Saku, minä olen Erkki Julku kaupungin poliisista", poliisi sanoi ystävällisen oloisesti. "Te olette nyt jossain piilossa, jos oikein ymmärsin."

"Ymmärsit ihan oikein", Saku vastasi. "Ja me pysytään täällä niin kauan, kunnes muuta-miin asioihin tulee selvyys. Muun muassa siihen, että Pyry voi varmasti palata turvallisesti kotiinsa ilman, että tulee hakatuksi. Pyry ei tahtonut kertoa, mutta minä olen itse nähnyt, miten hänen jalkansa ja perseensä oli sinisenkirjavana, kun hänen isänsä oli lyönyt."

"Niinkö?" poliisi henkäisi. "Sehän on jo pahoinpitely ja yleisen syytteen alainen rikos."

"Minä en tee tästä mitään ilmoitusta", Saku sanoi. "Haluan teidän vaan tietävän, että kaik-keen on syynsä. Ja Pyry ei tahtonut kertoa, mistä hänen isänsä yllätti meidät, kun sitten läksimme karkuun. Me ollaan nimittäin homoja ja oltiin tekemässä jotain sellaista, mikä meidän mielestä on kivaa."

"Ja sen takia Antero Viitasalo saattaisi nyt sitten pahoinpidellä poikansa, niinkö?" poliisi kysyi.

"Minä pelkään niin sen perusteella, mitä aikaisemmin on tapahtunut", Saku sanoi. "Tajuat kai, että ei Pyry voi mennä kotiin näissä olosuhteissa."

"Antakaa joku puhelinnumero, josta teidät saa kiinni", poliisi pyysi.

"En oikein voi antaa numeroa, mutta minä voin soittaa teille vaikka illalla", Saku ehdotti. "En tahtoisi sotkea tätä numeroa asiaan. Olemme kuitenkin parinkymmenen kilometrin päässä kaupungista, ei sen kauempana. Ja sitten, minä tunnen sieltä poliisista hyvin Tapio Turusen. Puhu hänen kanssaan."

"Selvä, minä tutkin asioita täällä päässä", poliisi lupasi. "Tässä on nyt sellaisia juttuja, jot-ka menevät meidän toimintamme ulkopuolelle, mutta katsotaan, mitä voidaan tehdä."

"Taitaa olla aika säätämistä", Pyry sanoi oikeastaan tarkoittamatta mitään erikoista, kun Saku oli lopettanut puhelun. "Saa nähdä, mitä tästä kaikesta oikein tulee. Pelottaa vaan ajatella, mitä isä sanoo, kun poliisi ottaa häneen taas yhteyttä näillä tiedoilla. Voi silittää vastakarvaan niin että tukka lähtee."

"Saa nähdä, keneltä tässä tukka lähtee", Saku vastasi. "Yritetään pitää huoli siitä, ettei sinulta ainakaan."

Seuraavaksi Saku soitti isänsä kännykkään.

"Hei iskä! Mitä kuuluu?" Saku kysyi yrittämättäkään vaikuttaa hilpeältä.

"No hei Saku! Kuuluuhan sinustakin sentään jotain. Tai siis, eilen ja tänäänkin on kuulunut ihan tarpeeksi. *Mitä ihmettä* nyt oikein on tekeillä? Ja missä sinä olet?"

"Olen edelleen Pryn kanssa eräässä turvallisessa paikassa, mihin Antero ei pääse. Eikä sen puoleen kukaan muukaan", Saku vastasi. "Älä ole huolissasi. Täällä on kaikki hyvin."

"Täällä taas *ei* ole", Lasse puuskahti. "Kaikki soittelevat: Antero, poliisit, sinun koulukave-reittesi vanhemmat, jopa eräs sosiaalityöntekijäkin. Kaikki ovat tietävinään, mistä on ky-symys, mutta vain harvat *todella* tietävät. Mihin te oikeastaan pyritte?"

"Isä, eikö me olla jo puhuttu asia ihan selväksi?" Saku kysyi vetoavasti. "Me ei haluta *mi-tään* muuta kuin että Pyry voi palata turvallisesti kotiin tai johonkin muuhun paikkaan. Ei *mitään* muuta. Onko se liikaa pyydetty?"

"Ei tietenkään, periaatteessa", Lasse sanoi varovasti. "Mutta tähän olette alaikäisiä ja - -"

"Tuo on jo tuttu laulu", Saku sanoi kiukkuisesti. "Asia on nyt niin, että me pysytään maan alla tasan tarkkaan niin kauan, että Pyryn tilanne selviää. Sen voit kertoa kenelle vaan. Ja jos ei riitä, että me ollaan täällä, on meillä muitakin keinoja."

"Mitä keinoja?" Lasse kysyi hätäisesti.

"Julkisuus", Saku sanoi armottomasti. Ajattele vaan, millaiset otsikot Iltalehti tai vastaava repii siitä, kun kaksi teinipoikaa on karkuteillä monta päivää pelkästään sen takia, että ovat homoja ja toinen ei uskalla mennä kotiinsa."

"Et taida tietää, millaisia seurauksia teidän seikkailullanne on jo ollut", Lasse sanoi. "Pyryn äiti soitti ja kertoi, että he ovat jo avioeron partaalla. Nyt on ainakin yksi perhe särkymässä. Harkitse itse, kerrotko Pyrylle vai et. Että sellaista."

"Me emme voi ottaa vastuullemme sitä tässä tilanteessa", Saku sanoi kiivaasti. "Jos kaveri aiotaan pieksää 2000-luvun Suomessa vain siksi, että hän on homo, erotkoon vaikka koko kaupunki. Pyry ei siihen helvettiin enää mene, siitä minä pidän huolen." Saku läjäytti kuulokkeen haarukkaan ja katsoi Pyryä. Tämä itki.

"Vittu tätä maailmaa", Pyry nyhkytti. "Saatana kaikki sekaisin minun takiani. Minä kuulin kyllä mitä isäsi sanoi. Äiti ja isä varmaan eroavat. Minä en jaksa. Ajattele nyt, ne *on* minun vanhempani, olivat ne tehneet mitä vaan. *Minä* aiheutan vaan kaikkea pahaa."

Saku tunsu vastuun painavan itseään aivan eri tavalla kuin koskaan tähän asti. Miten moneen ihmiseen nämä toimenpiteet oikeastaan vaikuttivatkaan? Hän ei tiennyt. Jotakin peruuttamatonta oli tapahtunut ja tapahtumassa, ei vain heille kahdelle, vaan heidän läheisilleenkin. Mukana olivat vielä koulu, poliisi ja sosiaaliviranomaiset. Nyt oli tiistai, viimeistään torstaina oli saatava aikaan joku ratkaisu. Pyryn hermot olivat pettämässä. Valmistelut oli aloitettava heti. Saku otti taas puhelimen kuulokkeen käteensä ja soitti numerotiedotukseen.

"Saanko Helsinkiin, Iltalehteen?"

"Hetki, yhdistän."

35. osa

■ *jossa julkisuus tekee tehtävänsä ja taivas romahtaa kunnolla* ■

Tiistai-ilta

"Mitähän muuta päivän mittaan on tapahtunut?" Saku sanoi mietiskellen. Pojat istuivat ikkunan ääressä katsellen pimenevään iltaan. Satoi, järvellä oli kova tuuli ja satoi rankasti. Saku oli jo aikaisemmin hakenut ulkoa vajan takaa puita, ja nyt takkatuli loimotti hämärässä huoneessa antaen tunnelmaa.

"Niin, vaikea sanoa", Pyry sanoi. "Mitä sinä sovit sen Iltalehden tyyppin kanssa?"

"Sovittiin, että se toimittaja soittaa muutamaan paikkaan. Ainakin Miralle, sinun isällesi, meille, Antille ja muutamalle muulle", Saku sanoi. "Mutta ne eivät julkaise mitään ilman meidän lupaa."

"Milloin sitten otat sinne yhteyttä?" Pyry kysyi.

"Nyt", Saku sanoi ja näppäili ohivalintanumeron, joka yhdisti puhelun suoraan toimittajalle.

"Täällä Saku Henriksson, hei", Saku sanoi. "Minä soitin teille tästä meidän karkumatkasta. Onko asia edennyt mitenkään?"

"On edennyt kyllä", toimittaja sanoi. "Juttuhan on ihan uskomaton. Tai siis totuudenmukaisuudessaan uskomaton. Asia on kaikesta päätellen juuri niin kuin kerroit. Kyllä tästä kunnan jutun saa."

"Huomiseen lehteen?" Saku kysyi.

"Juuri niin, asiahan on ajankohtainen", toimittaja sanoi innoissaan. "Lisäksi tarina on koskettava. Olen puhunut myös poliisin kanssa. He eivät kiellä eivätkä myönnä mitään, mutta se todistaa teidän puolestanne. Teidän kavereistanne ainoa, joka suostui esiintymään omalla nimellään, oli Antti Törmänen."

"Onko meidän nimiä pakko laittaa siihen?" Saku kysyi.

"Kun te olette alaikäisiä, emme tietenkään laita", toimittaja lupasi. "Teidän vanhemmiltannehan pitäisi kysyä lupaa siihen, ja ei ole syytä olettaa, että Pyryn isä antaisi suostumustaan. Emme laita suoraan paikkakuntaa vaan ainoastaan maakunnan."

"Kuulostaa hyvälle", Saku sanoi. Toimittaja pyysi Pyryä puhelimeen.

"Hei Pyry!" toimittaja tervehti. "Teistä on nyt sitten juttu tulossa, mutta nimiä ei mainita eikä paikkakuntaa. Tarkoitus on herättää laajemminkin keskustelua homonuorista ja heihin kohdistuvasta syrjinnästä."

"Minä en haluaisi olla mitenkään huomion keskipisteenä", Pyry sanoi hätäntyneenä. "Koko maa tietää sitten kohta meidän asiat."

"Minähän sanoin, että teidän omia tai vanhempienne nimiä ei mainita, ei edes koulua tai paikkakuntaa", toimittaja rauhoitteli. "Kaikki tiedot, jotka olen saanut niiltä ihmisiltä, jotka

sinun ystäväsi nimesi, ovat tukeneet tarinaa. Maksamme tietenkin pienen haastattelupalkkion."

"Paljonko?" Pyry kysyi.

"Sopisiko kolmesataa markkaa kummallekin?" toimittaja kysyi. "Puhtaana käteen. Lehti maksaa verot."

"Onhan se kaikki kotiin päin", Pyry mutisi. Hänestä tuntui pahalle ottaa rahaa tässä asiassa, kun hän olisi vaikka maksanut, jotta asiaan tulisi oikea ratkaisu. Hän luotti kuitenkin Sakun arvioon, että julkisuus tekisi tehtävänsä nopeasti.

Saku soitti vielä Antille.

"Hei, Antti", hän sanoi. "Iltalehteen on tulossa juttu meistä. Voitko ostaa aamulla lehden? Minä soitan sinulle vaikka kymmenen maissa kun välitunti alkaa. Yritä etsiä juttu lehdestä sillä aikaa."

"Jep, mä haen sen, muakin kiinnostaa se juttu", Antti vakuutti. "Mä puhuin sen toimittajan kans ainaki puol tuntii. Se san et se puhuu ens teidän kans ja sit se tietää millasen jutun se tekee."

"Me puhuttiin juuri äsken", Saku sanoi. "Sinä olit kuulemma ainoa, joka antoi nimensä käytettäväksi. Toimittaja sanoi, ettei juttuun tule paikkakuntaa eikä koulua. Sinun nimes-täsi kaikki kyllä tietävät täällä, mistä paikasta on kyse. Oletko kuullut, kenen kaikkien kanssa toimittaja on jutellut?"

"Joo, mä tiedän joitakin", Antti sanoi. "Miran kans ainakin." Antti mietti vielä hetken ja sanoi muutaman nimen lisää. Kaikki olivat Sakuun myönteisesti tai vähintään neutraalisti suhtautuvia koulukavereita. Saku ajatteli mielessään, että Antti oli valinnut kontaktihenkilöt varsin fiksusti.

- - -

Keskiviikko

"No niin, teistä on nyt sitten tullu julkkiksia", Antti sanoi.

"Mitä siinä lehdessä sitten on?" Saku kysyi hätäisesti.

"Mä just hain lehden Nesteeltä. En oo ennättäny lukee viel", Antti sanoi pahaenteisesti. "Te ootte lööpissä joka tapauksessa. Vittu kun sulla olis netti käytössä. Kyläl ei oo takuulla missään enää yhtään Iltalehteä jälellä, mä ostin huoltsikalta tokaks viimesen."

"*Onhan* meillä täällä netti", Saku sanoi ällistyneenä. Mitä ihmettä Iltalehdessä oli?

"Parempi et meette heti lukeen sieltä", Antti sanoi. "Kato www.iltalehti.fi." Saku sulki puhelimen ja kiiruhti käynnistämään tietokonetta.

Explorer avautui salamannopeasti. Kone oli huippuluokkaa. Laajakaistayhteys toimi hyvin. Saku näppäili Iltalehden nettiosoitteen osoitepalkkiin. Pyry seurasi Sakun olkapäähän nojaten ja henkeään pidättäen.

"Ei saatana", Pyry henkäisi, ja Sakukin katsoi lööppiä käsittämättä täysin, mitä näki. Otsikko kirkui vasten heidän kasvojaan:

"Me ollaan ykkösuutinen. Ei taida isäsi riemastua", Saku sanoi hiljaa ottaen Pyryä käsivarresta kiinni. Pyry tuli Sakuun viereen ja kumartui ruudun puoleen.

"Ei päästä lukemaan tekstiä, kun ei ole käyttäjätunnusta", Pyry sanoi. "Olisi mielenkiintoista tietää, mitä siellä on."

"No sehän käy helposti", Saku sanoi. "Soitetaan uudelleen Antille. Eiköhän hänellä ole lehti käsillä."

Päätetty ja tehty. Saku soitti uudestaan Antille, joka vastasikin heti.

"Hei, me päästiin lööppiin saakka, mutta meillä ei ole käyttäjätunnuksia Iltalehden sivuille. Etkö voisi lukea, mitä siinä artikkelissa on? Onko se etusivulla?" Saku kysyi kiihkeästi, ratkeamaisillaan uteliaisuudesta. Hän kytki

"Speaker"-painikkeesta kaiuttimen päälle, jotta Pyrykin kuulis. Antti puhui kuiskaamalla, koska tunti oli jo alkanut. Onneksi kuvaamataidon tunnilla voi puhua hillitysti kännykkään, jos ei tehnyt sitä kaiken aikaa. Opettajalla oli aika laaja toleranssi, varsinkin, jos suhtautui muuten kuvaamataitoon vakavasti.

"Venaas, mä otan lehden laukusta, en ittekään oo ennättäny kattoo viel. Täs on eka sivulla alareunassa otsikkona 'Teinihomoja uhkaa lynkkaus - isä metsästää' ja viite kakkosivulle. Katotaas... joo, tässähän on puol sivua. Ja meidän koulun kuva. Vittu, ne sotkee vähä asioita. Eihän Pyry oo meidän koulussa. Ja teksti kuuluu tällain:

Rankkaa ajojahtia Keski-Suomessa

Nuoria homopoikia uhkaa vähintään pahoinpitely, jos toisen pojan isä saa heidät kiinni. Sunnuntaina karkuteille lähteneet 17- ja 16-vuotiaat nuorukaiset ovat edelleen piilossa, koska nuoremman isä kieltäytyy hyväksymästä poikansa homoutta. Poikien ei tiedetä syyllistyneen mihinkään rikoksiin. He ovat piilopaikassa, jonka tietävät vain pari kaikkein läheisintä ystävää.

Yksiselitteisiä tietoja ajojahdin sunnuntai-iltana käynnistäneestä tapahtumasarjasta ei ole, mutta ilmeisesti pojat yllätettiin eroottisissa olosuhteissa. Vanhemman pojan uskovainen isä toivoisi nuorten palaavan koteihinsa mahdollisimman pian, eikä hänellä ole mitään heihin kohdistuvia vaatimuksia. Hänen ainoa kommenttinsa lehdellemme oli: "Toivon tämän painajaisen olevan ohi mahdollisimman pian. Rakastan poikaani ja tahdon hänet takaisin. Molemmat ovat kunnan kavereita."

Nuoremman pojan isä ei suostunut antamaan lausuntoa, mutta lähipiiristä kerrotaan, että mies on väkivaltainen, kova ja asenteellinen, mikä on aiheuttanutkin tämänhetkisen tilanteen. Myös poikien koulutoverit ovat huolissaan.

Koulutoverit puhuvat - opettajat vaikenevat

*Tavoitimme vanhemman pojan läheisen ystävän **Antti Törmäsen**, joka kertoi kavereidensa olevan kestävässä tilanteessa.*

-Tämä on yhtä perkeleen myllytystä, poika sanoo. -Ei 2000-luvulla voida ihmisiä kohdella tällä tavoin. Samppa (nimi muutettu) on mahtava kaveri, kaikkien pitämä ystävä, ja se nuorempi kaveri on rauhaa rakastava ja sopuisa kundi. Mutta niinhän se on, että ystävät voi valita, sukulaisia ei, Antti toteaa.

Minna (nimi muutettu) pelkää varsinkin nuoremman pojan puolesta.

-Jyrin (nuorempi poika; nimi muutettu) isä on ihan hullu. Se oli pahoinpidellyt Jyriä jo yhden kortsun takia. Mikä häntä odottaa, kun isä tietää että poika on homo? Siinä talossa tapahtuu vielä henkirikos, jos kukaan ei auta, tyttö sanoo itkien.

Vanhemman pojan koulun rehtori ei suostu kommentoimaan asiaa. Hän myöntää kuitenkin ongelman olemassaolon.

-Samppa on koulumme oppilas, ja olen keskustellut hänen kanssaan toissapäivänä, rehtori toteaa lakonisesti. -Emme kommentoi yksittäistä oppilasta koskevia asioita, koska meillä on vaitiolovelvollisuus.

Nuorempi oppilas on läheisestä kaupungista ja käy siis eri koulua. Koulusta vahvistettiin oppilaan poissaolo, mutta muita tietoja ei annettu.

Homoseksuaalien asemaa on maassamme parannettu monin tavoin viime vuosina, mutta yleisesti on tiedossa, että asenteet..."

Antti lopetti lukemisen.

"Ei siinä ollu ton lisäksi muuta kun yleistä löpinää. Mut vittu jos tää ei tehoo ni jo on kumma. Käy vaan sun faijaa sääliks, sehän on käyttäytyny sua kohtaan ihmisiks", Antti sanoi ja jatkoi: "Ai niin, olihan toi koulujuttu ihan oikeen, kuvateksti sanoo et vanhempi kundi - siis sä - on täs koulus."

"Pyry on kuulolla, meillä on kaiutin päällä", Saku sanoi vaisusti. "Me tässä istutaan ja ihmetellään. Minulla kävi mielessä, onko meiltä karannut mopo käsistä."

"Miten niin?" Antti ihmetteli. "Vittu lääkkeet on oltava taudin mukaiset eikä Pyryn faija tottele muuta kun kovia otteita. Musta jotenki tuntuu et se ei uskalla koskee Pyryyn enää pikkusormellakaa. Ja toi artikkeli ei mollannu sun faijaa millään lailla. Päin vastoin - se oli siinä jutussa tosi symppis, mikä on totta kans. Kun sä istut tarpeeks kauan virran rannalla, sä näät sun vihollisen ruumiin ajelehtivan virran mukana. Japanilainen sananlasku."

"Se, että paikkakunta on jätetty pois jutusta, on pelkkää hurskastelua", Pyry sanoi. Kun teidän koulun kuva on jutussa, kaikki tietää, mikä tämä paikkakunta on. Tuo Minna on tietysti Mira."

Kuullessaan Miran nimen Saku säpsähti.

"Mistähän vitusta joku jossain stadissa vois tietää, mikä perkeleen hökkeliä se kuva esittää?" Antti sanoi ivallisesti. No kuvateksti sanoo et se on koulu ja tekstistä käy ilmi et Keski-Suomessa, mut kai täällä on muitaki kouluja."

"Hei Antti", Saku sanoi vetoavasti. "Sinä olet tehnyt meidän eteen jo ihan valtavasti, mutta minä senkun vaan kerjään. Voisitko tehdä vielä yhden tosi tärkeän jutun? Tai oikeastaan kaksi?"

"Sähän saat mut tunteen itteni niinku jokskuks tosi *tärkeeks* henkilöks", Antti sanoi tekovi-rallisesti, mihin hänen rehevä kielenkäyttönsä ei oikein istunut. "Sano ny perkele mitä mä voin tehdä, vittu opettaja kattoo mua ja ennenkaikkee mun puhelinta jotenki niinku syyt-tävästi."

"Siellä olisi kaksi henkilöä, jotka sinun pitäisi tavata. Etsi Mira käsiisi ja kerro hänelle kaik-ki, mitä on tapahtunut", Saku sanoi kiihkeästi. "Minä olen Miralle velkaa tajuttoman paljon, ja kuitenkin hän on jäänyt kaikesta ihan syrjään. Ja toiseksi, jos löydät Sashan, kerro hä-nellekin, ja sano, että on IHAN hiljaa. Isälleen hän voi kertoa, mutta ei muille."

"Oukki doukki", Antti sanoi huolettomasti. "Mä hoidan ton kyl. Mä koitan selvittää tartteeks Mira jonkunlaista niinku sielunhoitoo, se on mun erikoisalaa. Ja mä pelottelen sen Sashan oleen hiljaa. Mikä siihen tehoo parhaiten, veitti kurkulle vai?"

"Älä ihmeessä ala uhkailemaan Sashaa", Saku varoitti. "Ajattele mitä sen isä on sentään tehnyt meidän puolesta. Puhu sille vaan nätisti ja pyydä olemaan hiljaa vielä huomiseen, jos me ei ilmestyä maisemiin."

"Sasha kulta, ole *niiiiin* kiltti", Antti kuiskasi hunajaisella äänellä ja jatkoi sitten normaali-sti. "Vittu ei sun tartte taivuttaa rautalangasta, mä osaan kyl."

Jos kuka niin Antti osasi, siitä ei ollut epäilystä. Pojat sopivat vielä, että Saku soittaisi puo-len päivän maissa uudelleen. Karkulaiset söivät, surffasivat netissä ja siivosivat jälkiään. Siivoamista ei tosin ollut paljon, sillä molemmat pitivät siisteydestä ja pyrkivät siistimään jälkensä mahdollisimman pian.

Jotakin varmaan tapahtuisi pian - tällaisenaan tilanne ei voinut kestää loputtomiin.

- - -

"Mitä uutta?" Saku kysyi Antilta.

"Vittu koko koulu kuohuu eikä täällä puhuta kenestäkään eikä mistään muusta kun teistä", Antti nauroi. "Täällä on kyllä aika paljon sympatiaa teitä kohtaan. Mä - - ei ootas, vittu, mitä kytät täällä tekee? Hei, niillä on mulle jotain asiaa. Soita vaik tunnin kuluttua, mä vastaan jos on turvallista."

Antti sulki puhelimen. Koulun kanslisti ja kaksi poliisia saavuttivat Antin, joka laittoi juuri puhelinta taskuunsa.

"Sinä kuulemma tiedät, missä Saku Henriksson ja Pyry Viitasalo ovat", poliiseista vanhem-pi sanoi Sakulle.

"Vittu eiks teille oo opetettu tapoja?" Antti sanoi tyynen röyhkeästi. "Ekaks esittäydytään, sit kysytään et sopiiks jutella ja sit vast mennään asiaan."

Poliisien kasvonilmeet kiristyivät.

"Olen pahoillani, että joudun nyt hyvien tapojen vastaisesti hiukan oikomaan", vanhempi sanoi hyytävän ivallisesti, "varsinkin, kun noin sivistynyt ja hyvin käyttäytyvä nuori mies on keskustelukumppanina. Meidän asiallamme olisi kuitenkin hiukan kiire."

"No kerro sit äkkiä", Antti sanoi. Hän vaistosi, että hän ja poliisit olivat kerrankin samalla puolella. Poliisien esiintyminen ei vaikuttanut mitenkään aggressiiviselle. Heidän olemuksessaan oli jotain vakavaa.

"Meidän pitäisi saada puhua heidän kanssaan, varsinkin Pyryn", poliisi sanoi. "Hänelle olisi *erittäin* kiireellistä asiaa."

"Minä voin välittää soittopyynnön", Antti sanoi. Itsekään sitä huomaamatta hän käytti jo virallisempaa sävyä.

"Voit pyytää häntä soittamaan meidän yhteiselle tuttavалlemme Tapio Turuselle", poliisi sanoi. "Tapio sanoi, että olette olleet häneen yhteydessä jo muutenkin."

Antin suu loksautti auki. Hän ei ollut muistanut Tapiota eikä tajunnut, että maaseudulla ja pienissä kaupungeissa poliisit tietenkin tunsivat toisensa.

"Kehotamme kyllä Tapiota käyttäytymään sinun läsnä ollessasi sivistyneesti, ensin esittäytymään ja sitten kysymään, sopiiko puhutella", poliisi sanoi. Antti sulki silmänsä epätoivoissaan ja kirosi mielessään. Hän ei olisi tahtonut tuhota lämpimiä välejänsä Tapio Turusen kanssa mistään hinnasta. Antti aavisteli, että Tapio ei ehkä pitäisi hänen käyttäytymisestään kollegojaan kohtaan.

- - -

"Soita Tapsalle", Antti sanoi, kun Saku otti yhteyttä tunnin kuluttua edellisestä puhelusta. "Sille Turuselle siis. Kytillä on jotain tärkeää sulle. Mulle tuli jotenki sellanen olo et sun kannattaa soittaa ihan kohta. Tai siis Pyrylle niillä oli asiaa mut kun sä tunnet Tapsan ni soita sä. Tai tee vittu niinku tahdot."

"Minä varmaan soitan, ja sitten Pyry saa puhua kun Tapsa on langan päässä", Saku sanoi, ja Pyry nyökkäsi vieressä. "Minä tunnen kuitenkin Tapsan niin pitkältä ajalta kuin yleensä muistan ihmisiä." Saku ei enää piitannut Antin kielenkäytöstä.

"Terve Tapsa, Saku täällä", poika tervehti. "Mitä kuuluu? Siellä on meille kuulemma asiaa."

"Onko sinulla kaiutin päällä?" Tapio kysyi. "Kuulostaa vähän siltä, ääni jotenkin kaikuu. Laita kaiutin pois. Haluan ensin puhua sinun kanssasi."

Saku painoi "Speaker"-nappia, ja punainen ledi nappulan alapuolella sammui.

"Pyryn isä on kuollut", Tapio sanoi. "Ampui itsensä tänä aamuna. Oli ostanut Iltalehden, ilmeisesti lukenut sen ja sitten ampui itsensä."

"Missä?" Saku kysyi kuin puoliksi koomassa.

"Kotona, Pyryn huoneessa", Tapio sanoi. "Tulkaa nyt ihmeessä pois sieltä, missä te olettekin. Tällä olisi vähän asioita."

"Minä kerron Pyrylle. Me tullaan täältä pian." Saku sulki puhelimen ja kääntyi Pyryn puoleen.

"Mennään tuonne makuuhuoneen puolelle", Saku sanoi, tarttui ystäväänsä hartioiden ympäri. Tämä katsoi ihmeissään mutta kulki Sakun rinnalla. Pojat istuutuivat sängylle. Saku veti Pyryn mukanaan selälleen sängylle.

"Huonoja uutisia", Saku sanoi.

36., viimeinen osa

Viikkoa myöhemmin

"En vieläkään tajua, että isän piti kuolla tämän meidän jutun takia", Pyry sanoi Sakulle. He istuivat Henrikssonilla Sakun huoneessa. "Tämä on ollut karmeaa myllytystä. Nyt vasta alan pikku hiljaa tajuta, mitä tämä on ollut."

"Ihan hirveää, vaikka olen kokenut paljon vähemmän kuin sinä", Saku myönsi.

"Aluksi syytin sinua isän kuolemasta", Pyry sanoi ottaen Sakua kädestä kiinni. "Se lehtijuttuhan sai hänet pimahtamaan lopullisesti. Mutta kyllä syyt olivat syvemmällä."

"Niin, se, mitä isäsi työkaveri kertoi Anteron käyttäytymisestä, antaa aiheen olettaa, että jotain lopullista olisi tapahtunut ennemmin tai myöhemmin", Saku vahvisti. "Jos kaverin maailma on vähällä luhistua siihen, että toinen käyttää joskus vahingossa hänen parkkipaikkaansa, elämä on aika pienestä kiinni."

"Et kai sinäkään ole kertonut kenellekään, missä me oltiin piilossa?" Pyry kysyi.

"Mehän sovittiin, ettei siitä kerrota kenellekään", Saku sanoi. "Poliisit olivat siitä kyllä kiinnostuneita, mutta kun meillä ei ollut tekeillä mitään rikollista eikä meitä syytetty mistään, heillä ei ole oikeutta vaatia meitä kertomaan sitä. Volodja oli kyllä aluksi vähän hermona. Nyt hän on jo rauhoittunut."

"Sinä kuulemma puhuit koulun aamunavauksessa", Pyry sanoi. "Mitä oikeastaan kerroit? Antti sanoi, että se oli mahtava puhe."

"Minä puhuin kerrankin tasan mitä ajattelin", Saku vastasi. "Ei minua muuten olisi laskettu puhumaan, mutta terveydenhoitaja ja Laukkanen vaativat. Senhän sinä tiedätkin, että kerroin tapahtumat pääpiirtein, mutta Miran osuuden jätin pois. Mira on itse kertonut avoimesti kaikille, että hän auttoi minua pysymään kaapissa siihen saakka, että olisi valmis tulemaan ulos."

Sanoitko suoraan, että olet homo?" Pyry kysyi.

"Sanoin, ja kerroin, että meitä on tässä koulussa useampiakin. Kerroin, että me emme ole valinneet osaamme ja että meidän ainoa toivomuksemme on saada elää rauhassa. Ja lupasin, että minulta saa kysyä asiaan liittyen mitä vaan, jos kysyy asiallisesti."

"Onko ihmiset kyselleet ja onko kukaan vittuillut?" Pyry kysyi.

"Kyllä jotain kommentteja on tullut", Saku myönsi. "Ystävät on tietenkin kehuneet rohkeudesta. Pari kundia on heittänyt kevyttä herjaa, ihan kuin kokeiluna, miten minä otan sen. Otin huumorilla ja se tuntui toimivan."

"Meidän koulussa kukaan ei ole oikein sanonut vielä mitään", Pyry sanoi. "Isän kuolema on vissiin pelästyttänyt sen verran, että kukaan ei ilkeä hyökätä - vielä."

"Se kyllä suojaa sinua, ja samalla se uutinen, että sinä olet homo, menettää uutisarvonsa", Saku arveli. "Mutta miten äitisi jaksaa?"

"Ei kehumista", Pyry sanoi synkästi. "Me myydään talo. Ei me voida asua siellä, kun kaikki muistot on ympärillä. Muutetaan varmaan johonkin pienempään, ehkä rivitaloon."

"Teillä on sitten hautajaiset ensi viikolla?" Saku kysyi ottaen Pyrystä kiinni hartioiden ympäri. Pyry pystyi vain nyökkäämään.

LOPPU

- - -

Jälkikirjoitus

Koska tapahtumista ei ole vielä kovin paljon aikaa, tarinan henkilöiden myöhemmistä vaiheista ei ole kovin paljon kerrottavaa. Muutama sana kuitenkin niistäkin.

Antti jatkaa omintakeista elämäntyylään. Hän ajoi rastat pois sen jälkeen, kun niihin oli tullut hometta puutteellisen kuivattamisen takia. Hän kävi lukion loppuun ja osallistui ylioppilaskirjoituksiin. Antti oli tyytyväinen C:n keskiarvoon. "Vittu jos tällä koulunkäynnillä saa C:n paperit, silloin ei voi puhua mistään vaatimustasosta", hän sanoi ja jatkoi: "Ainakin mä oon optimoinu tulosten ja vaivannäön välillä aika hyvin." Hän on hakenut Jyväskylän yliopiston kasvatustieteelliseen tiedekuntaan. Pääsykokeet menivät hyvin.

Mira ystäväystyi Antin kanssa. Erikoista, että juuri nuo kaksi niin perin juurin erilaista ihmistä löysivät toisensa. Mira oli kuitenkin kokenut paljon lyhyessä ajassa, ja Antti oli osoittanut poikkeuksellista ymmärtämystä häntä kohtaan. He seurustelevat, ja Miran vanhemmat ovat vähitellen oppineet ymmärtämään Anttia. Mira haki myös Jyväskylään. Jos he molemmat pääsevät sinne, he muuttavat asumaan yhteen. Miran uskavaiset vanhemmat eivät periaatteessa hyväksy avoliittoa, mutta he antavat nyt aikuisen tyttärensä ratkaista asian itse.

Esko Rajala jatkaa rauhallista leskimiehen elämäänsä. Hän pitää yhteyttä Sakuun ja Pyryyn, ja nämä vierailevat usein hänen luonaan. Keskustelut näiden nuorten kanssa Esko kokee rikkaana ja tuntee oppivansa heiltä paljon. Hän on kuitenkin uskollinen herätysliikkeen opetuksille eikä missään tilanteessa hyväksy Sakun ja Pyryn seurustelua. Pojat tietävät sen, ja arvostavat sitäkin enemmän ystävyyttä Eskon kanssa, koska tämä osaa erottaa

asiat ja ihmiset toisistaan. Esko yrittää puhua pojille välillä lempeästi parannuksen tarpeellisuudesta, mutta ainakaan tähän mennessä kylvä ei ole noussut oraalle.

Tapio Turunen on keskusteli Antin kanssa pitkään sen jälkeen, kun Saku ja Pyry olivat palanneet Anteron kuoleman jälkeen koteihinsa. Tapio tajusi, missä helvetissä varsinkin Saku oli elänyt, ja jutteli pian Lassen kanssa. Tämä ymmärsi nyt paljon paremmin poikansa tilanteen. Tapio ja Lasse olivat yhtä mieltä siitä, että homoelämäntavan toteuttaminen on syntiä ja väärin, mutta toisaalta myös sen, että selibaatti olisi epärealistinen vaihtoehto. Valistuneina miehinä molemmat tajusivat myös, että Saku sen enempää kuin Pyrykään eivät olleet valinneet osaansa. Tapio jatkaa entisissä tehtävissään. Hän pitää mielellään yhteyttä Sakuun ja Pyryyn.

Juho seurustelee edelleen **Jelenan** kanssa. Tyttö on käynyt seuroissa useita kertoja. Hän ymmärtää herätysliikkeen ajattelua, ja ortodoksina hänellä on sydäntä pietistiselle mystiikka-ajattelulle. Jelena yöpyikin muutaman kerran Juhon kämpässä, mutta Juhon isän yllätettyä heidät harrastamasta alastomuusakrobatiaa poika palautettiin kuriin ja järjestykseen. **Volodja** pitää Juhon kursailemattomasta ja rehdistä tyylistä eikä piittaa siitä, että Juho on sukupuoli-suhteessa Jelenan kanssa. Volodja ajattelee, että rakkaus on tärkeintä. Aitovenäläisenä hän on avoin romantiikalle.

Volodja oli hyvin peloissaan siitä, että hänen osuutensa Sakun ja Pyryn seikkailussa tulisi ilmi. Kun aikaa kului ja asian tutkimukset oli lopetettu, Volodjakin rauhoittui ja keskusteli kerran pitkään poikien kanssa. Hän oli aluksi hivenen kiukkuinen siitä, että hänelle ei oltu kerrottu heti kaikkea asiaan liittyvää, mutta tajusi kyllä, millaisessa tilanteessa Pyry oli ollut. **Sasha** oppi hyvin suomenkielen. Hän meni lukioon ja aikoo pyrkiä yliopistoon tai ammattikorkeakouluun opiskelemaan koneenrakennusta.

Tuomas, koulun ruokalassa Sakua kiusannut luokkatoveri, pyysi Sakulta anteeksi menettelyään. Heistä ei tullut varsinaisesti ystäviä, mutta lukion loppuun saakka he ainakin sietivät hyvin toisiaan.

Eeva Viitasalolle hänen miehensä äkillinen kuolema oli lähes ylipääsemättömän vaikea asia. Hän muuttikin Pyryn kanssa ensin kaupungin omistamaan kerrostalokolmioon, ja kun talo oli myyty, rivitaloasuntoon lähemmäs Pyryn koulun tuntumaan. Heidän kotitalonsa sisälsi liikaa muistoja, ja miehen kotona tapahtunut itsemurha väreili aina ilmassa Pyryn huoneeseen mentäessä. Yllättävää kyllä Eeva ei syyttänyt Sakua miehensä kuolemasta; hän oli kärsinyt salaa jo kauan miehensä väkivaltaisuudesta, ja Anteron viimeisten elinpäivien tapahtumat osoittivat, millainen luonne miehellä oli. Elämä hänen kanssaan olisi ollut helvettiä, ja joku muukin tapahtuma olisi voinut yhtä lailla laukaista sen. Eeva Viitasalo ymmärsi tämän.

Pojan homous ei ollut Eevalle mikään mullistava asia, kunhan hän sai aikaa ajatella. Lapsi oli täsmälleen sama iloinen, mutta nyt jo aikuisuuden kynnykselle kasvanut poika kuin aikaisemminkin. Äiti ja poika tukivat toisiaan vaikean ajan yli.

Pyryn koulussa äskettäisten tapahtumien uutisarvo sammui melko nopeasti. Homokaveruksista arempaa Pyryä kyllä nokittiin jonkin verran, mutta kun hän Sakun ja Antin neuvon mukaan otti herjat huumorilla, ei kummempaa vainoa syntynyt eikä mitään noitaroviotoita kasattu. Pyryn osalta tapahtumien traagisuus osoitti muillekin, että poika oli kokenut sellaista, joka onneksi tulee vain harvan osaksi.

Sekä Saku että Pyry olivat laiminlyöneet koulunkäyntiään sen verran, että molemmilla meni pari kurssia uusiksi. Opettajat suhtautuivat heihin ymmärtäen, ja he saivat alkukeväeseen mennessä toiset kiinni. Helppoa se ei tietenkään ollut, mutta Saku pystyi auttamaan

Pyryä monessa asiassa, koska oli yhtä luokkatasoa ylempänä, ja Sakua taas auttoivat muutamat luokkatoverit, kuten Tuomas, joka tunsi olevansa Sakulle velkaa aikaisemman käyttäytymisensä takia.

Saku pääsi hyvin sopuun kotiväkensä kanssa - eihän hänellä ollutkaan merkittäviä mielipide-eroja. Huomattava etu on se, että Henrikssonit edustavat *niitä* uskovaisia, jotka tietävät mitä armahtaminen, toisen mielipiteiden kunnioittaminen ja keskinäinen arvonanto merkitsevät. Tämä ei suinkaan tarkoita, että Henrikssonit hyväksyisivät homouden elämäntapana, mutta elämän monivärisyys on väistynyt heidänkin mielissään mustavalkoisuuden tieltä.

Vaikeinta Sakulla on ollut suhteessaan muihin uskoviin sukulaisiinsa ja herätysliikkeeseensä. Monet hänen tuntemansa liikkeen jäsenet ovat kyllä myöntäneet neuvottomuutensa Sakun dilemman edessä. He ovat sanoneet, että heillä ei ole mitään valmista ratkaisua tai neuvoa Sakun ristiriitaan. Perinteinen liike ei ole vielä valmis kohtaamaan näitä vaiettuja ilmiöitä, jotka vasta viime vuosien informaatioaallossa ovat nousseet pintaan, vaikka ne ovat aina olleet olemassa. Serkkujen, isovanhempien, setien ja tätien kohtaaminen on ollut tuskallista; ystävällistä, lämmintä ja välittämistä näytellään, mutta kädenpuristukset ovat kiireisiä ja hymyt pakotettuja.

Sakun oman perheen sisällä kokema myötätunto ja ymmärtämys ovat antaneet hänelle voimia kohdata niitä ihmisiä, joiden ajatusmaailma on primitiivisen kaksinaapainen. Seuroissa Saku ei ole jaksanut käydä. Hän kaipaa kuitenkin monia ikäluokkansa ystäviä, joita näkee käytännössä yksinomaan herätysliikkeen tilaisuuksissa. Näistä lähinnä vain Juho pitää Sakuun säännöllisesti yhteyttä.

Saku haluaa opiskella nuoriso-ohjaajaksi tai diakoniksi. Hän tuntee voivansa auttaa monia teini-ikäisiä, itsensä ja identiteettinsä kanssa kamppailevia nuoria. Tarkoitus on, että kun Pyrykin pääsee ylioppilaaksi, he opiskelisivat samalla paikkakunnalla ja asuisivat yhdessä. Vielä ei ole tiedossa, miten asia etenee. Sakun kirjoitukset menivät joka tapauksessa hyvin; hän oli enemmän kuin tyytyväinen yleisarvosanaan E.

Välillä Saku kamppailee itsensä kanssa; hän ei ole vieläkään selvittänyt itselleen lopullisesti, ovatko hänen omaksumansa arvot ja elämäntapa oikeita. Kodin perintö - Jumalan Sanan kunnioitus, omantunnon puhtaus ja rehti, suora elämä - ovat Sakulle edelleenkin tärkeitä. Nämä asiat ovat juurtuneet häneen sisäistämisen, eivätkä pakottamisen tai tuputtamisen ansiosta. Sakun vanhemmat elävät siten, kuin he itse opettavat, ja näin omalla esimerkillään vahvistavat opetuksensa. Saku ei myöskään voi unohtaa niitä hetkiä, jolloin hän syvissä sielun haavoissa kituessaan on saanut tuntea sekä herätysliikkeessään että kotonaan anteeksiantamuksen suloisuutta. Monista varjopuolistaan huolimatta herätysliike kaikkine ystävineen on ollut merkittävä suunnannäyttävä ja voimanlähde.

On tilanteita, joissa Saku muistaa hyvin isoäidin usein laulamatt säkeistöt vanhasta, herätysliikkeen ammuin käyttämästä virsikirjasta:

*En valita mä sitä,
ett' vitsaa kärsiä pitää,
sen kyllä ansaitsin
sill' tiedän hyvin juuri,
ett' pahuuten' on suuri,
joll' Herran vihoitin.*

*Vaan ankarasti aivan
tääll' tuottavat mull' vaivan
mun ylpiät vainoojan'.
Siis Herra, apun' autuas,
äl' erkan' minust' kauas,
vaan riennä auttamaan.*

Joskus Pyry ei oikein ymmärrä, mikä Sakua vaivaa.

